
M
79

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE SALAMANCA

M 79

Quintiliani

De institutione Oratoris

BIBLIOTECA
DE LA
Universidad de Salamanca.
Est. 1 Caj. 3 Núm. 3.

Es dela Vniu.d — Bayer.

1

Ex Cap. VI

1

magistra. utendūq; plano sermone. ut nūmo cupublica forma ē. Oīa
cauñ h grigunt hac re iudiciū. analogia pcipue. q̄. proxime exigo
ēnsferentes in latinū p portionē uocauer. Cuius h uis ē. ut id qđ du
buum ē. adaliq̄d simile deq̄ ñ q̄rīt refeat. ut incerta certis pbet.
qđ efficīt duplicia. Cōparatiōe simulū ingrtremis maxime syllab
propt qđ ea q̄ ī e singlis negant debere rōnē. et diminutiōe. Comparatio
in nominib; aut gen deprendit aut declinatione. Gen. ut si q̄ratur
funis an masculinū sit an femininū. simile illi sit panis. declinatio-
ne. ut si ueniat indubiū a domu dicendū sit an hac domo. et do-
mum an domorum. simulia sint dom. an. man diminutio gen m
detegit. et ne abeo dē grēplo recedam. funē masculinū ee funicls
ostendit. Cadē inuerb q; rō cōparationis. ut siqs antiqs secut fer-
uere breui media syllaba ducat. deprendat uicios loq. qđ oīa q̄
e. y. o. lucis fatendi n terminant eandē si in infinitis e lucam
media syllaba acceper. utraq; pducta habent. Prandeo. pendeo. spondeo.
pndere. pendere. spondere. Atq; o. solam habent. dū m peadē hanc
in infinito creant breuia fiunt. lego dico. curro. legē. ducē currere.
et iam siē. apd luciliū feruit aqua. et feruet. feruit. nē feruet adan-
num. S; pace dicē hoīs erudissimi liceat. si feruit putat illi simile
currit et legit feruo dicet ut lego et curro. qđ nob inaudiciū ē. S; ñ ē.
h uera comparatio. Nam feruit illi ē simile seruit. q̄. p portionē se-
quenti dicē necesse ē. feruire ut seruire. Prima q; aliquando positio
groblicqs in uenit. ut memoria repeto coiuncto s ame q̄ repudierant. qđ
h uerbo usus eem pepigi. Nā id qđē dixisse sumos auctores q fuebant
rōem tam negabant pmitē. qa prima positio pacisco ē haberet natam
patiendi facēt tempore p̄terito pactus sum. nos p̄ter auctoritatē oratoz
atq; historicorum analogia q; dicēdi tuebam. Nā ē legem. in xii.
tabulis. mita pacunt. inueniebam simile huic pacunt. Inde prima
positio ē si uetustate excoleuerat. apparebat paco ut cado. Vñ ñ erat
dubiū sic pepigi nos dicere ut cecidi. S; meminerim ñ posā duci
analogie posse rōnem. ē sibi ipsa plurimis in locis repugnet.
Quedā sine dubio conant eruditi defendere. ut ē depulsum ē. lep
et lup. simili positiōe q̄nq; casib; numerisq; dissentiant. ita respon-
dent ñ ee paria. qa lep. epicheuon sit. lup. masculinū. Quag. uar-
ro ineo libro q̄ inscribit romane urbis enarrat. lupū femininū dic
enniū pictorem q; fabiū secut. Illi aut idē ē interrogant cur
aper apri et pac pacis faciat. Illud nom positū h adaliq̄d ee co-
tendunt. Preterea qm utriq; agro ductum sit ad eam rōnē

exempla in comparatione
ut pepigi. a paco antiq.

o. postrema analogice regula
significatio est

Es dela Vniu.ᵉ Bayer.

magistra. utendūq; plano sermone. ut nūmo cupublica forma ē. Oīa tamē h̄ erigunt hac re uidicū. analogia p̄cipue. q̄. proxime exigo cōferentes in latinū p portionē uocauer. Cuius h̄ uis ē. ut id qđ dubium ē. adaliq̄d simile deq̄ nō q̄rit̄ referat. ut incerta certis pbet. qđ efficit̄ duplicitia. Cōparatiōe similiū ingentremis maxime syllab propt̄ qđ ea q̄ t̄ e singlis negant̄ debere rōnē. et diminutiōe. Comparatio in nominib; aut gen̄ deprendit aut declinationē. Gen̄. ut si q̄ratur funis an masculinū sit an femininū. simile illi sit panis. declinatione. ut si ueniat indubiū a domu dicendū sit an hac domo. et domum an domorum. similia sint dom̄. aur̄. man̄. diminutio gen̄ n̄ detegit. et ne abeodē exēplo recedam. funē masculinū ēe funicl̄s ostendit. Cadē in uerb̄ q̄; rō cōparationis. ut siq̄s antiq̄s secut̄ fer uere breui media syllaba dicat. deprendat̄ uicios loq̄. qđ oīa q̄ e. 7. o. lucul̄s fatendi n̄ terminant̄ eandē si in infinitas e luctam media syllaba acceper̄. utriq; pducta habent. Prandeo. pendeo. spondeo. p̄ndere. pendere. spondere. dtq; o. solam habent. dū n̄ peadē luctam in infinito greant breuia fiunt. lego dico. curro. legē. dicē currere. et iam siē. apd̄ luculiū feruit aqua. et feruet. feruit. nē feruet adannum. S; pace dicē hoīs eruditissimi liceat. si feruit putat illi simile currit et legit feruo dicet ut lego et curro. qđ nob inauditū ē. S; nō ē. h uera comparatio. Nam feruit illi ē semile seruit. q̄. p portionē sequenti dicē necesse ē. feruire ut seruire. Prima q̄; aliquando positio grobliq̄s in uenit̄. ut memoria repeto coniunctos ame q̄ rēpnderent. qđ h uerbo usus eem pepigi. Nā id q̄dē dixisse sūmos auctores q̄ fuebant rōem tamē negabant p̄mitē. qa prima positio paciscor ē haberet naīam patiendi facēt tempore p̄terito pactus sum. nos pret̄ auctoritatē oratoq; atq; historicorum analogia q; dictū tuebam̄. Nā ē legem̄. in xii. tabulis. mita pacunt. inueniebam̄ simile huic pacunt. Inde prima positio ēe si uetustate grescuerat. apparebat paco ut cado. V nō erat dubiū sic pepigi nos dicere ut cecidi. S; meminerim̄ n̄ posse duci analogie posse rōnem. ē sibi ipsa plurimis in locis repugnet. Quedā sine dubio conant̄ erudita defendere. ut ē dep̄nsum ē. lep̄ et lup̄ simili positiōe q̄ntū calib; numerisq; dissentiant. ita rēpondent nō ēe paria. qa lep̄ epichenon sit. lup̄ masculinū. Quāq; uarro in eo libro q̄ inscia romane urbis enarrat. lupū feminam dicē enniū pictorem q; fabiū secut̄. Illi aut̄ idē ē interrogant̄ cur aper apri et pat̄ patris faciat. Illud nō m̄ positū h adaliq̄d ēe cōtendunt. Preterea qm̄ utrūq; agno ductum sit ad eam rōnē

BIBLIOTECA PALAT

recurrunt ut ΠΑΤΡΟΣ. patr̄. ΚΑΠΡΟΣ. apri faciat. Illa tam̄ q̄m effugient: ut nōa q̄, uis feminina singlāri nominatiuo. u. s. luc̄is finita numq̄, genitiuo casu ris sillaba t̄minant̄. faciat tam̄ ueꝰ ueneris. Item c̄. e. s. litteris finita p̄uarios gr̄eant gen̄os: numq̄, tam̄ cadē ris sillaba t̄minatos ceres cogat dici cereris. Q̄d ū q̄ tota positionis eōdem mduersos flexus gr̄eunt: cū albensis & albanos. uolo uolui et uolaui. Nā p̄t̄o cēpore uarie formari uerba p̄ma p̄sona. o. litt̄a t̄minata: ipsa analogia ꝓfitet̄. Siq̄de fac̄ cado cecidi spondeo spopondi. pango pepigi. lego legi. pono posui. frango fregi. laudo laudaui. Non enī c̄ p̄mū fingent̄ hoēs analogia demissa ꝙlo formā logq̄ndi dedit s; muenta ē postq̄, loq̄bant̄ et notatū in sermone q̄d q; m cadēt. Itaq; nō rōne nitit̄. s; exemplo. Nec lex ē. loq̄ndi. s; obseruatio. ut ipsā analogiā nullares alia fecerit q̄, consuetudo. Inherent tam̄ q̄dam molestissima diligentie p̄uersitate ut audacit̄ poꝰ dicant. q̄, audact̄. licet oēs oratores aliud seq̄nt̄. et emicauit nō emicuit & conire nō coire. His p̄mittam̄ et auduisse et scisse et tribunale et facilit̄ dicē. frugalis q̄ sit ap̄d illos nō frugi. Nā q̄ alio m̄ fiet frugalitas. Idem centū milia nūmū. et fidē dm̄ ostendant. duplicis q̄, soloecismos ē q̄ndo et casū mutant & numerū. Nesciebam̄ enī ac nō ꝙ suetudini et decori seruiebant̄. sic mpluribus. q̄ tullī moꝝe diuine ut oīa gr̄eq̄t̄. s; augusto q; mepistolis adclarē cēpta enūciat. q̄d si calidū dicere q̄, caldū malut. nō q̄a id nō sit latinū. s; q̄a sit odiosū. ut ipse ḡco uerbo significauit. ΠΗΡΙΗΡΤΟΝ. At q̄ hanc q̄dam oppressiam. solam putant q̄, ego minime excludo. Q̄d enī tam necessariū q̄, certa locutio? Immo mherendum ei iudico quo adhuc. diu etiā mutandis; repugnandum. s; abolita atq; obrogata retinere cuidā ē. et friuole imparuis iactantie. Multū enī litteratus q̄s in ea aspiratiōe et pducta secta sillaba salutauit. Aucte ē enī et calefacē dixerit poꝰ q̄, q̄d dicim̄ et ēseruauisse. his adiciat face & dice et similia. Recta ē h̄ uia. Quis negat? et adiacet et mollior et magistra. Ego tam̄ nō alio magis angor. q̄, q̄d oblīq̄s casib; ducti & p̄mal s̄ positiones non inuenit s; mutare p̄mittam̄. ut ē ebur et robur. ita dicta ac sēpta sūmis auctoribus: ut o litt̄am sēde sillabe ēnsferunt q̄a sit roboris et eboris. Sulphur aū & guttur. o. litt̄am īgnito seruent. Idoq; etiā recur & ferū conuoluta fecerē q̄d nō mutē. licentiosum. q̄, si sulphuri et gutturi subiicerent ingenuo litteram. o. mediā. q̄a cēt. eboris et roboris. sic antoni gnipho. q̄ robur q̄dē et ebur. atq; & marmur facet̄ ē. Verū fieri uult ex his

dburā robura marmura. Qđ si animaduerterent litterarum affinitatē. scirent sic abeo qđ ē robur roboris fieri. q̄m̄ abeo qđ ē miles. limes. milicis. limitis. iudex. iudicis. iudicis. iudicis. et q̄ sup̄ iam attigi. q̄d ū similes qđ ut dicebā positiones in longe duerlas figas pobl̄s casus ḡrcunt ut virgo iuno furis lusus. cuspis. puppis. et mille alia. ē illud & accidat. ut q̄dā pluraliē n̄ dicant. quędam cont̄ singlāri numero. q̄dā casib; carent q̄dam ap̄ mis statū positionib; tota mutent̄. ut iuppit̄. qđ uerb̄ & accidit. ut fero tulī. cuī p̄tīn p̄fectū et ultāus n̄ muent̄. nec plurimū refert. nulla h̄ anp̄dura sint. Iam q̄d p genues genitiuo singlāri q̄d plurali spes faciet. q̄m̄ aū q̄re i ruere ut imp̄terita patiendi m̄ t̄ in participia t̄m̄ libuit. Quid de alīs dicā. cū senatus se natui senati ansenat̄ faciat īcertū sit. q̄re m̄ n̄ in uetuste dici udet̄ aliud ē latine aliud grāmatice loq̄. de deanalogia nominū. Et hymologia q̄ uerborum originē inq̄rit aciceronē dicta est notatio. q̄a nom̄ ei ap̄d aristotelē inuenit. ETALBAOH. qđ ē nota. Iā uerbum q̄uerbo ductū. idē ueri loq̄ū ipse cicero qui fugit reformidat. Sunt q̄ uim pot̄ intuiti originationē uocent. hęc habet aliqn usū necessariū. q̄ciens inter p̄tationē rei de q̄ q̄rit̄ egerit. Vt cū. m. celius se ēe hoēm frugi uult p̄bare. n̄ q̄a abstinens sit. Iā idne mentiri q̄dē poterat. s; q̄a utilis multis. i. fructuosus. un̄ dicta sit frugalitas. Ideoq; indiffinitionib; assignat̄ echymologię loc̄. Non num q̄. & barbara aberndatis conat̄ discernere. ut cū tri quetriam dici siliciam. antiquedriā. meridiē anmedi diē o possit quęrit̄. Aliaq; q̄ consuetudini seruiunt. Continet aut̄ in se multā eruditionē si illa cis orta t̄ citra tractem̄. q̄ t̄ plurima p̄cipueq; eolica rōe cui ē sermo nr̄ simillim̄ declinata. siue grhystoriarum uetū noticia nōa hōium. locorū. gentiū. uerbiū. reḡtam̄. un̄ brucii. publicole. p̄ydrici. cur latinū. italia beneuentū. q̄ capitoliū et collē q̄rinalē et argiletū appellandi rō. Iā illa minora m̄q̄b; mgri me studiosi ei rei fatigantur. q̄ ūba paulū declinata uarie et multiplicit̄ aduersitat̄ reducunt. aut correptis aut porrectis. aut adiect̄ aut detractis. aut p̄mutatis. litt̄is sillabis ue inde p̄ius ingeni ad fedissima usq; ludibria dilabunt̄. Sit etiā consul. a cōsulendo. t aiu dicando. Nam & h̄ olim uetes uocauer̄. un̄ adhuc remanet illud. rogat bonu g̃ulas. i. bonū iudices. Senatui nom̄ dederit ętas. nā idem patres f̄. et rex rector. et alia plurima in dubitata. Nec abnuerim regule regulęq; et similium his rōnem. Iam sit et classis acalando. et lepus leuipes uulpes uolipes. Etiam ne a cōt̄-

alind ēe loq̄ latine
alind grammatice

echymologia dr̄ ne eo a nomine nisi respicias dat ēē ueritatē dicor si ut ūba e ūbo formatur sic nomen a nomine dicimur ēē

rūſ aliq̄ ſinem̄ trahi. ut luc⁹ q̄a umbra opac⁹ parum luceat. et ludus q̄a ſit longiſſime aluſu l' abuſu. et diuiſ q̄a minime diuesſ' & ne hōem appellari q̄a ſit humo nat⁹? q̄ſi ů ñ ōib; animalib; eadem origo. aut illu p̄mi mortales añ nom̄ īpoſuerīt ūre q̄; ſ. & uerba abaere uerberato .pgam⁹. ſic puenem̄ eo uſq; ut ſtella luminiſ ſtilla credat. cuiꝰ ethymologie auctorem darum ſane inlitū nominari mea parte q̄ ame rep̄ndīt inhumanū ē. Qⁱ ů talia libriſ 9pleri ſ. nōa ſua ipſi inſep̄ſerūt. Ingenioſeq; uiſuſ ē gaiuſ celibeſ dicere ueluti gelideſ. qđ honore gr̄uiſſimo uacant. idq; gr̄uo argumēto iuuit. Hideoic. cū eadē de cauſa dici affirmant. Nec ei cedit modeſtus inuentione. Nam q̄a celio ſaturnuſ genitalia abſciderit. h̄ nōe appellatos q̄ yrore careant ait. Aelⁱ priuatiū q̄a peccat uitā. S; cui ñ poſt uarronem ſit uenia. q̄ agrū q̄a meo agat aliq̄d. et gr̄uloſ. q̄a gregatī uolent dictoſ. ciceron̄ ꝑſuadere uoluit. Aut eū ſcribit. cū alterū ergo ſit manifeſtū duci. alterū gruocib; auiū. ſ; h̄ tanti fuit uerē aut merula q̄a ſola uolat. q̄ſi meta uolanſ nōaret. Qⁱdam non dubitauer ethymologie ſubice omnē nōiſ cauſam. ut ge habitu q̄. ad modum dic̄ longoſ et ruſoſ; ge ſono ge crepe murmurare. geā deriuata. ut auelocitate dic̄ uelge. et cōpoſita, pluraq; hiſ ſimilia. q̄ ſine dubio aliunde origine dic̄unt. ſ; arte ñegent. cuiꝰ inh̄ ope ñ ē. uſuſ. n̄ indubiis. Verba a uetuſtate repetita ñ ſolū magnoſ adſertoreſ habent. & afferunt oīm maieſtatē aliq̄, ñ ſine delectatione. Nam et auctoritatē antiq̄tatiſ habent. et q̄a mē meſſa ſ. grām nouitati ſimilem parant. S; op̄ē m̄ ut neq; crebre ſint h̄ nec manifeſte. q̄a nichil eſt odioſius affectatione. nec utiq; abutamur & obſoletis repetita cēp̄ib; q̄lia ſ topper et antigerio. et granclare, et p̄ſapia, et ſaliorum carmina uir ſacerdotib; ſuiſ ſatiſ intellecta. ſ; illa mutari uetat religio et congregatis utendū ē. Oratio ů cuiꝰ ſūma uirtuſ ē ꝑſpicuitas q̄, ſit uitioſa ſi egeat mēp̄te? Ergo ut nouorum optima er̄ maxime uetā. ita ueterū maxime noua. Similis circa auctoritatē rō. Nam & ſi poteſt uideri nichil peccare. q̄ utiē hiſ uerbiſ que ſūmi auctoreſ tradiderunt: multum, refert non ſolū q̄d dixerunt. ſ; & q̄d ꝑſuaſerunt. Neq; enī turburchiabundum et lurchiabundū iam innob q̄s q̄, ferat. licet cato ſit auctor. nec hoſ loducef. quāq; id pollioni placet. nec gladiola. At q̄ meſſala dixit: nec parricidatum q̄d melio uir tolerabile uidetur. nec colloſ m̄ caluuſ ꝑſuaſerit. q̄ nec ipſi iam ducēt. Sup ē g̃ 9ſuetudo. Nā fuerit pene ridiculum malle ſermonem q̄ locuta ſunt hōeſ. q̄, q̄ loquant;

veruſtas ſians

de delectione luminate ueruſtate

3.

Et sane ꝺ̄ē aliud uel sermo q̄, uel loq̄ndi ꝯsuetudo? S; huic ipsi necessariu ē iudiciu. ꝯstituendū; mp̄mis id ipsū q̄ ꝯsuetudi nem uocem. Que si greco qđ plures faciunt nom̄ accipiat ꝑiculosis simū dabit ꝑceptum. ñ oronī m. s; qđ maius ē urge. Vñ enī tantū boni ut plurib; q̄ recta s placeant? Jg ut uelli et comā inḡdus frangē et imbalneis ꝑportare q̄libet h̄ inuaserunt ciuitatē ñ erit ꝯsuetudo q̄a nichil horum caret rep̄nsione. Ut lauam et condem. et conuiuiū ꝯconsuetudine. Sic inloq̄ndo ñ sic̄ꝺ utiose multis insederit: p regula sermonis accipiendū erit. Jam ut cōseam quemād modum uulgo īpti loquunt. tota sepe theatra et omnē circi cōbam ꝯclamasse barbare scim. Ergo ꝯsuetudinē sermonis uocabo. cū sensū eruditorum sic̄ uiuendi cōsensū bonorum. Jc̄ qm dicim q̄ sit loq̄n di regula. dicendū q̄ scribentib; custodienda. qđ greci. ορθοτραφίαν. uocant. nos recte scribendi scientiam nominem. Cuī arsē ñ inh posita ut nouerim q̄b; quoq; sillaba lucis ꝯstet. nā id q̄dē infra gramatici officium ē. s; tota ut mea fert opinio supuacuitatē indubiis hr̄. ut longis sillab oīb; apponere apicē inepissimū ē. qa plurime natā ipsa uerbi qđ scribit patent. S; interim necessariu cū eadē litta aliū atq; aliū intellectū pur correpta t pducta ē facit. ut malus arborem significet anhōem ñ bonū. apice distinguit. palus aliud ꝑore sillaba longa: aliud seq̄nti significat. et cum eadem litta nominatiuo casu breuis ablatiuo longa ē. utrū sequam plerumq; hac nota amonendi sumus. S imulte putauer illa q̄; seruanda discrimina. ut ꝓpositionē si uerbum sequeret spectō adiecta sede sillabe. s. litta. si pecto remota scriberem. Illa q̄; seruata ē. amulus differencia. ut ad cū cet ꝑpositio. d. littam. cū aū ꝯiunctio. t. accipet. Itemq; cū si tēp significaret ꝑquom sicomite ꝑ. c. ac duas seq̄nteꝭ scberet. frigidioza his alia. ut quidq̄d. c. quartam habet. ne interrogare bis uidem. et cotidie ñ quotidie ut sit quot dies. Verum h̄ iam & inter ipsas ineptias euanuer. queri solent in scbendo ꝑpositionem sonū quem iuncte efficiunt an quem separate: obseruare ꝯueniat. ut cū dico optinuit. sedam enim. b. littam rō poscit. aureꝭ magis audiunt. p. Et immunis illud. n. qđ uerbas ꝯgit. seq̄nteꝭ sillabe sono iunctū. m. gemina ꝯmutat. Est et indiuidendis uerb obseruatio. media litta ꝯsonante ꝑori anseq̄nti sillabe adiungas. haruspex enī qa pars ei posteriora spectando ē. s. littam tertie dabit. Abstemī q̄ex abstinentia temeti composita ē. uox ꝑme relinquet. Jam. h. q̄dē in nullis uerb utendū puto. in q̄ significat & ut solaponat. h eo ñ

VII

ſ de ortographia. ne ē regula a ſcribentibꝰ oſtendenda. quam puta amuſ plus comprehẽdẽ autumat q̄ tras ſ. ſillaſ recte ſcribendo dirige

de apicibus

omisi. qd̄ q̄dam eā q̄tiens aseqūt̄ necessariā credunt. cū sit. c. litt̄a q̄ ad omīs
uocales uim suā p̄ferat. Verum ortographia q̄; c̄suetudini seruit: idōq;
sepe mutata ē. Nam illa uetustissima t̄nseo tempora q̄b; ut pauciores et
litt̄e. nec similes his nr̄is earum forme fuerunt: et uis q̄; diuersa. sic̄
apd̄ grecos. o. littere. q̄ interī longa ac breuis ut apud nos: interī
p̄syllaba q̄ nōe suo exp̄mit posita ē. ut latinis ueterib;. d. plurimis ī
uerbis ultimam adiectam. qd̄ manifestum ē. & ex colūna rostrata que ē
duellio in foro posita. Interī. g. q̄; ut in pulumari solis q̄ colit̄ iuxta
eadē q̄rini uesprug: qd̄ uesp̄uginē accipim̄. d̄mutatione etiā litt̄ar̄
deq̄ sup̄dixi nichil repetē h̄ necesse ē. fortasse enī sic̄ scribebant. etiam
loquebant̄. Semi uocales geminare diu non fuit usitatissimi moris.
atq; e contrario usq; ad aciū et ultra porrectas syllabas geminis ut dixi uo-
calib; scripser̄. diutius durauit: ut. e. i. uterent̄ iungendis eadē rōe q̄
greci. ei. uterent̄. ea casib; numerisq; discreta ē. ut lucilius precepit.
Iam pueri uenere e postremū facito atq; i ut in plures fiant. Ac de inceps
idē m̄dacī furiq; ad de se cū dare furi iusseris. Q̄d qd̄ q̄dem tum sup̄
uacuum ē. q̄a. i. tam longe q̄ breuis nat̄am habet. tum incōmodum
aliq̄ndo. Nam in his q̄ p̄ximam ab ultima litt̄am e habebunt: et. i. lon-
ga t̄minabunt̄. Illam rōem seq̄ntes utem̄. e. gemina. q̄lia s̄ h̄. Aurei
argentei & similia. idq; iis p̄cipue q̄ adlectionē instituent̄. & impedim̄-
to erit. sic̄ in grecis accidit adiectione. i. litt̄e. q̄ n̄ solū datiuis casib;
in parte ultima adscribunt. s; q̄b;dam etiam interponunt. ut in. a H
ic T H. q̄a ethymologia ex diuisione in trisillabas facta desideret eam litt̄am.
aesillabam. cui scd̄am nc̄. e. litt̄am ponim̄. uarie p̄. a. et. i. efferebant.
q̄dam semp̄ ut greci q̄dam singularit̄ tantum. cū in dat̄m l̄ geni-
tiuum casum incidissent. un̄ pictai uestis et aquai. uirgl̄s amantissim̄
uetustatis carminib; inseruit. In his dem plurali numero. e. utebant̄
his sillegalbe. Est in hac q̄; parte lucilij p̄ceptū. qd̄ q̄a plurib; expli-
cat̄ uersib; si q̄s parum credet apud ipsum in nouo requirat. q̄d qd̄
ciceronis temporib; paulūq; infra fere q̄ciens litt̄a media uocalium lon-
garum. l̄ subiecta longis eēt geminabat̄. ut cause causus diuisiōes.
q̄m̄ et ipsū et uirgl̄m q̄; scripsisse man̄ eorum docent. At qui paulu-
lum sup̄iores & illud qd̄ nos gemina dicimus. iussiuia dixerunt.
etiā optim̄ maxim̄. ut mediam. i. litt̄am q̄ ueterib;. v. fuerat acci-
perent. c. p̄mum cesaris in scriptione tradit̄ factum. here. nc̄. e. litt̄a
t̄minam̄. At ueterū comicorum ad huc libris inuenio. heri ad me ue-
nit. qd̄ idem in epistolis augusti q̄s sua manu scripsit aut em̄dauit
dep̄hendit̄. Q̄d n̄ cato censori dicam et faciam dice et facies scr̄psit.

Cundēq; mecū sq̄ simult̄ cadunt modum tenuit. qđ et grecis; ēt libr̄ manifestum ē. et amessala in libro de. s. litā posuit. sibe et q̄se sc̄ptum in multorum libris ē. S; an h̄ uoluerint auctores nesco. Tm̄ uidi ita his usum grecismo compert. q̄ et ipse eū seq̄bat. hec nos. i. littera finim̄. Q̄d dicam uortices et uorsus. ceteraq; adeundem modū q̄ p̄mo scipio affricanꝰ in. e. litām sc̄am uertisse dr. Hi p̄ceptores. seruū cruciq; v. et. o. litteris sc̄pser. q̄a subiecta sibi uocalis in unum sonum coalescere et ꝯfundi neq̄ret. Hec. v. gemmina scribunt. ea rōe q̄. reddidi. Neutro sane in uox q̄. sentim̄ efficit. Hec inutilit̄ claudi. scilicam illam ad hos usus litām adiecerat. Illud nē melius. qđ cui trib; q̄s p̄posiu litis. e. notam. inq̄ pueris nob ad pinguē sane sonum quo urebantur. tantū ut abillo q̄ distingueret. Q̄d q̄ scribunt alit q̄. enunciant? Ita et gaius. c. litā significant. q̄ in uersa mulierem declarat. q̄a tam gaius ē uocitatus q̄. gaios. etiam ex nuptialib; sacris apparet. Hec gneis eam litteram in p̄ nōis nota accipit q̄ sonat et columam et consules ex empta. n. litā legim̄. et subura cum trib; litteris notat. c. tertiā ostendit. Multa s generis hui. S; hec q̄; uereor ne modum tā parue questionis excesserint. Iudicium aū suum gramatic̄ int̄ ponat his oīb;. Ita h̄ ualere plurimū debet. Ego n̄ qđ ꝯsuetudo optinuerit. sic scribendum q̄dq; iudico q̄m sonat. h̄ ē. eni usus litterarū ut custodiant uocis. et uelut depositū reddant legentib;. Itaq; id ex p̄mere debent. qđ ducturi sum̄. he fere s emendate loq̄ndi scribendiq; partes. duas reliq̄s significant ornateq; ducendi n̄ eisdem gramaticis aufero. si; cū in officia rhetoris supsint maiori opi reseruo. Redit autem ulla cogitatio. q̄sdam fore qui hec dicunt parua nimium et impedimenta q̄ mai aliq̄d agendi putent. Hec ipse adeo tremam usq; anxietatē et ineptas cauillationes descendendum. Atq; in his ingenia cūcidi et cōminui credo. s; nichil ex gramatice nocuerit. n̄ qđ supuacuum est. an ido minor ē. m. tullius orator qđidem artis hui diligentissimus fuit. et in filio ut epistolis apparet recte loq̄ndi asp q̄; eraccor? dut uim cesaris fregerē edita de analogia libri? dut ideo minus messala nitidus. q̄a q̄sdam totos libellos n̄ uerb̄ in ingl̄is s; ē litis dedit? Non obstant hēc discipline pullas eundib; s; circa illas heren tibus. Sup ē lectio inqua puer ut sciat ubi suspendere spm debeat. quo loco uersū distinguere. u̇ claudat sensus. un incipiat. q̄ndo attollenda t̄ sūmittenda sit uox. q̄d q̄; flexu. q̄d leni. celeri. cōtinuo leni dicendum. demonstrari n̄ inope ipso n̄ potest. Vnum ē. q̄ qđ inhac parte p̄cipiam: ut oīa ista facē possit intelligat. Sit autem

Liber de. s. lit̄a. q̄ antiq̄ sibe p̄ sibi et q̄se p q̄si dicebā

Petrarcha

p̄mo affirmauit dicunt uertices et uersus quū primo uortices et uersus dicisset annotaret

de. c. lit̄a q̄ sepe sim. q lit̄e edit. et innersa mulierē declarat. u. gaios gaias

dne pros. s. analogiā et orthographiā

cesar libros de analogia scripsit

nō q̄ he discipline nō obstarent q̄. illas eundibus sed illis herentibus

9 VIII

C. cesar cantare nisi damn

vtilissimus quas pueri e
uetery diuersy poemaebus
ffeq possunt

Suites in tragedijs in comedijs
elegantia

imprimis lectio uirilis et cum suauitate quadā grauis: et nō qdem ꝓse
simulis qa carmē ē: et sepocte canere testant. nō tamen incantatum
dissoluta nec plasmate ut nō aplerisq; sit effeminata deq genere
optime. c. cesarem ꝓtexctatum adhuc accepimꝰ dicisse. si cantas ma-
le cantas. si legis cantas. Nec ꝓsopoeias ut qb;dam placet adcomi-
cum morem pnuntiari uelim. ee tam flexum qndam. q distin-
guant ab iis unqb; poeta ꝓsona utee. Ceteta ammonitione mag-
na egent. Imprimis ut teneꝛe mentis ttactuꝛeq; alcꝰ qcqd rudib;
et oium ignaris insederit. nō mꝰ q deserta s; t magis q honesta s
discant. Deoq; optime institutum ē: ut ab homero atq; uirgilio
inciperet. qmq; adintelligendas eoꝛum uirtutes firmioꝛe iudicio opꝰ
eet. S; huic rei sup ē tempꝰ. Neq; enī semel legent. Interi et sublimi-
tate heroici carminis animꝰ assurgat et ex magnitudine rerum
spīm ducat. et optimis imbuat. Valet tragoedie. alunt et lyrici. si tam
in iis nauctoꝛes mꝰ: s; & partes opis elegeris. Nam et greci licent multa et
horatiū inqb;dam nouis interpꝛtari. Elegeꝛa ū unq; q amat et hende-
ta syllaba q s cōmota sota deoꝛum. Nā de sota dicis ne ꝓcipiendum
qdem est, amoueant si fieri potest. Simul certe ad firmius etatis
robur reseruent. Comoedie q plurimū cōferre adeloqtiam potest
cū ponis et ꝓsonae et affectus eat. quē usū impueris putem. paulo p
suo loco dicam. Nā cū moꝛes incauto fuerint interꝑcipua legenda
erit demenandro loquoꝛ. Nec tam excluserim alios. nam latini q;
auctoꝛes afferent utilitatis aliqd. s; pueris q maxime ingenui alatꝰ
atq; animum augeant. ꝓlegenda. Ceteris q; ad eruditionē mꝰ pti-
nent. longa etas spaciū. Multum autē ueteres & latini conferunt.
quāq; plerisq; plus ingenio q; arte ualuer. In primis copiam uerboꝝ
quoꝝum in tragoediis grauitas. in comoediis elegantia. et qdam ue-
lut attici mos inueniri potest. Oeconomia q; in iis diligentioꝝ q;
inplerisq; nouoꝝum erit. q oiū opū sola uirtutū sententias putaue-
runt scitas certe. et sic dicam uirilitas ab iis petenda. qndo nos mol-
la deliciarum uitia dicendi q; nōe defluxerimꝰ. deniq; ciceꝛonem sumis
oꝛatoꝛib; q ueterū poemata t adfidem causarū t adoꝛnandarum
elocutione assumunt. Nam ꝑapue qdē apd ciceꝛonem: frequēt cū apd
asinium & et ceteros q s primi uidimus: ennii. accii. pacuuii. lucilii.
terentii. cecilii. et aliꝛum inseri uersus. summa nō eruditionis mꝰ gra
s; etiam iocunditatis cū poeticis uoluptatib; aures afoꝛensi aspiratae
respuant. Qb;accidit non mediocꝛis utilitas cū sententiis eoꝝum uelut
qb;dam testimoniis q; ꝓpositae confirment. Verum prioꝛa illa

ad pueros magis. h sequntia adrobustiores pmnebunt. cū grāmatice amor
et usus lectionis n̄ scholarū tempoꝛib; s; utꝫ spacio ēminet. Inplegen-
do grāmatic. et illa q̄dē minora prestare debebit. ut partes oīonis
reddi s̄ soluto uersu desideret. et pedum ꝓpetates. q̄ adeo debent ee
notꝫ incarminib; ut etiam in oratoꝛia compositione desiderent. dep̄ndat
quę barbara. q̄ inꝑa. q̄ cont legem loquendi cōposita. n̄ ut ꝛcus utriq;
inpbent poett. quib; q̄a plerumq; seruire metro cogunt. adeo ignoꝛ-
antur ut uitia ipsa aliis incarmine appellationib; nominent. Metapla-
smus cū etschematismi etschemata ut dixi uocam. et laudem uirtu-
tis necessitati dam. s; ut cōmoneat artificiuum et memoꝛiam agi-
tet. Id q̄; inꝑma rudimenta n̄ inutile demonstrare. quot. queq; uerba
modis intelligenda sint. circa glossemata. et id ē. uoces minꝰ usitatas n̄
ultima el ꝓfessionis diligentia ē. Cum ꝰ iam maioꝛe cura doceat tropos
oīs. q̄b; ꝓcipue n̄ poema modo. s; et oratio oꝛnat. Schemata utriq;
i. figuras queq; lexeos. queq; dianoeas. uocant. Quoꝛum ego sic
tropoꝛum tractatum meum locum differo. quo in de oꝛnatu oratoꝛis
dicendū erit. Precipue ꝰ illa infigat animus q̄ inoeconomia uirtus.
q̄ indecoꝛe rerum q̄d ꝑsone cuiq; queuerit. q̄d insensib; laudandum q̄d
muerb. u copia ꝓbabilis. ubi modus. his accedet enarratio histoꝛia-
rum. diligens q̄dem illa. n̄ tam usq; ad supuacuum laboꝛem occu-
pata. Iam receptas aut certe claris auctoꝛib; memoꝛatas exposuis-
se satis ē. Ꝑ seq̄ q̄dem quidq̄s unq̄, ꝰ contempassimoꝛum hominū
ē. dixerit aut nimie miserię aut uacantę manus ē. et detinet atq; obruit
ingenia melius aliꝰ uacatura. Iam q̄ oīs & indignas lectione scidas
exercuit. anilib; q̄. fabulis accōmodare opam potest. d q̄ plenis ēmodi
ꝑpetuitas grāmaticoꝛum cōmentariꝰ: ujr ipsis q̄ cōposuer satis noti.
Iā didimo q̄ nemo plura sēpsit accidisse cōpertum ē: ut cui historię cuidā
tanq̄, uane repugnaret. ipsius ꝓferet liber. q̄ eam continebat. Quod euenit
ꝓcipue in fabulosis usq; adderidicula q̄dam & pudenda. Vn̄ impbissimo
cuiq; pleraq; fingendi licentia ē. adeo ut de libris totis et auctoꝛib; ut
succurrit mentiant. tuto q̄a inueniri q̄ numq̄, fuere n̄ possunt. Iā
in notoꝛib; frequentissime dep̄ndunt. á curiosis. Exquo in int uirtutes
grāmatici habebit aliq̄ nescire.

De officio Gramatici;

Et finite q̄dem partes sunt duę. q̄s hęc ꝓfessio pollicet. Id est
ratio loq̄ndi. et enarratio auctoꝛum. q̄rum illam medio ducen
hanc historię uocant. Adiciam cū eoꝛum cui q̄dam dicendi
ꝓmoꝛdia. q̄b; etatis n̄ dū rhetoꝛem capientis instituant. Iam esopi fa-
bellas q̄ fabulis nutricularum ꝓxime succedunt narrare sermone

In poematibus uirtus adhoc nomine appellatur & laus utriusq; nomen dat.

de ꝓprietatibus &c. figuris

de reprehensoribus q̄ capiunt ꝓpa dem actione

puro et nichil se sup̄ mōdum extollente. deinde eadem gracilitatē stilo
exigere ꝯdiscant. Versus p̄mo soluere. Mox mutatis uerb̄ interp̄tari.
tum parapharasi audaci uertere. q̄ et breuiare q̄dam et exornare saluo
modo poete sensu p̄mittit̄. Qd̄ op̄ etiam ꝯsūmatis p̄fessorib; difficile
qui cōmode tractauerit. cui cumq; discendo sufficiet. Sententie q̄; et
chrie et ethiologie subiectis dictorum rationib; apud gr̄amaticos scri-
bant̄. q̄a initiū et exlectione ducunt quorum omniū similis ē ratio.
forma diuersa. q̄a sententia uniuersalis ē uox. Acriologia p̄sonis
continet̄. chriarum plura genera t̄dunt̄. Vnū simile sententie. qd̄
est positū in uoce simplici. dixit ille aut dicere solebat. alterum qd̄ ē
in respondendo. interrogat̄ ille. et cū h̄ ei dictum eēt respondit terciū
huic non dissimile: cū q̄s dixiss; aliq̄d t̄ fecisset. & in ipsorum factis
eē chriā putant. ut crates cū indoctū puerum uidiss; pedagogū
ei p̄cussit. et aliud pene par ei. qd̄ tam̄ eodem nōe appellare non au-
dent. s; dicunt. ἀπειρόασε. ut milo quem uitulū assueuerat ferre
taurum ferebat. In his oīb; et declamatio p̄ eosdem ducit̄ casus. ei
tam factorum q̄ dictorum ratio. Narratiunculas a poetis celebra-
tas noticie causa n̄ eloq̄ntie t̄tradandas puto. Cetā maioris op̄is ac sp̄s:
latini preceptores relinq̄ndo necessaria gr̄amaticis fecer̄. greci ma-
gis op̄um suorum & onera et modum norunt; An oratori futu-
ro necessaria pluriū artiū scientia

Hec de gr̄amatice quam breuissime potui. non ut oīa dicerē sectatus qd̄ infinitū
erat. s; ut maxime necessaria. Nc̄ decetis artib; q̄b; institu-
endos p̄iusq̄ rhetori tradant̄ pueros existimo. strictim subiungam.
ut efficiatur orbis ille doctrine q̄ greci enclycopediā uocant. Nam
isdem fere annis aliarum q̄; disciplinarum studia ingredienda sunt;
Que q̄a et ipse artes s̄. et eē p̄fecte sine orandi scientia possunt. nec
rursus ad efficiendum oratorem satis ualent sole. an sint huic op̄i
necessarie q̄rit̄. Nam q̄d inq̄unt ad agendam causā dicendam ue senten-
tiam p̄tinet scire. quemadmodum īdata linea ꝯstitui triangula eq̄s
laterib; possint. et quo melius uel defendet rerum t̄ reget ꝯsilia.
q̄ citharę sonos nominib; et spaciis distinxerit: enumerent & for-
tasse multos q̄libet utiles foro. q̄ neq; geometrem audierint. nec
musicos n̄ hac cōmuni uoluptate auriū intelligant. Q̄b; ego p̄-
mum h̄ respondeo qd̄ cicero in scripto ad brutū libro freq̄ntius
testat̄. n̄ eni a nob̄ instituī oratorem q̄ sit aut fuerit. s; imaginem
quandam ꝯcepisse nos animo p̄fecti illius ex nulla parte censantis.
Nā et sapientem formantes eum q̄ sit futurus ꝯsūmatus undiq;

parapharasis est figura q̄ p̄mittit̄ poete q̄dam ex licē-
cia breuiare adornareq;

de sententijs chriis et ethiologijs

6

et ut dicunt mortalis q̃dam ds. ñ m cognitione celestiũ t mortaliũ putant instruendum. s; pquedam parua sane sup̃la demum estimes dicunt. sic ẽ cõstitas interum ambiguitates. q̃a geratine aut croco dilunge possint facere sapiẽtẽ. s; q̃a illum ne in minimis q̃dẽ oporteat falli. Similit̃ oratorem q̃ debet ẽe sapiens ñ geometres faciet aut musicus. q̃q; his alia subiunga. s; hę q̃; artes ut sit consũmat̃ iuuabunt. Nisi forte antidotum q̃dẽ atq; alia q̃ odis aut uulneribus medent̃ et multas atq; interri oratoris q̃; inter se effectib; cõponi uidemus. quorum excluersa sit illa una mixtura una q̃ nulli earum similis ẽ q̃b; ostat. s; p̃as uires eorũb; sumit. & muta animalia melliꝰ illum immutabilem humanitatẽ saporem uario florum ac succorum genere pficiunt; Nos mirabim̃ si oratq̃ nichil p̃stant̃ hoi dedit prudentia plurib; artib; eget. q̃ & cũ se no ostenduut indicendo nec ferunt, uim tam̃ occultam suggerunt. et tacite q̃ sentiunt̃. fuit aliq̃s sine his disertus. Est ego oratorem uolo. Non multum adiciuꝰ s; eque ñ erit rerum cui parua deerunt. Et optimum q̃dem hoc ẽ quenit. Cui & si inarduo spes ẽ. nos tam̃ p̃cipiam̃ oia. ut saltem plura fiant. s; cur deficiat animus? Natura enim pfectum oratorem ẽ ñ phibet aut p̃cq; desperat q̃q̃d fieri potest. De musice

Atq; ego uel iudicio ueterũ poteram ẽ quent̃. Nam q̃s ignoret musicen. ut de hac p̃mum loquar; tantum iam illis antiq̃s temp̃ib; ñ studii in uerum etiã uenerationis habuisse. ut idem musici et uates et sapientes iudicarentur? Mittam alios. Orpheus & limus quorum uterumq; diserti. alterum a q̃a rudes q̃; atq; agrestes aios ad mitationem mulceret Nonfetas in s; saxa & siluasq; duxisse. posteritatis memorie traditum est. Et tamagines auctor ẽ. oiũ inlitis studiorum antiquissimam musicen extulisse. Et testimonio s clarissimi poete. apud q̃s inter regalia q̃uuia laudes herorum ac deorum adcitharam canebantur. Nopas & ille uirgilii non ne canit errantem lunam solisq; labores et cetera. q̃b; certe palam q̃firmat auctor eminentissimus musicen ẽ cum diuinar̃ & rerum cognitione ẽe q̃iunctam. Q d si dat̃. erit & oratori necessaria. Eiq̃dem ut dixim̃ b q̃; pars q̃ ab oratoribus relicta a philosophis ẽ occupata nri opis fuit. ac sine omnium talium scientia ñ potest ẽe pfecta eloq̃ntia. Atq; claros nõe sapientie uiros. nemo dubitauerit studiosos musices fuisse. cũ pythagoras atq; eum secuta. acceptam sine dubio antiq̃ta opinionem uulgauerint mundum ipsum ratione esse compositum. q̃, postea sit

comparationes exemplares ad comprobanda i omnem artium

Nota

lyra imitata. Nec illa m̄ ꝯtenta dissimiliū ꝯcordia q̄ uocant armoniam.
sonum q̄; iis motib; dederint. Nam plato cū in aliis q̄b; dā tū p̄cipue
in timeo ne intelligi q̄dē n̄ ab iis q̄ hanc q̄; partem discipline diligent̄
p̄ceperint potest. de philosophis loquor. quorum fons ipse socrates iam
senex instituī liram non erubescebat. duces maximos et fidib; et tibiis
cecinisse traditum. Exercit⁹ lace demoniorum musicis accensos modis.
Quid aut̄ aliud in n̄ris legionib; cornua tube faciunt? quorum ꝯcēt⁹
q̄nto ē uehem̄tior. tm̄ romana in bellis gl̄a ceteris p̄stat. Non ḡ frustra
plato ciuili uiro quem politicon uocant necessariā musicen credidit.
et eius secte q̄ aliis seuerissima aliis asperima uidet̄. p̄ncipes in hac
fuere sententia ut existimarent sapientium aliq̄s n̄ nullā opam
his studiis accōmodaturos. lycurgus durissimarū lacedemoniis le-
gum auctor musices disciplinā p̄bauit. atq; eam natā ipsa uidet̄ ad
tollerandos facilius labores uelud munit̄ri nob̄ dedisse. Siq̄dem et
remigem cant⁹ hortat̄. Nec solum in iis opib; in q̄b; plurium conat⁹
p̄eunte aliqua uoce iocunda conspirat. s; etiam singulorum fatiga-
tio q̄libet se rudi modulatione solatur. laudem adhuc dicere artis
pulcherrime uitandum eam tam̄ oratori ꝯiungere transeamus.
Ig̃ id q̄; qd̄ gr̄amatice quondā ac musice iuncte fuerunt. Siq̄dem
architas atq; euen⁹ etiam subiectam gr̄amaticē musice putauer̄. &
eosdē utriq; rei p̄ceptores fuisse: tū sophron ostendit minorum q̄dē
scriptor s; quē plato adeo p̄bauit. ut suppositos capiti libros eius cū mo-
reret̄ habuisse credat̄. tū eupolis apd̄ quem p̄clam⁹ & musicen & lit-
teras docet. et maricas q̄ ē hyp̄bolus. Nichil se ex musice scire n̄ litt̄as
ꝯfitet̄. aristophanes q̄; n̄ uno libro sic instituī pueros antiq̄t⁹ solitos
esse demonstrat. Et apud menandrum in hypobolimeo: senex qui
reposcenti filiū pat̄ uelut rōnem īpendiorum q̄ in educationē ꝯtulerit
opponens psaltis se et geometris multa dicit didicisse. Vn̄ & illemos
ut in ꝯuiuiis p̄ cenā circūferret̄ lira. Cui⁹ cū se imperitū themistocles
confessus eēt uerbis ciceronis utar ē habit⁹ indoctior. S; ueterū
q̄; romanorum epulis fides ac tibias adhibere moris fuit. Versus
q̄; saliorum habent carm̄. Que cū oīa l̄ ꝯuiuia sint animā rege
instituta. faciunt manifestum. ne illis q̄dē q̄ rudes ac bellicos ui-
dent̄. curam musices q̄ntā illa recipiebat etas defuisse. deniq;
in puerbium usq; grecorum celebratū ē. indoctos ā musis atq;
a grecis abeē. Verum q̄d ex ea p̄e petat futur⁹ orator disseram⁹.
Numeros musice duplices habet. in uocib; et in corpore. Utriusq; enī
rei aptus q̄dam modus desiderat̄. Vocis rōnem aristoxen⁹ music⁹

de sophrone cuius libros
plato capiti suppositos
tpore mortis ~~libros~~ hūisse
credat̄

duudit. In ῥ̄ ἐλλογ. et ἀλεξαλετρογ. quorum alterū modulatione alterū canore ac soni9 stat. ¶ Num᷑ ñ hec oīa oratori necessaria? quorum unū ad gestum. alterum ad 9locationē uerbo3. ¯ceum ad flexu9 uocis. q᷑ s᷑ magendo q; plurimi ꝓdest. ñ forte in carminib; tantum et incantic9 ex igitur structura q̄dam. ut in offensa copulatio uocum magendo sup᷑uacua ē. ¶ ut non cōpositio et soni modulatione q; uarie prerum m᷑ adhibet᷑ sic in musice. ¶ amq; & uoce & modulatione grandia elata. iocunda dulciter. moderata lenit᷑ cant: totaq; arte 9sentit ē eorum q̄ dñr affectib;. ¶ atq; morando q; intentio uocis. remissio. fluxus ꝓdest admouendos audientium affectus. aliaq; et collocationus & uocis ut eodem utar uerbo modullatione 9citationē iud. alia miscꝫam petim᷑. cū & organis q̄b; sermo ex᷑pmi ñ potest affiq̄animos induersum habitum sententiamus. ¶ Corpor9 q; apt᷑ et decens mot᷑ q̄ dr̄. ex ῥ 16 alia. et ē necessarius. nec aliunde peti potest: inquo pars actionis ñ minima 9sistit. ¶ Qua de re sepositū nob᷑ ē locus agendus. habebit in᷑pmis curam uocis orator. ¶ Q᷑d tā musices ꝑpum? & ne hec q̄dē ꝑsum᷑ da parsē. ut ñ interi 9tenta sim᷑ exemplo gracchi ꝑapui suorum tēporum oratoris. cui 9tionanti cū sistens ꝑ eum musicus fistulam q᷑ tonorion uocant modos q̄b; deberet intendi ministrabat. ¶ hec ei cura inē turbidissimas actiones. t ārena opamatos tam tūta fuit. libet ꝑ q̄s dam ꝑpitiores & crassiore ut uocant musa dubitationem hui9 utilitatis ꝓmere. ¶ Nam poetas certe legendos oratori futuro cū cesserint. ¶ ū g᷑ hi sine musice? ¶ at si q̄s tam cec᷑ animi ē. ut de alis dubitet ullos certe q᷑ carmina adly᷑ tam 9posuer᷑ hec duu᷑ forent dicenda si h᷑ studiū nōi ꝓcipierem. ¶ Cū uero antiquit᷑ usq; adhuc ne atq; achille ad nostra tempa apud omnis q᷑ modo legitimam disciplinam ñ sint posi durauerit: ñ ē cōmittendū ut illa dubia faciam defensionis sollicitudine. ¶ Quamuis aut᷑ satis iam excipsis q̄b; sū modo usus exemplis credā esse manifestum q᷑ in et q̄tem᷑ musice placeat. apt᷑ tam᷑ ꝓfitendum puto. ñ hanc ame ꝑcipi q᷑ nunc in scenis effeminata et impᷣdicis modis fracta ñ ex parte minima siq̄d in nob᷑ uirilis roboris manebat excidit. s; q᷑ laudes forta᷑ canebant᷑. q̄s q; ipsi forte9 canebant. ¶ Nec psalteria et spadicas & uirginib; pbis recusanda: s; cognitionē rōnis q̄ admouendos leniendosq; affectus plurimum ualet. ¶ Nā et p᷑ducoria accipim᷑ 9citatos ad uim pudice domui afferendam iuuenes ussa mutare in sponsu᷑ modos tibicina cōposuisse. et chrisippus & nutricum q̄ adhibent᷑

grandia elata. iocunda dulciter. moderata lenit᷑

infantib; adlectationi suu qddā carm assignat. Est ē nō inerudite ꝺe-
clamandū fictamatia in q ponit tb ce q sacrificanti phygū cecin-rat
acto illo in insaniam et ꝓcipicia delato accusari. qđ causa mortis ex-
titerit. Quę si dici debet aboratore: nec dici citra scientiam musices
potest: qm nō hanc q; artem necessariam ee opi nro uel iniq consen-
tient.

De Geometria

Geometria parte facient ee utilem teneris etatib;. Agitari nanq;
animos et acui ingenia: et celeritate ꝓcipiendi uenire in gedunt. S;
ꝑdesse eam nō ut ceteras artes cum ꝓcepte sint: si; cū discat et isti-
mant. Inuulgaris opinio e: nec sine causa sumi uiri ē impensa
huic scientię opam dederunt. Nā cū sit geometa diuisa in numeros
atq; formas: numerorum q̄dam noticia nō oratori in. si; cui cuq; ꝑmā
saltē lrām grudito necessaria ē. Incausis ū v frequentissime uersari
solet. mq̄b; actor nūm dico si circa sūmas trepidat si; si digitorū saltē
incerto aut indecoro gestu a cōputatione dissentit iudicat indocē.
Illa ū linearis rō & ipsa q̄dem cadit frequenter incausas. Nā dēminis
mensuris q; sunt lrēs. si; habent maiorem q̄ndā aliā cū arte oratoria
cognatione. Iam ꝑmū ordo ē geometrice necessari. nomen eloqn-
tię ex ꝑoribus; geometa ꝓbat inseqtia et certa incerta. nūne id indi-
cendo facim? Qđ illa ꝓpositarum quęstionū oduo: nū tota fere
gstat syllogismis ꝓpē qđ pluris inuenias q dialectice simile q; q re
thorice faceant hanc artem. Uerū & orator ē si raro nūm nūq; tri
ꝓbabit dialectice. Nam & syllogismis sirel poscet uter. & certe
entimemate q rethoricē syllogismi. deniq; ꝓbationum q sunt po-
tentissime: gramatię apodyris uulgo dicunt. qđ aut magis oro
q; ꝓbationem petit: falsa q; ueri similia geometria rōne dep̄ndit. sit
h ecta innumeris p q̄sdā q̄s pseudographias uocant. qb; pueri lude-
re solebam. S; alia maiora sunt. Nam q̄s nō ita ꝓponenti credat q̄rū
locorum grecreme lineae eande mensura colligunt? eorum spacium
q; qđ ūs lineis gtinet par sit necesse ē. At id falsum ē. nā ꝑmū re-
fert cuiu sit formae ille circuit. reꝑhensiq; a geometris si historici
q magnitudine insularū satis significari nauigationis ambitu cre-
diderunt. Nam ut q̄q; forma ꝓfectissima: ita capacissima ē. Idcoq;
illa circū currens linea sufficiet orbem q forma ē. In planis maxime
ꝓfecta ampli spacium ꝓplectet q̄, si quadratum paribus; orbis efficiat.
Rursus quadrata triangulis tangla ipsa pluseqs latib; q, meqlib;
si; alia forsitam obscuriora. nos facillimū et iam iptis seqmur exꝑi-
mentum. Jugeri mensura ducentos & xl. longitudinis pedes ē.

dimidioq; inlatitudinē patere ñ fere ꝗs ꝗ, ē. ꝗ ignorēt. & ꝗ sit circuit
et ꝗntum campi claudat colligere ꝛpeditum. At centeni & octogeni
inquamq; partē pedes idē spaciū extremitatis. s; multo ampluꝰ
cluse quatuor lineis areaq; faciunt. Id si cōputare quē piget breui
oꝛib; numeris idem discat. Nam deni inq̄dram pedes .xl. porꝛam int̄
centum erunt. At si quini deni plaā quini in fronte sint ex illo
qđ amplectunt̄ q̄ꝛtam deducent eodem circumductu. si ū poꝛrecti
utrīq; uīn uiceni singulis distent: uīn plures int̄ q̄dratos habebunt.
q̄. ꝑquot longitudo ducet: q̄ circūdabit aut̄ linea eidē spaciū erit cui
eaq; centum oꝛinet. Ita q̄dq̄d formę quadrati detraxeris ampliꝰdini
q̄; ꝑibit. ꝙ & id fieri potest ut maioꝛe circuitu minoꝛ loci amplitudo claudatur. ꝺ inplanis. Nā incolluꝫ; uallub; q; & īpīo patet plū
solu ee q̄, ꝙ celu. q̄d qđ se eadem geometa tollit adīonē usq; mundi inq̄
cūsiderum certos ꝯstitutos q; curꝰus numeris docet. discim̄ nichil ee in
oꝛdinatum atq; fortuitū. q̄d ipsum nūm numq̄, ꝑnere adoꝛatoꝛem potest. Anuero cūpicles athenienꝭ solis obscuratione ēritos reddꝰ ei
rei causis metu libauit. aut cū sul picius ille gallus interrit. l. pauli de lune defectione disseruit ne uelut ꝑdigio diuinit̄ facto multū
animi terrent̄. nū uidet̄ ee usus oꝛatoꝛis officio? qđ si nicias in sicilia
scisset ñ eodem cōsulꝰ metu pulcherrimū athenienſiū exercitum
ꝑdidisset. sic dion c̄ ad destruendū dionisi tirannidē uenit non ē tali
casu deꝛectus. sint extra lucē usus bellici. cōsideamus usq; qđ archimedes urb̄ obsidiōnē siracusoꝛum unꝰ longi traxit. illud utiq; iam p̄ū
ad efficiendum qđ intendim̄. plurimas q̄stiones q̄b; difficilioꝛ alia rōne
explicatio ē. ut de ratione uidendi. delectione infinitū. de celeritate augenda. linearib; ꝛbationib; solui solꝛere. ut siē oꝛatoꝛi qđ proxim̄ demonstrabit liber de oīb; reb; discendum nullo m̄ sine geometria ee possit oꝛatoꝛ.

De prima pronuntiationis et

Ergo ut aliq̄d comoedo Gestus instructione; q; dum ea tenem̄ q̄, ꝑnunciandi scientia futurus oꝛatoꝛ desiderat. Non eni puerum quem in b loco instituim̄ aut femineae uocis exilitate frangi uolo. aut senili tremere. nec uicia ebrietatis effingat. nec seruili uernulitate imbuat̄. nec amoꝛis. auaricię. metus discat adfectum: q; neq; oꝛatoꝛi necessaria & mīt̄ ꝓpriꝑ inetate ꝑnam teneꝛā adhuc & rudem inficiunt. Nam frequs imitatio transit in moꝛes. Nec gestus q̄dē oīs ac moꝺ a comedis petendus ē. quam q̄,

de Pericle athenienſi q̄ milites a tiro ecclꝭ ſt ubam

progſſ imiento tꝛſit i mꝛes

enī utrūq; eorum ad q̄ndam modum p̄rare debet orator. plurimum tam̄ aberit a scaenico nec uultu nec manu nec gestionib; nimi. Ha
q̄ in ūs arti ē dicendum. ea p̄ma ē nearti ēe uideat. qd ē g buī
doctoris officium? In p̄mis uitia fug̃ s oris emendet. ut scr̄pta sint
uerba. ut suis q̄q; litt̄ę sonis enuntient. q̄rundam eni ul p̄ ingruitu
dine nimia laborant. q̄s dam uelud acriores parum efficiūt. & alīs
non dissimilib; s; q̄si debecticoib; p̄mittant. q̄ppe & rhoūtere q̄
demosthenes q; laborauit labda succedit. quarū uis ē apd nos q; &
cū. c. ac similit̄ qualuer. m. t. ac demoliunt. Ne illas q̄dem cura
. s. uocem delicias hic magister ferat. nec uerba in fauces; paciet au
diri. nec oris inanitate resonare. nec quod minime sermoni puro
queniat simplicē uocis naturā. plenore quodam sono circumlini
re. qd greci catapeplasmane ñ dicunt. sic appellat̄ cant̄ arbarum.
q̄ p̄clusis q̄b; clarescunt foraminib; recto m̄ gestu grauiorem sp̄m
reddunt. Curabunt ē ne extreme syllabę intercidant. ut par s sermo
sit. ut q̄enti exclamandum erit latior sit conatus sit ille ñ capitis. ut gestus
ad uocē. uult̄ adgestus adcōmodet. observandum erit & iam ut recta
sit facies dicenti. ne labra detorq̄ant. ne immodice hiatus ricturn dis
tendat. ne supinū uult̄. ne deiecti mētam oculi. ne inclinata utroli
bet ceruix nam frōs pluribus generib; peccat. Vidi multos quorum
supercilia ad singulos uocis conat̄ adleuarent. Aliorum g stricta alioqui
& iam dissidentia. cū alto m uertice tenderent alto paene oculis ipse
p̄meret. Infimi autē ut mor dicendi in his q; reb; momentū ē. et
nihil potest placere qd ñ decet. debet et iam docere comoedus q̄n
narrandum. q̄ sit auctoritate suadendum. q̄ gestatione g surgat ira.
q̄ flectus deceat miseratione. qd ira optime faciet. si certos excessus
degerit locos. & alib maxime idoneos. i. actionib; similes. idem aut
non adpunctandum n̄ utilissimi. uerum ad augendum q; elo
quentiam maxime accōmodati erunt. & haec dum infirma etas
maiora non capiet. Ceterum ē legē orationes oportebit. cū uir
tutes eorum iā sentiet. cū n̄ diligens aliq̄s ac p̄cul adsistat. neq;
solum lectione formet. uerum edisce & electa ex eis cogat. et ea di
cere stanter clare. & quēadmodum agere oportebit. et prin̄ pnuncia
tionem uocē memoriam exerceat. Ne illos quidem reprehendendos
puto q̄ paulum & palestrinis uocauer. Non de his loquor q̄b; pars
uitę in oleo. pars in uino cū sumit. q̄ eorum cura mentē obruer.
hos eni abet abeo quē instituum q̄ longissime uelim s; enorm est
idem iis aq̄b; gestus motusq; formate. ut recta sint brachia. nec

49

indocte rusticæ manus: ne status indecorus. neq; inferendis pedib; inscita. ne caput occlq; a balia corpis inclinatione dissideant. nã neq; hæc ee in parte pnuntiationis negauerit qs q. neq; ipsam pnuntiatione aboza tore secernet. et certe qd facere oporteat. non indignandum e discere. Cum pserti hæc chironomia q e in noe ipso declarat lex gestus. et ab illis temp̃ib; heroicis orta sit. et assumis græcie uiris et ab ipso ysocrate pbata. a platone q; in parte ciuilui posita uirtutum. et crisippo. in pceptis deliberozum educatione oposita nõ dimissa. Nam lacedemonios qdem e saltatione quda tanq; ad bella q; utile habuisse me exercitationes accepimus. Neq; id ueteribus romanis dedecori fuit. Inguntu e sacerdocii noe ac religione durans ad h temp̃ saltatio. et illa in cicionis de oratore libro uerba crassi qb; pcepit ut oratoz utat latezum inclinatioe fortiac uirili: nõ ascaena & histrionib; si; ab armis aut e a palestra: cui disciplinæ usus in nram usq; etatem sine reprehensione descendit. Ame cm nec ult pueriles annos recusebit. nec in is ipsis diu. neq; cm gestu oratozis cõponi ad similitudinem saltationis uolo si; sub e aliqd ex hac exercitatione puerili uim nos nõ id agentes furtim decoz ille discentib; tdit. p sequtur. An plura eode

Q ezere solet an e si discenda sint. tepe docere pora eas possit; hæc eodem tepoze cm t non tdi oia et pcipi possint. Negant enim qdam. qa g fundat animus ac fatiget tot disciplinis induerstu tendentib; dd qs nec mens nec corp̃ nec dies ipse sufficiat. et si maxime paciat h ætas robustioz. pueriles annos oneratri nõ oporteat. si; num satis pspiciunt qntu nata humani ingenii ualeat. q ita e. agilis & uelox sic in omne partem ut ita dzeri spectat ut ne possit qdem aliqd agere tantum unum. in plura ũ nõ eodem die mn si; eodem tempis momẽto uim suam impendant. an ũ citharedi nõ simul et memoriæ & sono uocis et plurimis flexib; seruiunt e interim alios neruos dextra pcurrunt alios leua trahunt gemunt pbent: ne pes qdem ociosus certam legem temporum seruat. et h oia parte. qd nos agendi subita necessitate deprensi. nõne alia dicem. alia puidem cum parte inuento rerũ electio uerborum. oposito gestus pnuntiatio uultus. mor. desideret? Quæ sit uelut sub uno conatu tam diuersa parent simul cur non plurib; curas h diuersa bozis paciam. cui pserim reficiat animos ac reparet uarietas ipsa. geraq; sit aliqn difficili in labore uno pseuerare? ido et stilus lectioe reqescit. et ipsum lectionis tedium uicib; leuat. q libet multa egerim. quoclam cm in recentes sumus ad id qd incipim qs non optauerit posse si totum diem cui cumq;

[chironomia. i. lex gestus

a

3 uarietas animos reparat

artis unū magistrū ferat + mutatione recreabit. sic in cibis quorum diuer-
sitate reficit stomachus. & pluribꝫ minore fastidio alit. Aut dicant isti
in q̄ sit alia rō dicendi: grāmatico solo deseruiam: deū geometre tantū.
O mitam incertī qd didicim: mox cōseam ad musicū gradiant pozta: &
c latinis studebim litteris: non respiciam ad grecas: et ut semel finiam:
nichil faciam n nouissimum. Cur non idem suadem agricolis ne arua
simul et uineta et oleas et arbustum colant: pratis et pecoꝛib; et oꝛtis
et aluearib; ac̄ moderent curā: cur ipsi aliq̄d forensib; negociis: aliq̄d
delideris amicoꝛum: aliq̄d rōnib; domesticis: aliq̄d curę corpis: non mich
uoluptatib; cotidie dam? quarū nos una res q̄libet nichil mētientes
fatigaret. adeo facil ē multa facē: q̄diu illud quidem minime uereen-
dum ē ne laboꝛem studioꝛum pueri difficilius tolerent. Neq; enī ulla
ętas min fatigat. mirum sit forsitan: si; ex primis deprendas. nā et
docilioꝛa sūt ingenia pulsq̄ obduruer. Id uel hinc arguī̄to patet. qd
intra biennium q̄ uerba recte formare potuer. q̄ uis nullo instante
oīa fere locunt. at nouicius nīsi pquot annos sermo latin repugnat?
cur magis sciat siqūe iā robustū instituere litteris coepis. num sine causa
dici. Ff. ad l. Rhod. de ie. eos q̄ in sua q̄dq; arte optime faciant. et pati-
entioꝛ ē laboꝛis nata in pueris q̄ iuuenib; Videlicet ut coꝛpoꝛa in
fantium nec casus q̄ intra comites deferunt ea grauit ad frigit. nec
illa p manꝰ et genua reptatio. nec post breue tempꝰ continui lusus et
tot diei cursus. q̄a pondus illis abest. nec se ipsi grauāt. sic animi q̄;
credo q̄a minore conatu mouent. nec suo nisu studiis insistunt. sed
formando se cum p̄stant. n similit fatigāt. p̄terea scdm aliam ętatꝭ
illi facilitate uelut simplici dicentis secum. nec q̄ iam egerint meminē.
Abest illis adhuc ē laboꝛis iudicium. porro ut frequēt exp̄i sumus. minus
afficiat sensus fatigatio. q̄. cogitatio. si; ne tempis q̄dem unq̄ plus erit.
q̄a his ętatib; omnis inaudiendo p̄teritus ē. Cū ad stilum recedet cū one-
rabit ipse aliq̄d atq; cō ponet. cum inchoare hęc studia uel n uacabit
uel n libebit. q̄ cū grāmatic totum diem occupare non possit nec debeat
nec discentis animum taedio auertat: q̄b; post studiis h cēpoꝛum uelut
subsiciua donabim? nam nec ego cōsumi studentē in his aribus; uolo. nec
modulet aut musicis notis p modis cantica discipiat. nec utiq; adminu-
tissima usq; geometę opa descendat. n coemodū in pnuntiando. nec
saltatoꝛem ingestu facio. q̄ si oīa exigerē suppeditabat enī tēp. longa
ē enī q̄ disc ętas. et ego n detardis ingeniis loquoꝛ. denīq; cur inbis
omīb; q̄ discenda oꝛatoꝛi futuro puto eminuit plato q̄ n grecius di-
sciplinis q̄s p̄rare potuit athene n pitagoꝛ. eoꝛum ad q̄s in italiam

nauigauerat ꝙ egipcꝫ ꝙ sacerdotes ꝺ̄ūm atq; eorum archana ꝑdidicꝫ difficul-
tatꝫ patrocinia pregrinꝫ segnicieꝫ. neq; enī nob̄ opꝫ amor ē. nec q̄a sit
honesta ac retrū pulcherrima eloq̄cia pectꝰ ipsa. ſ; ꝺ̄uilem usum &
sordidum lucrum accingūm. dicant sine his in foro multa & ꝺ̄ q̄ratꝫ.
dum sit locupletior aliꝫs. sordide mercꝫ negociator. et plus uoci suę de-
beat p̄co. ne uelim q̄dem lectorē dari in q̄d studia referant cōputaturū.
q̄ū imaginē ipsa eloq̄cię diuina q̄dam mente ꝯceperit: q̄ quę illam
ut ait ñ ignobilis tragicꝰ reginam rerū oratione ponetañ oclos. fruc-
tumq; ñ grip̄e ꝺ̄ uocationū ſ; granimo suo & cōtēplatione ac scientia
peteꝫ ꝑpetuum illum nec forte subiectum facile p̄suadebit ſ ut tēpora
q̄ spectaculis. campo. tesseris. ociosis denīq; sermonib; ne dicam sōno et
uinulorum mora cōterunt: geometriae pocꝫ ac musico impendat. q̄nto
plus delectationis habiturus: q̄ grillis meruditis uoluptatib;. Dedit
enī hoc prudentia hominib; munꝰ. ut honesta magis iuuarent. ſ; nos
hęc ipsa dulcedo longꝫ durꝫit. hactenus q̄ destudiis. q̄b; anteq̄ maiora
capiat puer instituendus ē, primus liber uelut nouum sumet exordi-
um: et ꝺ̄ rectoris officia transibit. Lib. i explicit. Incipit
Scd̄s. Quando rectori sit tradendus puer;

Etsi cōsuetudo quę cotidie magis inualescit
ut preceptoribꝰ eloq̄cię latinis q̄dem semp
ſ; & grecis interim discipuli seruiꝫ q̄. rō pos-
tulat traderentꝰ. el rei dupler ē causa ē. q̄ rectho-
res utiq; nīri suaſ partis omiserē: et grāmatici
alienas occupauerunt. Nam & illi declamare
nī et scientiam declamandi ac facultatē ꝺ̄cere
officiū sui ducunt. idq; inē deliberatiuas iu-
dicialisq; materias. nam ceteras ut p̄fessione
sua minora despiciunt. & hi non satis creditꝰ
accepisse q̄ relicta erant. q̄ nōe grā q̄; iſi ha-
benda ē. ſ; ꝺ̄ ipso poetas usq; ꝺ̄ suasorias mq̄b; onus dicendi uel maxi-
mum ē: inrumpunt. hinc q̄ accidit ut q̄ alterī artis p̄ma erant opa
facta sint alterī nouissima. et ętas altioribꝰ; iam disciplinis debita in
schola minore subsidat: et rectoricen apꝺ grāmaticos exerceant. Itaq̄
est maxime ridiculum. ñ añ ꝺ̄ declamandi magistrum mittendus
uideē puer: q̄ declamare sciat. Nos suum cuiq; p̄fessioni modum de-
mus: et grāmaticę q̄ in latinum transferentes literaturā uocauerunt
fines suos nouit. p̄sertim tantum abhac appellationis suę pauptate
intra q̄. p̄mo illi constituere p̄uecta. Nam antenuis a fonte ꝺ̄ sumptis

Stipue

Dedit prudentia hoc hōibus munꝰ
vt honesta magis iuuarent.

grāmatici. i. tractā

poetarum hystoricorumq; utrib; pleno iam satis aluco fluit. cū p̄ter rōnē recte loq̄ndi non parum alio q̄ copiosam ꝑpe omniū maximarū artiū scientiā amplexa sit. et rhetorice cui nō uis eloq̄ndi dedit officia sua non detrectet. nec occupari gaudeat ꝓximentem ad se laborem. q̄dum ope eadit. iam pene possessione depulsa ē. neq; inficiabor aliquem ex his q̄ grammaticē p̄ficiant eo usq; scientie p̄gredi posse ut ad hec q̄; tradenda sufficiat. si; cū ad agere rhetoris officio suo fungeē non suo. Nos porro q̄rimus qn usq; rhetorice p̄cepta p̄cipiendis puer maturus ee uideat. Inq̄dem nō dē estimandum cui q̄sq; sit etatis. si; q̄ntum institutis iam effecerit. et ne diuꝰ differam q̄n sit rhetori tradendus sic optime finiuerim cū potuerit. si; h̄ ipsum ex superiore pendet q̄stione. Nā si grammatices muꝰ usq; ad suasorias p̄rogatur. tardi rhetore op̄ ē. si rhetor p̄ma officia operis sui nū recusat. a narrationib; stati et laudandi utrupandiq; opusculis cura eꝰ desiderat. An ignoranti antiq̄s h̄ fuisse adaugendam eloq̄uiam genus exercitationis: ut thesis diceret et cōmunes locos et cetera circa complexum rerum p̄sonarumq; circulatore q̄b; uere fictisq; cōtexere cōmentē: et quo palam ē. q̄ turpiter deserat eam partē rhetorices institutio. quam et p̄mam habuit et diu solam. q̄d autē ē. ex his deq̄b; sup̄ dixi. qđ nō cū in alia q̄ si rhetorum p̄ceptum certe in illud iudiciale cause genꝰ incidat: an non in foro narrandum ē: q̄n parte nescio an sit uel hoc plurimum. Non laus ac utrupatio certaminib; illis fregniter inserte: non cōmunes loci siue q̄ si in uicia directi q̄les legimus accersone cōpositos. seu q̄b; q̄stiones generaliē tractant. q̄les si edita aquilio q̄; hostensio. ut sit neparuis argumentis credendū et preceptis. et in cestes. In medullis latent medullus uersant. Arma si h̄ q̄da m̄ p̄paranda semp ut his cū res poscet utaris; Que q̄ ponere ad ornē nō putabit si ne statuam inchoari credet cū eꝰ membra fundent. Neq; hāc ut aliq̄d putabunt festinationē meam sic q̄s q̄, calumniet. tanq̄ eum q̄ sit rhetori tradituꝰ abducendum potiꝰ a grammatices puerem: dabuntē illis cū q̄; tempora sua. Neq; erit uerendum ne his p̄ceptoribus; one retur puer. non enim creuerit si diuitiē q̄ subuno miscebat labor. et erit sui quisq; operis magister utilior. qđ adhuc optinent greci. Latinis omissum ē. et fieri uideē exercitatione q̄a sunt q̄ labori isti successerint.

De moribus et officiis preceptoris;

Ergo cum ad eas in studiis uires puenerit puer ut q̄ p̄ma esse p̄cepta rhetorum ducimus nūc cōsequi possit. tradendꝰ eꝰ artis magistris erit. quorum in p̄mis inspici mores oportebit. qđ ego non id curo potissimum in hac parte tractare sum

thesis

uis eloquii dedit non rhetorice

mores magistri inspiciendi sunt ut eis cōmittamus pueros docendos

adgressus. ꝙa ñ in ceteris q̄; doctoꝝb; idem hoc grammandum q̄. diligentis-
sime putē sicut testatus suum libro p̄oze: ſ; qđ magis necessariū el rei men-
tionem facit ętas ipsa dicentium. Jam et adulti fere pueri ad hos p̄cep-
toꝛes transferunt: et apud eos iuuenes etiam facti p̄seuerant. Jdeo q; maioꝛ
adhibenda tū cura ē. ut & teneroꝛes annos ab iniuria scītas docentis
custodiat. & ferociores à licentia grauitas deterreat. Neq; ů sat est
sūmā p̄stare abstinentiam: nisi disciplinę seuertate quecunq; ad
se moꝛes adtraxerit. sumat g̃ añi oīa parentis erga discipulos suos ani-
mum. ac succedere se meoꝝ locū aq̄b; sibi liberi tradant̄ existimet.
Jpse nec habeat uitia nec ferat. ñ austeritas el cristis. nū dissoluta sit co-
mitas: ne in̄ odium hinc cōtemp⁹ oriat̄. Plurum̄ eide honesto ac bono
sermo sit. Jam q̄ sep⁹ monuerit hoc rar⁹ castigabit. minime iracund⁹.
nec tam̄ eoꝝ q̄ emendanda erunt dissimulatoꝛ. simpler indocendo. pa-
ciens laboꝛis. assiduus pocul⁹ q̄. immodic⁹. Jnterrogantib; libenter re-
spondeat nū interrogantes p̄cont̄ ultro. Jnlaudandis discipulorum
dictionib; nec malign⁹. nec effusus. ꝙa rei altera q̄dium laboꝛis: altera
securitatē parit. Jnemendando q̄ corrigenda erunt. ñ acerbe. minime
contumelios⁹. Jam id q̄dem multos à ꝓposito studendi fugat. qđ q̄dā
sic obiurgant q̄si oderint. Ipse aliq̄d imo multa cotidie dicat q̄ secum
audita referant. licet eñ satis exemplorum ad imitandum ex lectione sup-
pedtet. tam̄ uiua illa ut dicit̄ uox alit⁹ pleni⁹ precipueq; p̄ceptoꝛis quę
discipuli si m̄ recte ſ instituti. et amant & uerent̄. Vix aut̄ disci po-
test q̄nto libentius imitem̄ eos q̄b; fauem̄. minime ů p̄mittenda pueris
ut fit aput plerosq; ad surgendi exultandiq; in laudando licentia;
Cr̄ etiam iuuenū modicū ē. cū audient testimonium debet. Jta
fiet ut ex iudicio p̄ceptoꝛis disciplꝰ pendeat. atq; id dixisse recte qđ abeo
pbabit̄: credat. Illa ů uitiosissima q̄ iam humanitas uocat̄ inuicē q̄ quacūq;
laudandi cum ē. indecora et theatralis et seuere institutis scholis aliena:
tū studioꝝ p̄niciosissima hostis. supuacua enim uidet̄ cura ac laboꝛ
parata q̄dq̄d effuderint laude. uultum g̃ p̄ceptoꝛis intueri tā q̄au-
diunt debent. q̄. ipse q̄ dic̄. Jta eñ pbanda atq; imp̄banda discerneꝛ.
fistulo facultas cōtinget. audicione iudicium. Ex nunc p̄ni atq; suscina
ad omnē clausulam ñ exsurgunt in̄. uerum & excurrunt. et c̄ inde-
cora exultatione ꝯclamant. Jd mutuum ē & ibi declamationis for-
tuna: hinc rumoꝛ & uana de se p̄suasio. Vsq; adeos. ut illo condisci-
pulorum cū multitu inflati si parum a preceptoꝛe laudent̄ ipsi de illo
male sentiant ſ; se q̄; p̄ceptoꝛes intente ac mo deste audiri uelint. Non
enim iudicio discipl̄oꝝ discere debet magister. ſ; discipli magistri

de magistri moꝛbis

sūmis docentis assodiar teneroꝝ
discipulos ab iniuria et grauitas
deterreat feroꝝ a licentia

minime p̄mittenda pueris
assurgendi exultandiq; in
laudando licentia

q̄ siniſtre uolent humana
ea que uitiosissima sunt

quam fieri potest intendendus animus in hi q; ut pspicias q qs q; et qm laudet: et placere q benedicet. n suo magiste eoru nóe delectet. q recte uidebunt. pueros adolescentib; pmistos sedere nam placet m. Jam & si uultalis qlem ee oportet studiis moribus q; pposituam modestiam habere potest etiam iuuentutem tam uel infirmitas arobustioribus; saparanda e. & carendum n solum crimine turpitudinis uerum etiam suspicione. hec notanda breuit scristimaui. Jam ut absit abultimis uitiis ipse aschola me pcipiendum qdem credo. ac siqs e. q flagitia manifesta in eligendo filij pceptores non uitet. tam hinc sciat certa q; q adutilitatem iuuentutis cõponere conam ee. s hac parte omissa supuacua. Anprotinvs

Illorum qdem pceptore optimo sit vtendum

psuasio silentio transeunda e. q etiam cum idoneos rectores pueros putauerunt non tam ingenuo tradendos eminentissimo credunt. si apud minores aliquandiu deinent. tanq instituendis artibus magis sit apta mediocritas pceptoris. cum ad intellectum atq; ad imitationem facilior cum ad suscipiendas eruditorum molestias minus superba. q in re m non arbitror diu laborandum ut ostenda qnto sit melius optimis imbui. qta in elementis q semel insederint uitiis difficultas sequatur. congeminatum oum successerint pmat. et qde docendi grauius ac pusq; docendi. pp qd cimotheum clarum in arte tibiarum fere duplices abbis qs alius instituisse solutum exigere mercedes q. si rudes traderent. error tam e in re duplex. uel qd interim sufficere illos minores existimant & bono sane stomacho oblata s. q quam q & ipsa repulsione digna securitas, tam ett ut cui q; tolerabilis sic eius modi pceptores minus docerent: non peius. Alterille & frequentior qd eos q ampliorem dicendi facultatem sint secuti non putant ad minora descendere. Jdq; interim fieri qa fastidiant pstare hac inferioribus; cura, interi qa omnino n possint ego porro eum q nolit in numero pcipientium n habeo. posse aute maxime si uelit obtinuum quemq; ostendo. pmum qd eum q elegantia cetis praestet illa q; pque ad eloquentiam puenit diligentissime pcepisse credibile e. de in quia plurimum inpcipiendo ualet rõ q doctissimo cuiq; plenissima e. postremo. qa nemo sic inmaioribus eminet. ut eum minora deficiant; Jisi forte iouem qdem phidias optime fecit. illa aute q inornandum opis ei accedunt aliusi meli laborassi. durorator loq nesciet. aut leuiores morbos curare non poterit pstantissimus medicus. qd ergo: non e qdam eloquentia maior quitam intellectu consequi puerilis infirmitas possit: ego u ostendo. si hunc disertum preceptorem prudentq; & in ignarum docendi e oportebit: submittentem se ad mensuram di-

scentis. ut uelocissimus q̄; si forte it̄ cū paruulo faciat det ei manum & g̃dū
suum minuat: nec pcedat ult̄ q̄ comes possit. q̄d si plerumq; accidit ut
faciliora sint ad intelligendum & lucidiora multoq; cū ad doctissimo q̄; dn̄r.
Nam & p̄ma ē eloq̄ntie uirtus p̄spicuitas. & quoq̄s ingenio min̄ ualet h̄ — p̄ma eloq̄ntie uirtus p̄spicuitas
se magis attollere & dilatare amat̄. ut statura breues indigitos erigunt̄ — exemplū p comparationē
& plura infirmi minant̄. Nam tumidos et corruptos et tumulos et q̄cumq;
alio cacozelie genere peccantes certum habeo n̄ uirium s; infirmitatis ui-
tio laborare. ut corpora non labore s; ualitudine inflant̄. et recto itinere
lassi plerumq; diuertunt. Erit g̃ & obscurior quoq̄sq; deterior. Non
cecidit m̄ scr̄psisse me in libro p̄ore cum potentiorem in scholis eruditionē
ēē q̄ domi dicerem libenti se p̄ma studia tenerosq; p̄fectus ad imita-
tionem condisciplorum q̄ facilior eēt erigē: q̄d a q̄bus dā sic accipi potest,
tanq̄ hec quam nc̄ tueor sententia p̄ori diuersa sit. Id ame p̄cul ab erit;
Namq; ea causa uel maxima ē: cur optimo cuiq; p̄ceptori sit tradendus
puer. q̄d apud eum discipli q̄; meli instituti aut dicent quod inutile n̄ sit
imitari. aut siq̄d errauerunt statim corringent̄. Aut indoctus ille etiā
p̄babit fortasse uitiosa & placere audientib; iudicio suo coget. Sit ergo
tam eloq̄ntia q̄ moribus prestantissim̄ q̄ ad phoenicis homerici exemplū
dicere ac facere doceat. De p̄mis apud rethorem exercitationib;

Hinc iam q̄s p̄mas indocendo partis rethorum putem tradere incipiā
dilata parum p̄ illa q̄ sola uulgo uocat̄ arte rethorica ac michi opor-
tun̄ maxime uidet̄ ingressus ab eo cui aliq̄d simile apud gram-
maticos puer didicerit. & q̄a narrationū excepta q̄ in causis utim̄ tris
accipim̄ species. fabulam q̄ uersat̄ in tragoedis atq; carminib; n̄ a ueritate
m̄ s; & a forma ueritatis remotam. argumentum q̄d falsum s; u̇ simile — ueri
comoedie fingunt. historiam in q̄ ē gesta rei expositio. grāmaticis aū
poeticas. apud rethorem initium sit historica tanto robustior q̄nto uerior.
S; narrandi q̄dem q̄ nob optima rō uideat̄ demonstrabim̄ cū de iudi-
ciali parte dicem̄. Interī admonere illud sat ē. ut sit ea neq; arida p̄rs9
atq; ieiuna. Nam q̄d op̄ erat tm̄ studiis laboris impendere. si res nudas
atq; inornatas indicare satis uideret̄? Neq; rursus sinuosa et artes sitis
descr̄ptionib; in q̄s pleriq; imitatione poetice licentie ducunt̄ lasciuiat.
Uitium utrumq; peius tam̄ illud q̄d, in opia q̄ ex copia uenit. Nam in pue-
ris oratio p̄fecta nec exigi nec sperari potest. Melior autē indoles leta
generosiq; conat̄. et uel plura iusto concipiens interī spc̄. Nec unq̄ me
in his discentis annis offendat siq̄d sup̄fuerit. Quin in ipsis doctorib;
hoc ēē cure uelim. ut teneras adhuc mentes more nutri cum mollius
alant. & saciari uelut quodam iocundioris discipline lacte patiant̄.

Erit illud planū interī corpus. qđ mox adulta ętas astringat. hinc spes roborū. Maciem namq; et infirmitatem inposterum minari solet prouīū oīb; membris expressus infans. Audeat hęc ętas plura et inueniat & inuenta gaudeat. Sunt licet illa non satis sicca interī ac seuera facile remedium ē ubertatis: sterilia nullo labore uincunt. Illa in pueri natura minimum spei dederit inqua ingenium iudicio p̄sumīt. Materiam ēe p̄mum uolo t habundantiorē atq; q̄. oporteat fusam. Multū inde decoquent anni: multum rō limabit: aliq̄d usu ipso detrectur. Sic m̄ uīn grecdi possit et qđ ęculpi. Erit autē si non abinitio tenuē nimium laminam dyrerum. et quam celatura altior rumpat. Qđ me debilis ętatib; sentire t nemo minus mirabit. q̄ apud ciceronem legerit. Uolo enīm se efferat uiridolescentę fecunditas. Qua pp in p̄mis euitandus et in pueris p̄cipuę magister arridus: non minus quam teneris adhuc plantis siccum & sine humore ullo solum. Inde fiunt humiles statim. et uelud terram spectantes q̄ nichil sup̄ quotidianum sermonem attollere audeant. Maciei illius p̄ sanitate: et iudicii loco infirmitas ē. Et dum satis putant uitio carere. in id ipsum incidunt uitium qđ uitentib; carent. Quare m̄ ne maturitas q̄dem ipsa festinet. nec musta in lacum statī austera sint. Sic et annos ferent. et uetustate p̄ficient. Ne illud q̄dem qđ āmoneam indignum ē: ingenia puerorum nimia interim emēdationis seueritate deficere. Iam et desperant et dolent. et nouissime oderunt. et qđ maxime nocet dum oīa timent nichil conant. Quod etiam rusticis nocumē. qui frondib; teneris non putant adhibendam ēe falcem q̄a reformidare ferrum uident. & nōdum cicatricem pati possent. Iocundus g̃ tū maxime debet ēe p̄ceptor. ut remedia q̄ alioquin natura s̄ aspa molli manu leniant. laudare aliq̄. ferre q̄dam. mutare & reddita cur id fiat rōne. inluminare inter ponendo. aliq̄d suū. nī unq̄ hi q̄; erit utile totas ipsi dictare materias q̄s et imitetur puer. Ut tamen negligens ei stilus fuerit ut emēdationē non recipiat: serpens sum p̄desse. quotiens eandem materiam rursus. āmē retractam scribere de integro iubebit. posse enim eū adhuc melī. quatenī nullo magis studia q̄. spe gaudent. Dūc autē alia ętas emendanda ē. et p̄modo uitiorum ē. exigendum et corrigendum opus. solebam ego dicere pueris aliq̄d ausis lucendi aū lecti laudare illud me adhuc uenturum temp̄ q̄ idem nī p̄mitterem. Ita & ingenio gaudebant et iudicio nō fallebant. S; ut eo reuertar unī sum egressus: narrationes stilo cōponi q̄nta maxime possit adhibita diligentia uolo. Iam ut p̄mo cum sermo in

sterilia nullo labore uincunt

magister arduus

literi tanq̄ suas amet

structur. dicere que audierint utile ẽ pueris ad loq̃ndi facultatem. ideoq; recte agere exposicionem et a media in utramq; partem discurrere. sane merito cogant. S; ad gremium p̃ceptoris & dum ñ possẽ et dum res ac uerba conectere incipiunt ut p̃ri memoriam firment. Jtacũ iam formã recte atq; eñdatę oracionis accipient. extempore alis garrulitas nec exspectata cogitatio et ujr surgendi mora circulatorię uere iactationis ẽ hinc parentum. impitorum inane gaudium. ipis. ũ. ẽ tẽp̃ optis et in uerecunda fronts. et ꝑ luctando pessime dicendi. et maiorum exercitatio et que magnos ꝙ; p̃fectus fr̃equenter p̃didit adrogans de se p̃suasio innascetur. ẽ rit suum parande facultati tempus. nec a nob̃ negligenter locus iste transibitur. Jnteri sacis ẽ si p uero omni cura et sũmo q̃ntũ illa ętas capit labore aliq̃d p̃babile scripserit. Jn hoc ad suescat. huj reis natam faciat. Jlle demum in id qđ queri in aut ea proxim̃ potent euadere. q̃ an discet recte dicere q̃, cuo. Jarracionib; ñ in utiliter subiungit op̃ restruendi confirmandiq; eas qđ. ~~aaaa

pluxuria et pamore dicimus: & leno interim parasitusq; defenditur. sic ut
n̄ homini patrocinem⁹ s; crimini. Thesis autē q̄ sumunt̄ ex rerum cō-
paratione ut rusticane uita an urbana potior: iuris p̄iti an militaris
uiri laus maior. mire sunt at exercitationes dicendi speciose atq; ube-
res: q̄ ul' ad suadendi officium: uel etiam ad iudicium disceptationeq;
iuuant plurimum. Nam posterior ex p̄dictis locus in causa murene
copiosissime a cicerone tractatur. s̄ et ille pene tote ad deliberatiuum
p̄tinentes genus. ducenda ne uxor. petendi ne sint magistratus. Naq;
h̄ p̄sonis m̄ adiectis suasorie er̄. solebant p̄ceptores mei neq; inutili
& nob' & iocundo genr̄e exercitationis p̄parare nos c̄iecturalibus
causis. cū querere atq; ex seq̄ iuberent. cur armata apud lace demo-
nios uen⁹. et q̄d ita crederet̄ cupido puer atq; uolucer: et sagittis ac face
armat⁹ et similia: in q̄b; scrutabam̄ uoluntatem. cui⁹ in controuersiis
frequens questio ē. qd̄ gen⁹ chrie uideri potest. Nam locos q̄dem quales
s̄t de testib; semp̄ ne his credendum. et de argum̄tis an habenda etiam
paruis fides: adeo manifestū ē ad forenses actiōes p̄tinere. ut q̄dam
neq; ignobiles in officiis ciuilib; scripto eos memorieq; diligentissime
mandatos in promptu habuert̄. ut q̄ciens eēt occasio: extemporales
eorum dictiones his uelut emblematis exornarent̄. Quo q̄dem neq; enī
hui⁹ rei iudiciū deferre sustineo sūmā uidebant̄ m̄ infirmitatē de se
ꝯfiteri. Nam q̄d ii possint in causis quarum uaria et noua semp̄ ē faci-
es. p̄ū inuenire. q̄m̄ p̄positis ex parte diuersa respondere. altercationib;
uelocit̄ occurrere: testem rogare: q̄n etiam in his q̄ sunt cōmunia. et
in plurimis causis tractant̄ uulgatissimos sensus uerb' n̄ tanto an̄ p̄pa-
ratis p̄seq̄ neq̄ant? Nec u̇ is cum eadem iudiciis plurib; dicūt: aut fas-
tidium moueant uelut frigidi et repositi cibi. aut pudorem deprensa
tociens audientiū memoria infelix supellex. q̄ sicut apud paupes am-
bitiosos plurib; et diuersis officiis conterat̄ cū eo q̄dem qd̄ uix ullus
ē tam cōmunis locus q̄ possit coherere cū causa. n̄ aliquo p̄e q̄stionis
uinculo copulatus appareat. atq; eum n̄ tam insertum q̄ applicitum.
uel qd̄ dissimilis est ceteris uel qd̄ plerumq; assumi etiam parum
apte solet. Nō q̄a desiderat̄: s; q̄a paratus ē. ut q̄dam sententiarum
gr̄a uerbossissimos locos arcessunt cū ex locis debeat nasci sententia.
Ita sunt aū speciosa hec & utilia si oriunt̄ ex causa. Ceterum q̄libet
pulchre locutio n̄ ad uictoriā tendit utiq; supuacua. s; interim & ꝯtraria ē. Verum hacten⁹ euagari satis fuerit. legum laus ac uitu-
paratio: maiores ac p̄pe sūmis op̄ib; suffecturas uires desiderant.
Que q̄dem suasoriis an controuersiis magis accōmodata sit exerci-

q̄ ad uictoriā tendit supuacuū est

tatio consuetudine et iure ciuitatum differt. Apud grecos cū latio⁹ earū
adiudicem uocabat̄. Romanis p̄contione suadere ac dissuadere mos
fuit. utroq; autē m̄ pauca de his et fere certa dic̄r. Nam oē genꝰa sunt
tria. sacri. publici. ꝑuati iuris. Quę diuisio adlaudem magis spectat. } sac. pubꝫ. ꝑuati iuris
siq̄s eam ꝑgradus augeat. qđ lex. quod publica. qđ adreligionē dīn
ꝑparata sit. Ea q̄dem de q̄b; queri solet ꝯmunia oīb;. Aut eīm de iu-
re dubitari potest cuius q̄ rogat. ut de. p. clodi q̄ non rite creatus ꝯbuī
arguebat̄. aut de ipsius rogationis qđ ē uariū. siue non ꝯno forte
non dino ꝑmulgata. siue n̄ idoneo die. siue gena intercessionē uel au-
spicia aliud ue q̄d qđ legitimis obstet dic̄r lata ēe uel ferri. siue alicui
manentium legum repugnare. s; hęc adillas ꝑmas exercitationes non
ꝑtinent. Nam s̄ hęc extra cōplexum ꝑsonarum tēporum causarum.
Reliq̄ eadem fere ū fictoq; certamine huīmodi tractant̄. Nam uitium } uitiū aut ī ūbis aut ī reb; ē
aut in uerbis aut in reb; ē. In uerbis q̄ritur satis significent. an sit in
his aliq̄d ambiguum. In reb; an lex s̄ ipsa cōsentiat. An imꝑ cīm ferri de
beat. an in singlos hoēs. Maxime ū commune ē q̄rere an sit honesta
an inutilis. Nec ignoro plures fieri apleriq; partes. s; nos iustum piū
religiosū. ceteraq; his similia honesto complectuī. Iusti cī speciem nō
simplicit̄ exercuit solet. Aut eīm dere ipsa q̄rit̄. ut digna ue poena t̄ pmio
sit. aut demodo poenęue. q̄ tam maior q̄ minor culpari potest. Utilitas
q̄ inter nata discernit̄ in tī tempore. Quędam an optineri possint ambi-
gi solet. Ne illud q̄dem ignorare oportet legem aliq̄n totas aliq̄ndo ex
parte reprendi solere. cū exemplū rei utriq; nobis clariꝰ oratorib; p̄bea-
tur. Nec me fallit eam q̄ legem ēe. q̄ n̄ imꝑpetuum rogent̄. s; de honeribꝰ;
aut imperiis. q̄bus manilia fuit. deq̄ ciceronis oratio ē. S; de his nichil
hī loco p̄cipi potest. Constant eīm ꝑa rerum deq̄b; agit̄ n̄ cōmuni q̄li-
tate. His ſſere ueteres facultatem dicendi exercuer̄ assumpta cī adulec-
ticis arguñtandi rōne; Nam fictas ad imitationem fori cū filiozumq;
matias apud grecos dicere circa demetrium phalerea instructum fere
ꝙstat. an ab ipso id genꝰ exercitationis sit inuentum. ut alio q̄; libro sū
cōfessus parū cōperi. sed ne hi q̄dē q̄ hī fortassime affirmant. ullo satis
idoneo auctore nitunt̄. Latinos ū dicendi p̄ceptores exercuisse. L. crassi
tempozib; cepisse cicero auctor ē. quozum in signis maxime plod
fuit. De Lectione oratozum et historiarum apud Rethozes;
ed declamandi ꝑ paulo. Interī q̄a p̄ma rethozes
rudimenta tractant̄ non omittendum uidet̄ id q̄; ut moneam
q̄ntum sit ꝙfectui ad p̄fectum discentiū rhetor siquem admo-
dum agrammatis exigit̄ poetarum enarratio ita ipse quoq; historie

atq; & magis oratorum lectione susceptos ase discipulos instruxerit.
Qt nos in paucis quorum ætas exigebat et parentes utile ee credi-
derant seruauim, ceterum sententiis; iam tum optima duæ res impedi-
mento fuerunt .qd et longa & fluctuo alte docendi fecerat legē et ro-
busta fere iuuenes, nec hunc laborem desiderantes exemplum nrm
ꝓbant. Nec oī & siqd nouī uel serio inuenissem ꝓcipere i posterū
puderet. Huc uero scio id fieri apud grecos, s; magis ꝑadiutores. qa ñ
uidentē tempora suffectura si legentib; singulis ꝑiæ semp ipsi uelint.
Et hercule ꝑlectio q; inde adhibetur ut facile atq; distincte pueri sēpta
oculis sequantē etiam illa q; uim cuiusq; uerbi siqd minus usitatum incidat
docet, multum infra rhetoris officium existimanda ē. at demonstrare
uirtutes & siqndo ita incidat uitia id ꝓfessionis ei atq; ꝓmissi quo
se magistrum eloqntiæ polliceā maxime ꝑtinet. Eo q̄dem ualidi qd nō
utiq; hunc laborem docentiū postulo, ut ad gremium reuocatis cuiusq;
eorum uelut libri lectione deseruiant. Nam in tum facilius tum etiam
multo uidet magis utile facto silentio unum aliquem qd ipsum ipari
puicet optimum ē cōstituere lectorem. ut ꝓnus ꝓnuntiationi q; ad-
suescant. Tum exposita causa in quam sēpta legetē oratio. Nam siclarius
q̄ dicentē intelligi poterunt nichil ociosum pati. Quodq; in inuentiōe.
qdq; in elocutione adnotandum erit quæ in ꝓhoemio cōciliandi uid.
ratio, q̄ narrandi lux, breuitas, fides, qd aliqn consilium, et q̄ occulta
calliditas. Nam q; ea sola in hoc ars ē q̄ intelligi nisi ab artifice ñ
possit. q̄nta de inceptis inuidendo prudentia, quam supplicis et cer-
bra argumentatio qb; uirib; inspiret, qua iocunditate ꝑ mulceat, q̄nta
in maledictis asperitas, in iocis urbanitas. ut denq; dominetē in affectib;
atq; in pectora irrumpat, animiq; iudicū similem his quæ dicit efficiat.
tum in ratione eloqndi qd uerbum ꝑium qd ornatum qd sublime, ū
amplificatio laudanda, quæ uirtus contraria, quid specioseē in latū.
quæ figa uerborum. q̄ leuis & quadrata uirilis tam ꝑ positio. Nec id q̄dē
inutile & corruptas aliquido et uitiosas oīonis, quas tam pleriq;
iudiciorum ꝑuitate mirentē legi palam ostendiq; in his q̄, multa im-
pa, obscura, tumida, humilia, sordida, lasciua, effeminata sint. q̄ ñ
laudantē in aplerisq; s; qd ē pei ꝓp hi ipsum qd sunt prauu laudantē.
Nam sermo rectus et secdm naturam enuntiatus nichil habere exingē-
nio uidet. Illa ū quæ ut cumq; defiexa sunt, tanq̄, exquisitiora mira-
mur, ñ aliter q̄, distorta et quodcumq; in ꝑdigiosis corporib; apud
quosdam manus ē ꝑcium q̄, in his quæ nichil ex cōmunis habitus
bonis ꝑdiderunt; atq; etiam q̄ specie capiuntē uultus leuatisq; et

parentibus arrogantes

gr. aliam viam debere

t tumida

comparatio

mustas comas acu comentibus et non suo colore nitidis plus ẽ. forme putant quam possint tribuere incorrupta natura. ut pulchritudo corpis uenire uideat̃ germalis morum. ¶ Nec̃ solum hec ipse debebit docere preceptor. s; frequent̃ interrogare et iudicium discipulorum experiri. Sic audientib; securitas abierit. nec quę dicent̃ supfluent aures. simul ad id pducent̃. quod ꝑ h̄ querit̃ ut inueniant ipsi et intelligant. ¶ Nam q̄d aliud agimus docendo eos q̄. ne semp docendi sint? h̄ diligentiæ gen̄ aulin dicere plus ꝓlaturū discentib; q̄. os omniū artes q̄ iuuant sine dubio multum s; latiore quadam cōprhensiõe ꝓmis quidem species rerum cotidie pene nascentium ire qui possunt? sicut de re militari q̄. q̄. sunt tradita q̄dam p̄cepta cōmunia. magis tam̄ pderit scire; qua ducum q̄s q; rone mq̄li loco tẽpestit usus sapienter aut cont̃. ¶ Ia mo mūb; fere minꝰ ualent p̄cepta quam ꝗ ꝓmpta. An ū. declamabit q̄dem p̄ceptor. ut sit ꝗ exemplo suis auditoribus? ¶ Non plus gauderit lectꝰ cicero aut demosthenes. Corriget̃ palam siq̄d indeclamando discipulus errauerit. ¶ Non potentꝰ erit emendare oratiõe q̄n etiam iocundius. Aliena enim uitia quis q; reprendi mauult q̄. sua. ¶ Nec de erant plura quę dicer̃ s; nec neminem hec utilitas fugit: atq; utinam tam non pigeat facẽ istud q̄. non displicebit. Qui ꝑmittendi sint ad lectionem oratorum.

Quod si potuerit optineri. non tã difficilis sup erit questio qui legendi sint incipientib;. ¶ Nam q̄dam illos minores q̄a faciliꝰ eorum intellectus uidebat̃ pbauer̃. alii floridius genus. ut adalenda ꝑmarum etatium ingenia magis accõmodatum. Ego optimo q̄dē & statim et semp. s; tam̄ eorum candidissimū quenq; et maxime exꝓsitum iudicem. ut puerꝰ apuerꝰ magis q̄. salustium. et historię maiꝰ est auctor ad quem tam̄ intelligendum iam ꝑfectꝰ opus sit. Cicero ut m̄ q̄dem uidet̃ et iocundus incipientib; q̄; et aptus ẽ satis. nec pdesse tantum s; etiam amari potest. Tum quemadmodum leuis ꝑcipit. ut q̄s q; erit ciceroni simillimus. Duo aut̃ genera maxime cauenda pueris puto. Vnum ne q̄s eos antiq̄tatis nimius admirator. in gracchorum catonisq; et aliorum similium lectione durescere uelit. fient. n. horridi atq; ieiuni. ¶ Nam neq; uis eorum adhuc intellectu cū sequentur & elocutione q̄ tum sine dubio erat optima: s; nris temporib; aliena ẽ. grecum q̄d ẽ pessimum simileꝰ s magnus uiris uidebunt̃. Alterū q̄d huic diuersum ẽ. ne resecentꝰ huꝰ lasciuię floscul̃ capti uoluptate ꝑua deleniant̃. ut ꝑdulce illud greꝰ et puerilib; ingeniꝰ h̄ gratiꝰ q ꝓꝓꝰ ẽ. Adament. firmis aut̃ iudiciis. iamq; extra ꝑiculum positas

ꝗ. gd. agat docendo

compatio

no min̄ nat̃ꝰ ꝑcepta ꝗ experientia

ꝑ. Ipso quẽq; malle suam vitam aliena reprehendi q̄ sua

optima legi ꝑmo & sum̄ artis auctorum

ne sit antiq̄tatis nimius admirator

imago. nos certe sic ee ab initio formatos. ut possemus orare pbonis & si n̄
pfecte. tamen ut inee̅nt quendam ut dixi semina eius facultatis manifestū
est. Non eadem autem his artib; ē: que a uirtute sunt remote. Itaq; cū
duo sint genera orationis altā ppetua q̄ rethorice dr̄. altā cōcisa que di-
alectice. quasq̄dem zenon adeo conuinxit. ut hanc conpresse in pugnū
manus. illam explicite diceret simile. & disputatrix uirtus erit. Adeo
de hac que speciosior atq; aptior tanto ē: nichil dubitabit̄. S; plenius
h̄ idem atq; aptius intueri ex ipsis opib; uolo. Nam q̄d orator in laudan-
do faciet. n̄ honestorum ac turpium pitus. aut in suadendo n̄ utilita-
te pspecta. aut in iudiciis si iusticie sit ignarus: Quid non fortitudinē
postulat res eadem cum sepe cont̄ turbulentas ppli minas sepe cum piclo-
sa potentium offensa non nunq̄, ut iudicio miloniano inter circū fusa
militum arma dicendum sit. ut si uirtus non ē ne pfecta q̄dem ee possit
oratio: Quod si in ea q̄ animalium ē uirtus q̄ prestat cetā l' pleraq; ut
in leone impetus. in equo uelocitas. hōem porro ratione atq; oratione excel-
lere cetis certum ē. cur non tam in eloq̄ntia q̄, in ratione uirtutem eius esse
credamus: recteq; h̄ apud ciceronem dixerit crassus. est enim eloq̄ntia una
quedam de sūmis uirtutib; et ipse cicero sua psona cum ad brutū in epi-
stol' tum aliis etiam locis uirtutem eam appellet. At p hoemium aliq̄n-
do ac narrationem dicit malus homo et argumenta. sicut nichil sit in his re-
quirendum. Nam et latro pugnabit acriter. uirtus tamen erit fortitudo.
& tormēta sine gemitu feret malus seruus. tolerantia tamen doloris lau-
de sua n̄ carebit. Multa fiunt eadem. s; aliter. Sufficiant ḡ hec. q̄a de
utilitate supra tractauimus. QUE MATERIA EIUS;

Materiam rethorices q̄dam dixerunt ee orationem. q̄ in sententia po-
nitur apud platonem gorgias. Que si ita accipit̄. ut sermo qua-
cumq; de reconposit̄ dicat̄ oratio. non materia s; opus ē. ut sta-
tuarii statua. Nam et oratio efficit̄ arte sicut statua. si non hac appella-
tione uerba ipsa significari putamus. nichil hec sine rerum substantia
faciunt. quidam argumenta psuasibilia. que & ipsa in parte sunt opis
et arte fiunt et materia egent. Q'dam ciuiles questiones. quorum opinio
non q̄litate s; m̄ errauit. ē enim hec materia rethorices. s; non sola. Q'dam
quia uirtus sit rethorice. materiam eius totam uitam uocauerunt alii q̄a n̄
omnium uirtutum materia sit tota uita. s; plereq; earum uersant̄ in parti-
bus. sic̄ iusticia fortitudo. cōtinentia propriis officiis et suo fine intelligun-
tur. Rethoricen q̄; dicunt in una aliqua parte ponendam eiq; locum in
ethice negocialem ad signant id ē pragmaticon. Ego neq; id sine auctori-
bus materiam esse rethorices iudico om̄s res quecumq; ei ad dicendum

subiecte erunt. ¶ Iam socrates apud platonem dicere gorgie uidet. non in uerbis ee materiam. sꝫ in reb;. Et in phoedro palam non inuidens m̃ et contionib; sꝫ in reb; ee ꝑuasꝫ ac domesticꝫ rethoricen ee demonstrat. Quo manifestum ẽ. hanc opinionem ipsius platonis fuisse. Et cicero q̃dam loco materiam rethoricꝫ uocat rꝫ que subiecte sunt ei. sꝫ certas denum putat ee subiectas. ¶ Uno uero de oñib; reb; oratori dicendum arbitrat nisi q̃dẽ uerbis. quamq̃ uis oratoris ꝓfessioq; ipsa benedicendi h̃ suscipe ac pollicerꝛi uideat. ut oñia dicere quecunq; sit ꝓposita ornate ab eo copioseq; dicatur. atq; adhuc alibi ū enim oratori q̃ sunt in hominum uita. quodq̃ eadem mea uersat orator. atq; ea est ei subiecta materia oñia que quesita. audita. lecta. disputata. tractata. agitata ee deberent hanc autem q̃. nolim materiam uocamus id ẽ rꝫ subiectas q̃dam m̃ infinita. m̃ non ꝑa rethoricꝫ ee dixerunt. eamq; artem circumcurrentẽ uocauerunt. quod in oñi materia dicerꝫ. cumq; h̃ in minima pugna est. ¶ Iam de oñi materia dicere eam fatentur. ꝑam habe materiam q̃a multiplicem habeat negant. Sꝫ neq; infinita ẽ eam sie multiplex. Et alie q̃; artꝫ minorꝫ habent multiplicem materiam. uelut architectonice. ¶ Amq; eam oñib; que sunt edificio utilia uersatur. et sculptura que auro. argento. ere. ferro. opa efficit. ¶ Iam sculptura etiam lignum. ebur. marmor. uitrum. gemmas. ꝓterea q̃ sup̃ dixi complectitur. ¶ Neq; ꝓinde non ẽ materia rethoricꝫ. si meadem uersatur. et alius. ¶ Iam si queram que sit materia statuarii. dicetur ei. si queram que sit ferculoris. id ẽ. cuius fabrice q̃. greci. κανηφορικη. uocant. simulter ei ee respondeant. atq; plurimum statuis differant uasa. ¶ Nec medicina ideo ū erit arꝫ. quia uncio et exercitatio cum palestrica. Cuborum uero q̃litas ẽ cum cocorum ei sit arte cõmunis. Quod uero de bono uiro. uisto deserere philosophie officia ee dicunt. non obstat. ¶ Iam cum philosophū dicunt. h̃ accipi uolunt uirum bonum. Quare q̃ oratorem quem a bono uiro non se paro meadem materia uersari mirer. cum ꝑsertī ꝑmo libro iam ostenderim philosophos omissam hanc ab oratoribus partem occupasse. q̃ rethoricꝫ ꝑa semp fuisꝫ. ut illi potiꝰ in ea materia uersentur? denuq; cum sit dialecticꝫ materia de reb; subiectis disputare. sit autem dialectice oratio conexa. cur non eadem ꝓpetuq; q̃ materie uideat? solet aq̃busdam et illud poni. Omniū q̃ artiū ꝓtius erit orator. si de oñib; ei dicendum ẽ possem hic ciceronis respondere uerbis. apud quẽ h̃ miremo? ea q̃dem sententia nemo ee potest ut oñi laude cumulatus orator. h̃ erit omnium rerum magnarum atq; artium scientiam cõsecutus. Sꝫ m̃ tacis ẽ eius ee oratorem rei deq̃ dicet non inscium. ¶ Neq; enim omnes causas nouit et debet omnibus posse dicere. Deq̃b; q̃

pat dabit. ingenui ui stuprauit & stuprat se suspendit; Non tam ideo stuprator capite ut causa mortis puniret. sed x milia q pena stuprator constricta e dabit; Uerum mbis q; confessionib; e. aliquid qd iudia q. exposito aduersarii fecit dethi potest. de peccatis suis mollius. loquat. Quedam eni qsi n narrantis mitigabimus. n qde ut aduersarius dic. consilium furti intemplo accepit nec diu captauit et rei tempe. s; occasione et absentia custodu corruptus et pecunia que numerum in animus hoim potest. uicius e sed quid refert. peccauit et fur e. Nichil attinet id defende cui pena non recusamus. Interdum qsi dampnem ipsi; Uis te dica uino ipulsum. errore lapsum. nocte deceptum. Uera sit ista fortasse. tu tam. ingenuu stupraste. solues. Non numq; ppositione pparari potest causa dem exponit. Contraria sunt omnia trib; filius q imortem patis conurarant. sorores nocte singuli ordine cu ferro cubiculu intrar patre dormiente. cu occidere cu nemo potuiss; exercitato omnia indicarunt. si tam pat q duuisit patrimoniu & reos patricidii defendit sic agat qd contra legem sufficit. parricidiu obicit uuenib; quorum pater uuit. atq; e liberis suis ade. Ordine rei narrare qdem nichil necesse e. cu adlege nich prineat. Sed sic confessione culpe mee exigitis. ego fui pat dur & patrimoniu quod ia melius abbis administrari poterat tenax custos. dem subicit. stimulatos abbis quorum indulgentior est parentes erant. sep tam cu habuisse q sit euentu deprensus ut occide patrem non possent. neq; eni iure iurando op fuisset. si alio qui h mal habuissent. nefore qd se q; exitu uoluerit. oia hec alia hec q placidiorib; animis accipient illa breui p me propositionis defensione mollita. Ar cu quer an factum sit q le facti sit licet oia cor nos sint. qn tam euitare exposition. salue cause ratione possumus. Narrauit accusator. neq; ita ut q gent acta tamen iudicaret. s; adiecit inuidia. rem uerb exaspauit. accesserunt pbationes. porro incendit. & plenos ire reliquit. Expectat naturaliter uider qd narret a nobis. si nich exponimus. illa e que aduersarius dix. & n talia qualia dixit credant necesse e. Quid g eade exponem. si de qualitate agitur cui cu demum questio e code constat eadem modo. si in eade
al causas aliam aliam ratione dabo. Uerb eleuare

quedā licebit. luxuria hilaritatis. auaritia parsimonie. ne
glēgentia simplicitatis nōe leniet. Vultu deniq; uoce. habi-
tu. t̄ fauoris aliq̄d t̄ miseratiōis merebor. Solet n̄ nūquam
mouere lacrimas ipsa cōfessio; Atq; ego libenter interrogē
sint illa defensuri q̄ n̄ narrauerint nene; Nam si neq; defende-
rint neq; narrauerint. tota causa pdet. At si defensuri sunt.
pponere certe plerūq; id quod cōfirmati sum⁹ oportet. Cur ḡ
non exponamus quod et dilui potest. ut hoc contingat utiq;
iudicandum ē. Aut q̄d inter pbationē & narrationē int̄ ē.
n̄ qd̄ narratio ē pbationis continua ppositio. rursus pbatio
narrationi congruens confirmatio. Videam⁹ ḡ nō hec exposi-
tio longior demū ēē debeat & paulo uerbosior ppatione & qui-
busdam argumentis dico n̄ argumētatione. cui tam̄ plurimū
cōfert frequens affirmatio. effecturos nos qd̄ dicim⁹. Non posse
ui rerū ostendi p̄ma expositione. expectent & opiniones suas dif-
ferant. & bene sperent deniq; utiq; narrandum ē q̄cq̄d aliter
quam aduersarius exposuit narrari potest. Aut eo & phemia
st̄ in his causis supuacua. q̄ q̄d magis agunt q̄ ut cognitiōē
rerū ad cōmodatio rē iudicem faciāt? At qui cōstabit nusquam
ēē eorum maiorē usū q̄ u̇ animus iudicū ab aliq̄ cont̄ nos īsita
opinione flectendus ē, Coniecturales aū cause in q̄b; de facto
querit̄ non tam̄ sepe rei de qua iudiciū ē q̄ eorum pque res
colligenda ē expositionē habent. Que cum accusator suspi-
ciose narret. reus leuare suspicionē debeat aliter ab hoc atq;
ab illo ad iudicē pferri oportet. At em̄ q̄dā argumenta t̄ba-
ualent. diducta leuiora sunt. Id q̄dē non eo ptinet ut que-
ratur an narrandū sit. Nā & cōgerere plura expositione q̄s
phibet? sed utile ē cause & pmittere. s; & diuidere narratio-
nem & pbationes subiungere partib; atq; ita t̄nsire ad seq̄ntia;
Nāq; ne his q̄dē accedo q̄ semp eo putant ordine quo q̄d actum sit
ēē narrandū. sed eo m̄ narrare quod expedit. quod fieri pluri-
mis figuris licet. Nā et aliq̄n excidisse simulamus. cū q̄d
utiliore loco reducimus. et interī nos reducturos reliquum
ordinē testam̄. si futā sit causa lucidior in re exposita subiungimus
causas q̄ an̄ cesser̄. Neq; em̄ ē una lex defensionis certūq; p̄scriptū
pretā ptempe intuenda q̄ psint. Atq; ut erit uulnus ita t̄ curan-
dū ptinus. t̄ si curatio differri potest interī deligandū. Nec sepi⁹
narrare dixerī nefas. Quod cicero pcluentio fecit. Estq; non

celebr. parens liberorum exorbuisse. Plurimum autem animi natura. Et enim auaritia. iracundia. miseria. crudelitas. letiuitas. aliaq; his similia afferunt fidem frequenter auertere. sicut uictus luxuriosus an frugi. an sordidus; querere. studia quoque. Ita rusticus forensis. negotiator miles. nauigator. medicus. aliud atq; aliud efficiunt. Intuendum et quod affectet quisq; locupletes uideri an diserti. iustus an potens. Spectant an acta dictaq; preterita enim estimari solent presentia. His adiciunt quidam commotionem accipi uolentes animi temporalem motum. sicut iram. pauorem. Consilia autem et presentia et preterita et futuri temporis. quae nam et ipsorum accidunt. referenda cum ad illam partem argumentorum uidentur. qua genera ducimus. Sic habitus quidam animi quo tractatur amicus. inimicus. Ponunt in personis et nomen. Quod quidem accidere ei necesse est. si non argumentum ratio cadit. nisi cui aut ex causa datum est. ut sapiens. magnus. plenus. Aut et ipsum alicuius cogitationis attulit causam uelut culo conuiuationis quod libris sibyllinis haruspicumq; responsis dominatio dari tribus cornelius dicebatur. seque eum cuius esse credebat post syllam cinnamq; qua et ipse cornelius erat. Ita et illud apud euripidem frigidum sane quod nomen polinices. ut argumentum morum fuerit insecutum. Locorum tamen eo frequens materia. quae cicero in uerrem non semel usus est. Hec fere circa personas sunt aut his similia. Neque enim complecti omnia et in hac parte et uincere possumus contenti ratione plura quaestionis ostendere. Nec ad res transeo in quibus magnum est personis uicta que agimus. Deque prima tractanda. Nominibus porro quae fiunt quaeritur aut quare. aut ubi. aut quin. aut quin aut per quae facta sunt ducunt quae argumenta ex causis factorum et futurorum. quarum materiam quam ylen sibi dina nominauerunt. in duo genera. sic quaternas utriusque diuidunt species. Nam fere uersatur ratio faciendi circa bonorum adeptionem. incrementum. conuersationem. usum, aut malorum euitationem imminutionem. Namque et in deliberando pluruma ualent. si has causas habent. recta. prauа contra ex falsis opinionibus ueniunt. nam et his inicium ex his que creduntur bona aut mala. Inde errores existunt et pessimi affectus. in quibus sunt ira. odium. inuidia. cupiditas. spes. ambitus. audacia metus. cetera generis eiusdem. Accidunt aliquando fortuita. ebrietas. ignorantia. que interim ad ueniam ualent. interim ad probationem omnino. ut siquis dum alium insidiatur. alium dei ictu misse. Cause porro in accusatione reum quod obiciet. sic ad defendendum quae ex re uisa solent. cum quis recte fecisse

[illegible] Qua de re [illegible] dictum est
fi[illegible] materiam pand[illegible] aquitatem
[illegible] ario fuerat [illegible]. ar. sacrilegus. q̄ ut hos-
[illegible] ple. [illegible] ducunt argumenta
et gr loco. Expectat enī ad fidē pbationis montani an planus. mariti-
mus an mediterraneus. consitus an inanitus frequens an desertus. p-
priquus an remotus. opportunus consilijs an aduersus. quam par-
tem uidemus uehementissime p[illegible]one tractasse ciceronē. Et hi
quidem ac similia ad coniecturam frequenter ponent. Si; materium
aditus q; priuatus an publicus sacer an profanus. uter ani-
mus. ut in persona magistratus pater peregrinus. Hinc enim
questiones oriuntur. Priuatā pecuniam sustulisti. Verum quia de ce-
no non furtum si; sacrilegiū ē occidisti adulterum. Vlgr p mittat.
si; q̄a inlupanari cedes ē inuriam fecisti. Si; q̄a in magistratum
maiestatis actio ē. Et cōtra licuit quia pater eram. q̄a magistratus.
Si; circa facti controuersiam argumenta pstant. circa iuris licet
materiam questionum. Ad qualitatem q; frequēter ponet locus. neq;
enim ubiq; idē aut licet. aut decorum ē. Cum etiam inq̄ q̄dq; ciui-
tate queratur inter ē. moribus enim et legibus distant. Ad cōmendatio
nem q; et inuidiam ualet. Nam et augur apud ouidium. an tacesi
inquid agimus causam. et mecum conferē ulyxes. et milonis ut
cetera obiectum ē qd̄ clodius in monumentis ab eo maior suorum
esset occisus. ad suadendi momenta idem ualet. sicut tempus
cui tractatum subiungam. Cuius aū ut alio loco iam dixi. sim-
plex significatio ē. Generaliter enī et specialiter accipit̄ pus illud
ē. Nunc olim subalgrandro cum apud illū pugnatū ē. Denique pteri-
tum instans futurū hī seqns habet. et constituta diseminia estate hi-
eme. noctu. mēdu. et fortuita inpestilantia in bello in conuiuio
latinorū quidam satis significari putauerunt si illud generale tē-
pus hī speciale tempora uocarent. quorum utrorumq; ratio et in
consilijs quidem et in illo demonstratiuo uersat̄. Si; in iudicijs fre-
quentissima ē. Nam et iuris questio est facti. et qualitatē distingu-
it. et adiecturam plurimū confert. ut cum interim pbationes
in gr pugnabiles affert. qualis si dicat̄. ut sup̄ positi signator
qui aū diem tabularū decessit. an cōmisisse aliquid uel cum in
fans esset. et cum omino nat̄ non esset. pt̄ id qd̄ oīa facile argumē-
ta aut gr hīs que aū rem facta s̄. aut gr coniunctis rei, aut in sequen-
tib; ducunt̄ gr antecedentib;. Mortem minatus ē. noctu gr isti.

autem precipueq; in clausulis posita. sententias que minus crebra apud
antiquos nr̄is temp̄ib; m̄o carent. Ideoq; m̄i et degenerib; earum et de
usu arbitror pauca dicenda. Antiquissime s̄ que p̄e. quamuis om̄ib;
idem nom̄ sit. Sententie uocant̄. quas grecignomas uocant. Utrumq;
autem nom̄ ex eo accep̄im. quod similes s̄ consiliis aut decretis. Est
au̅ hec uox uniuersalis q̄ ē citra complexū cause possit ēē lauda-
bilis. Interi ad rē tm̄ relata. ut nich̄ ē tā populare q̄ bonitas. in-
terim ad p̄sonam quale ē afridomiti. p̄rnces q̄ uult om̄ia scire.
necesse habet multa ignoscere. hanc quidem partē enthimematis.
q̄dam initium aut clausulam epicherematis esse dixerunt. Et est ali-
quando simplicē ut ea que sup̄ dixi aliq̄n rōne subiecta. Nam in oī
certamine q̄ opulentior ē. iam si accipit iniuriā tam̄ q̄a plus potest
facere uidet̄. Non numq̄ duplicē obsequiū amicos ueritas odium
parit. s̄ ē q̄ decem genera fecerint. s; eo m̄o quo fieri ꝑ plura pos-
sunt p̄ interrogationē p̄ cōpationē inficiationem admirationē & cetā
huiusmodi. p̄ om̄s eni figuras tractari potest. illud notabile ex diuersis.
mors misera n̄ ē. aditus ad mortem ē miser. Ac recte q̄dem s̄ tales tāde
ē auaro qd̄ habet. quamqd̄ n̄ habet. s; maiorē uim accipiunt & mu-
tatione figure. ut usq; adeo nemori miserum ē. Acri hoc eni quam
p̄se mors misera n̄ ē. et translatioē a cōmuni ad p̄p̄ium. Nam cū sit re-
ctum p̄desse difficile nocere facile ē. uehementi apud ouidium me-
dea dicit seruare potui p̄dē an possim rogas uertit ad p̄sonam cicero
nich̄ habet cesar nec fortuna tua maius quam ut possis nec natura
melius q̄ ut uelis seruare quā plurimos ita que erant rerum p̄p̄a fe-
cit hoīs. In hoc genere custodiendum ē. et id qd̄ ubiq; ne crebre sint
ne palam false. Quales frequent̄ ab iis dicunt̄ qui hec catholica uo-
cant. & q̄cquid p̄ causa uidet̄ q̄si indubitatū p̄nuntiant & passim et
aq̄cūq; dicat̄ mag̅ eni decet eos in quib; ē auctoritas. ut rei pondus & ē
p̄sona confirmet. Q̄s eni ferat puerum aut adolescentulum aut ē
ignobilem si iudicet indicendo & quodam m̄o precipiat. Enthimema q̄; ē
om̄e qd̄ mente concepim̄ p̄p̄etate tam̄ dr̄. q̄ ē sententia ex contrariis. p̄p̄tea
quod eminere interceteras uidet̄. ut homer̄ poeta urbs roma. de hoc
in argum̄tis satis dictum ē. non semp̄ autē ad p̄bationē adhibet̄. s;
aliq̄n ad ornatū. Quorum g̅ impunitas cesar tue clementie laus ē.
eorum te ipsorum ad crudelitatē acuet oratio n̄ q̄a sit ratio dissimi-
lis. s; q̄a iam p̄alia ut id iniustum appareret effectum erat. et ad
dita in clausula ē epiphonematis m̄o n̄ tam p̄batio quam extrema
quasi insultatio. Est eni epiphonema rei narrate ꝑ p̄bate sūma

adclamatio. tante molis erat romanā condere gentem facere enim ꝓbus ad
olescens ꝑiculose q̄ ꝓpeti turpit̄ maluit. Est & qd̄ appellat̄ anouis nema.
qua uoce omīs intellectus accipi potest. S; hoc nomine donarunt ea q̄
non dicunt uerum (v utrum) intelligi uolunt in eū quam sepi aludo redeme-
rat soror agentem cū ea talionis quod ei pollicē dormienti recidisset.
Eras dignus ut haberes integram manū. sic enim audit̄ ut depugna-
res. Uocat̄ aliq̄d et clausula. q̄ si ē qd̄ cōclusionē dicim̄. et recte et q̄b;-
dam in partib; necessaria ē. Quare pei de uro facto fateamini ne
cesse ē quam ligari culpā ullam rep̄hendatis. S; nc̄ aliud uolunt.
ut oīs loc̄. omīs sensus. in fine sermonis feriat aurem. Turpe
autē ac ꝓpen efas ducunt respirare ullo loco. qui adclamationē n̄ petierit
inde minuti corrumptiq; sensiculi et ext̄ rem petiti. Neq; enī possunt
tā multe bone setentie ēē quā necesse ē multe sint clausule. Jam hec
maḡ noua sententiarum genera ex inopinato ut dixit iubius crispus
in eum q̄ cum loricatus in foro ambularet. p̄tendebat id se metu facere.
Quis tibi sic timere ꝑmisit. et insignit̄ africanus apud neronē de
morte matris rogante. cesar gallie tue. ut felicitatē tuam fortit̄ feras.
Sunt et alio relata. ut afer domiti cum cloatillam defenderet. cui ob-
iectum crimen. quod uirum qui int̄ bellantes fuerat sepelisset. remise-
rat claudius in epilogo filios eius alloquens. matrem tam̄ inquit pue-
ri sepelitote. Et aliunde petita. i. in alium locum ex alio translata ꝓspa-
tale crispus quam heredem amator instituerat decessit. cum haberet an-
nos duo de uiginti homine diuinū q̄ sibi indulsit. facit quasdam sen-
tentias sola geminatio. qualis ē senece in eos scripto quod nero ad senatū
misit occisa matre. cum se periditatum uideri uallet. Saluū me esse
ad huc nec credo nec gaudeo. Melior cum ex contrariis ualet habeo quē
fugiam. quem sequar non habeo. Q̄d quod miser cum loq̄ posset ta-
cere non poterat. Ea u̅ fit pulcherrima. cum aliq̄ cōparatiōe clarescat.
Trachalus cont̄ spatalen placet hoc g̅ leges diligentissime pudoris custo-
des decimas uxorib; dari. quartas meretricib;. S; horum q̄dē generū
& benedici possunt & male. Ille semp̄ uitiose aut auerbo. p. c. Sic enī
incipiendum ē m̄ ut meminerit is pei ad huc quo maḡ falsū ē et longi
petitū cont̄ eandem sororem gladiatoris cui m̄ feci mentionē addigi-
tum pugnaui. est & generis eidem nescio an uiciosissimū. q̄ciens
uerborum ambiguitas cum rerum falsa q̄dam similitudine iun-
git̄. clarū auctorem iuuenis audiui. cum lecta in capite cuidā ossa
sententie gr̄a tenenda mat̄ dediss; i felicissima femina n̄ dum extuli-
sti filiū. & ossa legisti. Ad hoc pleriq; minimis etiā inuentiunculis

gaudent. que excausse risum habent in uente facie ingenii blandi-
untur. de eo qui naufragiis et ante agrorum sterilitate uexatus in scolis
fingitur se suspendisse. quem necque terra recipit. nec mare pendeat. huic
simile in illo de quo supra dixi cui pater sua menbra laceranti uenenum
dedit. qui hec edit debet hoc bibere. Et in luxuriosum quia porcartere-
sim simulasse dicitur. Nec te laqueum habes quod faucibus tuis irascaris. Sume ue-
nenum. decet luxuriosum bibendo mori. Alia uana suadentis purpuratis
ut alexandrum sepelio. hoc quisque spectabit a tecto. Quasi uero id sit in re tota
indignissimum. alia nimia. ut de germanis dicentem quendam. audiui.
caput nescio impositum. et de uiro forte bella. uiti bone propello. Sed finis
non erit. si singulas corruptorum persequar formas. Illud potius quod est
magis necessarium due sunt diuerse opiniones. Aliorum sententias solas pene
spectantium. aliorum omnino dampnantium. quorum mihi neutrum ad modum
placet. Densitas earum obstat in uicem. ut in satis omnibus fructibusque arbo-
rum. nichil ad iustam magnitudinem adolescere potest; Quod loco in quem
crescat caret. nec pictura in qua nichil circumlitum est eminet. Ideoque artifices
etiam cum plura in unam tabulam opera contulerunt. spaciis distinguunt.
ne umbre in corpora cadant. facit res eandem concisam quoque orationem. Sub-
sistit enim omnis sententia. ideoque post eam utique aliud est initium. Unde solu-
ta fere oratio. et e singulis non menbris sed fructis collata structura caret.
cum illa rotunda. et undique circumcisa insistere in uicem nequeant.
Preter hoc etiam color ipse dicendi quamlibet claris multis tamen
ac uariis uelut maculis conspergitur. Porro ut ad ferent lumen clauis et
porpure loco inserte: ita certe neminem deceat inter texta pluribus notis
uestis. Quare licet hec enitere et aliquatenus exstare uideantur. tamen et lu-
mina illa non flamme sed scintillis interfumum emicantibus similia dixeris
que ne appareant quidem ubi tota lucet oratio ut in sole sidera ipsa desinunt
cerni. Et que crebris paruisque conatibus se attollunt inequalia tantum
et uelut confragosa. nec admirationem consequentur eminentium et planorum
gratiam perdunt. hoc quoque accidit quod solas captanti sententias multas
dicere necesse est. leues frigidas. ineptas. Non enim potest esse dilectus. ubi
numero laboratur. Itaque uideas et diuisionem pro sententia poni. et argumen-
tum sit tantum in clausula et male pronuntietur. Occidisti uxorem ipse adul-
ter. non ferente et si repudiasses. diuiso est. ius scire uenenum esse amatori-
um. uiueret homo. nisi illud bibisset. Argumentum est. Nec multas ple-
rique sententias dicunt. sed omnia tanquam sententias. Huic quibusdam contrarium
studium qui fugiunt ac reformidant omnem hanc indicendo uoluptatem
nichil probantes nisi planum et humile et sine conatu. Ita dum timent ne

aliq̃n cadant semp̃ iacent. qđ enī cū in sententia bona crimen ē. nī
cause p̃dest. nī iudicem monet non dicentē cōmendat ē. qđđā greī
quo uetēt nī utebantē et adquam usq; nos uocatis uetustatem. Nam si
illam grecismā multa demosthenes quę aī eum nemo. q̃n̄ potest
p̃bare ciceronē qui nich̄ putet sercatone. gracchisq; mutandū s;
ante hos simplicior adhuc ratio loquendi fuit. Ego ū hęc lumina
orationis. uelut oculos quosdam ee eloquentie credo. s; neq; octos
ee toto corpore uelum ne cetera m̄bra officium suū p̃dant. et si
necesse sit uetere illū horrorē dicendi malim q̃. ista nouā licentiā
s; paret media quedā uia sic inculta uictuq; accessit aliq̃s cit̄ rep̃hensio-
nem nrorum. quare sic possum adiciam uirtutibus. Prius tam̄ sit utriſ
carere. Sedum uolum̄ ee meliores ueteribus; sim̄ cū dissimiles red-
dam nec quam prorimā ee dyeram partem detropis. quos moꝺ clariſ-
simi nrorum auctores uocant. horum tradē p̃cepta et grammatici so-
lent. s; ame cum de illorum officio loquerer dilata parī hęc ē quia de
ornatu orationis grauior uidebat̄ locus et maiori opi seruandus;

Detropis ē. uerbi ℣ sermonis a ppa significatione
Detropis;

Thaliam cum uirtute mutatio. Circa quem implicabilis et grāmaticis
int̄ ipsos et philosophis pugna ē q̃ sint genera quę species qui numer⁹
quisq; subiciat̄. Nos omissis quę nich̄ ad instruendū oratorē p̃nent
cauillationib; necessarios magnime atq; in usū receptos sequimur. hęc
n̄ in his ad noctalle contenti quosdam gra significationis quosdam de-
coris ad sum̄i et ee alios in uerbis ꝑpriis alios in translatis. Uerumq; for-
mas nī uerboy m̄ s; et sensuum et compositionis. q̃re n̄ uident̄ errasse
q̃ nī alios crediderunt tropos. q̃. iąb; uerbū ꝓ uerborū ponerēt. Neq;
illud ignoro in isdem fere q̄ significandi gra adhibent̄ ee et ornatum
s; nī idem accidet. Contra erunt quidam cū ad speciē accōmodati. Incipi-
amus ꝯ ab eo q̄ cū frequentissimē cum longe pulcherrim̄. Translatio ē
dico quę metaphora. grece uocat̄. quę quidē cum ita ē ab ipsa nobis
concessa natura. ut indocti q̄ ac non sentientes ea frequent̄ utant̄. cum
ita iocunda atq; nitida. ut in oratione quamlibet clara. ꝓ cū lumine du-
ceat. Neq; enim uulgaris ee. neq; humilis. nec insuauis hac recte n̄ ad sata
potest. Copiam q̄; sermonis augeat. ꝓmittendo aut mutuari quę non
habet. quodq; ē difficillimū prestat ne ulli rei nom̄ de ee uideat̄. Trans-
feratur ꝯ nom̄ aut uerbum grecū loco in quo ꝑ̄pium ē in cum in quo aut ꝑ̄pio
de ē. aut translatum ꝑ̄pio melius ē. Io facimus aut quia necesse ē. aut quia
significatiū ē. aut ut duri quia docent̄. Ubi nich̄ horum prestabit quod
transferet in ꝑ̄pium erit necessitate. Rustici grēmā in uitib;. quid enim

dicerent aliud? et sitire segetes et fructus laborare necessitate. nos durū
hominem aut asperū. Non enī ꝓprium erat quod daremꝰ his affectio
nibus iam incensū ira et inflamatū cupiditate. et lapsum errore
significandi grā. nich enī horum suis uerbis quā his accersitis ma
gis ꝓprium erit. Illa adornatum lumē orationis et generis claritatē
et contionem ꝓcellas et eloquentie flumina. ut cicero ꝓ milone.
clodium fontem glē eius uocat. et alio loco segetē ac materiem. Que
dam ē parū speciosa dictu ꝑ hanc explicantur. hoc faciunt nimio ne
luxu obtusior usus sit genitali aruo & sulcos oblimet inertes. In to
tum aū metafora breuior ē similitudo. eoq; distat. quod illa coparatur
rei quam uolumus exprimere. hec ꝓ ipsa re dr̄. Comparatio ē cū dico
fecisse quod hominē ut leonē. Translatio. cum dico de homine leo ē.
huius ius omīs quadruplex maxime uidetur. cū in reb; animalib; aliud
ꝓ alio ponitur. ut de agitatore gubernator magna cōtorsit equū uia ut
liuius scipionē a catone ad latrari solitū refert. In anima ꝓ aliis ge
neris eiusdem sumuntur. ut classiq; īmittit habenas. aut ꝓ reb; ani
malib; in anima. ferro an fato moerus arguiū occidit. aut contra. sed
et in scius alto accipiens sonitū saxi de uertice pastor. Precipueq; ex
his oritur mira sublimitas que audati et proxime periculum trans
latione tolluntur cū reb; sensu carentib; actum quendam et animos
damus. qualis ē. Pontē indignatus araxes. et illa ciceronis. Qui
deīn tuus ille tubero destrictus in acie pharsalica gladius agebat.
Cuius latus ille mucro petebat. qui sensus erat armorum tuorum
duplicatur interī hec uirtus apud uirgiliū. ferrumq; armare ue
neno. Nam et ueneno. armare & ferrum armare translatio ē. Se
cantur hec in pluris. ut a rationali ad rationale. et idē de irrationabi
lib;. et hec in uicē quib; similis rō ē toto & partib;. S; iam non
pueris ꝓcipimus. ut accepto genere spēs intelligere non possint;
Ut modicus aū atq; oportunus eius usus inlustrat orationē. ita frequens
et obscurat et tedio complet. continuus ū in allegoriam et enigma
ta exit. Sūt ē q̄dam et humiles translationes. ut id de quo m̄ dixi.
Saxea ē uerruca. et sordide. Non enī si cicero recte sentinā rei. p.
dixit foeditatē hominum significans. ic circo ꝓbem illud q̄ ueteris
oratoris. ꝑ secuisti rei. p. uomicas. optimeq; cicero demonstrat ca
uendum ne sit deformis translatio. qualis ē. Nam ipsis eius utar ex
emplis. castratam morte africani rem. p. et stercus curie glauciā.
neminio maiora ut quod sepius accidit minor. ne dissimilis. quorū
exempla nimium frequenter deprendet. qui scierit hec uitia ēē sed

copia q̄ modū egressa uiciosa ē. Precipue in eadem specie sunt et dura
idē alonginqua similitudine. Supiectio uirtus ei⁹ ꝯuersio par augē-
di atq; minuendi fit pluribꝫ modis. Aut enim plus facto dicimus.
uomens fruſtis es culentis gremium suum et totum tribunal im-
pleuit geminiq; minant̄ ingelum scopuli. Aut res p similitudinē
attollimus. credas minare uallas cacladas. aut p̄compationē. ut fulmi-
nis ocior alis. aut signis quasi quibusdā. illa uel intacte segetis p̄ſima
uolaret gramina nec teneras curuulesisset aristas. uel translatione ut
ipsum illud uolaret. Creſcat interim hyp̄bole alia insup addita. ut
cicero in anthonium dic̄. Quę charrbdis tam uorax. charrbdim dico
quę si fuit fuit animal unū oceanus meduſ fidius uix uidet̄ tot
res tam dissipatas tā distantib; in locis positas tam cito ab ꝯuorare potuis-
se. ꝯquisitam ū figurā h⁹ rei p̄ndisse apd̄ p̄cipē lyricorū pindarū
uideor in libro sēpsit hymnus is namq; herculis impetum aduersus
meropas q̄ in insula ḡdicunt̄ habitasse ñ igni nec uentis nec mari s;
flumini dic̄ similem fuisse. ut illa minora hoc par esset quod inuitat̄
cicero illa cōposuit in uerrem. uersabat̄ in sicilia longo inter uallo ñ
dionisius ille nec phalaris. Tulit em̄ illa q̄dā insula multos & crude-
les tyrannos s; quoddam nouum monstrum gruetere illa in manita-
te q̄ in ipsā uersata locis dr̄. Non em̄ charrbdim ifestā neq; illam na-
uibus q̄ istū modē freto fuisse arbitror nec pauciora sūt genera minu-
endi. uix ossib; haerent et quod cicero ē inquodam ioculari libello
fundū uetto uocat q̄e possim mittē funda ꝯcidit q̄ causa funda
patet. s; huius q; rei seruet̄ mensura quedam. Quā uis em̄ ē omnis
hyp̄bole ultra fidem. ñ tamen ē debet ultra modum. nec alia uia
magis incatozeliam itur piget referre plurima hic orta uitia cum
p̄sertim minime sint ignota & obscura. Monere satis ē. mentiri
hyp̄bolen. nec ita ut mendacio fallere uelit q̄ magis intuendum ē. quo
usq; decet grollere qd̄ nob ñ credit̄ puenit hec ꝯfrequentissime adrisū.
Qui si captatus ē urbanitatis. sin aliter stulticię nomen adsequit̄. Est
aū in usu uulgo q; et inter eruditos & apud rusticos. uidelicet quia
natura ē. omnib; augendi res uel minuendi cupiditas insita. nec quis-
quam uero contentus ē. s; ignoscit̄ quia non ad firmamus cum est.
hyp̄bole uirtus. cum res ipsa de qua loquendum est naturalem mo-
dum ꝯcessit. Concedit̄ enim ampliꝰ dicere quia dici quantum est
non potest. Meliusq; ultra quam citra stat oratio. sed de hoc satis
quia eundem locum plenius meo libro quo causas correpte eloquē-
tie reddebamus t R a c t a v i o v s ;

.ꝯ. Fabii. Quintiliani ✠ stitutionuꝫ oratoriaruꝫ Ad uictorinuꝫ. ꝯ arcellinuꝫ. Liber. VIII. explicit. ✠ cipit. VIIII. Libro nono hec continentur. Quo differant figure atropis sententiarū de figīs uerboꝝ de cōpositione

~~ues sit proxumo libro detropis dictum~~. sequitur ꝓnens ad figuras que scemata grece uocantur locus ipsa rei natura comūctus supiori. ✠am pleriq; has tropos ee existimauer quia siue ex hoc differerint nom qđ sint formati quodam in. siue greco quod uertant oronē. unde & moꝺ dñr fatendum erit. ee utrumq; eoꝝ ee in figuris. Usus q; ē idem. ✠am & uim reb; adiciunt et grām prestant. nec desunt q̄ tropis figuram nom imponant. Quoꝝ ē. c. artoꝝius proculus. Q̄n adeo simlitudo manifesta ē. ut eam discernere non sit in prōp tu. ✠ā q̄m q̄dam in his spes plane distant manente tam generalit illa societate quod utraq; rei aderecta et simplici rone c̄ aliq̄ dicendi uirtute deflectit. ita q̄dam pq̄; tenui lumine diuidunt et cum ironia tā in figuras sententie q̄; inter tropos repiatur. ✠epi ꝺ rac ~~ihanit~~. et ✠epatoy et oy oaatoppeiaıı. clari q; auctoꝝes figuras uerboꝝ potius q̄; tropos dixerint. quo magis. signanda ē utriq; rei differentia. Est ḡ tropos. sermo a naturali & principali significatiōe translat ineū in q̄ pa ñ ē. figura sic nōe ipso patet conformatio quędam oronis remota acōmuni et primum se offerente rāone. q̄re in tropis. ponunt uerba alia palis. ut in ~~aletaphora. aleto honyia. anto honaletaae heic. cyheaoxe. hata xpecic adu etopia~~. plerumq; ~~✠ppebode~~ nanq; et reb; fit et uerbis. ~~oho ataoppoia~~. fictio ē nominis. Ergo hoc q̄; palis ponit. quib; usuri sumus. si illud ñ fingeremus. ~~✠ebib pacic~~. & si frequent et id ipsum in cui locū assumit nomen cōplecti solet. utit tam pluribus; puno et ~~uocetoy~~. q̄m plerūq; habet anco masie partē conuunctione el fit tropos. ✠ꝓbato cōmuto est ordinis. ideoq; multi tropi hoc genus gerunt. Transfert tam uerbū aut partē el a suo loco inalienum. horū nich in figuras cadit. ✠ā & ꝑis uerbis geroine collatis figura fieri potest. Quom aū ironia alia sit tropi. alia scematos suo loco reddam. ✠om enim fateoꝝ ee cōmune. hęc scio quam multaplicem habeant. quamq; scrupulosā dubitationē. si; ea non ꝓtinet ad ꝓpositum meum ꝓpositum. ✠ich enim refert q̄m appellet utrum libet eoꝝm. siq̄d oroni ꝑsit apparet. ✠ec mutat uocabulis uis rerū. et sic homines si

aliud accepunt q̃, qđ habuerant nom̃ idē̃ sunt cū ita hęc de q̄b; loq̄m
siue tropi siue figure dicent̃ idē̃ efficient. Non eñ nominib; p̄sunt
s; effectib; ut statum cōiecturalē an infacialem. an facti an substantia
an de substantia nominem̃ nich̄ int̃ ē. dum idē̃ q̄ri sciam̃. Opam̃
g̃ in his seq̄ magrime recepta. et rē ipsam q̄cunq; appellabiē n̄ intel
ligi. illud tam̃ notandum cotte frequent̃ mealdem sententiaſ & tropon
et figurā. Jam translatis uerbis q̃, p̄ris figurat̃ oratio. ē aū n̄ medio
cris int̃ auctoz̄ dissensio. et g̃ uis nominis ei. et quot genera. et g̃ q̃,
multeq; sunt spēs. Quare p̄mū intuendum ē. quod accipere debeam̃
figuram. Panduob; modis dr̄. uno q̃lis cūq; forma sententie. sic in corpib;
q̄b; quo q̄m s̄ cōposita. utrq; habitus ē aliquis. alio q̄ p̄e schema dr̄ inse
su t̄ sermone aliq̃ auulgari et simplici spē cū rāone mutatio. sic nos
sedemus incumbim̃ respicim̃. Jtaq; cum eodem casus aut tempora
aut numeros aut ē pedes continuo quis aut certe nimium frequēt
incurrit p̄cipere solemus uariandas figuras ē utiāde similitudi
nis gra. in quo ita loq̄n̄ tanq̃ oīs sermo habeat figurā. Jteq; eadem
figura dr̄ cursitare q̃, lectitare. idē̃ eadem rōne declinari. quare si
to intellectu p̄ore & cōmuni nich̄ n̄ figuratū ē. quo si contēpta sum̃
n̄ immerito apollodor̄ si tradenti cecilio credimus incōprehensibilia parti
hui p̄cepta existimarit s; si habitus q̄dam et q̃si gestus sic appellandi s.
id demum hoc loco accipi scema oportebit quod sit a simplici arq; in promp
tu posito dicendi in poetice t̄ oratore mutatū sic eñ uerū erit aliam ē
orationē. ἀσχημάτιστον. idē̃ carentē figuris qđ uitium n̄ int̃ minima
ē. aliā ε ̃χει σχ̃ματικὴν ἰδέαν. idē̃ figuratā. Uerum id ipsum anguste
zoilus terminauit q̄d solum putauerit scema quo aliud simulat̃ dici
q̃, dr̄ qđ sane uulgo q̄; sic accipi scio. Uñ & figurate contra uersie q̄dā
deq̄b; p̄ paulo dicā uocant̃ g̃ figura sic arte aliq̃ nouata forma dicendi ge
nus eius unū q̄dam putauerunt in hoc ipso diuersas opiniōes secuti. Nā
hi q̄ uerborū mutatiōe sensus q̄; uerteret oīs figuras in uerbis ē. dixe
runt illi q̄a uerba reb; accōmodarent̃ oīs insensib; quarū utraq; ma
nifesta cauillatio ē. Jam et eadem dici solent aliter arq; aliter manerq; sēsus
elocutiōe mutata et figura sententie plures habe uerborū figuras po
test. Illa ē eñ posita in concipienda cogitatione. hęc in enunciando. &;
frequentissime coeunt ut in hoc iam iamdo labella neq; metui neq;
tuorum liberū. Nam oratio audice auersa in sententiā iam iam et libū
in uerbis t̄ schemata. Jnt̃ plurimos eñ qđ sciā consensū ē duas eius
partes ἀναγκαῖας id ē mentis t̄ sensus uel sententiarū. Nam his oīb;
modis dictum ē et αὐτῷ τούτῳ id ē uerborū t̄ dictionis. t̄ elocutionis

vel sermonis. vel orationis. Nam et variatur et nichil refert. Cornelius tamen cel-
sus adicit uerbis et sententiis figuras colorum nimia profecto nouitatis cu-
piditate ductus. Nam quis ignorasse eruditum alio qui uirum credat
colores et sententias sensus esse? Quare sicut omnem orationem. ita figuras
quoque uersari necesse est in sensu et in uerbis. Ut uero natura prius est concipere
animo res quam enumerare. ita de his figuris ante est loquendum que
ad mentem pertinent. Quarum quidem utilitas cum magna tum multi-
plex in nullo non orationis opere vel clarissime elucet. Nam et si minime
uidetur pertinere ad probationem qua figura quidque dicatur facit tamen credibilia
que dicimus et in animos iudicum quam non obseruatur in repit. Namque ut in ar-
morum certamine aduersos ictus et rectas ac simplices manus tum uidere
tum et cauere ac propulsare facile est auerse tecteque minus sunt obseruabiles et
aliud ostendisse quam petas artis est. sic oratio quam astu caret pondere modo et impul-
su preliatur. simulanti uariantique conatus in latera atque interga incurrere
datur et arma aduocare et uelut nutu fallere. Iam uero ad fectus nichil ma-
gis ducit. Nam si frons oculi manus. multum ad modum animorum. ualent.
quanto plus orationis ipsius uultus ad id quod efficere tendimus compositus?
plurimum tamen ad commendationem facit. siue in conciliandis moribus siue ad pro-
merendum actioni fauorem siue ad leuandum uarietate fastidium. siue
ad quendam vel discentius indicanda uel tutius. Sed antequam quam cuique rei figura con-
ueniat ostendo. dicendum est nequaquam esse tam multas quam sint aliquibus dam constitu-
te. Neque enim me mouent nomina illa. que fingere utique grecis promp-
tissimum est. Ante omnia igitur illi qui totidem figuras putant quod affectus re-
pudiandi. non quia affectus non sit quedam qualitas mentis. sed quia figura quam
non communiter sed proprie nominamus non sit simplex rei cuiuscumque enuntiatio.
Qua propter indicendo. irasci. dolore. misereri timere. confidere. contempne-
re non sunt figure. non magis quam suadere. minari. rogare. excusare. Sed fal-
lit parum diligenter intuentes. quod inueniunt his locis figuras et eorum
exempla ex orationibus excerpunt. Neque enim pars ulla dicendi est. que non
recipere eas possit. Sed aliud est admittere figuram esse. Neque enim uerebor ex-
plicande rei gratia frequentiorem eiusdem nominis repetitionem. Quare
dabunt mihi aliquam in irascente. deprecante. miserante figuram. scio sed non
ideo irasci. miseri. deprecari figura erit. Cicero quidem omnia orationis
lumina in hunc locum congerit. mediam quandam ut arbitror secutus
uiam. ut neque omnis sermo schema iudicaretur. neque ea sola que haberent
aliquam remotam ab usu communi fictionem; Sed que essent clarissima
et ad mouendum auditorem ualerent plurimum. Quem duobus ab
eo libris tractatum locum ad litteram subieci ne fraudarem legentes

iudicio maximi autoris. Intercio de oratore ita scriptum est. In perpetua autem
oratione cum et coniunctioni leuitatem et numerorum quam dixi ratione tenue-
rimus. tum est quasi luminibus distinguenda. et frequentanda omnis oratio senten-
tiarum atque uerborum. Nam et commemoratio una in re per multum mouet. et in-
lustris explanatio rerumque quasi gerantur sub aspectum pene subiectio. quae
in exponenda re plurimum ualet ad inlustrandum id quod exponitur et ad
amplificandum ut his qui audient illud quod augebimus quantum efficere oratio
potest. tantum esse uideatur. Et huic contraria sepe percussio est. et plus ad intel-
ligendum quam dixeris significatio. et distincte concisa breuitas. et ex-
tenuatio. et huic adiuncta inlusio a preceptis cesaris non aborrens. et abre
digressio. In qua cum fuerit delectatio. tum reditus ad rem aptus et concinens esse
debebit. propositioque quid sis dicturus. et ab eo quod est dictum seiunctio et reditus
ad propositum. et iteratio. et rationis apta conclusio. tum augendi minuendi ue
causa ueritatis suplatio atque traiectio. et rogatio atque huic finitima. quasi
percunctatio. expositioque sententie sue. cum illa quae maxime quasi in repit in ho-
minum mentes alia dicentis ac significantis dissimulatio. quae est per iocunda
cum in oratione non contentione sed sermone tractatur. deinde dubitatio. tum distributio.
tum correptio. uel ante uel postquam dixeris uel cum aliquid a te ipso reicias. per minutio
et est ad id quod aggrediare. et traiectio in alium communicatio quae est quasi cum ipsis
apud quos dicas diliberatio. Morum ac uite imitatio uel in personis uel sine illis
magnum quoddam ornamentum orationis et aptum ad animos conciliandos uel
maxime. Sepe autem et ad commodos personarum ficta inductio uel grauissimum
lumen augendi descriptio erroris inductio ad hilaritatem impulsio. ante
occupatio. cum duo illa que maxime mouent similitudo. exemplum.
digestio. interpellatio. contentio. reticentia. commendatio. Uox quedam
libera atque etiam effrenatior agendi causa. iracundia obiurgatio permissio.
deprecatio. obsecratio. declinatio breuis a proposito. non ut superior illa di-
gressio purgatio conciliatio. lesio. optatio atque execratio. his fere lumi-
nibus inlustrant orationem sententie. Orationis autem ipsius tanquam amorum est uel ad
usum comminatio et quasi peticio uel ad uenustatem ipsa tractio. Nam et ge-
minatio uerborum habet intellectum uim. leporem alias et paululum im-
mutatum uerbum atque defluxum et eiusdem crebra tum a primo repe-
titio. tum in extremum conuersio. et in eadem uerba impetus et concursio et ad-
iunctio. et progressio. et eiusdem uerbi crebrius positi quedam distinctio. et re-
uocatio uerbi. et illa quae similiter desinent aut quae cadunt similiter. aut que
paribus paria referuntur. aut quae sunt inter se similia. est et gradatio quedam
et conuersio et uerborum concinna transgressio et contrarium et dissolutum et
declinatio reprehensio et exclamatio et in minutio et quod in multis casibus

ponit̃ et q̄ distinguls reb; ꝓpositis ductū refert̃ ad singula & ad ꝓpositū subiecta ratio. et item in distributis suppositā ratio. et ꝓmissio. et rursus alia dubitatio et impulsum q̄dā. et dimumeratio. et alia correctio. et disputatio. et continuatū. et interruptū. et imago. et sibi ipsi respōsio. et immutatio. et diuunctio. et ordo. et relatio. et digressio. et circūscriptio. hec eiū s̄ fere atq; horum similia uel plura & ee possunt que sententiis oīonē uerborumq; conformationib; inluminent. Eadem s̄ moratore plurima n̄ oīa cīn et apaulo magis distincta q̄a post oīonis & sententiarū figuras tercium q̄ndā subiecto locū adalias ut ipse aut quasi uir tuus dicēdi p̄ nitēt̃ et reliq̄ exornatōe uerborum q̄ sumūt̃ q̄si lumina magnū ad fer̄ ornatū oīoni s̄ eiū similia illis q̄ in amplo ornatu scene aut fori appellant̃ insignia. Non quia sola ornent si; q̄ excellant; Eadem rō e. horum q̄ s̄ oīonis lumina et quodam̄ insignia. aut cū dupplicant̃: uel ante q; aut breuit̃ cōmutata ponunt̃. aut abeode uerbo dir̄ sepi oīo aut in idem cōcit̃ aut utrūq; aut adiungit̃ idem uel ante aut idem ad extremū refert̃ aut continent̃ unum uerbū non eade sententia ponit̃. aut cum similit̃ t̄ cadunt t̄ desinunt. aut multis modis contrariis relata contraria. aut cū gradatī surs̄ū uersū redigitur aut cū dēpti cōiunctionib; dissolute plura dic̄r. aut cū aliquid p̄tereū tel cur id faciam̄ ostendim̄. aut correctiō nosmet ipsos q̄si reprehendē tes aut si e aliq̄ exclamatio t̄ admiratiōis t̄ q̄stiōis aut cū eidem nōis casus sepi cōmutat̃. sententiarū ornamenta maiora sūt. quib; quia frequentissime demosthenes utat̃. s̄ q̄ putent ideirco el eloquentiā maxime ee laudabilem et uero nullus fere abeo loc̄ sine q̄dā cōformatione sententie dic̄r. nec quicq; e aliud dicere n̄ oīs aut certe pleraq; aliq̄ spe inluminare sententias. Quas cū optime brute teneas. quod attinet nōib; uel aut exemplis? tamūm̄ notet̃ loc̄. Sic g̃ dicet ille que exp̄cimus. aut uerset sepe multis modis eadem et in una re hereat in eadeq; cōmoret̃ sententia. Sepe e ut exorsus est aliq̄o. sepe ut irrideat. ut declinet appositio deflectat sententiā. ut ꝓponat q̄d dicturus sit. ut cū transegerit iam aliq̄o definiat. ut sepe ipse reuocet. ut quod dixerit referat ut argumentū rōne concludat. ut interrogando urgeat. ut rursus q̄si ad interrogata sibi ipse respondeat. ut cont̃ ac dicat. accipiet sententiā ue lut ut ad dubitet q̄o post aut q̄m dicat in parte. ut aliq̄o relinquat et negligat. ut aīa p̄munit. ut in eo ipso inq; reprehendat̃ culpā in aduersarium conferat. ut sepe cū his q̄ audiunt. n̄ numq; e cum aduersario q̄si deliber. ut horum motus sermonesq; describat. ut muta quedam loq̄ntia inducat. ut abeo quod agit̃ auertat animos.

ut sepe inhilaritatē risum ue conuertat. ut aīm occupet quod uideat op-
poni. ut cōparet similitudines. utat' gremplis. ut aliud alīi tribuens
dispriat. ut interpellatiōē coerceat. ut aliq̄d reticere se dicat. ut de nū-
tiet quid caueat. ut liberius quid audeat. ut iracat'. & ut obiurget ali-
quando ut depec'. ut supplicet. ut medeat'. ut appositio declinet ali-
quantū. ut optet. ut gr̄ sciatē. ut fiat his apō quos dicit familiaris. Atq;
aliās & dicēdi q̄s uitrauel sequet' breuitatē si res petat. Sepe & rē dicē-
do subiici et oculis. sepe supfert quam fieri possit. significatio sepe
erit maior quā vō. sepe hilarital. sepe uitq; naturarūq; imitatio. hoc
igenere nam q̄s siluā uidet omnis eluceat oportet eloq̄tie mag
nitudo. DE FIGVRIS SENTENTIARVM;

Ergo cui lectui cōplecti cōformatiōes uerborum. aut senten-
tiarum placuerit hē qđ sequat' nec affirmare aūs q̄quā ee me-
liusl. Si; etiam appositi mei iōnē legat. Nā m̄ de his sententia-
rum figuris dicere in animo ē, ab quę illo simplici indicandi recedunt.
Quod idē multis doctissimus uiris uideo placuisse oia cū illa & quę
s alterī modi lumina adeo s uitrauel oīonis. ut sine his nulla intelli
gi uere possit oratio. Nam q̄m uider doceri potest. si desit illustris
explanatio. ypotiio. p̄missio finitio. seiunctio. expositio sententię
sue oīonis apta conclusio. p̄nuntio. similitudo. gremplū. digestio.
distributio. interpellatio. interpellantis coercio contentio. pur-
gatio. lesio. Quod ū aut eloq̄tia detractis amplificandi minuen-
diq; rōnib; quarū p̄or desiderat illam pluisq; dyerīs significatio-
nem. i. amphasin. & supplatiōnem uerritatis et reiectionē. hēc alia
extenuationē. depcationē. Qui affectus ēt concitati detracta uoce
liba effrenatione iracundia. obiurgatiōē. optatiōē. execratiōē. t' illi
mitiores n̄ adiuuant' cōmendatione. cōciliatiōē. ad hilaritatē im-
pulsione. Quę delectio aut quod mediocrit' saltem docta hōis i
diciuū n̄ alia repetitiōē alia cōmemoratiōē infigere. degredi a re
et redire ad ypositum suum. Sciens remouere ase in alium icere
q̄ reliq̄nda. quę cōtempnenda sint iudicare. Motus ē. in his oīo-
nis atq; actus. Quib; detractis iacet. et uelut agitante corpus spū
caret. Quę cum adē debent. cum disponenda atq; uariandā sunt
ut auditorem. quoo infidib; fieri uidem' oīm sono mulceant. Uerū
ea plerūq; recta s nec se fingunt si confitent'. do mittunt aū ut dyri
figuras. quoo uel expyrima doceri potest. Quid enī tā cōmune
q̄ interrogare uel pcunctari. quo utroq; utim indifferent' cū alterū
nocendi alterum arguendi grā uidet' ad hiberi. at ea res utrocūq;

dr̄ m̄ etiam multiplex habet schema. Incipiam⁹ enī ab his q̄b; acri-
or ac uehementior fit ꝓbatio quo p̄mo loco posuim⁹ simplex ē sic
rogare s; uos qui tandem q̄b; aut uenistis aboris figuratū aū q̄ciens
n̄ suscitandi gr̄a ad sumit̄ s; instandi quid enī tuus ille tubero de-
strictus macie pharsalica gladius agebat & quo usq; tandem abutē
catilina pacientia nr̄a et patere tua consia non sentis et totus deniq;
hic locus. Quanto enī mag̃ ardet q̄ si diceret̄ diu abuteris patien-
tia nr̄a et patent tua consilia. Interrogam⁹ ē quod negari non
possit. Dixit ne eandem causam. c. fidiculam⁹ falcula. Aut ubi
respondendi difficilis ē. rō, ut uulgo uti solemus. q̄m̄ q̄ fieri potest
aut in iudic̄ gr̄a ut medea apud senecā quas peti terras iubes aut
miserationis ut si n̄ apud uirgilium. heu q̄ metellus inq̄d q̄ me
et quora possunt accipe. aut instandi et auferendę dissimulatio-
nis, ut asinius. Audis ne furiosum inquam non inofficiosū testam̄-
tum rep̄ndimus totū hoc plenum ē. uarietatis. Nam et indigna-
tioni conuenit & quisq̄ nom̄ iunonis adoret admirationi quid
non mortalia pectora cogis auri sacra fames. Est interim acri⁹
impandi gen⁹ non arma expediunt totaq; ex urbe sequent̄? et ipsi
nosmet rogam⁹. quale ē terentianū. Quid g̃ faciam? ē aliq̄ & in-
respondendo figura cū aliud interroganti ad aliud q̄a sic utilius
sit occurrit̄ tum augendi c̄minis gr̄a. ut testis in reum rogatus
anabreo fustib; uapulass; innocens inq̄d tum declinandi q̄d ē. fre-
quentissimum quero an occidis hominē respondet̄ latronem
an fundum occupaueris respondet̄ meū. Ut confessionē p̄cedat
defensio. ut apud uirgilium in bucolicis dicendi. Non ego te ui-
di damonis pessime caprum excipe insidiis? occurrit̄. an m̄ can-
tando uictus non redderet ille? cui ē cōsimilis dissimulatio. non
alibi q̄ in risu posita. ideoq; tractata suo loco. Nam serio si fiat ꝓcō-
fessione ē. Ceterū et interrogandi se ipsū et respondendi sibi solēt
ēē non ingrate uoces. ut cicero ꝓligario. Apud quem g̃ hoc dico.
apud eum. qui cum hoc sciret. tam̄ meante quam uidit. rei. p.
reddidit. Alit̄ ꝓcelio ficta interrogatione dicet aliq̄s. Hęc g̃ ē tua
disciplina. Sic tu instituis adolescentis. et totus locus. dem̄ ego siq̄
iudices hoc rore animini atq; hac indole uirtutis ac continentie
fuit. et cetā. Cui diuersum ē. cum aliū rogaueris n̄ expectare re-
sponsum. et statim subicere. dom⁹ t̄ deerat. at habeas. pecunia
supabat. at egebas. Q̄d schema q̄dā ꝑ suggestionē uocant. fit
et comparatione. ut g̃ facilius suę sententie rationē redderet. et

alis modis cum breuib cum tacitus. cum de una re. cum de pluribus. Mi
re ut in causis ualet p sumptio. quę προαπόδοσις dr cum id quod
obici potest occupamus. Ido neq; in aliis paribus; parum e. et pcipue
phoenio conuenit. S; quanq; generis unus diuersas spes hr e eni
quedam p munitio. qualis cicero nis contraq; cecilium quod accusan
do descendat q semp defenderit. Quedam confessio p rabirio postu
mo. Que sua q; sententia reprehendendum fatet. qd pecunia regi cre
diderit. Quedam p dictio. ut dicam eni n augendi criminis gra. quedam
emendatio. ut rogo ignoscatis mi si longius sum euectus. frequentissima
pparatio. cum pluribus uerbis. t quę facturi qd simus. t quare fecerim
dici solet. Uerborum quoq; uis ac ppetas confirmat. t p supuacue quanq;
illa non poena si; p hibitio sceleris fuit. aut reprehensione. Quae si nq;
si hoc eos noe appellari fas e. affert aliquam fidem ueritatis et dubi
tatio. cum simulamus querere nos un inciendu. ubi deminuendu.
qd potissimu dicendu an omnino dicendu sit. cui modi exemplis plena
sunt oia. S; unu interi sufficiat. Eadem qd ad me actinet q me utram ne
scio. negem fuisse infamiam iudicii corrupti et ceca. Hoc e impetin ua
let. Nam et dubitasse nos fingimus. aq schemate n peul abe q dr co illa
municatio cu aut ipsos ad uersarios consulim. ut domi affer p do
mi alia. Hesciat trepida quid ueceat femine. quid coniugem deceat. forte
uos in illa solitudine obuios casus misere mulieri optulit. Tuti. uos
patiu amici quod cosiliu datis? Aut cu iudicib; qsi deliberam quod e
frequentissimu. Quid suadetis. et uos interrogo qd tandem fieri opor
tuit. ut cato. Credo si uos meo loco essetis. qd aliud fecissetis? et alibi.
comune re agi putatote. ac uos huic rei ppositos ee. S; non numq;
communicantes aliqd inspectatu subiungim. qd et p se schema e. ut
in uerre cicero. Qid dein qd censetis furtum fortasse aut pdam aliq.
dein cu diu suspendiss; iudicu animos subiecit qd multo eet impbius.
hoc celsus subsistentia ne uocat. e au dupler. Ha conr frequenc cum
exspectatione grauissimos fecimus. ad aliqd quod sit leue aut nullo
in crimino descendimus. S; qa n cmp communicatione fieri solet.
παραδοξον. alii nominauer. id e inopinatu. Illis non accedo. q
schema ee existimant & siqd nob ipsis dicam inspectatum accidis
se. ut polio numq. forte credidi iudicesi. ut reo sauro. neqo in eius iu
dicio gra ualeret pcarer. pene io e fonsi illius q. p missione uocant.
q communicatio nis cu aliq ipsis iudicib; relinqm estimanda aliq no
numq. aduersarii sq; ut caluus uacinio. P frica fronte. et dicte
dignioe q p pos fieret q. catone. Que u sunt augendis affectibus

accōmodate figuræ. constant maxime simulationē. Nanq; et irasci nos et gaudere et amere. et admirari et dolore. et indignari et optare. queq; ſ simulia his fingim⁹. Inde ſ illa liberat⁹ sū respiraui. et bene habet. et q̄ amīca ē hæc. et o cēpora o mores. et miserū me. Consūpſ enim lacrimis. infyrus cū pectori haret dolor. Et magnē nē hiscere terre. Quod exclamationē q̄dam uocant. ponuntq; inter figuras oronis. Hec q̄ ens uera ſ. non sunt mea forma dequa nunc loq̄r. Assimulata et arte composita pculdubio schemata ſ ēristimanda. Q d̄ idē dictū sit de oro ne libera quam cōtrificī licentiam uocat. greci ꝓ appꝛobatā. Q d enī minus figuratū q̄ uera libras? ſ; frequēt sub hac facie latet adulatio. Nam cicero cum dicit plugario suscepto bello cæsar gesto iam etiam ex parte magna nulla ui coactus. consilio ac uoluntate mea adea arma p fectus sum que erant sūpta cont⁹ te. Non solum aduersitatem ligarii re spicit. ſ; magn̄ laudare uictoris clementiam n̄ potest. In ulla uero sen tentia. q̄d aū aliud egim⁹ habem⁹. n̄ ut q̄d hic potest nos possemus. ad mirabilit̄ utrusq; partis facit bonam causam. ſ; hoc eū demeret cui mala fuerant ulla adhuc audaciora. Et maiorum ut cicero ēristimat la terum fictiones p sonarū que ꝓ pocoꝓocias. dicit. Q ure nanq; cū uari ant oronē cū ēxercitant. His et aduersariorū cogitatiōes uelut secū lo quentiū p trahim⁹. Qui cū ita demū a fide n̄ abhorrent. si ea locutos fingerim⁹ que cogitasse eos non sit absurdum et nos cū aliis sermones et aliorum int̄ se credibilit̄ introducimus. et suadendo querendo. lau dando. miserando p sonas idoneas damus. quin deducere deos in hoc ge nere dicendi et in feros ēxcitare cōcessū ē. Urbes ē popliq; uocē accipi unt. Ac ſ q̄dā q̄ has demū ꝓ pocoꝓonas. dicant quib; et corpa et uer ba fingim⁹ sermones hominū assimulatos dicere aiaa otoic malunt. quod latinorū q̄dam dixerunt sermocinationē. ego iam recepto more utrumq; eodem n̄ appellaui. Nam certe sermo fingi non potest. ut n̄ p sone sermo fingat. ſ; in his que natura n̄ p mittit hoc n̄ mollior fit figura. Et enī si mecū patria mea q̄ m̄ uita mea multo ē carior. si cuncta italia. si omnis res. p. loquat. o. tulli quid agis. illud audacius genus que tecum catilina sic agit. et quod ā m̄ tacita loquit̄. nullū iam aliq̄t animis facinus exercuit n̄ pter. Cō modo eā aut nob aliqs aīn oclos ē rerū p sonarū. uocū imagines fingim⁹. aut eadē ad uersarii ſ aut iudicib; non accidē mirā qualia ſ. Uidet̄ n̄. et nūne uidet̄ tibi? ſ; magna quedā uis eloq̄ntie desideratē. falsaꝫ. et incredibilia natura necesse ē aut magn̄ moueant q̄ supra uera sunt. aut p uanis accipiant̄. q̄a uera non ſ. Ut dicta autē quedā ita scripta quoq; fingi solent q̄d fac

alimul pluribus. Mater mea q̄m cū carissima cum dulcissima fuit. queq; ñ uixit. bisq; eodem die uitam dedit et reliqua deū gr̄ heresi esto. hæc cum pse figura ē cum duplicat. quocies sic in hac causa admissionem alteri sēpcaute cōponit. Iam cōtr̄ rectabat testamentū. p. Iouinū gallio. cui ego oīa meritissimo uolo et debeo pēl animi in me sūma uoluntate. et adiectis deinceps aliis. heresi esto. Incipit esse quodā mō ἀποσιώπησις. Q. dū nom̄ ductū a canticis ad aliorū similitudinem modulatis abusiue ē in uersificationes ac sermonū immutatione seruat. si formas q; fingimus sepe ut famam uirgilius uoluptatē ac uiritatē quē ad modum grēcophontē tradit̄ pdicus ut mortem ac uitam quas contendē tes in sacura tradidit cunnus ē. ut incerta psona ficta oro hic aliquis. & dicat aliquis ē. et iactus sine psona sermo hic dolo-pumanū hic serū tendebat achilles. Quod fit in mixtura figuratū cū προσωποποιΐα. accedit illa quę orationis p̄ de tractionē detractū ē cui quis diceret uertitur in terū προσωποποιΐα. in spem narrandi. Un apud historicos reperi unē obliquę adlocutiones. ut in catilinā. Primo statim urbes q; ut cētā gr̄ infimo nasci deū quos sua uirtus ac dii iuuent magnas opes sibi magnumq; nom̄ facere. Auersus q; aliud sermo q; dicit̄ apostrophe mi re mouet siue ad innouationē aliq; conuertim̄. uos enī iam ego albam cumuli atq; luci siue ad inuidiosam implorationē olegespotcie legesq; sempronie si; ulla q; uocat̄ auersio q̄ apposita questione abducit audientē. Non ego cum danais troianam gr̄cidere gentē aulide iuratui. Quod fit & multis & uariis figuris. cū aliud gr̄ pectasse nos aut mauis aliq̄d amuisse simulamus aut plus uidere posse ignorantib; quale ē. pboemium pēlio. Illa ū ut ait cicero subiectio subiectio cum fieri solet cū res non gesta indicat̄ si; ut sit gesta ostendit̄ nec uniuersa si; partes quem loco pximo libro subiectamus euidentię et celsus hoc nom̄ isti figure dedit ab aliis ὑποτύπωσις. dr̄ pposita quędam forma rerū ita gr̄ pressa uerbis. ut cerni potius uideat̄ quam audiri. Ipse inflāmatus scelere et furore in forum uenit. Ardebant oculi toto ferore crudelitas eminebat nec solum quę facta sūt aut fiant. si; & q̄ futura sint aut futura fuerint imaginam̄. Mire tractat hoc cicero p milone q̄ factur̄ fuerit clodius si precurā in ua sisset. si; hæc quidē translatio temporum quę pp̄e aac tac tacie dr̄ in dia cū posit uerecundior apud p̄ores fuit. Proponebant enī talia credere uos in tuerī ut cicero. hæc quę n̄ uidistis oculis animis cernere potestis. nouī uero et p̄cipue declamatores audaci nec me hercule sine motu quodā imaginant̄. ut seneca in controuersia cuius

9: aduersarios in uasinū. C
tuus ille tubero matre p
ca. siue

summa ē quod pater filium et nouercam in ducente altero filio in
adulterio deprīsoꝛ occidit. duc sequoꝛ accipe hāc senilem manū
et quocumq; ius inp̄me. et post paulo aspice inq̄d quod dius
non credidisti. Ergo ū non uideo noroboꝛē. et crassa caligo. Habet
hęc figura manifestū aliq̄d. Non enī. narrari rel s; agi uidet. locuꝫ
q; dilucida et significans descr̄ptio eiusdem uirtutis ad signat aq̄b; dā.
alīī τοῦ ῥαθυμίαν dicunt. ἐ ποιητικὴν. in ueni. q̄ dissimulationē
uocaret. Quo nomine qa parum tōd huī figure uires uidentur.
ostendi. nimirū sic plerisq; errimus greca appellatione contenti. Ἐ
ιρονεία que ē schema abilla quę tropos genere ipso nichil admo-
dum distat. in utroq; enī contrariū et quod dr̄ intelligendum ē
spēs uero prudentius intuenti diuersas ee facile ē deprehendere.
p̄mum quod tropos apt̄oꝛ ē et quamq̄. aliud dicit ac sentit. n̄ aliud
cū simulat. Nam et omia circa fere recta sunt. ut illud in catilinā.
Aquo repudiat ad sodalem tuum utrum optumum metellum
demigrasti. In duob; denum uerbis ē ironia. Ergo ee breuioꝛ est
tropos. Et in figura tōd uoluntatis fictio ē apparens magisq̄ con-
fessa. ut illic uerba sint uerbis diuersa. hic sensus sermonis et loci.
et tota inceri cause confirmatio. cum etiam uita uniuersa ironiā
habe uideat. qualis ē uita socratis. Nam ideo dictus ειρωη agens
imperitū et admiratoꝛ aliorū tanq̄ sapientium. ut quemadmo-
dum allegoriā facit continua metaphoꝛa. sic hoc schema faciat
tropos ille contrarius. Quedā uero genera huī figure nullam c̄
tropis habent societatem. ut illa statim p̄ma quę dr̄ anegando q̄
non nulli antifrasin uocant. non agante cū iure summo. n̄ dicam
quod forsitan optimeē. Et quid ego istius decreta q̄d rapinas. quid
hereditatiū possessiones datas. q̄d exceptas p̄feram. Et mitto ullam
p̄mā ubidinis iniuriā. et ne illa quidem testimonia. re cito quę dic-
ta s̄ desertoꝛ sescentis mihi;. Et possum dicere q̄b; generib; pto-
tas meritum questiones decurriū. ut cicero. hoc ego si sic agerem ta-
quam n̄ crim ee diluendum. hęc plurib; dicere. Ironia ē. et cū
simules impunitatē p̄mittenda; sumus. i. sequere italiam ueniss.
Et cū eaq; uolumus. uideri uaduersariis ee concedim. his id acris
sit. cum eadem uno bissunt. et in aduersario non s̄. meq; timoris
argue. quando totgedis acerbos teucroꝛum tua dextera dedit. Qd
idem contr̄ ualet. cū autēaque anob ab sunt aut etiam quę in ad
uersarios recidunt quasi facerīn. meducedardanius parcam ex-
pugnauit aduers. Hęc impersonis tamē s; in reb; uersat. hęc comīa

dicendi quamq; intelligendi uerbis ratio ut tocũ pq̃ ligario pheremum. et ille eleuatioẽ. uidelicet odiboni scilicet illupis labor est. Et ille poppiolucus. Amorem mirũ obemuolentiam singularẽ. Non pcul autẽ ab sunt ab hac simulatione rel mẽ se simules. confessio nich nocitura qualis ẽ. habet ig̃ cubero qđ ẽ accusatori maxime optandum confitentẽ rerum. et confessio cum aliq̃đ etiam iniquum uidem̃ cause fiducia pati. Octauum uirgarũ nauarchus nobilis nobilissime ciuitatis pcio redemit. humanũ ẽ. et pcluentio deinuidia. dominet̃ in contionib; iacear in uidiul. tercia confessio. Vt pedem. iudiciũ ẽẽ corruptum. hẽc euidentior figura ẽ. cũ aliquid ad sentamur q̃ẽ futura p nobis. Verum id accidere sine aduersariũ uitio non potest. Quedam ẽ uelut laudamus. ut cicero iuerrem. Circa crim̃ apollonii drepanitani gaudeo ẽ siq̃đ abeo abstulisti. et abstie nich rectũ factum ẽ dico. Interim gaudemus crimina q̃ facili aut diluere possim̃ aut negare. qđ ẽ frequent̃ quã ut exemplum desideret. Interi hoc ipso fidem detrahim̃ illis quod sint tam grauia. ut proscio cicero cum immanitatẽ parricidii quanq̃ pse manifestam. tam etiam motionis exaggerata ~~ffocio~~ ~~tio~~ etc. q̃. idẽ cicero reticentiam. celsus obticentiam. non nulli interruptionẽ appellant. et ipsa ostendit ad fectus t̃ ut̃. ut quos ego. s; mouos prestat compone fluctus. t̃ sollicitudinis et quasi religionis. An huĩ ille legis quam doctus ase in uentam gl̃at̃. mentionẽ faceret. aulus eẽt uno nullone non dicam consule de nr̃m omniũ non audeo totum dicere. Cui simile ẽ in phoenno pctesifonte demosthenis. t̃ alio transeundi gr̃a. Commus aũ tñ et si ignoscere in iudices inquo ẽ et illa si cũ mẽ schemata numerari debet. cum aliis etiam pars cause uideat̃ digressio. Abit enim causa in laudes en. pompeii idq; fieri etiam sine ~~ffocio~~ ~~tio~~ nis. potuit nam breuior. illa ut ait cicero a digressio pluris fit modis. Sed hẽc exempli gr̃a sufficient. cui. c. uareni si q̃a familia ancharia occisus ẽ. hoc queso iudices diligent attendite. Et p milone. Et asperit me illis quidem oculis q̃b; tum solebat cum oib; omnia minabat. Et si alia non q̃dem reticentia q̃ sit imperfecti sermonis. s; tam pcisa uelut ani legitimũ finẽ oratio. ut illud nimis urgeo commouer uidet̃ adolescens. Et q̃đ plura. ipsum adolescentẽ dicere audistis. Imitatio morũ alienorũ. que ~~ffocio~~ ~~tio~~ua uelut alii maluit. dr̃ tam mẽ louiorem leuiorem affectus numerari potest. Et si enim posita fere in eludendo. s; uersat̃ et in factis et in dictis. quale ẽ apud terentium. dr ego nesciebam quorsum tui res paruula. hinc ẽ. ab recte dur

mat̄ ꝑ sua soror dicta ē. cupio abducere ut reddam suis. s; nr̄orum q̄; dictoꝝ
factorumq; similis imitatio ē. ꝑ relationē n̄ quod frequentius asseuerat
q̄ eludit. dicebam habere eos actoremq; cecilium. Sunt et illa ut iocū-
da et ad cōmēdationē cum uarietate tum etiam ipsa natura plurimū
ꝑossunt. que simplicē quandam et non ꝑparatā ostendendo orōnē. minꝰ
nos suspectos iudici faciunt. Hinc ē quasi penitentia dicti. ut ꝑ cecilio.
S; quid ego ita grauem ꝑsonam introduxi. et q̄b; utimus uulgo im
prudens incidi ł cum querere nos quid dicamꝰ fingimus. Quid reliquū
ē et numq̄d domisi et cum ibidem in uenire ut ait cicero. unum etiam
m̄ reliquum eiusmodi crim̄ ē. et aliud ex alio succurrit m̄. Un̄ ꝯ
nenusti transitus fiunt. non q̄a transitꝰ fiunt. non q̄a transitus fiunt.
non q̄a transitꝰ ipse sit schema. ut cicero narrato pisonis exemplo. q̄a
nullum sibi claudi ab aurifice ī tribunali sua iusserat. uelut hoc īme-
moriam inductꝰ adiecit hoc modo. me cōmonuit pisonis anulus qd̄
totum effluxerat. quam multis istum putatis. hominib; honestis de
digitis anulos aureos abstulisse. Et cum aliq̄ uelut ignoramus. s; earū
rerum artificem quemquē nam recte admones. poliditū ēē dicebant. qd̄
quidem non hoc tm̄ ualet. Quib; dam enim dum aliud agere uidemur.
aliud efficimus. sic hic cicero consequitur ne cū morbum in signis atq; ta-
bulis obiciat uerri ipse q̄; earum rerum studiosus ēē credat̄ et demosthe-
nes iurando ꝑint̄ fectos in marathone et salamine. id agit ut minore
inuidia cladis apud chaeroneam accepte laboret. faciunt illa q̄; iocun-
dam orōnē aliqua m̄tione habita differre ꝯ deponere apud memoriā
iudicis et re poscere quedā schemate aliq̄. Non enī ē. ista ipsam ꝑse
ite rō schema et excipe aliqua ꝯ dare actionis uarios uelut uultus.
gaudet enī res uarietate et sicut oculi diuersarū aspectu rerum maḡ
detinent̄. Ita semꝑ animis prestat in qd̄ se uelut nouum intendant.
ē emphasis ꝯ inter figuras. cum ex aliq̄ dicto latens aliq̄d eruit̄. ut
apud uirgilium n̄ licuit thalami expte sine c̄mine uitā degere more
fere. Quamq̄ enī de matrimonio querit̄ dido tm̄ huc erupit eī ad fectus.
ut sine thalamis uitam n̄ hominū putet s; ferarum. aliud apud ouidi-
um genus. apud quem z mrrna nutricia morem patris sic confitet̄. Odix
felicem coniugē matrē. huic ł c̄finis ł eadem ē qua nunc utim̄ pluri-
mum. Iam enī ad id genꝰ qd̄ et frequentissimū ē. et expectari maxime
credo ueniendum ē. inq̄ ꝑquandam suspicionē quod non dicimus
accipi uolumꝰ. Non utiq; contrarium ut in ipuꝛꝛeia. s; aliud latens ꝯ
auditori quasi in ueniendum. qd̄ ut sup̄ ostendi iā fere solum schema
an̄ris uocat̄. et un̄ controuersie figurate dicunt̄ eī triplex usus ē. un̄

si dicere palā parum cuiq̄ē. alē si nō decet. Tercī q̄ uenustatis ⁊ gr̄a adhi-
bēt et ipsa nouitate acūari-etate magᵗ quā si elatio sit recta delectat. ex uſ
qđ ē. p̄mum frequens in scholis ē. Nam et pactiones deponentium im
perium cȳ rannoꝝ et post bellum ciuile senatꝰ cōsulta fingunturꝰ
et capitalem obicere ante ut quod in foro non exp̄dit illic nec liceat.
s; schematum conditio nō eadem ē. Quamlibet eñ aptum qđ modo
et alit̄ intellegi possit in illos cȳ rannos benelyreris q̄a p̄iculum eñ
nō ē offensa uitatꝰ quod si ambiguitate sententie possit eludi nemo nō
illi furto fauet. Vetera negotia numq̄ ad huc habuerunt hanc silen-
cij necessitatē. s; aliam huic similē uerū multo ad agendum difficulto-
rem. cum plone potentes obstant sine quarum rep̄hensione teneri
causa non possit ideoq; hoc parcē et circumspectē faciendum ē. quia
nichil mē ē. q̄n offendas et apta figura pdit hoc ipsum quod figura
ē. Ideoq; aq̄b uſdā tota res repudiatꝰ siue intellegatꝰ. s; licet modum
ad bibere in p̄mis ne sint manifeste. Non eᵗ autē. si nō ꝑ uerbis dubijs
& quasi duplicibus petent. qualis ē insuspecta. nurū. duxi uxorem que
patri placuit. aut quod ē. multo inepcior compositionib; ambiguis ut illa
contro uersia inqua infamis amore filie uirginis patē. raptam eam interro-
gat aquo uitiata sit. Quiste inq̄d rapuit? cui patē nescis res ipse p̄ducant
iudicem ad suspicionē et amoliam̄ cetā ut hoc solū sup sit inq̄ multum
etiam ad factus uiuant et interrupta silentio ducto et cunctationes. sic eñ
fiet. ut uideꝛ queratꝰ. Illud nescio quid ipse quod fortasse non credet
si audiret et ea quod ad se in uentum ꝛ estimat credat s; ne si opame q̄dē
sunt ēe debeat frequentes. Nam dentitate ipsa figure apiuntē nec offen-
se minū habent s; auctoritatis. nec pudoꝛ uideē quod nō palam obiciaſ.
s; diffidentiaſ in sūma sic mgr̄ime uideꝛ credit figuris si nos putat.
nolle dicere. Equidē et inp̄sonaſ inciuile ē. in rem q̄; qđ ē magᵗ ra-
rum q̄ opponeri nō arte non poss; ream uebat̄ que subiecisse diceba-
turꝰ martio testamentum. et dicebatꝰ cȳ rographū martio ex spiratione here-
des dedisse. et uerum erat. Nam q̄a plegeſ in stricti uxoꝛ non poterat
heres. id fuerat actum. ut ad ea bona p̄ hoc tacitum fidei cōmissum
p̄uenirent. Et caput quidem ueri facile erat. si hoc diceremus pa-
lam. s; p̄bat hereditaſ. Ita g̃ fuit nobis agendū. ut iudices illud
intelligerent factum delatores non possent ad p̄hendē ut dicā.
et contigit utrumq; Qđ non inseruissem uerecundiæ opinionem
iactantie. nō p̄bare non possit. figura potē spargenda sunt. heret
eñ non numq̄ telum illud occultum. ex hoc ipso quod non ap-
paret. ex imi non potest. At si idē dicaſ palam. et defenditur

q̄ uoluisse in foro q̄; ee his
locū. Quedā & que p̄bare

et palam ē. Cū aū obstat nob̄ ꝑsone reuerentia quod sc̄dm̄ posuim̄
genus. tanto cautiꝰ dicendum ē q̄nto ualidius. bonos inhibet pudor
quam metus. hic ū tegere nos iudex qd̄ sciamus. et uerba inq̄dā
ueritatis erumpentia credat cohercere. Nam quo minus aut ipsi inq̄s
dicimus aut indices aut adsistentes oderunt. Hanc maledicendi lasci-
uiam si uelle nos credant? aut quid int̄ ē q̄m̄ dicat̄ quo et res et
animus intelligit̄? Q̄d deniq; ꝓficim̄. n̄ ut palam sit facere nos qd̄
ipsi sciam̄ n̄ ēē faciendū? Atqui p̄cipue p̄ma quib; p̄cipe cepam tēpa
hoc uitio laborar̄ dicebant enī libent̄ tales controuersias que difficul-
tatis gr̄a placent cum sint multa faciliores. Nam rectum gen̄ ad ꝓbari.
n̄ maximis uirib; non potest. hec diuerticulo et anfractus suffugia s̄
infirmitatis. ut q̄ cursu parum ualent. flexu eludant. cū hec que affec-
tat̄ rō sententiarū n̄ ꝑcularōne iocandi abhorreat. Adiuuat ē quod audi-
tor gaudet intelligere et fauet in genio suo. et alio dicente se laudat.
Itaq; n̄ solum si ꝑsona obstaret recte orōni. quo in genere sepius m̄ q̄
figuris opus ē. decurrebant ad schemata. s; faciebant illis locum ē ū in
utiles ac nefarie eēnt. ut is pat̄. q̄ infam̄ in matre filium secreto occidiss;.
reus male tractationis iacularet̄ in uxorem obliquis sententiis. Nam q̄d
impurius q̄ retinuiss; alē. Quod porro tam contrarium q̄ eum q̄ accu-
set̄ q̄a sūmum nefas suspicat̄ de uxore uideat̄ confirmare id ipsa defen-
sione quod diluendū ē. At si iudiciū sumerent. animum scirem q̄ eius-
modi actionē laturi non fuissent. Multoq; ē minus cū in parentes ab
hominanda c̄mina spargerent̄. Et quaten̄ huc incidimus paulo plus
schol̄ dem̄. Nam ē inis educat̄ orator. et mea q̄m̄ declamet̄ positum ē
ē q̄m̄ agat̄. dicendū g̊ de his q̄; inq̄b; nos aspas figuras. s; palam cō-
trarias cause pleriq; fecerunt. Tyrannidis affectate dampnat̄ torqueat̄.
ut conscios indicet. Accusator eī optet quod uolet. patrem quidam damp-
nauit. optat ne is torqueat̄ pat̄ ei cont̄dic̄. Nemo se tenuit agens ꝓpatre.
quin figuras in filiū faceret tanq̄ illū consciū intormēntis nominatur̄.
quo q̄d stultius? nam cum hoc iud intellexerint aut n̄ torquebit̄ cū iō
torqueri uelit aut torto non credet̄. aut credibile ē. Hoc eum uelle fortas-
se. dissimulet g̊ ut efficiat s; nob̄ declamatorib; dico, Q̄d ꝑderit hoc in-
tellexisse n̄ dixerim̄ g̊ si uere ageret̄ similit̄ consiliū illud latens ꝑdidis-
semus. q̄d si neq; utiq; uerum ē. et habere alias hic dampnatus contradi-
cendi causas potest. l̄ qd̄ legem conseruandā putet l̄ qd̄ nolit accusatori
debere beneficium. l̄ qd̄ ego maxime sequerer ut se intormēntis inno-
centē ēē ꝑtendat. Quare ne illud q̄dē semꝑ succuret sic dicentib; pat̄-
ciniū. Hoc uoluit q̄ controuersiā finxit. fortasse enī noluit. s; esto uo-

luerit continuo nesi ille stulte cogitauit nobis q; stulte dicendum e. at
ego in causis agendis frequenter non puto intuendum quid litigator
uelit. Et si ille in hoc genere frequens error. ut putent aliud quosdam
dicere aliud uelle. p cipue cum in themate e aliquem ut sibi mori liceat
postulare in illa controuersia. qui aliquando forte fecerat. et alio bello
pepercerat ut militia uacaret elege quod quinquagenarius erat. aduersa
re filio ire in aciem deseruit coactus filium q forte eodem p lio fecerat
in columitate eius optat cont die pat. Non enim inquit mori uult. s;
iuuenia filio facere. Et q dem rideo qp ipsi sic cimenti tanq ipsi mori ti et
in consilium suos metus ferunt obliti tot exemplorum circa uolucria mortem. Caularii q; qual habet factus gruto forte desertor. s; de una con tro -
uersia loq supuacuum e. Ego in uniuersum neq; oratoris puto e umquam
p uaricari neq; lite intelligo mq parti utraq; idem uelit. neq; tam stulticum
quam q; q si uiuere uult mortem potius male petat quam omnino non petat.
Non tn nego e controuersias huiusmodi figuratas ut e illa reus paricidii
qd frem occidisse; dampnat uiri uidebat pat prestimonio dixe eum se uben -
te fecisse ab solutum abdicat. Nam neq; in totum filio parcit. nec quod potest
iudicio adfirmauit mutare, palam potest. et ut non durat ultra penam abdicatio -
nis tra abdicat tn et aliq figura in patre plus fac. Quam licet in filium mitius
ut aui nemo cont id qd uult dic tra potest melius aliqd uelle q dic. Quom
ille abdicat q a patre ut filium exposicum et abeo educatum solutis alimentis
recipiat postulat revocari forsasse mauult non tn qd petit non uult e.
Latens et illa significatio qua cum uis aspid petit a iudice. fit ei tn spes aliq
clementie. non palam ne pacisca in s; p qndam credibilem suspicione ut
in multis controuersiis. s; in hac q; raptor in mortem virginum die et rap -
te patre et suum exorauerit peat. Qui exorato rapte patre suum non exorat
agit cum eo clemtie. Nam si p mittat hic pat. ut tollit si nullam spem faciat.
ut in clementi crudelis certe uideat et a se iudicem auertat. Latro q; o pa me
occides ergo si potero remissius & p tuo ingenio pat gallio dura animo
dura heri fortior fuisti. Continua s hiis sceleratа apud grecos schemata
p qua ertsalpas molliuis significant. Nam themistocles suasisse creditur
athenientib; ut urbem apud deos deponerent. quia durum erat dicere ut
relinquerent. et q uictorias aureas in uisum belli conflari uolebat tra de -
dinauit uictoriis urendum e. eorum aui allegorie simile e. aliud di -
cere aliud intelligi uelle. Quesitum e e quom respondeni cont figuras
oporteret. et q dam sep ex uerso aperiendas putauerunt sic latentia
uitia rescindunt idq; sane frequentissime faciendum est. Alit enim
dilui obiecta in possunt utriq; cum questio in eo cum sistit qd figure

pecunt. Ut cū maledicta sunt cīm et non intellegere interim bone cōscientie. ē. atq; ē si fuerint crebriores figure quam ut dissimulari possint postulandum ē. ut nescio quid illud quo aduersariū obliquis sententiis significare uoluerint si fiducia sit obiciant palam. aut certe non erigant ut quod ipsi nō audent dicere id iudices nō m intellegant s; ē credant. Utilis aliq̄ndo ē dissimulatio ē ut meo. Nota enim fabula ē q̄ cum eet cōis eum dictū una ppationi cui timeres paratū se ē respondit. et iudex conditionē usus est. clamante multum aduocato schemata de rerum natā tolli ut primus ē preceptum sit eīmodi figuris uitandum temere nō ē. Tertium ē genus inquo sola melī dicendi pcīe occasio. Ideoq; id cicero nō putat ē positū in contentionē. tale ē. Illud quo idem utīe melodium q̄b; iste qui omnia sacrificia nos et facile abse deos placari posse arbitrabit. ὑποθηκη. q̄ in hoc genere materie frequentissima ē s; eruditissimū longe si paliam rē alia inducet. ut cum aduersus tirannū q̄ sub pacto abolitionis dominationē deposuerat. Agit cū pectore in inte dicere non licet ei inme dicet potes nuptie uolui occidere. frequens illud ē. nec magnope capiendum quod pecīe aiure iurando. ut progeniem heredato nata in contingat heredē filio mori. Nam et interdum iuste nō ū necesse ē. grauiū uero parum conuenit et ē. a seneca dictum elegāter nō patronorum hoc ē. s; testium nec mereī fidem. q̄ sententiole grauitate nō possit cā bn q̄. demosthenes ut sup dixi. Leuissimum aū lōge genus est uerbo etiam si ē, apd ciceronē melodium p̄sertim q̄. omīs amicā omnium pocī quam cuiq̄ inimicā putauer cōparationē eīdem uideo figuram non ee cum interim pbationis interim ē cause genus et totalis eī forma qualis ē. p munera. Vigila stude nocte ut tuis cum sultoribus; respondeas ille ut qui contendit maturare cum exercitu puenīat regalitorum illum bucinarū cantus excitat et cetā nesci, an oriri pocī quam sententie. Ideo enim solum mutat. quod nō uniuersa uniuersis. s; singula singulis opponūt. Et celsus cōi. et nō negligens auctor uisellius in hac eam partē posuerūt. Rutilius q̄dem lupus in utroq; genere utq; αὐτοτελτον uocat. Preter illa ū que cicero mīe lumina posuit sententiarum multa alia. et idē rutilius gorgiā secut. non illum leontinum s; aliū sucepis cui quatuor libros in unum suū transtulit undelicet rutilio accedens posuerū schemata consummationē q̄. grece διαλλαγην uocat. cum plura argumenta ad unū effectum deducunt. consequens ille εξαλλοιοῦσθαι. de quo nos margumentis dixim. collectionē q̄ apud illum ē εξαποτειλασθαι. minas idē ὑπαπαντην ingeriōnē παραπληξιν. quorum nich nō rectum ē. nō cum aliq̄ grīs de q̄b; locuti sum figuram accipit. pt hec celsus grudere asseuerare. detractare. excitare iudicem puerbīs uti et uersib;

et loco. et inuidia et inuocatioē intendere cruñ quod ē. ~~acnpoeic~~. Adulari. ignoscere. fastidire. admonere. satis facere. p̄cari. corripere figuras putat. Partitionē q; & ꝓpositionē & diuisionē & rerum duarum cognitionē. qd̄ ē ut idē ualeant. Que uidentē ē diuersa. ut non in his demum sit ueneficiis q̄ utrā abstulit data potione. sī; etiam q̄ mentē quod ē in parte finitimōis. Rursū siue gorgias. ~~anan kaioyaaaiiiceiy. ayo ỹ ɲɲoꝺopayan~~ ~~ayuceiyɲ apaỹçneiyɲtipoekteiceiy~~. qd̄ ē dicere. q̄d fieri oporteret. deiñ quid factum sit. ~~eyantiotyta~~. uñ sint ~~eyttiayyaaaaaaaceiy. ayytaaaaaaceiy~~. etiam quo statu hermagoras utrē. Ursellius q̄nq̄ paucissimas faciat figuras ~~eyttiayyaa~~ tamñ quod cōmūnū uocat et rōnē appellans et ~~tyxtpyaa~~ inē eas habet. quod q̄dem recipit quodammō et ecl̄s. Nam cōsequens an epicherema sit dubitat. Ursellius adicit et sententiam nemo qui adgregent his. ~~aiaeiseỹacaỹaatopeỹceyyeiceɲɲapaaaiiiceyy~~ te. R. &; ut hec nō sunt scemata. sic alia uel sint forsitan ac nos fugerint. t̄ & noua fieri adhuc possint eidem tamñ nature cui ea deq̄b; dictum ē. De

Verborum uero figure et mutate sunt figuris uerborum; ~

semper. et ut cumq; ualuit consuetudo mutanē. Itaq; si antiquum sermonē nīo cōparem. pene iam quicq̄d loquimur figura ē. ut habere nō uidere. non ut omnes ueteres et cicero p̄cipue hanc rem et mīcū bere illi nō illum. et plenū uino non uini. et huic non hunc adulari iā dicitē. et mille alia. uti namq; non pessima uitant. Uerum schemata lexeos duorum sunt generum. alterum loquendi rōnum uocat. alterū maxime cōlocationē grām̄aticum ē. Quorum tā et si utrumq; conuenit oratori. tamñ possis illud gramatici. cum hoc rhetoricum magis dicere. p̄sertim isdem generib; utrūa eēt enī omne eīmodi nulla contentio ē. Cedendum uero in hoc qd̄ et p̄ior fuit. et gr magna parte ciceronem quantus ē fecit. Nam nō uidet. eo. tullius cum se totum ad imitationem grecorum contulisset. effluxisse uim demosthenis. copiam platonis iocūditatem socratis. Nec uero quod inquoq; optimum fuit studio consecutō ē. tantum sī; plurimas t̄ pene omīs. gr se ipso uirtutes in mortalis ingenii beatissima ubertas. Non enim pluuias ut ait pindar⁹ aquas colligit sī; uino gurgite grundat. dono quodam prudentie geniculs inquo totas uirtutes suas eloquentia gr pariet. Nā q̄s docere diligentiā. mouere uehementiā potest: cui tanta unq̄q; iocūditas adfuit ut ipsa illa q̄ gr torquet impetrare eū credas. et cū transuertit in sua iudicē ferat tamñ ille non rapi uideat. sī; sequi. iam inuitus; q̄ duce tanta auctoritas inē. ut dissentire pudeat. nec ad uocati studiū. sī; testis aut iudicis adferat fidem. Cum interim hec omnia que igr singula q̄s quam intentis macuta cōseq

De lib. IX cap. II

ex cap. III. lib. IX

ex cap. I° lib. X de eq̄ uocū

posſi; fluunt inlaborata. et illa qua nichil pulchrius auditum ē oīo
p̄se fert tam̄ felicissimā felicitatem. Quare non immerito ab omnib;
etatis suę regnare in iudicijs dictus ē. Apud posteros ū. id consecut̄.
ut cicero iam non hominis nom̄ sī; eloquentię habeat̄. Hunc g̊ spe-
ctemus. hoc ꝓpositum nobis sit exēplum. Ille se ꝓfecisse sciat. cui ci-
cero ualde placebit. Multa inasinio pollione in uenio sūma diligen-
tia: adeo ut q̄busdam ē nimia uideat̄. et consilijs & animi satis. A-
nimose et iocunditate ciceronis ita longe ab ē. ut uideri possit scḍo ꝑ.
At messalla inq̄d & candidus & quodam̄ p̄ferens. in dicendo nobili-
tatem suam uiris; immorum. c. ū cesar si foro tm̄ uacasset; non alius
fuit nīsi cont̄ ciceronem nominaret̄. Tanta in eo uis ē. id acum̄ ea con-
citatio. ut illum eodem animo dixisse quod bellauit appareat. Exornat
tam̄ h̄ oīa mira sermonis cui ꝑ studiosus fuit elegantia. Multū ingeni
nīi in celio. et p̄cipue inaccusando. multa urbanitas. dignus. q. uir. cui
et mens melior. et uita longior contigisset. Inueni qui caluū p̄ferens
omnib;. Inueni qui ciceronem crederent eum nimia cont̄ se calumnia
uerum sanguinē ꝑdidisse. §; sēā ē. et breuis oīo. et castigata. et freq̄nt̄
uehemens q̄. Imitator aut̄ ē atticorum. fecitq; illi ꝑpata mors in uriam.
siq̄d adiect̄ fuit. Et seruus sulpicī insignem n̄ immerito fama trib; oīom-
bus meruit. Multa si cum iudicio legat̄ dabit imitatione digna cassius se-
uer̄. q̄ si ceteris uirtutib; colorem et grauitatē orationis adiecisset. po nendus
int̄ p̄cipuos foret. Namet ingenij plurimū ē in eo et acerbanitas mira et ur-
banitas et sermo. si plus stomacho q̄. cōsilio dedit. Preterea ut amari sales.
ita freqūnt̄ amaritudo ipsa ridicula ē. §; alij multi deserti quos ꝑsequi lon-
gum ē. Eorum q̄s uiderunt domi̇ aferet uulusius africanus longe pre
stantissimi. Uerborum arte ille et omni genere ducendi p̄ferendus. et quę
in numero uetterū habe non timeas. hic concitatior. si; in cura uerborū
nimi̇. et compositione non umq̄ longior. et translationib; par̄ modic̄.
Et tam clara et nup ingenia. Nam et crachalius plerumq; sublimis et satis
apius fuit. et quem uelle optima crederes. auditus tam̄ maior. Namet
uocis q̄litā in nullo cognoui felicitas et ꝓnunciatio t̄ scenis suffecturā
et decor. Omnia denicq; ei quę ſert̄ sup sup fuerunt. Et iubius crispus
compositus et iocund̄ et delectationi nat̄. priuatis tam causis q̄ publi-
cis melior. Iulior scḍo si longior contigisset; etas. clarissimum ꝑfecto
nom̄ oratoris. apud posteros foret. Addidisset enim acq; adiciebat ceteris
uirtutib; suis quod desiderari ꝑsentia aut̄. at et multo magis pug-
nax. et sepi adcurā rerū ab elocutione respiceret. ceteri int̄ceptus q̄;
magnum sibi uindicat locum. Eta ē facundia. tanta implicando quod

uelit gr̃a. tam candidum et leue & speciosum dicendi genus. tanta uerbor̃
etiam que assumptas ꝓpietas. tanta in quib; dam ex periculo petitis signi-
ficantia. habebunt qui post nos de oratorib; scribent. magnam eos qui
nunc iugent materiam uere laudandi. Sunt enim summa hodie q̃b; in lu-
strat̃ forum ingenia. Namq; et consũmati iam patroni ueterib; et mu-
lant̃. et eos iuuenum ad optima tendentium imitat̃ ac seq̃t̃ industria.
Sup̄ s̃ q̃ de philosophia scripserint. quo in genere pacissimos adhuc elo-
quentes litt̃e romane tulerunt. Id ẽ g̃. m. tul. qui ubiq; & in hoc ope
platonis emulus extiti. egregius ũ multoq; quam in orationib; prestantior
brutus sus fecit ponderi rerum. Scias eum sentire q̃ dic̃. Scripsit non
parum multa cornelius celsus seruos secutus. non sine cultu ac nitore.
Plantatus in stoicis rerum cognitioni utilis. in epicuris leuis quidem. s;
non in iocundus. tn̄ auctor ẽ ex industria. Senecam in om̃i genere elo-
q̃ntie distuli. ꝓpter uulgatam falso de me opinionem qua damnare eũ.
et inuisum quoq; habere suum creditus. Quod accidit m̃. dum corrup-
tum et omnib; uitiis fractum dicendi genus reuocare ad seueriora iudi-
cia contendo. Cum autem solus hic fere in manib; adolescentium fuit. quẽ
non eq̃dem omnino conabar excutere. s; potiorib; p̃ferri n̄ sinebã. quos ille
non destiterat incessere. cum diuersi sibi conscius generis placere se indi-
cendo posse in q̃b; illi placerent diffideret. Amabant autẽ eũ mag̃ q̃ imi-
tabant̃ tantumq; ab illo defluebant. quantum ille ab antiq̃s descenderat. fo-
ret enim optatum pares ac saltem proximos illi uiro fieri s; placebat ꝓpt̃
sola uitia. et ad ea se q̃sq; dirigebat effingenda que poterat. deinde cum se
iactaret eodem m̃o dicere. senecam infamabat. cuius et multe alioquin
et magne uirtutes fuerunt ingenium facile et copiosum. plurimũ
studii multa rerum cognitio. in q̃ tam̃ aliq̃n ab his quib; iq̃renda q̃-
dam mandabat deceptus ẽ. Tractauit & omnẽ fere studiorum mat̃iam.
Nam et orationes eius et poemata et epistole et dialogi feruntur. in philosophia pa-
rum diligens. egregius tam̃ uitiorum in sectator fuit. Multe in eo clareq;
sententie multa & morum gr̃a legenda s; in eloq̃ndo corrupta pleraq;
atq; eo ꝑniciosissima. quod habundant dulcib; uitiis. Uelles eũ suo in-
genio dixisse alieno iudicio. Nam simile q̃ cõtẽpsiss; si parũ non cõcupiss;
si non om̃ia sua amass; si rerũ pondera minutissimis sententiis n̄ fregiss;.
consensu potius eruditorum q̃ puerorum amore cõpbaret̃. Uerum q̃; sic iã
robustis et se ueriore genere satis firmatis legend̃ l̃ ideo qd̃ exercere potest
utrumq; iudiciũ. Multa enĩ ut dixi ꝓbanda in eo. multa & ad miranda
s̃. eligere m̃o cure sit qd̃ utinam ipse fecisset. digna fuit illa natura
que meliora uellet. quod uoluit effecit; De Imitatione ;

ꝛbis ceteris q; lectioē dignis auctoꝛib; et uerborum sumenda copia ē
et uarietas figurarum. et componendi ro. Tum ademptum uirtu-
cum omniū mens dirigenda. Neq; enī dubitari potest. q̄n artis pars
magna contineat imitatioē. nam ut p̄mum fuit ē q̄ p̄cipua sic ea quę bene
inuenta sunt. utile seq; atq; oīs uirę ro sic constat. ut q̄ probamus in aliis.
facere ipsi uelimus. Sic litterarum ductus ut scribendi fiat usus puerī
sequunt. Sic musici uocem docentiū. pictoꝛes opa p̄ꝛum. rustici pba-
tam ꝛp̄ris cultuꝝ ī exemplū intuent. Omnis denīq; disciplinę
intra ad ypo sicū sibi p̄scriptum formari uidem. Et hercule necesse ē.
aut similes aut dissimiles bonis simꝰ. Similem raro natura p̄stat. frequēs
imitatio. Q; hoc ipsum quod tanto facilioꝛem nobis ro nem rerum om-
nium fac quam fuit his qui nich quod sequerent habuerunt. nisi cau-
te et cum udicio ad p̄hendit nocet. Ante omnia q̄ imitatio p se ipsa
non sufficit. t quia pigri ē ingenī contentum ē his q̄ sint abalīs inuē-
ta. Q̄d enī futurum erat tempib; illis q̄ sine ꝛemplo fuer. si hoēs nich
ī quod iam cognouissent faciendum sibi aut cogitandū putassent. Nem-
pe nich fuiss; inuentum. Cur g̃ nefas ē repiri aliq̄d a nobis quod ante
non fuerit? an illi rudes sola mentis natura ducti sunt in hoc. ut tā mul-
ta generarent? Nos ad querendum nō eo ipso cōcitem. qđ certe scimus
inuenisse eos q̄ quesierunt. Et cum illi q̄ nullum cuiusquam rei habu-
erunt magistrum. plurima in posteros tradider. nob usus aliarum re-
rum ad eruditas aliās non pderit? si; nich habebimus ī b̄ficiū alieni?
quemadmodū pictoꝛes in uno solum studeant. ut describe tabulas mensuris
ac lineis sciant. Turpe ē illud cōceptū ē. cōseq; quod imitaris. Nam
rursus q̄d erat futurum. si nemo plus effecisset; eo quem sequebatur?
Nich impoeris sup̄ Liuiū andronicum. nich in hȳ stesichoꝝ sup̄ ponatis cū
annales haberem. Ratib; ad huc naugaremus. non ess pictura ī q̄ lineas
in ꝛtremas umbrę quam coꝛpoꝛa in sole fecissent circumscribet. Ac si
omnia pcenseas nulla sit ars qualis inuenta ē. nec unq̄ initium stetit. nisi
forte nr̄a potissimum tempa dāpnamus. vt in felicitatis. ut nē demum
nich ꝛescat. Nich aū ꝛevit sola imitatio ē. Quod si p̄ꝛib; adiicere fas nī
ē q̄n spare possum illū oꝛatoꝛē p̄fectū. cū in his q̄s magnos ad huc no-
uum nemo sit inuent. mq nich aut desidere aut reꝑhendat? Q; etiam
q̄ sūmā ī appetunt. contendē potū q̄ seq debent. Nam ut q̄ p̄ꝛ sit fortis tā
si ī tenuer equabit. eum ū nemo poterit equare. cui uestigiis sibi utiq;
insistendum putat. Necesse ē enī sep sit posteriꝛ q̄ sequit. adde quod ple-
rumq; facilius ē plus facere q̄ id. Tanta enī difficultatem hab similitudo.
ut ne ipsa q̄dem natura in hoc ita eualuerit. ut ī rebus q̄ simillime uideāt.

discrimine aliquo discernant. Adde quod q̄ id qd̄ alteri simile ē necesse ē min⁹
sit eo quod imitat. ut umbra corpe et imago facie. et actus histrionū ueris ad
fectibus. Quod in orōnib;. Quodq; euenit. namq; his q̄ in exemplum assu
mim⁹. sub ē. natura et uera uis cont. omīs imitatio facta ē. et ad alienum ꝓpo
situm commodat. Quo fit. ut min⁹ sanguinis ac iuriū declamatiōes habeāt
q̄ orōnes quod in illis uera in his ad similata materia ē. adde quod eamq;
in oratore maxima esunt imitabilia non sunt. Ingenium inuentionis
facilitas et q̄d q̄d arte non tradit. Ideoq; pleriq; cum uerba q̄dā ex orōnibus
excerpserunt aut aliq̄s cōpositiōis certos pedes miraese q̄ elegerunt effin
gi arbitrant et cum uerba intercidant inualescantq; temporibus ut quorū
certissima sit regula in cōsuetudine eaque non sua natura sint bona aut
mala. Nam ꝑse soni tantum s̄ s; prout oportune ꝓpeq; aut secus cōlocata
sum et cōpositio cū reb; accomodata sit tum ipsa uarietate gratissima. q̄
prot̄ exactissimo iudicio circa hanc partē studiorum examinanda s̄ oīa.
p̄mū quos imitet. Nam sunt plurimi q̄ similidinē pessimi cuiusq; et
corruptissimi cōcupierint. Tum in ipsis quos elegerim⁹. quid sit qd̄ nos
efficiendum comparemus. Nam in magnis q̄; auctorib; incidunt aliq̄ uitio
sa et adoctis int̄ ipsos etiam mutuo rep̄hensa atq; utinam tam bona imitan
tes dicerent melius. q̄ mala pei⁹ dicant. Nec uero saltē his quib; adeuitan
da uitia iudicii satis fuit sufficiat imaginem uirtutis effingere. et solam
ut dixerim cutem l̄ potiꝰ illas epicuri figuras que sūmis corpib; dicit
effluere. Hoc aū his accidit q̄ non introspectis penitus uirtutib; ad p̄mum
se uelut aspectū orōtionis aptarunt. Et cum his felicissime cessit imitatio
uerbis atq; numeris s̄ n̄ multū differentes uindicendi atq; inuentionis
non ad sequunt̄ s; plerumq; declinant in pei⁹. et proxima uirtutib; uitia
comp̄hendunt fiuntq; ꝓgrandib; tumidi pressis exiles fortib; temerarii
letis corrupti cōpositis exultantes simplicib; neglegentes. Ideoq; q̄ horri
de atq; incōposite q̄d libet illud frigidū et mane extulerit antiq̄s separes
credunt q̄ carent cultu atq; sententiis attici scilicet. q̄ p̄cisis conclusionib;
obscuri. salustiū atq; thycydidem supant tristes acieium ꝓlionē aemu
lant̄ ociosi & supini siq̄d m̄ longius circū duxerunt iurant ita cice
ronē locuturum fuisse. Noueram quosdā q̄ sepulchre expressisse gen⁹
illud celestis hui⁹ indicendo uiri sibi uident̄ si inclausa potuissent ēē ui
deat. Ergo p̄mū ē. ut quod imitatur⁹ ē. q̄sq; intellegat & quare bonū
sit sciat tum in suscipiendo onore consulat suas uires nam et q̄dā sunt
imitabilia q̄b; aut infirmitas nature n̄ sufficiat aut diuersitas repug
net nec uitenue ingenium erit sola uelit fortia et abrupta q̄ forte q̄dē
s; indomitū amore subtilitatis et uim suam ꝑdat et elegantiam quam

cupit non p̄seq̄t̄. Nich̄ ē. enim tam indecens quam cum mollia dure fiūt
atq; ego illi p̄ceptori quem instituerā in libro scd̄o credidi non ea sola do-
cenda ēē adque quem discipulorum natura cōpositum uidēt. Nam is &
adiuuare debet que inq̄; eorum inuenit bona. et q̄ntū fieri potest ad-
icere que desunt. et emēdare quedam et mutare. Rector enī ē alieno-
rū ingeniorum atq; formator. difficilius ē naturam suam fingere.
S; ne ille q̄dem doctor q̄q̄ omnia que recta sunt uelit ēē in suis
auditorib; quam plenissima. in eo tam̄ cui naturam obstare uidēt
laborabit. id q̄; uitandum inq̄ pars erat. ne in orōtione poetas nob̄ et
historicos in illis op̄ib; oratores aut declamatores imitādos putem̄. Sua-
cuiq; p̄positio. lex suus decor ē. Nec comoedia incoturnos assurgit.
nec contragoedia socco ingredit̄. Habet tam̄ om̄is eloquentia aliquid
commune. Id imitemur quod cōmune ē. Etiam hoc solet incōmodi
accidere his q̄ se uni alicui generi dediderunt ut si asp̄itas his pla-
cuit alicui hanc ēē in leni ac remisso causarū genere non exuant. Si
tenuitas aut nuditas in asp̄is grauib;q; causis ponderi rerum parū
respondeant. cum sit diuersatī causarū m̄ int̄ ipsa conditio. s; insigl̄is
etiam causis partium. sintq; alia leniter. alia aspe alia concitate alia re-
misse. alia docendi alia mouendi gr̄a dicenda. quorum omnium dissi-
milis atq; diuersa inter se ratio ē. Ita nec hoc quidem suaserim uni se
alicui p̄p̄e quem p omnia sequat̄ addicere. longe p̄fectissim̄ grecorum
demosthenes. aliquid tam̄ aliquo in loco meli⁹ alii plurima ille. Sed
non q̄ maxime imitand̄. et solus imitand̄ ē. Quid ḡ non ē satis om̄ia
sic dicere quom̄ .m. tul. dix̄. m̄ q̄dē satis ēēt. si om̄ia conseq̄ possem.
Quid tam̄ noceret uim cesaris aspiritatem celii. diligentiam po-
lionis. iudiciū calui q̄busdam in locis assumere? Nam pret̄ id q̄d
prudentis ē. quod inq̄; optimum ē si possit suum facere. cū in tāta
rei difficultate unum intuentes. uix aliqua pars sequit̄. ideoq;
cum totū exp̄mere quem elegeris pene sit homini incōcessū. plu-
rima bona ponam̄ an̄ oc̄los. ut aliud ex alio hereat. et quo q̄dq; loco
ueniat aptemus. Imitatio aū. nam sep̄ idē dicam non sit tantū ī
uerbis. Illuc intendenda mens quantum fuerit illis uiris decoris
in reb; atq; p̄sonis. quod consiliū. q̄ dispositio. q̄ā omnia etiam q̄
delectationi uideant̄ data aduictoriam spectent quid agat̄ p̄hemio.
que ratio. et quam uaria narrandi. que uis p̄bandi ac refellendi.
q̄nta in affectib; omnis generis mouendi scientia. quamq; laus
ipsa popularis utilitatis gr̄a assumpta. Que tū ē pulcherrima.
cum sequit̄ non cum arcessit̄. Hec si p̄uiderim̄. tū uere imitabim̄.

Qui ū. etiam ꝑa his bona adiecerit. ut suppleat q̄ deerant. circumcidat siq̄d redundabit. Is erit quem querim̄ ꝓfectus orator. qui nē consūma ri potissimū oportebat. cū tanto plura exempla benedicendi sup̄ s. q̄ illis q̄ adhuc sūmi sunt cōtigerunt. Nam erit hæc q̄; laus eorum. ut pri orib⁹ supasse. posteros docuisse dicantur. Quom̄ scribendum sit

Et hæc quidem aureliis exercitatiōe adhibentur. In his autem q̄ nobis ipsis paranda sunt ut laborib⁹ sic utilitatis etiā longe plurimum affert stilus. Hic in merito. oī. tul. hunc optimum effectorem ac magistrum dicendi uocat. Cui sententiæ ꝑsonā. l. crassi in disputationib; quæ sunt de oratore assignando iudiciū suum cum illius auctoritate cōiunxit. Scribendum q̄ quam diligentissime. et q̄ plurimū. Nam ut terra alte refossa generandis alendisq; seminib; fecundior. sic ꝓfectus ī a sūmo pectō studiorum fructus effundit uberius & fidelius conuenit. Nam sine hac q̄dem conscientia ipsa illa ex tempore dicendi facultas manerem ō toquantitatē dabit. et uerba inla bris nascentia. Illic radices. illic fundamēta sūt. illic opes uelut sanctiore quodam erario condit. uīm ad subdendos q̄; casus cum res exiget ꝓferantē. Ures faciamus ante omnia q̄ sufficiant laborī certaminum. et usu non exhauriantē. Nich̄ enī rerum ipsa natura uoluit magnum efficere ꝓpositoq; pulcherrimo cuiq; opi difficultatem. quæ nascendi q̄; hāc fecerit legem. ut maiora animalia diutiū uiscerib; parentis continerentē. Sed; cum sit duplex quæstio. q̄m̄ et q̄ magnifice scribi oporteat iam hinc ordinem sequar. Sit ꝓmo t' tard' dum diligens stilum. Queram̄ optima nec ꝓtinus offerentib; se gaudeamus. adhibeatē iudicium in tuenda. dispositio ꝓbanda. dilectus enī rerum uerborumq; agendus ē. et ponderā singulorum examinanda. Post subeat ratio collocandi. uersandiq; oīm̄ ō numeri. non ut quodq; se ꝓferat uerbū occupet locum. Quæ quidem ut diligenter exequam̄. repetenda sæpius erunt. scriptorum optima. Nam præterē id quod sic melius iungunt̄ ꝓximis sequentia. calor q̄ ille cogitationis q̄ scribendi mora refrixerit recipiet integro ures. et uelut repetito spatio sumit impetū. qd' ī certamine saliendi fieri uidemus. ut conatū longius petant et ad illud q̄ contendit̄ spatiū cursu ferant̄. Ueq; in iaculando brachia reducim̄. et expulsuri tela neruos retro tendim̄. Interim tam̄ si ferat flatus. danda sūt uela. dum nos indulgentia illa non fallat. omnia enī nīa dū nascunt̄ placent. alioq̄n nec scriberent̄. Sed; redeam̄ ad iudicium. et retractemus suspecta facilitatē. sic scripsisse sallustiū accepim̄. Et sane manifestus ē etiam exope ipso labor. Uirgilīm q̄; paucissimos die cōposuisse uersus. auctor

ē. uarius. Oratoris q̄dem alia conditio ē. Itaq; hanc moram et sollicitu-
dinem initiis imperio. Nam p̄mum hoc optinendū ē. ut q̄ optime
scribam⁹. Celeritatē dabit consuetudo paulatim res facilius se ostendent.
uerba respondebunt conpositio sequet̄. cuncta deniq; ut in familia be
ne instituta in officio erunt. Summa hec ē rei. cito scribendum n̄ fit ut
bene scribat̄. bn̄ scribendo fit ut cito. S; tum maxime cum facultas illa
contigerit resistam⁹. ut p̄uideam⁹ efferentes equos frenis q̄busdam coer-
ceamus. quod non tam moram faciet quam nouos impet⁹ dabit. Neq; enī
rursus eos qui robur aliq̄d in stilo fecerint. ad infelicem calumniandi se poe-
nam aligandos puto. Nam q̄m sufficere officiis ciuilibus possit. q̄ singl̄is
actionum partib; insenescat⁹. Sunt autem quib; nich̄ sit satis omnia mu-
tare. om̄ia alit̄ dicere quā occurrit uelint. Increduli q̄dam et de ingenio
suo pessime meriti q̄ diligentiā putant facere sibi scribendi difficulta-
tem. nec p̄mptum ē dicere utros spectare ualidius putem. q̄b; om̄ia
sua placent an q̄b; nich̄. Accidit enī ē ingeniosis adolescentib; freq̄nt̄.
ut labore consūmant̄. et in silentium usq; descendant nimia benedicendi
cūpiditate. Qua de re memini narrasse michi iulium scd̄m illum eq̄lē
meū atq; a me ut notum ē familiarit̄ amatum mire facundie uirum.
infinitate tam̄ cure. q̄d esset sibi a patruo suo dictum. is fuit iulius flo
rus. in eloquentia galliarum q̄m ibi demum exercuit eam p̄nceps alioq̄
inter paucos disertus et dignus illa p̄pinq̄tate is cum scd̄m scole adhuc
opatum tristem forte uidiss;. interrogauit que causa frontis tam adducte.
nec dissimulauit adolescens tercium iam diem esse q̄d om̄i labore materie
ad scribendum distinate non inueniret exordium quo sibi non p̄sens
tm̄ dolor s; etiam desperatio in posterum fieret tam florus ad ridens.
numquid tum quit meli⁹ dicere uis quam potest ita se res habet. cu-
randum ē. ut q̄ optime dicamus dicendum tn̄ p̄ facultate ad p̄fectū enī
opus ē studio n̄ indignatione. Ut possim⁹ autē scribe ē plura et celeri⁹
non exercitatio m̄ prestabit in qua sine dubio. multū ē. s; ē ratio.
si non resupini spectantesq; tectum et cogitationē murmurare agi-
tantes expectauerimus q̄d obueniat quid resposcat q̄d p̄sonā deceat
quod sit temp⁹ q̄ iudicis animus intuiti humano q̄dām ad scribendum
accesserimus. sic nobis et uitia et q̄ sequunt̄ natā ipsa p̄scribit. certa st̄
enī pleraq; et n̄ coniueam⁹. in oculos incurrunt ideo nec indocti nec ru-
stici diu quer̄ un̄ incipiant. Quo pudendū ē. mag̃ si difficultatem fac̄
doctrina n̄ g̃ sep̄ putem⁹ optimū ēē quod latet īmutescam⁹ alioq̄n si
nich̄ dicendū uideat̄ n̄ quod nō inuenimus diuersum ē. huic eorum
uitium q̄ p̄mo decurrere p̄ materiam stilo q̄ uelocissimo uolunt

et sequentes calorem atq; impetum extempore scribunt hanc siluam uocant. repetunt deinde et componunt que effuderant si uerba emendanda et numeri manet in reb; temere congestis q̄ fuit leuitas. Primus g̃ adhibe. curam recti erit atq; a principio sic op̄ ducere ut celandum no grauiter fabricandū sit aliqd tam ad fectus sequen mq̄b; fere plus calor quam diligentia ualet satis apparet greco quod hanc scribendarum neglegentiam dāpno. q̄d de illis dictandi delicijs sentiam. Nam in stilo quidem quemlibet et ꝑpetuo dat aliqua cogitationi moza n̄ cōsequens celeritatem eius manus. Ille cui dictamus urget atq; interdum pudet etiam dubitare aut resistere aut mutare quasi conscij infirmitatis nr̄e timentes quo fit ut non rudia tantum et fortuita si; inꝑfecta interim dum sola ē. conectendi sermonis cupiditas effluant. Que nec scribentium curam neq; dictantis impetum conseqūtur. At idem ille qui excipit si tardior in scribendo aut incertior in legendo uelut offensator fuit adhibet̄ cursus atq; omnis q̄ erat concepte mentis intentio moza et interdum iracundia excutit̄. Tum illa que aptiorē animi motū secunt̄ queq; ipsa animū quodāmodo concitant. Quorum ē. iactare manum torquere uultum simul et interrim obiurgare queq; ꝑ sius notat cum leuiter dicendi genus significat nec pluteum inquit cedit nec de moribus sapit unguis. etiā ridicula sunt n̄ cū soli sumus. Denique ut semel quod ē. potentissimum dicam secretū quod dictando pertit atq; liberum arbitrij locū et q̄. altissimum silentium scribentib; maxime cōuenire nemo dubitauerit. non cū primus audiendi qui credunt apertissima inhi nemora siluasq; quod illa celi libertas locorumq; amoenitas sublimē animū et beatiorem sp̄m parent in certe iocundus hic magis q̄ studiorum hortator uidet̄ ee secessus. Namq; illa que ipsa delectant necesse ē. auocent ab intentione opis destinati. Neq; enim se bona fide in multa simul intendere animus totum potest. et quocumq; respexit. desinit intueri quod ꝓpositum erat. Quare siluarum amoenitas. et p̄ labentia flumina. et inspirantes rami arborum aure uolucrumq; cantus. et ipsa late circumspiciendi libertas adse trahunt. ut michi remittere potius uideat̄ ista uoluptas cogitationem quam intendere. demosthenes melius qui se in locum extra quo nulla exaudiri uox. et ex q̄ nich̄ ꝑspici poss; recōdebat ne aliud agere mitt̄ cogerent oculi. ideoq; lucubrantes silentiū noctis et clausum cubiculum. et lumen unum uelut rectos maxime teneat. Sed cum in omni studiorum genere tum in hoc ꝑcipue bona ualitudo q̄q;

eam maxime prestat frugalitas necessaria ē. cum tempora ab
ipsa rerum natura ad quietem refectionemq; nobis data in acer-
rimū laborem conuertimus. Cui tamē non plus in rogandum
ē quam quod somno sup erit aut de erit. Obstat enim diligen-
tie scribendi etiam fatigatio et habunde si uacet lucis spatia
sufficiunt. Occupatos in noctem necessitas agit. est tamē lucu-
bratio. quotiens ad eam integri ac refecti. uenimus optimum
secreti genus. S; silentium et secessus et undiq; lib' animꝰ ut sūt
maxime optanda. ita non semp possunt contingere. Ideoq; nō
statim siq̄d obstrepet. abiciendi codices erunt. et deplorand' dies.
uerū incōmodis repugnandū. et hic faciend' usus. ut omnia q̄
impedient uincat intentio. Quam si tota mente in op' ipsū dixere-
ris. nich' eorum que oculis l' auribꝫ incursant ad animū p uenient.
An ū frequentē etiam fortuita hoc cogitatio prestat. ut ob uios nō
uideamꝰ et ita ne deerremus. n̄ consequemꝰ id ē hoc et uoluerimus.
non ē indulgendum causis desidie. Nam si non nisi refecti. non
nisi hilares. n̄ nisi omnibꝫ aliis curis uacātes studendum existi-
marimꝰ. semp erit ꝓpt' quod nobis ignoscamus. Quare in turba
itinere. cum uiuus etiam faciat sibi cogitatio ipsa secretum. Q'd
alioq̄n fiet. cū in medio foro tot circumstantibꝫ iudiciis. iurgiis.
fortuitis etiā clamoribꝫ erit subito continua oratione dicendum.
si particulas quas ceris mandamus. nisi in solitudine reperire n̄
possumus? ꝓpter que idem ille tantus amator secreti demosthenes
in litore in quo se maximo cum sono fluctus inlideret. meditans cū suesce-
bat conscionē fremitus non ex pauescere. Illa q̄; minora s; nichil
in studiis paruum ē. n̄ sunt transeunda scribi optime ceris. in
quibꝫ facillima ē. ratio delendi. nisi forte uisus in firmior m̄bra-
narū potius usum exiget. Que ut uiuant aciem. ita crebro re-
lationi quod intinguntur calami morantē manū et cogitationis
impetum frangunt. Relinq̄nde autē in utrolibet genere contra
eum uacue tabelle in q̄bꝫ lib'a adicienda sit excursio. Nam interim
pigritiam emendandi angustie faciunt. aut certe nouorum in-
terpositione p̄iora confundant. Ne latas q̄dem ultimodū ceras ueli
ex ꝑtus iuuenē studiosum alioq̄n p̄longos. habuisse sermones. quia
illos numero uersuum metiebatur. Idq; uitium qd' freq̄nti admo-
nitione corrigi non potuerat mutatis codicibꝫ ēē sublatū debet ua-
care etiā lot' in quo notentē q̄ scribentibꝫ solent extra ordinem. i. ex
aliis q̄ q̄ sunt in manibꝫ loci occurrere. In rumpunt enī optimi

non numq̃ sensus quos neq; inserere oportet. neq; differre tutum ē.
q̃a interim elabunt̃. interim memorie sui intentos ab alia inuentione
declinant. ioq; optime sunt inde posito. ~~de emendatione~~. Seq̃t̃.
emendatio pars studiorum longe utilissima. Neq; enim sine causa
creditum ē. stilum non minus agere condolet huius aũ opis ē adice-
re. detrahere mutare. S; facilius in his simpliciusq; iudicium. que
replenda ł deicienda sunt. Premere uero tumentia. humilia ex-
tollere luxuriantia adstringere. inordinata dirigere. soluta com-
ponere. exultantia coercere duplicis ope. Nam et dampnanda sunt
q̃ placuerant. et inuenienda que fugerant. Nec dubium ē optimum
ēē emendandi genus. si scripta in aliquod tempus reponant̃. ut adea
potest interuallium uelut noua atq; aliena redeamus ne nobis scripta
nos tanquam recentes fetus blandiant̃. S; neq; hoc cõtingere semp
p̃sertim oratori cui sepi scribere ad p̃sentis usus necesse ē. et ipsa
em̃datio finem habet. Sunt enĩ qui ad omnia scripta tanq̃ uitia
redeant. et q̃si nich̃ fassit rectum ēē quod p̃mum ē. melius existiment
quicq̃d ē. aliud. idq; faciant quotiens librum in manibus resumpser̃
similes medicis etiam integra secantib;. Accidit itaq; ut cicatricosa sint
et exsanguia. et cura peiora. Sit ḡ aliq̃n quod placeat. aut certe quod
sufficiat. ut opus polleat lima non exteriat. Temporis q̃; ēē debet mod̃.
Nam qd̃ cinnesmirnã nouē annis accepimus scriptã. et pane giricũ
isocratis qui partissime decem annis dicunt elaboratum ad oratorē
nich̃ ptinet cui multum erit si tam tardũ fuerit auxilium. Que
~~proximum ē. ut dicamus~~ Scribenda sint precipue
que p̃cipue scribenda s̃. hoc ex imparantib; q̃dem opis.
ut explicemus que sint materie q̃ p̃ma aut scd̃a aut
deinceps tractanda sint. Nam id factum ēē p̃mo libro quo puero-
rum et scd̃o quo iam robustorum ordinem dedim̃. S; de quo
nunc agit̃. unde copia ac facilitas maxime ueniat. uertere gre-
ca in latinũ ueteres nr̃i oratores optimum iudicabant. id se. l. cras-
sus in illis ciceronis de oratore libris. dic̃ factitasse. Id cicero sua
ipse psona frequentissime p̃cip̃. Quin etiam libros platonis atq;
xenofontis edidit hoc genere translatos. id messale placuit. Mul-
teq; sunt ab eo scripte ad hunc modum orationes adeo ut etiã
cum illa hyperidis pphrine difficillima romanis subtilitate con-
tenderet et manifesta ē exercitationis huiusce ratio. Nam et re-
rum copia greci auctores habundant. et plurimum artis in
eloquentiam intulerunt. et hos transferentib; uerbis uti op-

timis licet. Omnib; enī utimur nr̄is. figuras uero quib; maxime
ornat̄ oratio multas ac uarias excogitandi etiam necessitas quedam
ē. quia plerumq; agrecis romana dissentiunt. S; et illa ex latinis
conuersio multum et ipsa contulerit. Ac de carminib; quidem ne-
minem credo dubitare. quo solo genere exercitationis dr̄ usus ēē sul-
picius. Nam et sublimis sp̄s attollere orationem potest et uerba poe-
tica libertate audacior. et p̄sumunt eandem ꝓpe dicendi facultatem.
S; et ipsis sententiis adicere licet oratorium robur. et omissa supple-
re et omissa substringere. Neq; ego paraphransin ēē interpretatio-
nem tm̄ uolo. s; circa eosdem sensus certamen atq; emulationem.
Ideoq; ab illis dissentio. q̄ uertere orationes latinas uetant. quia opti-
mis occupatis q̄cq̄d alit̄ dixerimus. necesse sit ēē deteri⁹. Nam neq; sep̄ ē.
desp̄andum aliquid illis que dicta sunt melius posse reperiri neq;
adeo ieiunam ac paup̄ē natura eloquentiam fecit. ut una de re benedi-
ci n̄ semel n̄ possit. Nisi forte histrionum muta circa uoces easdem
uariare gestus potest orandi minor uis ut dicat̄ aliquid post quod
in eadem materia nichil dicendum sit. S; esto neq; melius quod inue-
nimus ēē neq; par ē. certe ꝓximis locus. An uero ipsi nobis ac sepius
de eadem re dicim⁹. et quidem continuas. non numq̄ sententias nisi
forte contendere nobiscum possumus. cum aliis non possumus. Nā
si uno genere benedicet̄ fas erat existimari p̄clusam in nobis a p̄oribus
uiam. Nunc uere innumerabiles s̄ modi. plurimeq; eodem uie du-
cunt sua breuitate. gr̄a sua copia. alia ꝓp̄iis. alia translatis uirtus.
Hoc oratio recta. illud figura declinata cōmendat. Ipsa deniq; utilis-
sima ē exercitationi difficultas. Quid quod auctores maximi sic di-
ligentius cognoscunt̄? non enī scripta lectione secura transcur-
rimus. s; tractamus singl̄a. et necessario intro spicimus. et q̄ntū
uirtutis habeant t̄ hoc ipso cognoscimus. Nec aliena tm̄ transferre. s; ēē
nr̄a pluribus modis tractare ꝓderit. ut ex industria sumamus sentē-
tias q̄sdam. easq; uersemus q̄ numerosissime. t̄ ut eadem cera alie
alieq; forme duci solent. Plurimum autem parare facultatis existi-
mo ex simplicissima quaq; materia. Nam illa multiplici ꝑsonarū.
causarum. temporū locorum dictorum factorum diuersitate fa-
cile delitescet infirmitas. tot se undiq; reb; ex q̄bus aliquem ad p̄-
hendas. offerentib;. illud uirtutum indicium ē fund̄ē q̄ natā
c̄tracta s̄. augere parua. uarietatē similib;. uoluptatem expositis
dare. et benedicere multa de paucis. In hoc optime facient in-
finite questiones quas uocari thesis diximus. quib; cicero iam

princeps in re. p. grecari solebat hic confinis ē destructio et confirma-
tio sententiarum. ¶ Nam cum sit sententia decretum q̄dam atq; p̄cep-
tum quod de re idem de iudicio reiqueri potest cū loci cōmunes q̄s
etiam scripto sab oratoribus; scimus. ¶ Nam q̄ hec recta cīm et in nullos fle-
xus recedentia compositione tractauerit utiq; in illis plures grecursus
recipientib; magis habundabit erit q; ī oīm causas grat. ōs enī gene-
ralib; questionib; constant. ¶ Nam quid inter ē cornelius. tr. pl. quod
codicem legerit reus sit an queramus uolet ne maiestas si magistrat
rogationē suam po plō ipse recitarit. milo clodium recte ne occiderit
ueniat in iudicium oporteat ne insidiatorem interfici p̄nitiosum rei
. p. ciuem ē si n̄ insidiet ? cato marciam honeste ne tradiderit horten-
sio. an conueniat ne res talis bono uiro ? de p̄sonis iudicat sed de reb;
contendit. ¶ Declamationes uero quales in scholis retorum dicunt si m
ad ueritatem accōmodate et orationib; similes. non cīm dum adulescit
p̄fectus t̄ utilissime que inuentionē dispositionem parit grecerent. si; ē
cum ē consūmat actam in foro clarus. ¶ Alitur enī atq; enutrit uelut pa-
bulo lectore facundia et adsidua contentionum asperitate fatigata reno-
uat. Qua p̄p̄ hystorie non numq; ubertas maliq; grecendi stili parte po-
nenda et dialogorum ubertate gestiendum. ¶ Nec carmine quidem ludere
contrarium fuerit. Sic athlete remissa q̄b usdam tempor̄ib; ciborum
grecitationū necessitate. otio et iocundior̄ib; epulis reficiunt. ¶ deoq;
m̄ uidet. co. tullius cīm intulisse eloq̄ntie lumen. quod in hos q̄; stu-
diorum secessus grecurrit. ¶ Nam si nob̄ sola materia fuerit grūib; ne-
cesse ē deterat fulgor et durescat articulus. et ipse, ille uero ingenii cor-
diana pugna recundat. ¶ ; quemadmodum forensib; certaminib; gr
citatos et q̄si militantes reficit ac reparat hec uelut sagina dicendi:
sic adolescentes non debent nimium in falsa rerum imagine deti-
neri. et in anib; simulacris usq; adeo ut difficilis ab his digressus sit:
ad ueritatem facere. ne ab illa inq̄ p̄pe consuerunt umbra. uera discrimina
uelut q̄ndam solē reformident. Quod accidisse etiam porcio latroni.
q̄ p̄mus clari nominis p̄fessor fuit: tradit. ut cum ei sūmam in scho-
lis opinionem optinenti causa in foro cēpt oranda. impense petierit.
uti sub sellia in basilicam transferent. ita illi gelum nouum fuit.
ut oīm ēl eloquentia contineri tecto ac parietib; uideret. Quare uuue-
nis q̄ ratione in ueniendi eloquendiq; ap̄ceptor̄ib; diligent acceperit.
quod non ē finita operis sidocere sciant. et t̄ ingrecitatione quoq;
modica fuerit consecut. oratorem sibi aliquem quod apud maiores
fieri solebat deligat quem seq̄t. quem imitet. iudicijs int̄ sit quam

plurimis. et sit certaminis cui destinatur frequens spectator. Tum causas
vel easdem quas agi audierit stilo et ipse componat. vel etiam alias veras
modo et utrumque tractet. et quod in gladiatoribus fieri videmus de recto-
riis exerceatur. ut fecisse brutum diximus pro milone. Melius hoc quam
rescribere veteribus orationibus ut fecit cestius contra ciceronis actio-
nem habitam pro eodem. cum alteram partem satis nosse non possit ex so-
la defensione. Cicius autem si idoneus erit iuvenis quem preceptor coege-
rit in declamando. quam simillimum esse veritati et per totas ire ma-
terias. quarum nunc facillima et maxime favorabilia decerpunt.
Obstant huic quod secundo loco posui fere turba discipulorum et
consuetudo classium certis diebus audiendarum. nichil etiam persuasio
patrum numerantium potius declamationes quam estimantium.
Sed quod dixi primo ut arbitror libro. nec ille se bonus preceptor maio-
re numero quam sustineri possit onerabit. et nimiam loquacitatem re-
cidere. ut omnia que sunt in controversia. non ut quidam volunt
que in rerum natura dicantur. et vel longiore potius dierum spatio laxabit
dicendi necessitatem. vel materias dividere permittet. diligenter effecta
plus proderit quam plures inchoate et quasi degustate. propter quod
accidit. ut nec suo loco quidque ponatur. Nec illa que prima sunt servent
suam legem iuvenibus flosculos omnium partium in ea que sunt dictu-
ri congerentibus; quo fit ut timentes ne sequentia perdant priora con-
~~proxima stilo cogitatio est~~. De Cogitatione fundunt;
que et ipsa vires ab hoc accipit. et est inter scribendi laborem exte-
poralemque fortunam media quedam. et nescio an usus frequentis-
simi. Nam scribere non ubique nec semper possumus cogitationi tempo-
ribus; ac loco primum est. hec paucis admodum horis magnas et causas
complectitur. hec quociens inter missus est somnus ipsis noctis tenebris adiuvatur.
hec inter medios rerum actus aliquid invenit vacuum otium patitur. Neque
vero rerum ordinem modo quod ipsum satis erat intra se disponit sed verba et
copulat. totamque ita contexit orationem ut ei nichil preter manum desit.
Nam memorie quoque plerumque inheret fidelius que nulla scribendi securi-
tate laxatur. Sed ne ad hanc quidem vim cogitandi pervenieri potest aut
subito aut cito. Nam primum facienda multo stilo forma est. que nos etiam
cogitantis sequatur. Tum assumendus usus paulatim ut pauca primum
complectamur animo. que reddi fideliter possint. mox per incrementa tam mo-
dica. ut onerari se labor ille non sentiat. augenda usu et exercitatione
multa continenda est. Que quidem maxime ex parte memoria constat.
Ideoque aliqua mihi in illum locum differenda sunt. Eo tamen pervenit ut

is cui non refragetur ingenium acri studio adiutus tantum consequitur. ut
etiam quod cogitarit quoque scripserit atque edidicerit indicendo fidem seruent
cicero certe grecorum metrodorum escepsium et empiltim rhodium
nostrorumque hortensium tradidit quod cogitauerant aduerbum in agendo
retulisse sed si forte aliquid inter dicendum offulserit extemporalis color non
superstione cogitatis demum est inherendum. Neque enim tantum habent
cure ut non sit clandus et fortune locus cum sepe etiam scriptis ea
que subito nata sunt inserantur. Ideoque totum hoc exercitationis genus
ita instituendum ut et degredi exeo et redire in id facile possimus.
Nam ut primum est domum ad ferre paratam dicendi copiam et certam
ita refutari temporis munera longe stultissimum est. quare cogitatio
in hoc preparetur ut nos fortuna decipere non possit adiuuare possit.
Id autem fiet memorie uiribus ut illa quae complexi animo sumus fluant
secura. Non sollicitos et respicientes et una spe supensos recordationis
non sinant preuidere. Alioquin vel extemporalem temeritatem malo quam
male coherentem cogitationem. Peius enim queritur retrorsus quia cum
illa desideramus. ab aliis auertimur. et ex memoria potius res petimus quam
ex materia. Plura sunt autem si utrumque querendum est que inueniri possunt.
quamque inuenta sunt; Quemadmodum extemporalis facilitas
paretur et contineatur

Maximus ~~uero studiorum~~ fructus est
et uelut primus quid amplius longi laboris extempore dicendi fa-
cultas. Quamquam non erit consecutus. ea quidem sententia ciui-
libus officiis renuntiabit. et solam scribendi facultatem potius ad alia
opera conuertet. Uix enim bone fidei uiro conuenit auxilium in pub-
licum polliceri. quod presentissimis quibusque periculis desit intrare por-
tum ad quem nauis accedere nisi lenibus uentis uecta non possit. Siquidem
innumerabiles accidunt subite necessitates vel apud magistratus. vel re-
presentatis iudiciis continuo agendi. Quarum si quam non dico cuicumque inno-
centium ciuium. sed amicorum ac propinquorum alicui euenerit stabit
ne mutus? et salutarem petentibus uocem statimque si non succratur perituris
moras et secessum et silentium queret? dum illa uerba fabricentur et
memorie insidiant. et uox aclatus preparetur. Que uero patitur hoc oratio ut
quisquam sit orator aliquando mittere casus. quid cum aduersario respondendum
erit fiet? Nam sepe ea que opinati sumus et contra quam scripsimus
fallunt. ac tota subito causa mutatur atque ut gubernatori ad incur-
sus tempestatum sic agenti ad uarietatem causarum ratio nutanda
est. Quid porro multus stilus et ad sidua lectio. et longa studio etas fac.
si manet eadem que fuit incipientibus difficultas. perisse profecto confiten-

dum ē ꝑtertium laborem. cui semꝑ laborandum ē. Neq; ego hocago
ut ex tempore dicere malit ſ; ut possit. Id autem mxime hoc m̄
consequemur. Nata sit ꝑmum dicenda una. Neq; enim ꝑfus contingere
re cursus potest. quam sciem̄ quo sit et qua ꝓueniendum. Nec satis
ē n̄ ignorare quę sunt causarum iudicialium partes. aut questionū
ordinem recte disponere. quamq̄ ista ſ ꝑcipua. ſ; quid q̄; loco ꝑmum
sit ac sedin ac deincepſ q̄ ita ſ natura copulata. ut mutari aut inter uelli
sine confusione non possunt. Quis q̄s aū una ducet ducē aū omia
rerum ipsa serie uelut duce. ꝓꝑē quod hominꝫ etiam modice exercita
ti facillime teneorem in narrationib; seruant. deinde quid q̄; loco que
rant scient. nec circumspectabunt. nec offerentib; se alunde sensib;
turbabunt̄. nec confundent exdiuersis orationem uelut saluentiſ huc
illuc nec usquam insistentes. Postremo habebunt modum et finem q̄
ē citra diuisionē nullus potest. Expletis ꝑfacultate omnib; q̄ ꝓposue
rint ꝓuenisse ad ultimum sentient. Et hęc quidem exarte illa ū. exstu
dio. ut copiam sermonis optimi quemadmodum ꝑceptū ē cōparemus.
multo ac fideli stilo. Sic fortmet̄ oro ut scriptorum colorem etiam q̄ subito
effusa sint reddant. ut cum multa scripserimus etiam multa dicam̄.
Nam consuetudo. exercitatio facilitatē mxime parit. Quę si paululū
mt̄ missa fuerit. non uelocitas illa m̄ tardat̄. ſ; id ipsum cor atq; con
currit. Quamquam enī opus ē naturali quadam mobilitate animi
ut dum ꝓxima dicim̄ seruere ulteriora possim̄ semꝑq; mām uocem
ꝑfusa et formata cogitatio excipiat uix tam̄ aut natura aut ratio ita
multiplex officium diducere animū queat ut in uentionu dispositio
ni ordini rerum uerborumq; tum usq; dic̄. quę subiunctura sunt̄.
quę ultra spectanda sunt ad habita uocis ꝑnuntiationis gestus ob ser
uatione in luna sufficiat longe enim ꝑcedat inuentio ac ꝑse res agat
quam cumq; dicendo consumit̄ tantū ꝑ ultimo ꝓget̄ ut donec per
ueniamus ad finem non minus ꝑspectu ꝑcedamus quam gradu si non
int̄ sistentes offensantesq; breuia illi atq; concisa singultantium modo
eiecturi simus ē. ꝑ usus q̄dam irrationabilis q̄ graeci. ~~ἀλογόιητος βι~~
~~βλιον~~ uocant qua man̄ inscribendo decurrit. qua oculi totos simul
in lectione uersus flexusq; eorum et transitus intuent̄ et ante sequentia vi
dent quam priora dixerunt quo constant miracula illa inscenis pilario
rum ac uenticulatorum ut ea quę emiserint ultro uenire in manus
credas et q̄ iubent̄ decurrere. ſ; hic usus ita ꝑderit si ea deq̄ locuti su
mus ars ante cesserit ut ipsum illud quod inse rōnem n̄ habet in rōne
uersetur. nam in ne dicere q̄dem uidet̄ n̄ q̄ disposite ornate copiose dicat ſ;

tu multuari nec forcuti sermonis congrua mirabor umq̃ quem turgan-
tibus etiam murculis sup̃ fluere cum eo quod si calor ac sp̃s cultu frequẽ
accidit ut successum ꝛ tempoꝛalem conseqũ cura non possit. deum tunc
adfuisse cum id euenisset; uetereꝫ oratoꝛeꝫ ut cicero dictitabant ſ; ratio mani-
festa ẽ. ¶ Nam bene concepta ad fectus et recentes rerum imagines continuo
impetu ferunt̃ quę non numq̃ moꝛa stili refrigescunt et dilatare non
reuertunt̃ utiq; uero cum infelix illa uerboꝝ cauillatio accessit. et
cursus ad singula uestigia restituit non potest ferri ẽcoꝛta uis ſ; ut op-
time uocum singularum ordo electio non continua ſ; composita est.
Quare capiende sunt ille deq̃b; dyri rerum imagines quas uocant.
~~Dayfaciac~~. Indicauimus omniaq; deq̃b; dicturi eramus p̃sone
questionesꝫ spes meꝝ habenda in oculis in ad fectus recipienda. pect⁹
ẽ enĩ quod diserтos facit et uis mentis. Indoctiq; imperitiq̃; si modo ſ
aliq̃ ad fectu concitata uerba non desunt. cum intendendus animus
non in aliq̃ rem unam ſ; in pluresꝫ simul continuas ut si paliquam
rectam uiam intuamur oculos simul omnia q̃ sunt in ea circaq; intue-
mur non ultimum tantum uidemus ſ; usq; ad ultimum. addit addi-
cendum etiam pudoꝝ stimulos. utrumq; uideri potest quod cum stultus
secreto gaudeat atq; omnis arbitros reformidet. ꝛ tempoꝛalis actio au-
ditoꝝ frequentia aut miles congestu signoꝝ ꝛcitat̃. Namq; et
difficiliorem cogitationem ꝛ p̃mit. et ꝛ pellit dicendi necessitas. et
sedos impetus auget placendi cupido adeo p̃ruum omnia spectant ut
eloquentia q̃; quamq̃ plurimũ habeat in se uoluptatis maxime tam̃
p̃senti fructu laudis opimo nisq; ducat̃. Hęc q̃s quam tm̃ fidat inge-
nio ut id sibi speret incipienti statim posse contingere ſ; sic̃ incogi-
tatione p̃cipimus ita facilitatem q̃; ꝛ tempoꝛalem aparuis initiis
paulatim pducem̃ ad summam. quę neq; p̃fici neq; contineri nisi usu
potest. Ceterum p̃uenire eo debet ut cogitatio non utiq; melioꝝ sit ea
ſ; tutioꝝ cum hanc felicitatem non in p̃sa modo multi sunt cõsecuti
ſ; etiam in carmine ut antipat̃ sidonius et licinius archias credendũ
enim ciceroni ẽ non quia nr̃is q̃; temporib; n̄ et fecerint quidam b̃
et faciam. Quod tam̃ non ipsum tam p̃babile puto. ¶ Neq; enĩ habet
aut usum resꝫ aut necessitat̃ quam ꝛ hortandis hanc spem q̃ foro
ꝑparant̃ utile ꝛemplum neq; ũ tanta ẽ umq̃ fiducia facilitatis.
ut non breue saltem tempus quod nusq̃ fere deerit adea quę
dicturi sumus dispicienda sumamus. quod quidem in iudiciis
ac foro dat̃ semp. ¶ Neq; enim quisq̃ ẽ q̃ causam q̃ non didicerit
agat declamatoꝛes quod puerꝫ discet ambitio ut ꝛ posita cõtro-

uersia promp dicere uelint quin etiam quod ē. in p̄mis friuolum ascen-
cum uerbum petant quo incipiant. si tam contumelioso in se rideā
in uicem eloq̄ntia et qui stultis uideri eruditi uolunt. stulta eru-
tis uidentē. siqua tam̄ fortunatam subitam fecerit agendi necessitatē
mobiliore quodam opus erit ingenio et usu omnis intendenda reb; et
in p̄sentia remittendum aliq̄d grecura uerborum. si utrumq; non dabit
tum et tardior p̄nunciatio morat habet et suspensa ac uelut dubitans
oratio ut tam̄ deliberare non hesitare uideam̄. hoc dum egredim̄
eporrexi si nos non dum aptatis satis arma nim̄is ageret uentus deinde
paulatim simul euntes aptamus uela et disponemus rudentes et imple-
rissimis optabimus. id primus quam se manu uerborum torrenti da-
re quasi tempestatib; qui uolent auferendum si; minore studio con-
tinebē hec facultas quam parat̄. ars enī semel precepta non capitur.
Stilus q; mīt missione paulum admodum deceleritate deprim-
ptum hoc et ingrediendo positum grecitatione sola continebē.
hac uti sic optimum ē. ut cotidie dicamus audientibus plurib; maxime
dequorum simus iudicio atq; opinione solliciti. Karum ē enim ut satis
se quisq; uereat̄. t̄ soli tam̄ dicamus potū qua nō omnino dicamus ē illa
grecitatio cogitandi. totaq; materias t̄ silentio dum tam̄ quasi dicat cō
tra ipsum p̄sequendi que nullo non ē tempore. r. te loco quom̄ non
aliud agimus grplicari potest. Et ē in parte utilitatis quam hec proxi-
ma. diligentius enim componit̄. quam illa inqua contextum dicendi in-
ter mittere uerem̄. Rursus multa plus prior confert uocis firmita-
tem. oris facilitatem motum corporis. qui et ipse ut dixi grecitat oratorē.
et iactatione manū. pedis suppl̄osione. Sic cauda leones facere dr̄. hor-
tat̄. Studendum uero semp et ubiq; Neq; enim fere tam ē ullus dies
occupatus. ut nich̄ luctatiue. ut cicero bructium facere tradit ope ad
scribendum aut dicendum rapi aliquo mo īmo tempis possit. Siq̄dē
.c. carbo etiam in tabernaculo solebat hac uti grecitatione dicendi. Ne
id quidem tacendum ē. quod eidem ciceroni placet. nullum nīm usquā
negligentem ēe sermonem q̄quid loquerem̄ ubicunq; p̄ sua scilicet
portione p̄fectum scribendum certe nusquam ē mag q̄. multa dice-
mus grtempore. Ita enim seruabit pondus et una transfulta uerborū
facilitas in altum reducat̄. sic rustici proximas uitis radices amputēt.
q̄ illam in sūmum solū ducunt. ut in feriores penit̄ descendendo fir-
mentē. ac nescio an utrumq; cū cura et studio fecerimus in uicem p̄sit.
Ut scribendo dicam̄ diligentī dicendo scribamus faciliusq. Scribendum
ergo quotiens licebit sed n̄ dabit̄ cogitandum. Ab utroq; grecluti de-

bent tam̄ inicere ut neq; deprensus orator. neq; litigator destitutus ēē uidea-
tur. Plerumq; autem multa agentib; accidit. ut maxime necessaria
et utiq; initia scribant. Ceteraq; domo afferunt cogitatione conplectan-
tur. subitis extempore occurrant. Quod fecisse. m. tullium cōmenta-
rii si p̄suis apparet. S; feruntur aliorumq; et inuenti forte ut eos dictur⁹
quisq; composuerat et in libros digesti. ut causarum q̄ sunt acte a ser-
uio sulpitio. cuius tres orōnes extant. S; hi dequib; locor cōmentarii
ita sunt exacti. ut ab ipso m̄ in memoriam posteritatis uideantur ēē com-
positi. Jam ciceronis ad p̄sens m̄ tempus aptatos libertus tiro contraxit.
Quos non ideo excuso quia n̄ p̄bē. s; ut sint mag̃ admirabiles. In hoc ge-
nere prorsus recipio hanc breuem adnotationem. libellosq; qui l̄ manu
teneantur. et ad quos interim respicere dixit illud quod laudas p̄cipit.
dispicet m̄ hoc. ne in his que scripserimus l̄ in sūmas incōmentari-
um et capita conferre. fac̄ enim ediscendi negligentiā hec ipsa fidu-
cia. et lacerat ac deformat orationem. Ego autē nec scribendum q̄dē
puto quod simus memoria p̄secuturi. Nam hic q̄; accidit ut reuocet nos
cogitatio ad illa elaborata nec sinat p̄sentem fortunam experiri. Sic an-
ceps int̄ utrumq; animus estuat cū et scripta p̄didit. et non querit
noua. S; de memoria destinat⁹ ē libro proximo locus. nec hi ut parti
subiungendus. quia sunt alia p̄ius nobis dicenda de his quia sunt;

. m. fabii. Quintiliani. Institutionum. oratoriarum.
Ad uictorium marcellum. Liber. x. explic̄. Incipit liber. xi;

Parata sic̄ supiore libro continet̄ facultates scriben-
di cogitandiq; et extempore etiam cū res poscet
orandi proxima ē cura ut dicamus apte. Quā
uirtutem quartam elocutionis cicero demonstrat.
queq; meo quidem iuditio maxime necessaria.
Nam cum sit ornatus orationis uarius et mul-
tiplex conueni atq; alius alii n̄ fuerit ac commoda-
tus reb; atq; p̄sonis. non modo inlustrabit eam. s; etiam destruet. et
uim rerum in contrium uertet. Quid enim p̄dest ēē uerba et latina
et significantia et nitida figuris etiam numerisq; laborata n̄ cum his
inque iudicem duci formariq; uolumus consentiant. signi⁹ sublime
dicendi paruis in causis paruum limatumq; grandib; letum tristibus
lene asp̄is minax supplicib; sum missum concitatis. trux atq; uiolentum
iocundis adhibeamus. ut monilib; et margaritis ac ueste longa q̄ sūt
ornamēta feminarum deformentur uiri nec habit⁹ triumphalis q̄ nich̄
excogitari potest augustius feminas deceat hunc locum cicero bre-

uiter intercio de oratore libro p̄stringit neq; tn̄ quicq̄ uideri po-
test omisisse dicendo non omni cause neq; auditori neq; p̄sone neq;
tempori congruere orationis unum genus. nec fere pluribus in
oratore eadem. s; illic. l. crassus cum apud sūmos oratores homi-
nesq; eruditissimos dicat satis habet partem hanc uelut notare inter
agnoscentis. Et hic cicero alloquens brutum testatur ēē hec ei nota. idōq;
breuius a se dici. quamq̄ sit fusus locus tractetq; a philosophis latius nos
īstitutionē p̄fessi non solum scientib; ista s; etiam discentib; tradimus.
Ideoq; paulo plurib; uerbis debet haberi uenia. Quare notum sit nob̄
an̄ omnia quid conciliando. docendo. mouendo iudici conueniat.
quidquaq; parte orationis petamus. Ita nec uetera aut translata aut
ficta uerba in incipiendo. narrando. argumentando tractabim̄. neq;
decurrentis contexto nitore circuitus. ubi diuidenda erit causa et
in partis suas digerenda neq; humile atq; cotidianum sermonis
genus et compositione ipsa dissolutum epilogis dabimus. nec iocis
lacrimas ū opus erit miseratione siccabimus. Nam ornat̄ omnis nō
tam sua quam rei cui adhibet̄ conditione constat nec plus refert q̄d
dicas quam quo loco. s; totum hoc apte dicere nō elocutionis tm̄ gene-
re constat. s; ē. ē. cū īuentione cōmune. Nam si tantum habeant ēē
uerba momentā quantores ipse mag̃ q̄rum q̄ ēēt obseruatio suis lo-
cis subinde subiecimus. Illud ē diligenti docendum eum demum
dicere apte q̄ non solum quid expediat. s; ēē quid deceat inspexerit.
Nec me fugit plerumq; hec ēē coniuncta. Nam quod deceat fere p̄dest.
neq; alio mag̃ animini iudicium conciliari. aut si res in contrarium
tulit alienari solent. Aliq̄n tn̄ et hec dissentiunt. Quotiens aū pug-
nabunt. ipsam utilitatem uincet. quod decet. Nam q̄s nescit nichil
magis p̄futurum ad absolutionem socrati fuisse. quam si ēēt usus
illo iudiciali genere defensionis. et oratione summissa conciliass; iu-
dicum animos sibi crim̄q; ipsum sollicite redarguiss;. Uerum id eū
minime decebat ideoq; sic egit ut qui poenam suam honorib; sūmis
ēēt estimaturus. Maluit enim uir sapientissimus quod sup̄ ēēt ex
uita sibi p̄ire. quam quod p̄teriss;. et q̄ndo ab hominib; sui temp̄is
parum intelligebat̄. posteriorum se iudiciis reseruauit breui detri-
mento iam ultime senectutis aeuum sc̄lorum omnium consecutus. Itaq;
quamuis lisias quitum indicendo p̄stantissimus habebat̄ defensionē
illi scriptam aptuliss;. uti ea noluit. cum bonam quidem s; parum sibi
conuenientem iudicass;. Quo t̄ solo patet non p̄suadendi s; benedicendi
finem in oratore seruendum. cum interim p̄suadere deforme sit. Nō

sunt hoc utile absolutioni. s; quod ē maius hominū fuit. Et nos scdm
cōmunem potius loquendi consuetudinem quam ipsam ueritatis re-
gulam diuisione hac utim̄ ut abeo quod deceat utilitatem separemus.
n̄ forte p̄ter ille africanus. q̄ patā cedere quam cum tribuno. pub. hu-
millimo contendere innocentia sua maluit. inutiliter sibi udeē consului-
se aut. p. rutilius t cum illo pene socratico genere defensionis ē usus t
cum reuocante eum. p. si illa manere ingenio maluit quod sibi magis
me conduceret nesciebat. hū. parua illa que abiectissimus quisq; animus
ut illa credit si cum uirtute conferant̄ despicienda iudicauerunt. ideoq;
ppetua scelerum admiratione celebrant̄ neq; nos simus tam humiles ut que
ut que laudamus inutilia credamus. ⁊; quale cuiusq; discrim̄ raro admo-
dum euenit idē fere ut dyri nomīs genere causarum et p̄dent et decer-
bit. Cautē quod oīs et semp et ubiq; psuadere ac dicere honeste conq;
neminem unq̄ ullo inloco turpit̄. Cy moza ū queq; ſ grauius plura
sunt talia. ut alīs sint concedenda alīs non sint. aut pp̄ona. tempor. ar.
loco. causa magn̄ ac minus t accusata debeant uideri t reprehendenda.
Cum dicam⁹ autē de reb; aut alienis aut nr̄is. diuidenda ratio ē eorum dum
sciamus pleraq; neutro loco conuenire. In p̄mis g̃ omnis sui uitiosa iacta-
tio ē eloquentie. tam inoratore p̄cipue. afferetq; audientib; non fastidium
m̄ ſ; plerumq; etiam odium. habet enī m̄s nr̄a natura sublime quidā
et erectum et impatiens supioris. ideoq; abiectos aut sūmittentes se libenter
alleuiam⁹. q̄ ali facere tanquam maiores uidemur. et quocies discessit emu
latio succedit humanitas. dt qui se sup̄ modum extollit. p̄mere ac despicere
credit̄ nec tam se maiorem quam minores ceteros facere. Inde in uident hu-
miliores. hoc uitium ē eorum qui nec edere uolunt. nec possunt contendē.
Rident superiores. impbant boni. plerumq; uero dep̄hendas arrogantiū
fallacē opinionem. ⁊; in ueris q̄; sufficit conscientia. Reprehensus ē in hac
parte n̄ mediocriter cicero. quamq̄ siquidem rerum a se gestarum
eloquentie fuit inoratorib; nō
sine aliqua rōne fec̄ aut in adiutoribus; usus in
oppmenda penam ponebat in iudice cui tam̄ non fuit par ser-
uare patrie; passus grauium ut illorum que egerat consulatu frequens cō
memoratio possit uideri non glorie magis quam defensioni data. Elo-
quentiam quidem cōplenissimam diuerse partis aduocatis concederet.
sibi numq̄; in agendo in modice arrogauit. Illius sunt enim. si iudices
ingenii mei quod senio quam sit grauius. et quod ingenio minus
possum subsidium m̄ diligentia comparauu. Qn ē contraq; ceteriuum
deaccusatore in uerrem constituendo quam uis multum eet in hoc q̄;

momenta uter ad agendum magᵉ idoneus ueniret. dicendi tamen facultatem magᵉ illi detrigrit quam ad rogauit sibi seq; non consecutum. s; omnia fecisse ut posset etiam consequi dixᵉ. In epistolis aliqᵘ familia riter apud amicos non numq; in dialogis tamen ꝑsona uerum, eloqn tia sua dicᵉ et aptᵉ tamen gloriari nescio an sit magis tollerabile et ipsa uulgi huius simplicitate quam illa iactatione ꝑuersa si abundans opib; pauperem se neget. nobilis obscurum et potens infirmum et diserus impium plane et infamem uocet ambitiosissimum gloriandi genus ē etiam dtridere. ab aliis g̃ laudem. Nam ipsos ut demosthenes aut erubescere etiam cum ab aliis laudabimur decet. Neq; hoc dico ñ aliqᵘ de reb; a se gestis oratoꝝ ē dicendum sicut eidem demosthem ꝓ ctesiphonte quod tamen ita emendauit. ut necessitatem id faciendi ostenderet. In uidiamq; omnem in eum regereret q̃ hoc se coegisset. et. ꝯ. tulli. saepe dicᵉ de oppressa conuratione catilinę s; modo id uirtute se natus modo prudentie deorum immortalium adsignat. Plerumq; contᵉ inimicos atq; obtractatoꝝ es plus uindicat sibi. erant enim inuenda cum obicerentᵘ in carminib; utinam pepcisset. quę non desierunt carpere maligni. cedant arma togae concedat laurea lingue et fortunatam natam me consule romam et iouem illũ aq̃ cõcilium deoꝝ aduocatᵉ et mineruam q̃ arces eum eloquit q̃ sibi ille secutus q̃dam grecorum exempla ꝓmiserat. Uerum eloqntię ut indecora iactatio non nũq̃ concedenda fiducia ē. Nam q̃s rẽndat hęc. quid putem contemptũ neme non uideo. nec in uita nec in gratia nec in reb; gestis nec in hac mea mediocritate ingenii quid despicere possit antonius? Et paulo post aptᵉ. an decertare mecum uoluit contentione dicendi hoc q̃dem ē beneficium quid enim plenius quid uberius q̃ in ꝓme et contᵉ antonium dicere? adrogantes et illi qui se iudicasse de causa nec aliter ad futuros fuisse ꝓponunt. Nam et iniusta iudices audiunt ꝓsumptę partes suas ne honestorum contingere inter aduersarios quod ꝓchagore inter discipulos contigit potest. Ipse dixᵉ s; istud magis minusue uitiosum est. ꝓsomis dicentiũ defendit enim aliquẽ eatᵉ dignitate auctoritate q̃ tam uir in nullo culta fuerint. non hoc ad firmationis genus temperandum sit aliq̃ moderatio es sic omnia in q̃b; patronus arguũtum ꝑ se ipso peteret qd̃ fuisse; cumidi sicriminis longo negasse; cicero equitis romani ē filiũ se defendente. At ille fec̃ hoc etiam fauorabile coniungendo cum iudicib; dignitatem suam equitis romam aut ē filium ē minis loco poni abaccusatoꝝib; neq; his iudicantib; oportuit nec defendentib; nobis impudens tu multuosa iracunda actio omnib; indecora. s; ut q̃s q;

ecare dignitate usu p̄cedit mag̃ mea reprendendus. Videas aũ tractores quosdam neq; iudicum reuerentia neq; agendi more ac modo contineri. quo, ipso mentis habitu manifestum sit tam in suscipiendis quam causis quã magendis causis m̃ pensi habere. Profert enĩ mores plerumq; oratio et animi secreta detegit. Nec sine causa greci prodiderunt ut uitiat quemq; etiam dicere. humiliora illa uitia sum missa adulatio adfectata scurilitas in reb; ac uerbis parum modestis ac pudicis nullis pudor omnis negotio neglecta auctoritas que fere accidunt his qui nimiũ aut blanditi ẽ ridiculi uolunt. Ipsum etiam eloq̃tie genus alios aliud decet. Nam neq; tam plenum et rectum et augr et p̄cultum senibus cum uenerit. quam p̄ssum et mitte elimatum. et quale intelligi uult cicero. cum dic̃ orationem suam cepisse canescere. sic̃ uestib; q̃ non pro pura coccoq; fulgentib; illa etas satis apta sit. In iuuenib; ẽ uberiora paulo et pene p̄dicantia ferunt̃. At in eisdem sicut et sollicitum et contractum dicendi ꝓpositum plerumq; affectatione ipsa se auertatis in uitium ẽ. q̃ndo etiam morum senilis auctoritas in matura in adolescentib; citra dicitur simpliciora militaris decent. Philosophiam gr professo ut quidam faciunt ostentancib; parum decori sunt. pleriq; orationis ornatus magnime gr affectib; quos illi uitia dicunt. Uerba quoq; gr̃a sticora et compositio numerosa tali ꝓposito diuersa. Non enĩ solum illa lectora qualia ac ciceronẽ d̃nr sgra atq; solitudines uoci respondent. s; etiam illa quanq̃ plena sanguinis. Uos enim iam albani tumuli atq; lucii uos inq̃ implo ro atq; testor. uos q; albanorum. obtrectare sacrorum popli. r. socię et quales non cõueniant barbe illi atq; tristicie. Aut uir ciuilis uereq; sapiens qui se n̄ otiosis disputationib; s; administratione rei. p. dederit. aqua longissime isti qui philosophi uocant̃ recesserunt. omnia que ad efficiendum oratione quod ꝓposuerint ualent. libent̃ adhibebit. cum pri qui uid honestum sit efficere in animo suo constituerit. ẽ quod p̄ncipes deceat. aliis non concesseris. Imperatorum ac triumphaliuum sapparata ẽ aliqua gr parte ratio eloq̃ntie sic̃ pompeius habunde diserti rerum suarum narrator. et hic qui bello ciuili se inter fec̃ cato eloq̃ns senator fuit. Ido ẽ dictum sepe malio furiosum. malio superbũ ẽ. Uerba aduersus agam menonem ac̃beritie habita ridentẽ. da illa diomedialii ue cui par magnum animum fere p̄se uidebunt̃. Ego te inq̃d consulem putem. At crassus philippo. cum tu me non putes senatorẽ. Ut honestissime libertatis. non tam̃ ferres quemcumq; dicentem. Negat se magni facere aliq̃s poetarum. utrum cesar an etiã albus homo sit insania uerte ut idem cesar dixerit arrogantia ẽ maior in

ꝑsonis. obseruatio ē apd̄ tragicos comicosq;. Q) ultas enī utrumē et uarijs. eadem et eorum q̄ orones alijs sebebant fuit ratio. et declamatiū. ¶ō enī semp ut aduocati. s; plerūq; ut litigatores dicim̄. Uerum etiā in his causis q̄b; aduocatis eadem diferentia diligenter ē custodienda. Utrūm enī fictioē ꝑsonarū. et uelut ore alieno loquim̄. dandiq; sē his q̄b; uocē accōmodandā sui mores. dlūē enī. p. clodius. alūē appius cecus. alūē gracchianā ille. alūē terentianā patēr fingitē. Q'd aspius lectore uerijs ut adeas tantum dabis? Q'd forti illo. cuius mē ipsa uerbum supplicia una uox audiebatē cui romanā sū? q̄ digne milonis in pozatioē ipsa uocis eo uitio q̄ pre. p. sedicioſū ciuē tociens cōpescuiſſ;. q̄q; insidias uirtute supasſ;? denīq; n̄ m̄ quod i causa totidē imprōsopoia s̄ uarietatesſ;? ¶; hoc ē pluresſ. qd̄ in his puerorū feminarum. populorum multorū ē rerum assimulandā affectus. q̄b; oīb; debeē suus decor. Eadem in his p̄q̄b; agendā obseruanda s̄. alūē enī palio sepe dicendum ē. ut q̄s q; honestus. humilis. inuidiosus. fauorabilis erit. ad recta ꝓpositū q̄; et aīadu uitē differentia. iocundissima ū moratore humanitas. facilitas. moderatio. benuolentia. ¶; illa q̄; diuersa bonum uirum decent malo sodisse. publice cōmouerī. ultum irescelera et iniurias. et oīa ut immitio dyri honesta. ¶ec tamē q̄s et ꝑquo. s; ē apud quem dicas mē ē. fac enī et fortuna discrim̄. et potestas. nec eadem apud p̄cipem magistratū senatorē p̄uatum tm liberum ratio ē. ¶ec eodem sono publica iudicia et arbitrorū disceptationes agunt̄. ¶am ut orantem pcapite sollicitudo deceat et cura et omnes ad amplificandū oronem q̄si machine ita in paruis reb; iudicib; q; uana sint eadem ridiatq; merito q̄ apud disceptatorē de re leuissima sedens dicturus utat̄ illa ciceronis cōfessione ū m̄ se animo cōmoueri s; ē corpe ipso phorrescere. Quis uero nesciat q̄ndo illud dicēdi genꝰ poscat grauitas senatoria aliud autē popularis. cum ē singulis iudicantib; non idem apd̄ grauis uiros qd̄ leuiores. n̄ idē apd̄ eruditū qd̄ militarē ac rusticū deceat. sing; n̄ numq̄ sūmittenda et cōtrahenda oro ne uider eam t̄ intelligere. t̄ capere non possit tempus q̄; ac loc̄ egent obseruatioē ꝑa. ¶ā et temp̄ cū cruste cū lectū cum angustum ē atq; ad h̄ oīa cōponendus orator et loco publico ꝑuato ne celebri an secreto alieno ciuitate an tua in castris denīq; an foro iudicas mē ē plurimum ac suam q̄dq; formam et ꝑpū q̄ndā modū eloq̄tie posit cum etiam inceteris actib; uitē n̄ idem in foro curia cāpodoctorio domi facere conueniat et pleraq; q̄ natā ū st̄ rep̄ndenda atq; ideo inteī s̄ necessaria alibi q̄. inos ꝑmisertt q̄ia

habeam⁹. Illud iam dyrim⁹ q̄nto plus moꝛis et cultus demonstra-
tiue ma⁹ie ut ad delectatione⁹ audientiu⁹ c̄ posite q̄. q̄ s̄ mactu et
cō⁹emptioe⁹ sua soꝛie iudicialesq; p̄mittant hoc ad huc audiendū aliq̄s
etiam q̄ s̄ egregie dicendi uirtutes quo minus deceant effici condi-
tione causarum an q̄sq̄. culerit reum indiscrimine capitis p̄ci-
pue quis apud uictoꝛem et p̄ncipem p̄ se ipse ducat frequenti
translatioe⁹ ficti⁹ aut repetiti⁹ gr uetustate uerb⁹ compositione q̄ sit
maxime auulgari usu remota decurrentib; p̄hibit⁹ quam lecti-
simis locis sententiis q; ducent⁹ n̄ p̄dant hec o⁹ia necessariu⁹ p̄icli-
tata sollicitudinis colꝛem petendumq; etiam innocentib; miseꝛie
ayriuu⁹ moueat⁹. Neq; s̄q̄. cui⁹ fꝛtuna quem tumidum ac sui iactante⁹
et ambitiosum instituꝛe eloq̄tie mancipiti oꝛte uideat. Non immo
oderit reum uerba aucupantem et ayrium defama ingeni et cui⁹⁹
diserto uacet quod mire gestus in defensione cause q̄ reus deui fuit
c̄ p̄ndisse uide⁹ i⁹. necui u⁹ in arq; etiā omnium qui ad rem agendā
ad sunt meus aut uultus molestioꝛ aut uoꝛ immoderatioꝛ aliq̄ aut
deniq; quod nimiu⁹ e⁹. iactantioꝛ gestus fuisse uideat⁹. arq; sunt q̄dā
actiones in satis factione dep̄catione c̄fessione posite sententiolis
nesciendum erit epiphonemata aut emphy⁹emata ꝛoꝛabunt? n̄
quidquid meris adiicie⁹ adfectib; o⁹is eoꝛum diluet uuris et miseratione⁹
securitate lꝛabit? agesi de moꝛte filii sui t̄ iniuria que moꝛte sit
grauioꝛ dicendum pat̄ fuerit. aut in narrando gr̄am illam ꝛpositi-
onis q̄ c̄tinget gr sermone puro arq; dilucido queret breuit⁹ ac sig-
nificant⁹ oꝛdine⁹ rei p̄tulisse contente⁹ aut argumenta diducet in digitos
et ꝓpositione⁹ ac partitionum capiet lepoꝛem et ut plerūq; in hoc
genere moꝛis e⁹ intentioe⁹ o⁹i remissa logē quo fugerit interi dolo-
ꝛis ille u⁹ lacrime sub stricerint un⁹ se in medium tam secura obseruatio
artium miserit non abꝛoꝛdio usq; ad ultimam uoce⁹ c̄tinuus q̄dam
gemit⁹ et idem tristicie uultus seruabit⁹. sic̄dem uolet doloꝛem suu⁹
& audientes transfunde⁹. quem si usquam remiserit manumum
iudicantiu⁹ non reducet. quod p̄cipue declamantib; neq; enī me pe-
mittet ad hoc q̄; opus meum et curam susceptoꝛum semel adolescen-
tium respicere custodiendū e⁹. q̄ pluꝛes in schola fingunt⁹ ad fect⁹
q̄s n̄ ut ad uocati. s; ut passi subimus. cum & hoc genus simula-
ri uitium soleat cui moꝛtis asperatu q̄dam uel ob aliq̄. magnam infe-
licitatem t̄ etiam penitentiam petunt inq̄b; non solum cantare
q̄d utilium p̄suasit aut lascis iure s; neargumentari q̄de⁹ n̄ myrtus
et q̄dem ita ut in ipsa ꝓbatione mag̃ emineant affectib; decet. Nā

q̄ int̄ mittere in agendo dolorem potest. uidet̄ posse ē deponere. Nescio
tam̄ an h̄ deq̄ loq̄m̄ decoris custodia maxime circa eos circa q̄s ditim̄
examinanda sit. Nam sine dubio in omib; statim accusationib; hoc
agendum ē ne ad eas libent̄ descendisse uideam̄. Ideoq; m̄ illud cas-
si se ueri n̄ mediocrit̄ displicet. di boni uiuo et q̄ me uiuere ui-
uet asp̄nantē reū uideo. Non enim iuxta ex causa l̄ necessaria uidē
potest postulasse eum. S; quadam accusandi uoluptate pret̄ hoc
tam̄ quod ē cōmune p̄am moderationē quedam cause desiderant.
Qua prot̄ ei q̄ curationē bonorum pat̄s pustulabit. doleat ei ualitu-
dine et quamlibet grauia pat̄ obiecturus miserrimam sibi osten-
dat ēē hanc ipsam necessitatem. Nich̄ paucis m̄ uerbis. s; toto colore
actionis. ut id eum n̄ dicere m̄ s; etiam uerre dicere appareat. nec
cansanti pupullo sic tutor irascat̄ ūquam ut nū remaneant amoris
uestigia. et sac̄ q̄ndam pat̄s ei memoria. iam q̄m̄ cont̄ abdicantem pa-
trem querentē uxorem magi causam oporteret. ī libro ut arbitror
septimo dixi q̄ndo ē aduocati uoce uti diceret quart̄ liber in quo p̄
hoemi p̄cepta continet ēē et in uerb̄ quod doceat aut turpe sit nemi-
ni dubiū est unū iam g̃ huic loco quod ē sane sūme dificultatis adici-
endum uidet̄. q̄b; modis ea q̄ sunt nat̄a parū speciosa queq; non dicere
si utrum libet ē liberum maluissem̄ non tam̄ sint in decora dicentib;
quid asperiorē habē frontē potest aut quid aures hominū magis
respuunt. quam cum ē filio filii ue aduocatis in matrē p̄orandum:
aliq̄ndo tn̄ necesse ē. ut in causa cluenti habici. se n̄ semp̄ illa uia q̄ cū
trasasiam cicero usus ē. non quia nō ille optime s; quia plurimū
refer qua in re et q̄m̄ ledat. itaq; illa cū fili caput palam impugna-
ret. fortit̄ fuit repellenda. duo tn̄ q̄ sola sup̄ erant diuine cicero serua-
uit. p̄mū ne obliuisceret̄ reuerentie q̄ parentib; debet̄. deīn ut repe-
titis altius causis diligentissime ostenderet q̄ id quod erat in matrē
dicturus n̄ oporteret m̄ fieri. s; ē necesse ēēt. p̄maq; hec expositio fuit
quanq̄ ad p̄sentem questionem nich̄ p̄tinebat. adeo in causa diffi-
cili atq; p̄plexa nich̄ intuendum credidit. q̄ q̄d deteret. fec̄ itaq; nom̄
parentis non filio inuidiosum. s; ipsi inquam dicebat̄. Potest tn̄
aliq̄n mat̄ et in re leuiore aut minus infeste cont̄ filium stare. Tū
lenior atq; sum misior decebit oratio. Nam et satis faciendo aut
nr̄am minuemus inuidiam. aut ē in diuersū eam transferem̄.
Et si grauit̄ dolore filium palam fuerit. credet̄ ab ēē ab eo culpa
fietq; ultro miserabilis. Auertere q̄ in alios crim̄ decet ut fraude
aliquorum cōcita credat̄ et omnia nos passuros. nich̄ aspe dicturos

testandum. ut etiam si non possumus conuitiari nolle uideamur. Etiam
siquid obiciendum erit. officiendum est patroni. ut id filio inuito
sed fide cogente facere credatur. Ita poterit uterque laudari. Quod de matre
dixi. de utroque parente accipiendum est. Nam inter patres etiam filiosque
cum inter uenisset emancipatio litigatam scio. In aliis quoque propinquitatibus
custodiendum est. ut in uiti et necessario et parte iudicem dixisse. Ma-
gis autem aut minus ut cuique persone debetur reuerentia eadem pro libertis aduer-
sus nos obseruantia. et ut semel plura complectar. Numquam
decebit sic aduersus tales agere personas quomodo contra nos agi ab homi-
nibus conditionis eiusdem iniquo animo tulissemus. Prestatur hic aliquando
etiam dignationibus ut libertatis nostre ratio reddatur neque nos aut petulan-
tes in ledendis his aut etiam ambitiosos putet. Itaque cicero quamquam
erat in cottam grauissime dicturus. neque aliter agi. p. oppii causa
poterat longa tamen prefatione excusauit, si officii necessitatem aliquando
etiam inferioribus precipueque adolescentulis parcere aut uideri decet.
Utitur hac moderatione cicero pro celio. contra atratinum. ut eum non inimice
corripere sed pene patrie uideatur. nam et nobilis et inuenisset non iniusto do-
lore uenerat ad accusandum sed in his quidem in quibus uel iudici uel etiam adsisten-
tibus oratio nostre moderationis probari debet. minor labor. illic plus dif-
ficultatis uel ipsos contra quos dicimus uerem offendere. due simul huiusmodi
personis ciceronis. pro murena dicenti obstiterunt. m. catonis seruique
sulpiti. quam decenter tamen sulpitio. cum omnes concessisset uirtutes. scientiam
petendi consulatus ademit quid enim aliud esse quo se uictum homo nobilis
et uiri sanctistes magis ferret. ut uero rationem defensionis sue reddidi
cum se studuisse peticioni sulpiti contra honorem munere non idem de-
bere accusationi contra apud diceret: quam molli autem articulo tractauit
catonem cuius naturam summe admiratus non ipsius uitio sed stace quibusdam in
rebus factam duriorem uideri uolebat: ut inter eos non forensem contentio-
nem sed studiosam disputationem crederes incidisse. Hec est profecto ratio et
certissimum preceptorum genus illius uiri obseruatio. ut cum aliquid detrahere
salua gratia uelis concedas alia omnia in hoc solo uel minus peritum quam in ceteris
adiecta si potuerit esse fieri causa. cur id ita sit, uel paulo multiplici motu
uiuetur memoria dicendi et audiendi. Sed hec uox sit modica et magis
murmur. Qui autem legente alio ediscit in parte tradatur. quod acriorem
oculorum quam aurium sensus in parte iuuari potest. Quod semel aut
bis audierit. continuo illi memoriam suam experiri. et cum legente contendere
Nam et alioquin id maxime faciendum est. ut nos sub inde tentemus quia continua
lectio et que magis et quam minus haerente qualiter transit. In experimendo te-

neas ne et maior intentioe. et nichil sup uacui tepiscit. q etiam q teneamus reperiri solent. ita sola q grauiter erunt retractant. ut crebra iteratione firmine. Quamq; soleat hi ipso magnime herere qd grauiter. Illud edi scendo scribendoq; comune e utriq; plurimum conferre bona ualitudinem digestum cibum animu cogitationib; alius libum. Uerum et usq; septimu complectendis multum ualent. et minis q cogita mus contanendis ppe sola grecepta q potentissima e et grecitatione diui sio et coposito. Nam qui recte diuiserit. numq; poterit ineru ordi ne errare. Certa seni non solu indigerendis gstionib; si de inergin dis. simu recte dicimu prima ac secta et deinceps coherentq; omis rerum copulatio ut ei nichil neq; subtrahi sine manifesto intellectu neq; inseri pos sit. An u sceuola in ludu duodeci sepiozum cum poz calculum p mo uisset ectq; uictus du rusticendit repetito totu certaminis ordine quod ato errassi recordat redit adeum q eum luserat. isq; ita factum esse confessus e mihi ide ordo ualebit in oratione pertum totus nro arbitrio constituitis cum tm ille ualeat. alioqui etiam q bene coposita erunt memoria serie sua ducent. Nam sic facilius uersue discimus q. p sa oionem. ita p se euncta q. dissoluta. sic ecigit ut de g grecepta uidebant effusa aduerbu repecta reddant. quod mee q; memorie medio crate sequebant. si quando int uenu aliquoziu q hoc honorem mererentur iterare declamationis partem coegiss;. Hec emendatio loc salius q int fuerunt. Digs tu unam magnimaq; amen artem memorie quetat. gr ercitatio e. et labor multa ediscere multa gitare. et si fieri potest cotidie potentissimu e nichil eque t auget cura t negligentia imit cidit. Quare et pueri statu ut pcipi q. plurima ediscant. et quecumq; etas opam iuuande studio memorie dabit. deuozet initio rediuum illud et septa et lecta sepius reuoluendi. et q si eunde cibum remandendi. Qd ipsum si fieri potest leui. si pauca primum et q odiu non afferant cepe rim ediscere cum cotidie aducere singulos uersus quoziu. accensio labo ri sensum incremti n afferat adinfinitum usq; p ueniat. et poetica p us. tum oratoziu nouissime etiam soluticza numeris et magi abusu ducendi remota. qualia si uiris cosultoziu difficiliora eni debent ee q grecerent. q sit leuius ipsum illud inqd grecerent. ut athlete pon deribi; plumbeis assue faciunt manu qb; uacuis et nudis incertamine utendum e. Non omittam e qd cotidianis grecitatis dependit minime fidelem ee paulo tardiozib; ingeniis recentem memoriam. Quirum dictum e nec inpmtu ratio q̄tum nox int posita afferat firmitatis. Siuere desert labor ille cui sibi famigatio obstabat seu maturat acq;

cõquiẽ. seu firmissima et parsẽ recordatio. q̃ statim referri ñ poterant con
gruũẽ posteradie confirmatq; memoriam idẽ illud tẽpus quod ẽ in
causa solet. obliuio nisi etiam illa p̃uelox fere cuncta effluit. et uelut p̃sentia
officio functa nichil in posterum debeat tanq̃ dimissa discedit. Nec ẽ mi
rum magis habere animo q̃ diuũ affixa sint grhac ingeniorum diuer
sitate nata. Dubitatio ẽ aduerbum sit ediscendum dicturo animum ñ rerũ
atq; ordinem complecti satis sit. dequo sine dubio non potest inuniuer
sum p̃nunciari. Nam si memoria suffragaẽ. tempus ñ defuit. Nulla me
uelim syllaba effugiat aliq̃ ẽ scribere sit sup uacuũ. idq; p̃cipue apu
eris optanendum. atq; ihanc cõsuetudinẽ memoria grexercitatione redi
genda. ne nob discam ignoscere. Ideoq; et admoueri et ad libellũ rel
spicere uitiosũ. quod libertatẽ negligentie facit. nec q̃sq̃ se parum
tenere iudicat quod ne sibi grcidat ñ timet. Inde interrupti actionis
impetẽ et resistens acsa lebrosa oratio. et qui diẽ ediscenti similis ẽ omnẽ
bene tẽporum grãm pdit. t̃ hi ipso quod sẽp̃ isse se confitẽ. Memoria
aũ facẽ p̃mpti ingenii famam. ut illa que dicturo ñ in articulisse sibi
panus assumpsisse uideam. Quod et oratori et ipsi cause plurumũ cõfert.
Nam et magis miratẽ et muũ timet iudex quę non putat aduersus se ꝑpara
ta. idq; inactionib; mtẽ p̃cipua seruandũ ẽ. ut g̃dã ẽ q̃ optime uinci
mus. uelut soluta enunciemus. et cogitantib; ñ numq̃. et dubitantib;
simules q̃rere uideam q̃ articulum. Ergo q̃d sit optimum neminem fugit.
Siũ aut memoria natã durior erit aut ñ suffragabitur tẽp. ẽ inutile
erit ad oĩa se uerba alligare cum obliuio unius eorum cuilibet aut defor
men hesitationẽ aut etiã silentiũ indicat cuncta q̃ multo cõprehensis animo re
bus ipsis libertatẽ sibi eloq̃ndi relinquere. nam et mutuo pdit q̃sq; idq̃d
elegerat uerbum. nec facile reponit aliud dũ idq̃d sẽp̃ erat querit. si; ne
hi q̃dem infirme memorie remediũ ẽ. ñ nisi q̃ sibi facultatem aliquam di
cendi grtempe parauer q̃d sicui uerum g̃ defuerit huic omittere omnino totũ actionũ laborẽ ac siq̃d inliteris ualet adscribendũ posci sua
debo cõuertẽ. Sed; hec rara infelicitas erit. Cecũ q̃nũ natã studioq; ua
leat memoria. t̃ themistocles estis. que unũ intr anium optime locutũ
ẽ p̃hibet constat. t̃ mithridates cui duas et uiginti linguas quot natio
nib; impabat tradit notasse fuisse t̃ crassus ille diues. qui ẽ asie p̃fect. q̃nq;
greci sermonis differentias sic tenuit ut q̃ q̃sq; apud eũ lingua postu
lasset. eadem sibi uis redditũ ferret. t̃ cirus. que oĩũ multitudo tenuisse
creditũ ẽ nomina q̃n semel audiuit q̃libet multos uersus dr reddi
se theodectes. dicebant ẽ nẽ ee q̃ facerent. Sed; ñ numq̃. ut ipse inter
eẽm cogit. habenda cũ fidesẽ t̃ in hoc. ut q̃ crediderit et speret;

De pronuntiatione subquo capite de uocis natura de cura eius-
dem. de Gestu. de cultu. Quid cuiq; cause cueniat. Q'd cuiq; par-
ti et sententiis et uerb Q'd queq; deceat Intuendum esse;

Pronuntiatio aplerisq; actio dr. s; pus nomen
a uoce sequens agestu uideat accipere. Naq;
actionem cicero alias quasi sermonem. alias
eloqntiā qndam corporis dic. Idem tam duas
eius partis facit que sunt eadem pnuntiatiois.
uocem atq; motum. Qua ppter utraq; appel-
latione indifferent uti licet. habet autem res
ipsa miram qndam in orationib; uim ac potestatem. Neq; enim iam
refert qlia sint q int nosmet ipsos cōposuimus. q qm efferant.
Nam ita qsq; ut audit mouet. Quare neq; pbatio ulla que modo
uenit ab oratore tam firma e. ut nō pdat uires suas n adiuuat
asseueratione dicentis. Affectus oms languescant necesse e. n
uoce. uultu. toti ppe habitu corpis inardescunt. Nam cum hec oia
fecerimus. felices tam si nrm illum ignem iudex conceperit. ne
dum eum supini securiq; moueam. ac non et ipse nra oscitatione
soluat. Documto s l scenici auctores. q et optimis poetarum tā-
tum adiciunt gratie ut nos infinite mag eadem illa audita q
lecta delectent. et uilissimis etiam qb; dam impetrent aures ut qb;
nullus e in bibliothecis locus. sit etiam freqns itheatris. Qd si in
reb; quas fictas ee scim et inanes. tm pnuntiatio potest. ut ira.
lacrimas. sollicitudinem afferat. qnto plus ualeat necesse e ubi
et credim eqdem l mediocrem orōnem cōmendatā uirib; actionis
affirmaueri plus habituram ee q optimam eadem illa destitutā.
Siqdem et demosthenes qd eet in toto dicendi ope pmū interro-
gatus pnūtiatioi palā dedit eideq; scdm et terciū locū donec ab eo
qri desineret. ut eam uideri poss; n pcipuā s; solam iudicasse. ioq;
ipse tam diligent apud andronicum ypocritem studuit ut admi-
rantib; eius orationem rhodiis n in merito aeschisies dixisse uideat
qd si ipsū audissetis. m. cicero unam indicēdo actione dnari putat
hac. c. ij. lentulū plus opinionis cōsecutū q eloqntie tradit. eadem
c. gracchum in deflenda fris nece toci. p. r. lacrimas concitasse an-
tonium et crassum multū ualuisse. plurimum uero q hortensi-
um cui rei fides e quod ei scpta tm int fanum sunt quamdiu pn-
ceps orator aliqndo emulus ciceronis existimat e. nouissime q ad uix
scds ut apareat placuisse aliqd eo dicente quod legentes n inuenim

et hercule conualeant multum uerba pse. et uox ꝑ̄ am uiã ꝺꝺ icia
reb;. et egestus motusq; significet. Aliq̃ꝺ ꝑfecto ꝑfectum q̃ꝺꝺam
fieri cum omnia coꝝ̄ necesse ē. tamꝯ̄ q̃ rudem illam et qualem impe
cuiq; animi tulit actionem iudicent fortiorem et solam uiris digna
s; n̄ alii fere q̄;. q̃ etiam iudicando curam et artem et mitiorem et q̃cq̃ꝺ
studio parãt ut ad fectata et parũ naturalia solent ꝓbare. t̃ q̃ uer
borum atq; ipsius etiam soni rusticitate. ut cottam dic̃ cicero feci
se imitationem antiq̃tatis ad fectant. Uerum illi ꝑ suasione sua fru
ant̃ q̃ hominib; ut sint oratores satis putant nasci nr̄o labori dent
ueniam q̃ mich̃ credim̃ ee ꝑfectũ n̄ ũ natura cura muet̃. In hoc g̃
non contumacit̃ consentio ꝑ̄ mas partis ee nature. Nam certe bene
ꝑ nuntiare non poterit cui aut inscptis memoria aut in his q̃ su
bito dicenda eruit facilitas ꝑmpta defuerit nec si meñdabilia eis
incõmoda obstabunt. corꝑis ee potest ee aliq̃ tanta deformitas ut
nulla arte uincat̃ s; ne uox q̃dem n̄ liberalis actionem habere op
timam potest. bona enĩ firmaq; ut uolum̃ uel licet. mala t̃ imbecil
la et inhibet multa ut insurgere exclamare et aliq̃ cogit ut sũmit
tere et deflectere. et rasas fauces ac latus fatigatum deformi can
tico reficere. s; nos deꝯ nc̃ laq̃m̃ cui non frustra ꝑcipiẽ. Cum aut̃
sit omnis actio ut dyri induas diuisa partis uocem gestumq; quorũ
alt̃ oculos alt̃ aures mouet. ꝑquos duos sensus ois ad animum pe
netrat ad fectus ꝑ̄ uis ẽ. deuoce dicere cui etiam gestus accõmodat̃.
Ima ꝑ̄ ma obseruatio ẽ. q̃lem habeas. secꝺ̄ q̃m utaris. nata uocis
spectat̃ q̃ntitate et q̃litate q̃ntitas simplicior in sũmam enim gran
dis aut exigua ẽ. s; int̃ has extremitates sunt species et ab
ima ad summam ac retro s̃ multi g̃ꝺus. qualitas mag̃ uaria nã
est et candida et fusca et plena et grilis et leuis et aspa et contracta
et fusa et dura et flexibilis et clara et obstusa. sps ẽ longior
breuiorq; nec causam cur quidq; eorum accidat ꝑ seq̃ ꝓpositio
opi necessariũ ẽ. eorum nesit differentia inq̃b; aura illa concipit̃ an eor
ꝑquę uelut organa meatan ipsi ꝓpa natura anpur mouet̃ lateris
pectoris firmitas an capitis ẽ plus aduuuet. nam opus ẽ om̃ib; sic
non oris in suauitate s; narũ q̃; ꝑquas quod sup ẽ uocis segerit̃ dul
cis ee tam̃ n̄ exprobrans sonus utendi uoce multiplex ratio nã ꝑter
illam differentiam g̃ ẽ cripta acute grauis flexe. cum intentis
cum remissis cum inflatis cum inferioribus modis ẽ opus spatiis
q̃; lentioribus aut citatioribus s; his ipsis media interiacent multa.
et ut faciei quaq̃ ex paucissimis constat infinita ita et uox si pau

cas q̄ nominari possint continet spēs ꝑpa cuiq; ē. et non hec minus
auribꝫ; quam oculis illa dinoscit. augent aũ sic oĩa ita uocis q;
bona cura et neglegentia ⁊ inscitia minuunt. s; cura non eadem
oratoribꝫ; q̄ phonasci conuenit cũ multa sint utriusq; communia.
firmitas corpis. ne ad spadonum et mulierum et egrorum grilitatē
uox nīa tenuet. quod ambulatio unctio ueneris abstinentia. facili
us ciborum digestio idē frugalitas ꝑfat. ꝓterea ut sint fauces in
tegre idē molles ac leues. quarum uitio et frangit et obscurat et
graspat & scindit uox. ¶ Nam ut ait ex eodem spū accepto alium clusis
alium apris foraminib; alium nō satis purgate. alium quasse sonū
reddunt. item fauces. cum nimis strangulant uocē. parce obscurāt
rase graspant conuulsa facies organis similes. finditq; etiam spūs obiec
tu aliquo. sic lapillo tenues aque q̄rum spūs & si ulc̄ paulum cont.
aliq̄d cū cani relinquit post id ipsum quod offenderat humor quoq;
uocē ut nimiū impedit ita consumptus destruit. ¶ Nam fatigatio ut
corpa nō ad p̄sens m̄ tempꝰ s; & in futurū ad ficit s; ut communit et
phonasci et oratoribꝫ; necessaria ē exercitatio q̄ omnia conualescunt.
ita cure non idem genus ē. ¶ Nam neq; certa tempora ad spaciandum
dari possunt tot ciuilib; officiis occupato nec ꝑpare ab imis sonis uo
cem ad sūmos nec semp a contentione cōdere licet cum plurib; iudi
ciis sepe dicendū sit. ne ciborum q̄dem ē eadem obseruatio nā enim
tam molli teneraq; uoce quam forti ac durabili opus ē cum illi omis
& altissimos sonos leniant cantiores. nobis pleraq; aspere sint con
citateq; dicenda. et uigilande noctes et fuligo lucubrationum biben
da et insudata ueste durandum q̄re uocem deliciis nimis molliamus nec im
buat ea consuetudine quam desideratura sit s; exercitatio ei talis sit
q̄lis usus ne silentio subsidat s; firmet consuetudine q̄ difficultas ois
leuet. ediscere autem q̄ exercear is erit optimum. ¶ Nam ex tempore
dicentis auocata cura uocis ille q̄ ex reb; ipsis concipit ad fectus et edi
sserere q̄. magnime uariaq; et clamore et disputatione & sermonem &
flexus habeant. ut simul mollia pareamur his satis ē alioqn nitida
illa et curata uox insolitum laborem recusabit. ut ad sueta gymna
sia et oleo corpa quamlibet sint in suis certaminib; speciosa atq;
robusta similitare uer fasceq; et uigilias impes deficient. et q̄rent
unctores suos nudumq; sudorem. ¶ Illa q̄dem in hi opere ꝓcipi q̄s
ferat uitandos soles atq; uentos et nubila & ac siccitatem. ita si dice
dum in sole aut uentoso umido calido die fuerit reos deseremus.
¶ Nam q̄dem crudū aut iacturum aut ebrium aut erecto in uomitu q̄

cauenda q̄dam mouent declamare neminem q̄ sit nīsi cōpositus. ¶Illud non sine causa ē. ab omnib; p̄ceptum ut parcat̄ mgrime uoci in illo apuertia in adolescentia cōstitu. q̄ naturalit impedit̄. n̄ ut arbitror ꝑ calorē qd̄ q̄dam putauer̄ nam ē maior alius. s; ꝑ humorē pori. ¶ am h̄ etas illa turgescit. ¶taq; nares etiam ac pectus eo tempore tument atq; omnia uelut germinant tenera et iniurie ob nxa. s; ut ad ꝓpositum redeam. ¶am confirmate constitutaq; uocis genus exercitationis optimū duco quod ē. opi simillimum dicere cotidie sic̄ agrim̄. ¶amq; h̄ m̄ non uox cīn confirmat̄ et latus s; ē corpis decens et accomodatus orationi motus componit̄ n̄ alia ē. aū ratio pnunciationis q̄ ipsius orationis nam ut illa emendata. dilucida. ornata. apta ee debet. ita hec quoq; emendata erit id ē uitio carebit si fuerit os facile exꝑplanatum. iocundum. urbanum. id ē inquo nulla neq; rusticitas neq; pegrinitas resonet. ¶on enī sine causa dr barbarum grecum ue. ¶am sonis hoēs ut era tinnitu dinoscimus. ¶ta fiet illud quod ennius pbat cum dicit suaui loq̄ntiore cethegum fuisse. numquid cicero in his rep̄hendit q̄s aut latrare non agere? sunt enī multa uitia deq̄b; dyri cū inquadā ꝑ imi libri parte puerorum ora formarem opportunū ratus in ea etate facere illor mentionē inqua emendari possunt. ¶temq; si ipsa uox ꝑ mum fuerit ut sic dicā sana id ē nullum eorum dequib; n̄ reculi patiet̄ incōmodum de inde non subsurda rudis. immanis. dura. rigida. uana. ꝑpinguis. aū tenuis. imanis. acerba. puella. mollis. effeminata. sps nec breuis. nec parum durabilis. nec inceptum difficilis. dilucida ū erit pnunciatio ꝑmū si uerba tota exigerint quorum pars deuorari pars destitui solet pleriq; exemas sillabas non ꝓferentib; dum ꝑ orum sono indulgeat ut ē aū necessaria uerborum exꝑplanatio ita omnis imputare et uelut ad numerare litteras molestū et odiosum. ¶am et uocales frequentissime coeunt et cōsonantiū q̄dam inseq̄nte uocali dissimulant̄ utrāq; exemplum posum. multū ille et tris. uitat̄ ē durorum int̄ se cgressus. uim pellegit et collegit et q̄ alio loco dicta sunt. ¶deoq; laudat̄ in catulo suauis appellatio litterarum. sedm ē ut sit ratio distincta id ē q̄ die et incipiat. ubi oportet et desinat. observandum etiam quo loco sustinendus et q̄si suspendend̄ sermo sit quod greci. ~~ϗ ϗϗ o ϑ ϑ ϗ ϗ~~. ~~ϗ ϗ ϗϗ o c t ι τ ϑ ϑ ϗ ϗ~~ uocāt. q̄ deponend̄ suspendit̄. arma uirum q̄ cano quia illud uirum ad seq̄nti a ꝓnet ut sit uirum troie q̄ ꝑ mū ab horis. et hic rerum. ¶ā etiam si aliud ē uīn uenit q̄. quo uenit non distinguendū cīn q̄a utrumq; eode uerbo cōtinet̄ uenit tercio italiā q̄a interiectio ē facto ꝓfugus et cōmunem sermonē q̄ faciebat italiā laumaq; diuidit ob eademq; causam quarto

pfugus deinde lauinaq; uenit litora ui iam erit distinctio: qa inde alius incipit sensus. s; in ipsis etiam distinctionib; tempus aliam breuius aliam longius dabimus inter e enim sermonem finiat an sensum. Itaq; illam distinctionem litora ptenus altero sps initio insequar cum illuc uenero atq; alte moenia rome deponam et morabor et nouum rursus exordium faciam. s aliqn et sine respiratione quedam more & imperihodis ut in illa in [illegible] u populi. r. negotium publicum gerens magister equitum et cetera multa menbra habent. Sensus enim s alii atq; alii et unam circumductionem ita paulum morandum inis inter uallis. non inter rumpendus e contextus. et econtrario spm interim recipere sine intellectu more necesse e. Quo loco qsi surripiend e. Alioqn si inscite recipiatur. non minus afferat obscuritatis q uitiosa distinctio. Uirtus autem distinguendi fortasse sit parua. Sine qua tn ee nulla alia in agendo potest. Ornata e pnuntiatio cui suffragatur uox facilis. magna. beata. flexibilis. firma. dulcis. durabilis. clara. pulchra. secans aera et aurib; sedens. Est enim qdam ad auditum ac comodata no magnitudine s; ppetate ad h uelut tractabilis utiq; habens omis in se q desiderantur sinus intentionesq; et toto ut aiunt organo instructa cui aderit lateris firmitas. sps cu spacio ptinax tu labori n facile cessurus. neq; grauissimus ut in musica sonus nec accutissimus orationib; conuenit. Nam et hic parum clarus nimiumq; plenus nullum afferre animis motum potest. Et ille ptenuis et in modice claritatis tum e ultra uerum. tum neq; pnuntiatione flecti neq; diutius intentione ferre potest. Nam uox ut nerui q remissior hoc grauior et plenior. q tensior: hoc tenuis et acuta magis e. Sicima uim n habet sumarum pepi ditatur. Mediis ergo utendum sonis. hiq; tum augenda intentione excitandi. tum sumittenda s temperandi. Nam pma e obseruatio recte pnuntiandi equalitas. ne sermo subsultet in parib; spaciis ac sonis. miscens longa breuib; grauia acutis. elata sumissis et in equalitate horum omniu sic pedum claudicet. secunda uarietas est. quod solu e pnuntiatio. ac neqs pugnare inter se putet equalitatem et uarietatem cum illi uirtuti contrarium sit inequalitas huic q dr. Monoiaia qsi qdam unus aspectus. ars porro uariandi tum gram pbet ac renouet aures tum dicentem ipsa laboris mutatione reficit ut standi ambulandi sedendi. iacendi uices sunt nich q eorum pati unum diu possimus. Illud u maximu s; id paulo post tractabimus qd scdm ratione reru deqb; dicimus animoruq; ue habitus confirmanda uox e ne aboratione discordet. Uidemus igitur illam q grece Monotonia

uocat̃ una q̃dam ſp̃s ac ſoni intentio n̄ ſolum ne dicam̃ oīa clamoſe quod
inſanū ẽ. aut int̃ loq̃ndi modum quod motiuẽ aut ſúmiſſo mur-
mure quo etiam debilitat̃ oīs intentio. ſ; ut in iſdem partib; iſdem q̃
adfectib; ſ cū q̃dam n̄ ita magne uocis declamatione ſ̃p̃ aut uerbor̄
dignitas. aut ſententiarum natura aut depoſitio aut inceptio aut tran-
ſitus poſtulabit. ut q̃ ſingulis p̃ryerunt coloribus; alia tam̃ eminentiora alia
reductiora fecer̃. ſine q̃ ne m̃bris q̃dem ſuas lineas dediſſent. ꝓponam̃ enī
nobis illud ciceronis in oratione nobiliſſima pro milone p̃incipiū. Non me
ad ſingulas pene diſtinctiones quamuis ineadem facie cū q̃ſi uultus mu-
tandus eſt? Et ſi uereor iudices ne turpe ſit p̃fortiſſimo uiro dicere:
incipienti timere etiam ſi ē coto ꝓpoſito contractū acq; ſúmiſſū q̃a
et grauidum ē et ſollicita grauidū cui fuerit neceſſe ē aliq̃d pleniꝰ
et erectiꝰ dum dic̃ p̃fortiſſimo uiro. q̃. cū et ſi uereor et turpe ſit
et timere. iam ſcḋa reſpiratio increſcat oportet et naturali quoḋa
conatu qua mīn̄ pauide dicim̃ q̃ ſecunt̃. et quod magnitudo animi
miloniſ oſtendit̃. minimeq; deceat cum ciuis annuis ipſe mag̃ deꝛet
. p. ſaluti q̃. ſua p̃turbet̃. deīn quaſi ob iurgatio ſui ē. me ad eius
cauſam parem animi magnitudini afferre non poſſe. cum in uidio-
ſiora cui b̄ nouꝰ iudicū noua forma ꝯtet oculoſ. Illa ū iam penitꝰ apꝰ ut
aiunt abiit q̃ quocunq; inciderunt cō ſuetudinem fori. et priſtinū
morem iudiciorum req̃runt. Nam ſeq̃ſ lacrimam etiam aq; ſuſſumẽ.
Non enim corona conſeſſuſ uir cinctuſ ē ut ſolebat. Q. ḋ notaui ut
appareret n̄ ſolum in membriſ cauſe. ſ; & in articuliſ ē aliq̃ p̃nunciandi
uarietatem. ſine q̃ nich neq; mīn̄ ē. Vlor autem ultra uires urgenda n̄
ē. Nam et ſuffocata ſepe et maiore miſu minuſ clara ē. et interi diſa
in illum ſonum erumpit. cui greci nom̄ agallorum immaturo can-
tu dederunt. nec uolubilitate nimia cōfundenda q̃ dicim̃. q̃. et diſtinctio
perit et affectuſ et n̄ nūq̃ & uerba aliq̃ ſui parte fraudant̃. cui con-
trariū ē uitiū nimis tardatis nam et difficultatē inuenienti facit̃. et
ſegnitia ſoluit animoſ. et inq̃ ē aliq̃d temporib; p̃finitis aq̃ pdit. pm-
tum ſit oſ n̄ p̃cepſ. moderatū n̄ lentū. ſp̃s q; nec crebro receptuſ conci-
dat ſententiā nec eo uſq; trahat̃. do nec deficiat. nam et deformiſ ē cō-
ſumpti illiuſ ſoni et reſpiratio ſubaq̃ diu p̃ſſi ſimiliſ. et receptuſ lon-
gior et non opportunuſ ut q̃ fiat non ubi uolumuſ. ſ; ū neceſſe ē. q̃re
longiorem dicturiſ peribodon colligendul ē ſp̃s. ita cū ut neq; diu neq;
cōſonoſ faciam̃ neq; oīno ut manifeſtum ſit. reliq̃ partib; optime int̃
iūcturaſ ſermoniſ reuocabit̃. ꝛſerend̄ aut̃ ē ut ſit q̃. longiſſimuſ. qḋ
demoſthenes ut efficeret ſcandēſ in ad uerſum continuabat q̃. poſſet

plurimos uersus. idem q̄ facilius uerba ore libero exp̄meret. calculos
lingua uoluens dicere domi solebat. ē interim et longus et plenus
et clar⁹ satis n̄ tn̄ firme intentionis ideoq; tremulus ut corpora
q̄ aspectu s̄ integra neruis parum sustinent̄. id ~~Brammon~~ greci uo-
cant. s̄ q̄ sp̄m cum stridore p̄ raritatē dentium n̄ recipiunt s; resorbent.
s̄ q̄ crebro anhelitu et introrsum etiam clare sonante imitent̄ iumenta
onere et iugo laborantia. quod ad fectant q̄; tanq̄ inuentionis copia
urgeant̄ maiorq; uis eloq̄ntie ingruat quam que emicti faucib; possit.
En ali⁹ concursus oris et cū uerbis suis cū luctatio. Jam tusire et expuere cre-
bro et ab imo pulmone pituitam trocleis adducere et oris umore proximos
spargere et maiorem partem sp̄s ineloq̄ndo p̄ nares effundere etiam si n̄
utiq; uotis s̄ uicia q̄a tn̄ p̄pt̄ uocem accidunt potissimū huic loco subici-
ant̄ s; quodcumq; ex his uiciū maḡ tuleri. quamq̄ nc̄ maxime liberat̄
in causis omnib; scholisq; cantandi quod inutilius sit an fedius. Nescio
q̄d eni minus oratori cōuenit q̄ modulatio scaenica et n̄ nūq̄ ebriorum
aut cōmisantiū licentie similis? quid u̅ mouendis ad fectib; contrariū
maḡ quam cum docendum irascendum indignandum cōmiserandum
sit non solum ab his ad fectib; in q̄s indicendus ē iudex recedere s; ipsā
foris sanctitatem ludorū talariū licentia soluere. nam cicero illos ex licia
et cariaret horas pene cantare in epilogis dix̄. nos ē cantandi seueriorem pau-
lo modum excessimus. q̄sq̄ ne n̄ dico homicidio sacrilegio parricidio s; de
calculis certe atq; rōnib; q̄sq̄ deniq; ut semel finiam in lite cantat? q̄d si
omnino recipiendum ē. Nich̄ cause ē cur non illam uocis modulationē
sub is actib; immo me hercule q̄d ē huic deformitati p̄p̄ius cimbalis ad iu-
uenī. facim⁹ tn̄ hoc libent̄. nonne cuiq̄ s̄ iniocunda. q̄ cantant ipsi. et
laboris in h̄ q̄ magendo minus ē? et sūt q̄dam q̄ scd̄m alia uite uicia
etiam hac ubiq; audiendi quod aures mulceat uoluptate ducant̄. q̄d
g̅ n̄ et cicero dicit et aliquē in orōne cantū obscuriorem? et hoc q̄dā
naturali initio uenit. ostendā n̄ multo post ubi et q̄tenus recipien-
dus sit hic flexus et cantus q̄dem s; q̄d pleriq; intellige nolunt ob
scurior. Jam enim tempus est dicendi que sit apta p̄nuntiatio que
certe ea ē q̄ is de q̄b; dicim⁹ adcommodat̄. quod quidem maxime ex
parte prestant ipsi motus animorum. sonat que uox ut ferit̄. s;
cum sint alii ueri ad fectus. alii ficti et imitati: ueri naturalit̄ erum-
punt ut dolentium irascentium indignantium s; carent arte ideoq;
ue s̄ discipline tradicione formandi. cont̄ q̄ effingunt̄ imitatione
artem habent s; hi carent natura ideoq; in is p̄mū ē bene affici
et concipe imagines rerum. et eam ueris mouori sic uelut media uox que

habitum a nr̄is acceperit hunc iudicum animis dabit. ē enim m̄tis īdex
ac totidem quot illa mutationes habet. Itaq; laetis in reb; plena sim-
plex et ipsa quodām̄ hilaris fluit. at in certamine erecta totis uirib;
et uelut omnib; neruis intendit̄ atrox in ira et aspera ac densa et re
spiratione crebra. neq; enī potest ēē longꝰ spiritus cum immoderate ef-
funditur paululū facienda lenior. q̄a n̄ fere ad hanc n̄ inferiores con-
fugiunt. aut īblandiendo fatendo satis faciendo rogando lenis, ꝯ sūmis-
sa. suadentium. et monentium. et pollicentium. et consolantium gra-
uis. in metu. et uerecundia: contracta. ad hortationib; fortis. disputa-
tionib; teres. miseratione flexa et flexibilis et consulto q̄si obscurior.
At ingressionib; fusa et secure claritatis. in expositione ac sermonib;
recta et int̄ acutum sonum et grauem media. Attollit̄ aut̄ concita-
tis affectib; compositis descendit ꝓ utriusq; m̄ altius uel inferi. Q̄d
autem q̄sq; in dicendo postulet locus. paulum differam. ut de gestu
p̄ius dicam. q̄ et ipse uoci consentit et animo. cum ea simul paret.
Is q̄ntum habeat in oratore mom̄ti satis l̄ ex eo patet: qd̄ pleraq; etiam ci-
tra uerba significat. quippe non manus solum. s; nut̄ etiam declarant
nr̄am uoluntatē et in mutis ꝓ sermone s̄. et salutatio frequent̄ sine uo-
ce intelligit̄ atq; affic̄. et ex uultu ingressuq; ꝑspicit̄ habit̄ animorū.
et animaliū q̄; sermone carentiū ira. leticia. adulatio. et oculis et q̄b; dā
aliis signis corporis deprendit̄. Nec mirū si ista q̄ tam̄ in aliq̄ posita s̄t
motu tm̄ in animis ualent. cum pictura tacens opus et habit̄ semꝑ eiusdē
sic in intimos penetret affectus ut ipsam uindicendi non numq̄ supare
uideat̄. cont̄ si gestus ac uultus ab oratione dissentiat tristicia dicamus
hilares affirmem̄ aliq̄ renuentes n̄ auctoritas m̄ uerbis s; etiam fides
desit. decor q̄; a gestu atq; motu uenit. Ideoq; demosthenes grande q̄ddā
intuens speculum componere actionem solebat. Adeo quanuis fulgor
ille sinistras imagines reddat suis demum oculis credidit qd̄ effice-
ret p̄cipuum ū in actione sic̄ in corpore ipso caput ē. cum ad illum
deq̄ dixi decorem tū ꝯ ad significationem decoris illa sunt. ut sit p̄mo
rectum et scd̄m naturam. Nam et de iecto humilitas. et supino arro-
gantia. et in lat̄ inclinato langor et p̄duro ac rigenti barbaria q̄dam
m̄tis ostendit̄. tum accipiat aptos ex ipsa actione mot̄. ut cū gestu cō-
cordet et manib; ac laterib; obsequat̄. aspectus enī semꝑ eodem uertitur
q̄ gestus. exceptis q̄ aut dampnare aut concedē. aut a nob̄ remouere opor-
tebit. ut idem illud uultu uideam̄ auersari. manu repellere. dii talē
auertite pestem. haudēgo q̄dem tali me dignor honore. Significat ū
plurib; modis. Nam pret̄ ānuendi. renuendi conformandiq; motus

sunt et uerecundię. et dubitationis. et indignationis. noti et cōmunes omnib; Solo tamē eo facere gestum scenici q; doctores uitiosum putauer. etiam frequens ei nutus n̄ caret uitio. adeo iactare id et comas gerentem rotare fanaticum ē. Dominat autem ingrime uultus. hi supplices. hoc minaces. hoc blandi. hoc tristes. hoc hilares. hi erecti. hoc sūmissi sum hoc pendent hoes. hoc intuent. hic spectat etiam antequam dicim hoc quosdam amant. hoc odimus. hoc plurima intelligimus. hic ē sepe pom̄ib; uerb. Ita in us q ad scenam cōponunt fabulis artifices pnunciandi. Ap sonis q; affectus mutuant. ut sit ecope tragoedia tristis. atqx media. at contra aigre. truculentus hercules. Incomoditus ū pret aliam obseruationē q seruile nones. parasita. rustici. mulices. meretricule. senes austeri. ac mites. iuuenes. seueri aclyxuriose matrone. puelle int se discernunt. pat ille. cui pcipue partes sunt q̄a interim conciliatus. interim lenis ē. Altero erecto altero cōposito ē supcilio. atq; id ostendere ingrime. latus actoribus; motus ē. qd cum his quas agunt partib; congruat s; ipso uultu plurimum ualent oculi. pquos ingrime anima se manat ut extra motum q; et hilaritate emicescant et tristicie quoddam nubilū ducant. Cum etiam lacrimas his natura negat. indices dedit q aut erumpunt dolore aut leticia manant. motu ū intenta remissi supbi torui mites aspi fiunt. q ū actus po poposcerit fingent. rigidi ū et grauis aut languidi et torpentes aut stupentes aut lasciui et mobiles et natantes et q̄dam uoluptate sua suffusi aut limi. et ut dicam uerum aut poscentes aliquid pollicentes ue numq; ē debebit nam optos cōpressos ue eos indicēdo q̄s n̄ plane rudis aut stultus habeat? et ad hec omnia gr pmda in palpebris etiam et ingenis ē quoddam deseruiens his ministerū. multum et supciliis agit. nam et oculos formant aliquatenus et frontis impant. his contrahit acollit emittit ut una res mea plus ualeat sanguis ille q; mentis habitu mouet et confirmam uerecundia cutem accipit effundit in rubore ē cum metu refugiabit omnis et pallore frigescit. temperatus medium quoddam serenum effic unum in supercilis. sic aut ut imota s omnino aut nimium mobilia aut inequalitate ut m̄ de psona comica dixeram dissident. aū cont id quod dicim fingunt. Ira enim contractatis. tristicia deductis hilaritas remissis ostendit annuendi q; et renuendi uoratione dimittunt aut alleuiant. Labrib; labris q non fere q q; decent ostendimus. tam et sidere sui contemptus fastidium significari solet nā

et corrugare nares ut horatius ait. et inflare et mouere et digito inquie-
tare et impulso subitu spm excutere et deducere sepius. et plana manu
resupinare indecorum ē. cum emunctio etiam freqntior n̄ sine causa rep-
hendat. Labra et porriguntur male. et scinduntur et astringuntur et dedu-
cuntur. et dentes nudant. et inlatus ac pene ad aurem trahuntur et uelut
quodam fastidio replicantur et pendent et uocem tm̄ altera parte dimittunt.
Lambere q̄; ea et mordere deforme ē. cum etiam inefficiendis uerbis
modicus eorum eē debeat motus. Ore enim mag q̄ labris loqndum ē.
Ceruicem rectam oportet eē non rigidam aut supinam. Collū diuer-
sa quidem s; pari deformitate et contrahit et tendit. S; tenso subē et labor.
tenuatq; uox ac fatigat. affixum pictarimentū min̄ claram et q̄si latiorem
p̄sso gutture fac. humerorum raro decens adleuatio atq; contractio ē.
breuiat enim ceruix. et gestum q̄ndam humilem atq; seruilem &
q̄si fraudulentum fac. cum se in habitum adulationis metus fingūt.
Brachii moderata p̄iectio. remissis humeris atq; explicantib; se in p̄fe-
renda manum digitis continuos et decurrentis locos maxime decet.
At cum speciosius quid uberiusq; dicendum ē. ut illud saxa atq; solitu-
dines uoci respondent. expatiat ilatus. et ipsa quodām secum gestu fū-
dit oratio. Manus u̇ sine q̄b; trunca eēt actio ac debilis. uix dici potest
quot motus habeant. cum pene ipsam uerborum copiam p̄seq̄ntur. Nam
cetere partes loq̄ntē adiuuant. he ꝓpe s ut dicam ipse locuuntur. an nō
his poscim̄. pollicem̄. uocam̄. dimittim̄. minam̄. supplicam̄. abhominam̄.
timem̄. interrogam̄ negamus. gaudiū. tristiciam. dubitationē. confes-
sionem. penitentiā. modum. copiam numerum. temp̄. ostendimus?
Non eēdem cōcitant. inhibent. supplicant. p̄bant. admirant. uerecun-
dant. n̄ in demonstrandis locis atq; p̄sonis. aut uerborum atq; p̄no-
minū optinent uicem. ut in tanta p̄om̄s gentes nationesq; lingue
diuersitates hic m̄ omniū hominum cōmunis sermo uideat. Et hiq̄dē
deq̄b; sum locutus cum ipsis uocib; naturalit exeunt gestus. Alii sunt
q̄ res imitatione significant ut si egrum temptantis uenas medici simi-
litudine aut citharedum formatis ad modum p̄cutientis neruos manib;
ostendas quod ē gen̄ quam longissime in actione fugiendum. Ab esse
enī plurimū a saltatore debet orator ut sit gestus ad sensus mag q̄ ad
uerba accōmodat̄. quod etiam histrionib; paulo grauiorib; facere mo-
ris fuit. Ergo ut ad se manum referre cum de ipso loquat et in eū
quem demonstret intendē et aliq̄ his similia p̄miserī. ita non effinge-
re status q̄sdam et q̄cq̄d dicet ostendē neq; id in manib; solum s; i oī
gestu ac uoce seruandum ē. n̄ enī aut in illa periodo stetit soleat

p̄cor .p. r. inclinatio incumbentis in mulierculā uerris effingenda ē. aut in illa cedebat in medio foro messane mor̄ latterum. q̄lis ē aduerbia solet torq̄ndus. aut uox q̄lis dolon gr̄p̄mit̄ eruenda. cum in comediq; pessime facere uideant. qd̄ ē si uiuuenē agant. cum cū inḡr positione aut senis sermo ut in hidrie plogo. aut mulier̄ ut in georgo incidit tremula t̄ effeminata uoce p̄nunciant. Adeo in illis q; ē aliq̄ uitiosa imitatio. quorum ars omnis constat imitatione. ¶ Est autem gestus ille maxime cōmunis. q̄ medius digit⁹ in pollicem contrahit̄ explicatis trib; et p̄cipuus utilis. cum leni inutramq; partem modice platus simul capite atq; humeris sensim adhibit q̄ manus ferat̄ obsecūdantib; et in narrando certus. s; cum paulo p̄ductior. et inḡr p̄brando et arguendo acer atq; instans. longi⁹ enī parcib; his et liberi⁹ gerit̄. uitiose ū idē sinistrum q̄si humerū petens in latus agi solet. quanq̄ adhuc penul aliq̄ cōtinuersum brachiū p̄fer̄ et cubito p̄nunciant. Duo q; medii sub pollicem uenium̄t. et ē hic adhuc p̄ior gestus instantior p̄cipio et narrationi non comodat⁹. At cum tres contracti pollice p̄mun̄t. cum digit⁹ ille q̄sū o patrē crassum cicero dicit explicari solet. his inḡr p̄brando et indicando uī ei nom̄ ē ualet. et aleuata ac spectante humerū manu paulum inclinat⁹ adfirmat. uersus interram et q̄si p̄ū urget. et aliq̄n p̄numero ē. Item summo articulo utrinq; leuit̄ adp̄nso duob; modice curuatis minim̄ tam arguitari uidet̄ q; medium articulū pot̄ tenent tanto cōtractioribus; ultimis digitis q̄nto p̄ceps descendet̄. ē ille uere oratorib; aptissimus q; quattuor p̄mis leuit̄ insūmum cohercentib; digitis sinpectul aboze aut pectore fert̄ ad nos manus. et deinḡ prona ac paulū plata lgrat̄. hoc in cepisse demosthenem credo ut illo procliphonte timido submissoq; p̄cipio. sic formata cicero nis manū cū diceret si iudices ingenii mei quod sentio quam sit exiguum. eadem aliq̄tenus liberi deorsū spectantib; digitis colligit̄ in nos et fusis paulo inuerso resoluit̄ ut quodāmō sermonem ipsum p̄ferre uideat̄. binos interi digitos distinguimus. s; n̄ inserto pollice. paulū cū inferioribus; int̄ spectantib; s; ne illis q̄dem tensis q; sup̄ ī duo interi extremi: palmā circaima pollicis p̄munt. Ipse p̄oribus; ad medios articulos iungit̄. Interi quart⁹ obliquе reponit̄. Interi quattuor remissis magis quam tensis pollice int⁹ inclinato habilem demonstrando inlat⁹ aut distinguendis q̄ dicim⁹ manum facim⁹. cū supina ī sinistrum latus prona in alterū fert̄. sunt et illi breues gestus cū manū leuit̄ pandatur. q̄lis fouentiū ē. parcis int⁹ ualt̄ et sub absentientib; humeris mouet̄. maxime apta: parce et quasi timide loq̄ntib; ē admirationib; conuenies ille gestus q̄ manū modice

supinaq; ac pſingulos animo collecta digitos redeunte flexu simul explicat atq; conuertit. nec uno in interrogantes gestu componim. plerumq; cū uertentes manum ut cumq; composita ē. pollici proximus digitus medium quoquo dexte ē unguē pollicis summo suo iungens. remissis ceteris ē et ad pbandū; et narrandū; et distinguendū; decorus cū indissimilis ſ; cūplexus ꝯb; digitis quo nunc greci plurimū utunt ē etā utraq; manu quocies embrimata sua gestu coruscanda uelut celi manus lenior pmittat et adsentant. curatior horat. interim laudat. ē et ille urgentis oronē gestus uulgari magis q. rarior. q contrahat alterno celeriq; motu et explicat manum et ē ille caua et rara et sup humeri altitudinem elata cum qdā motu uelut horatur manus peregrinis schol cū ppe recepta remula segnitia ē digitos cum sūmi coierunt adosse referre cur q̄buſdam. displicuerit nescio. Nam id et lenit admirantes et interim subita indignatione. t ut parcentes et deprecantes. facimus. q̄ cōpſſam & manū insignū penitentie t ire pectoris admouem. ut uoluit. t int dentes exp̄ssa nō dedecet. quid nunc agam. q̄d faciam auerso pollice demonstrare aliq̄d receptum magis puto q̄ oratori decorum. ſ; cum omnis motus. ſex partes habet septimā sit ille q̄ inse redit orb. uersa ē. una circumuersio. reliq̄ ante nos et dextra leuaq; et sursū et deorsum aliq̄d ostendunt. in posteriora gestus nō dirigit. Interi cū uelut reici solet. O prime aut manū asinistra parte incipit indextra ponit. ſ; ut ponit nō ut ferire uideat. quanq; et infine et interi cadit. ut ceno tamen redeat. et nō nūq; resilit t negantib; nob t admirantib; hic uetereſ artifices illud recte adiecerunt. ut manus cōsensu et inciperet. et deponeret. Alioqn enī aut ante uocē erit gestus aut post uocem quod ē utrūq; deforme. Nulla lapsi nimia supralucare ſ quod int uallum motus tria uerba ēe uoluerunt quod neq; obseruari nec fieri potest. ſ; illi quasi mensuram celeritatis celeritatisq; aliquam ēe uoluerunt. Neq; immerito. ne aut diu otiosa ēe manus. aut quod multa faciunt actionem continuo motu concidēt. Aliud ē quod et fit frequentius et manū fallit. ſ q̄dam latentes sermonis frequentius et q̄ſi aliq̄ pedes adquos plurimū gestus cadit. ut sit unos motus nouum cū alio. c. cesar terci et ante hanc diem. quare nō auditum. deinq; ꝓpinquus nisi et atq; et g̃ tulero et detulit. unde idquodq; fluxit utrum ut uuenes cum sēbunt gestus p̄modulati cogitatione sic cōponant q̄m casura manū ē. Inde et illud uitium ut gestus qui infine dexte ēe debet insinistrum frequent desinat. melius illud. c sit in sermone omia breuia q̄dam membra atq; si necesse sit

recipere spiritum liceat. Adhec gestum disponere. ut puta nouum crimen.
.c. cesar. habet per se finem quandam suum quia sequitur coniunctio. deinde et ante
hanc diem non auditum satis circumscriptum est. Adhec commodanda ma-
nus est idque dum eripit prima et composita actio. at ubi eam color conci-
tauerit etiam gestus cum ipsa orationis celeritate crebrescet. Aliis lo-
cis citata aliis praessa conueniet pronuntiatio. illa transcurrimus conge-
rimus abundamus festinamus. hac instamus inculcamus infigimus. plus autem
ad fectus habent lentiora. ideoque roscus citatior. esopus grauior ingres-
sus est. serui ancillule parasiti piscatores citatius mouetur. tolli autem
manum artifices suppra oculos demitti inter pectus uetant. Adeo a ca-
pite eum petere aut ad imum uentrem deducere uitiosum ha-
betur. ad sinistram intra humerum promouetur. ultra non decet.
sed cum auersantes in leuam partem uelut propellemus manum sinister
humerus proferendus. ut cum capite ad dexteram ferente consentiat.
manus sinistra numquam sola gestum recte facit dextre se frequenter accom-
modat. siue in digitos argumenta digerimus siue auersis in sinistrum
palmis abominamur. siue obicimus aduersa siue in latus utramque
distendimus siue satis facientes aut supplicantes. diuersi autem sunt
hi gestus. sumittimus siue adorantes attollimus siue aliquam demonstra-
tionis. aut inuocationis protendimus. uos albani tumuli atque lu-
ci. aut gracchanum illud. quo me miser conferam in capitolium
ad fratris sanguinem an domum? plus enim ad fectus in his iuncte
exibent manus. In rebus paruis mitibus tristibus breues. magis letis atro-
cibus extensiriores sunt. Uitia quoque earum subicienda sunt que quidem accidere
etiam exercitatis actoribus solent. Nam gestum: poculum poscentis aut
uerbera minanantis aut numerum quingentorum flexo pollice effi-
cientis que sunt aquibusdam scriptoribus notata ne in rusticis quidem uidi.
aut ut bracchio exerto introspiciatur. latus ut manum alius ultra
sinum proferre non audeat. Alius inquantum patet longitudo protendat
aut ad tectum erigat. aut repetito ultra leuum humerum gestu ita inter-
gum flagellet ut consistere post eum parum tutum sit. aut sinistrum
ducat orbem aut timere — sparsa manu in proximos offendat aut
cubitum utrumque in diuersum latus uentilet sepe scio euenire
solet esse. et pigra et trepida et secanti similis interim etiam iunctis
digitis aut a capite deiciatur aut eadem manu supinata in superiora
iactetur fit et ille qui inclinato in humerum dextrum capite
brachio ab aure protens o manum in feste pollice extendit. qui
quidem maxime placentis qui se dicere sublata manu iactant. Adi-

ciat. licet vol q̄ sententias vibratis digitis iaculant aut manu sublata denuncient aut quod pse interim recipiendū ē quociens aliq̄d ipsi placuit inguis erigunt. s; uitiosū id faciunt aut digito q̄nto plurimū possunt erecto aut etiam duob; aut utraq; manu ad modum aliq̄d portentum composita. his accedunt uitia non nature s; trepidationis cū ore concurrente ryra risi memoria fefellit aut cogitatio n̄ suffragetur quasi faucib; aliq̄d obstiterit. insonare inaduersum. tergere nares obambulare sermone inpfecto. resistere subito. et laudem silentio postere. que omnia pseq̄ ppe infinitum ē. sua enim cuiq; uitia pectus acuentes nec piciant ob seruandum pandent enim posteriora ee odiosa omissis suspinatas latera cum gestu consentiant. fac enī aliq̄d et voci corporis motū adeo ut cicero plus illo agi quam manib; ipse putet. Ita enim duc moratore. Nulle arguentie digitorum n̄ ad numerum articulus cadens strunco magr toto se ipse moderans et uirili lacertum flexione femr ferire qd adhemis p̄mus fecisse creditr deon et usitatum ē. et indignat decet et grecitat auditorem idq; incalidio cicero desiderat. non frons mḡd pcussa non femr. quanḡ; si licet defronte dissentio. nam etiam complodere manus scenicum ē pectus cedē illud q̄; raro decebit. caua manu summis digitis pectus adpete siq̄ndo nosmet ipsos adloquem cohortantes obiurgantes miserantes quod si q̄ndo fiet togam q̄; inde remouerī n̄ decebit. Impedib; observanr stat et incessus plato dextro stare et eadē manū ac pedem pferre deformest. indextrum incumbere interim dat s; aequo pectore quitū comicus magr qua oratorius gestus ē male etiam insinistrum pedem insistentium dextera aut tollit aut sūmis digitis suspenditur. Ularicare supmodum et instando deforme ē. et accidente motu ppe obscenum pcursio opportuna breuis moderata rara cōuenientia et abulatio q̄dam ppr in modicas laudationum moras quanḡ; cicero raru incessum neq; ita longum pbat. discursare uero et quod domid afer dulata mālio dr̄ satagere nepissimū urba neq; flauus uergin inuorgaur deq̄dam suo antiso phiste qd milia passuum declamass;. pcipue illud scio ne ambulantes auertam audicib;. s; sunt obliq̄ pedes ad cōsiliū nob respacientib; id fieri iudicis p̄uatis. n̄ potest. Verum et breuiora s spacia nec auersi diu sumus. Interim tū recede sensim dat. q̄dam & resiliūt quod ē plane ridiculū pedis suppositio ut loco ē opportuna ut aut cicero in conuentionib;. Aut incipientes aut finientes. ita crebra et inepte hominis et desinit iudicē in se conuertere. ē et illa indecora idextrū acleuum lat uacillatio alterius pedis; insistentium. longissima fugienda motus actio q̄lem in uno cicero duc fuisse unde etiam

saltationis quoddam genus cui sit apellantū . reprehendenda ē et illa frequens et cōcessata in utraq; parte mutatio q̄ incursione patre inrisit et uulnus querens q̄s in lunē loq̄rec̄ et sicimus . ¶ Nam cum adsidente collega q̄ erat ꝓpē ualitudinem et diligatus et plurimis medicaminis dilibutus multum se curuo gr̄more iactass; . ¶ Numq̄ inquid octauu college tuo gratiam referes q̄ n̄ fuiss; hodie ꝛeiscemus ceca medisseret . Iactant̄ et humeri q̄dō uitium demostenes ita dr̄ emendasse ut cum manguisto quodam pulpito stans diceret hasta humero dependens imminueret . ut si calor ethicendi uitare id credidiss; offensatione illa cōmoneret . Ambulam̄ loq̄ ita demum oportet si in causis publicis iq̄b; multis iudices q̄d dicim̄ q̄si singulis inculcare peculiariter uelim̄ . Illud n̄ referendū quod q̄dem retecta in humerum toga cum dextra sinū usq; lumbos redyerunt sinistra gestu facientes spaciant̄ . et fabulant̄ . cum ē leuam restringere plata longius dextra sit odiosum . Unde moneor unde ne id quidem transeam nepessime fieri cum int̄ morales laudationū aut in aurem alicuius locunt̄ aut cum sodalib; iocant̄ . Aut n̄ nūq̄ ad librarios suos ita respiciunt ut postulam dictare uideant̄ . inclinari ad iudicem cum doceas utrq; quid de quo loquaris sit obscurꝰ decet . incubere aduocato aduersis subsellis sedenti cōtumelios reclinari etiam ad suos et manib; sustineri n̄ plane iusta fatigatione delicatum sic palam moneri grecidentes aut legere . ¶ Namq; in his oīb; et uis illa dicendi solut̄ et frigescit affectus et uider parum sibi presta ri reuerentia credit . transire induersa subsellia parū uerecūdū ē . nam et cassius se uersus urbane aduersus hoc facientes lineas poposcit . et si aliq̄ndo concitare itur numq̄ non frigide redit̄ . multum grius q̄ ꝓcepiū mutare necesse ē ab iis q̄ dicunt apud tribunalia . nam et uultus erectior . ut eum apud quem dr̄ spectet ut ad eundem tendens elatior sit necesse ē . et alia q̄ occurrere etiā meditanti omnib; possunt . Item q; ab his q̄ sedentes agent . ¶ Nam et fere sic hi in reb; minoribus et idem impet̄ actionis ee n̄ possit . et q̄dā uitia fiunt necessaria . nam et dexter pes aleua iudicis sedentis . pferendus ē in sinistrum eam ut ad iudicem spectent eq̄de pedes q; et ad singulas clausulas sententiarum uideo adsurgentes s̄ . et n̄ nullos subin aliquid etiam spaciantis . q̄d andecat ipsi uiderint cum id faciunt non sedentes agunt . bibere aut etiam ē int̄ agendum q̄d multis moris fuit et ē q̄b usdam laboratore meo peul absit . ¶ Nam sq̄s alit̄ dicendi onera pferre non possit non ita miserum ē.

quod non ē agere poctulq; multo quam ctopis et hominum contempti
fateri. cultus non ē pus oratoris aliquis: s; magn moza conspicit q̄re sit
ut omnib; honestus debet ee splendidus et uirilis nam et togam
et calceus et capillus tam nimia cura qua neglegencia s̄ rep̄hendenda. Est
aliq̄d mamictu qd ipsum aliq̄ tenus tempozum condicione mutatum ē.
nam ueterib; nullus sinus pquam breue ens post illos fuerunt uaq; etiam
gestum ē necesse ē usos ee in p̄cipis os alio quozum brachium sicut
grecozum uestc continebat s; eos dep̄sentib; loquim̄ cultati
erit. Ita cingat. ū tunice p̄oz ib; ozis infragenua paulum posteriozib;
ad medios poplites usq; pueniant. Iam infra mulierum ē. sup̄ cen-
turionum ut purpure recte descendant leuis cura ē. Notat incerum
neglegentie latum habentium clauum. modus ē ut sit paulum cruris
summissioz. Ipsam togam rotūdam ee et apte caelam uelum. Alit enī
multis modis fiet enormis. pars el p̄oz medius crurib; optime termi-
nat. posteriozem eadem portione altius. qua cinctura sinus decentissim
si aliquo sup̄ imam togam fuerit numquam certe sit inferioz ille qui
sub humero dextro ad sinistrum obliq̄ ducit uelut balteus nec trangu-
let. nec fluat pars togae q̄ postea imponit sit inferioz. Iam ita et ee
melius. et continet subducenda etiam pars aliq̄ tunice ne adlacertum
inactum redeat. cum sinus inciendus humero cui grauema mozam re-
uexisse nō dedecet. operiri aut humerum cum toto uugulo n̄ oportet
Aliqui amictus fiet angustus et dignitatem q̄ ē inlatitudine pectoris simi-
strum brachium et usq; adleuatum ē. ut quasi normalem illū anglm
faciat sup quot oza gerroga dupler aequalit sedeat manus non imple-
atur anulis p̄cipue medios articulos nō transeuntib; cui erit habit
optimus adleuato pollice et digitis leuit inflexis n̄ si libellum tenebit
quod non utiq; captandum ē. uidet enim fateri memozie diffidentiam
et ad mitos gestus ē. impedimento togam uetteres ad calceos usq; dimitte-
bant ut greci palluum idq; ut fiat q̄ degestu sep̄ seruit circa tempora
illa plocus nigidiusq; p̄cipuunt. quo magn miroz plinii docti ho-
mines et in hi uaq; libro pene etiam minimum curiosi. p̄suasionem
q̄ solitum id facere ciceronem t̄ androzum uari cum gratia tradit.
Cum hoc amictus genus instatius eozū q̄; q̄ post ciceronē fuerunt ap-
pareat. palliolum sic faciat q̄b; crura uestiunt et focalia et aurium
ligamenta sola circulare potest ualetudo. s; h̄ amictus obseruatio dum in
cipimus. p̄cedente ū actu iam pene ab initio narrationis sinus ab hu-
mero recte uelut sponte delabit. et cum adarguenta ac loco s uentū
ē retinere a ministro togam. decere etiam si habeat sinum. conuenit.

leuam a faucib; ac sumo pectore abducere licet. ardent enim iam omnia.
et ut uox uehementior ac magis uaria est sic amictus quoque habet actum quandam
uelut preliantem. Itaque ut leuam inuoluere tota et incingi pene furio-
sum est. sinum uero in dextrum humerum ab imo reicere solutum ac lica-
tum. fiuntque adhuc peius aliqua. ita cur laxiorem sinum sinistro brachio
non subiciamus. habet enim acie quiddam atque expeditum et calori conci-
tatio neque non inhabile. cum uero magna pars est exhausta orationis. utique
ad flante fortuna. pene omnia decent sudor ipse et fatigatio et neglegentior
amictus et soluta ac uelut labens undique toga. quo magis miror hanc quoque
succurri se plinio curam ut ita sudario frontem siccari iuberet ne
come turbarentur quas componi post paulum sicuti dignum erat
grauiter et se uere uetuit. mihi uero ille quoque turbate preferre alliquid adfectus
et ipsa obliuione cure cuius comendari uidentur at si incipientib; aut
paulum progressis decidat togam non reponere eam prosus neglentis
aut pigri aut quomodo debeat amisceri nescientis est. hec sunt in lustramen-
ta pronuntiationis uel uitia. quibus propositis multa cogitare debet orator. pri-
mum quis. apud quos quib; presentib; sit acturus. Nam ut diceret alia
aliis et apud alios magis conuenit sic et etiam facere. neque eadem uoce gestu
incessu apud principem senatum. populum. magistratus. priuato. publico.
iudicio. postulatione. actione. similiter decent. quam differentiam subi-
cere sibi quisque animum intenderit potest tunc quod dere dicat et efficere qui
uelit. rei quadruplex obseruatio est una in tota causa. sunt enim tristes hila-
res sollicite secure grandes pusille. ut uix unquam ita sollicitari partib;
earum debeamus ut non summe meminerimus. altera que est indife-
rentie partium ut in prohemio narratione argumentatione epilogo.
tercia in sententiis ipsis in quib; secundum res et affectus uariantur omnia quar-
ta in uerbis quorum ut est uitiosa si efficere uelimus imitatio. Ita quib;
dam in sua natura redditur uis omnis aufertur. Igitur in laudationib;
in si funebres erunt gratiarum actione. funebres contiones consu-
lationes plerunque cause deorum tristes atque summisse. in senatu
conseruanda auctoritas. apud populum dignitas. in priuatis modus.
de partib; cause et sententiis uerbisque que sunt multiplicia plurib;
dicendum. tria autem prestare debet pronuntiatio. Conciliet. persuadeat. mo-
ueat. quib; natura coheret ut et tam delectet concilatio fere aut commo-
datione morum. qui nescio quomodo ex uoce etiam atque actione perlucet
aut orationis suauitate constat persuadendi uis ad firmatione que in
terim plus ipsis probationib; ualet. an ista inquid calidio cicero si ue-
ra essent sic ate dicerentur. tantum abest ut inflammares nostros animos.

sonnum isto loco uix tenebamus. fiducia g̃ appareat et constantia utiq; si auc-
toritas subē. mouendi aū rō aut in rep̄hendendis ē aut in imitandis ad
fectib;. Ergo cum iudex in p̄uatis aut p̄co in publicis dicere causam
iusserit. leuit̄ cum surgendum tum incomponādam toga ł si ne-
cesse erit etiam ex integro inicienda dum taxat in iudiciis. apud p̄n
cipem enim et magistratus et tribunalia non licebit. paulum ē cōmo-
randum ut et amictus sit decentior et ꝓtenus aliquid spacii ad cogitan-
dum etiam cum ad iudicem nos conuerterimus et consultus p̄tor ꝑ-
miserit dicere. non ꝓtinus ē erumpendum s; danda breuis cogitationi
mora. Mire enim auditurum dicturi cura delectat et iudex se ipse
componit. hoc p̄cipit homerus ulixis exemplo. quem stetisse oculis
in terram defixis uno totoq; sceptro priusquam illam eloquentie ꝓ-
cellam effunderet dicit. In hac cōctatione sunt quedam non indecentes
ut appellant schenici more. caput mulcere. manum intueri. infrin-
gere articulos. simulare conatum suspiratione sollicitudinē fateri.
aut quod quēq; mag̃ decet ea diutius si iudex animum. status sit
rectus equi et deducti paululum pedes ł ꝓcedens minimo mom̄to sinister
genua recta. sic tam̄ ut non extendāt̄. humeri remissi. uultus se uer⁹
non mestus nec stupens nec languidus. brachia a latere modice remo-
ta. manus sinistra qualem sup̄ demonstraui dextra cum iam incipien-
dum erit paulum ꝓlata ultra sinum gestu quam modestissimo uelut
spectans q̄ndo incipiendum sit. Uiciosa enim s̄ illa intueri lacunaria.
perfricari faciem et quasi imꝓbam facere. tendē confidentiam. Uultū
aut quo sit mag̃ toruus sup̄ciliis adstringere capillos a fronte contra
naturam retro agere. ut sit horror ille terribilis. tum id quod greci
frequentissime faciunt crebro digitorum librorumq; motu cōmtari
clare pedem alterum longe ꝓferre. partem toge sinistra tenere. stare di
ductum ł rigidum ł supinum ł incurium ł humeris ut luctari so
lent ad occipicium ductis. Prohemio frequentissime lenis conuenit
ꝓnuntiatio. Nichil enim est ad cōciliandum gratius uerecundia. n̄
tn̄ semꝑ. Neq; uno m̄ dicunt̄ exordia ut docui. plerumq; tam̄ et
uox tēperata et gestus. et sedens humero toga. et laterum lenis in
utramq; partem motus. eodem spectantib; oculis: decebit. narratio
mag̃ ꝓlatam manum amictum recidendem. gestum. uocem sermoni
proximam et cantum acriorem sonum simplicem postulabit in his
dum taxat. Q. enim ligarius cum ēēt in africa nulla belli suspicio.
et. A. cluentius habitus pater huiusce aliud in eadem poscent affec-
tus ł concitati. nubit genero socrus ł flebiles. constituit̄ in foro lao-

dicae spectaculum acerbum et miserum toti asie pvincie. maxime uaria
et multiplex accio ē pbationum. Nam et pponere partiri interrogare
sermoni sunt pxima. et contradictionum sumere. Nam ea q̄; diuer-
sa ppositio ē. s; hec tam̄ aliq̄n inridentes aliq̄n inmitantes pnuntiamus.
argumentatio plerumq; agilior. et acrior. et instantior. consentientē oroni
postulat ē gestum. id ē fortem celeritatē. Instandum q̄busdā in par-
tib; et densanda oro. egressiones fere lenes et dulces et remisse raptus p-
serpine sicilie descriptio. c. ij. pompei laus. Neq; ē mirū minꝰ habere
contentiones ea q̄ sunt. extra questionem. mollior non numq̄ cum rep-
hensione diuerse partis imitatio. uidebar uidere alios intrantis alios
exeuntes quosdam ex uino uacillantis ū non dissidens a uoce pmittit
gestus q̄; in utramq; partem tenera q̄dam. s; int̄ manus tn̄ et sine
motu laterum translatio accendendi iudicis plures sunt gradus. sum̄
ille et quo nullus ē in oratore acutior suscepto bello cesar. gesto iam
etiam ex parte magna. p̄dixi enī q̄ntū potero uocem contendam. ut
popl̄s hoc romanus exaudiat. paulum inferior et habens aliq̄d iam io-
cunditatis. q̄d enī tuus ille tubero in acie pharsaliga gladius agebat.
plenꝰ adhuc et lentꝰ ideoq; dulcius. In cetu ū. pr. negotiū publicū.
id ē gerens. pducenda omnia trahende que tum uocales apiendeq; s̄
fauces. pleniore tam̄ hec canali fluunt. uos albani tumuli atq; luci iā
cantici quiddam habent. sensinq̄ resupina s̄ saxa atq; sollitudines uoci
respondent. tales s̄ ille inclinationes uocis q̄s in uicem demosthenes atq;
aeschines exprobrant. Non ideo improbande. cum enim uterq; alteri
obiciat palam ē. utrumq; fecisse. nam neq; ille p maratonis et plate-
arum et salaminis ppugnatores recto sono iurauit nec ille tebas ser-
mone defleuit. ē his diuersa uox et pene extra organum cui grece
nomen amaritudinis dedere sup modum ac pene naturā uocis huma-
ne acerba q̄ compescitis epilogus si enumerationē rerū habet desiderat
q̄ndam cōcissiorē cōtinuationē. si ad cōcitandos iudices ē accōmodatū aliq̄d
ex hisq; sup̄ dixi. si plicandos. Inclinatam q̄ndam lenitatem. si miscdia
cōmouendos. flexum uocis et flebilem suauitatem q̄ p̄cipue frangūt
animē. queq; ē maxime naturalis. Nam etiam orbos uiduasq; uide-
bas in ipsis funerib; canoro quodām̄ pclamantes. hic ē fusca illa uox
qualem cicero fuisse in antonio dic̄. mire faciet. habet enī in se qd̄
imitam̄. duplex ē. tn̄ miseratio. altera cum inuidia q̄lis m̄ dicta de-
dampnatione philodanii. altera cum dep̄catione demissior q̄re ē
si ē in illis q̄; cantus obscurior. In cetu uero. p. r. n̄ enī hec ryxantis
m̄ dix̄ et uos albani tumuli neq; enī q̄si inclamaret aut testaretur

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE SALAMANCA

locutus ē cū infinito. Mag̃ illa flexa et circumducta s̃. me miserum me
infelicem. et quid respondebo liberis meis. et reuocare tu me in patriam
potuisti milo. ꝑ hos ego te in eadem patria ꝑ eosdem retinere non potero. et cum
bona. c. rabiri uno se stertio addic̃. O meum miserum acerbumq; p̃co-
nium. Illa q̃; mire fac̃ in ꝑoratione uelut deficientis dolore et fatigatione
confessio. ut ꝑ eodem milione s; finis sit. Neq; enim p̃lac̃mis iam loqui pos-
sum que similem uerb̃ habe debent ē ꝓnuntiationē. Possunt uideri
alia q̃; huius partis atq; officii. reos excitare. pueros attollere. ꝓpinquos ꝓ-
ducere. uestes laniare. s; suo loco dicta s̃. et quia in partib; causa et aliis
est uarietas satis apparet accomodandam sententiis ipsis ꝓnuntiationē.
sic̃ ostendimus. s; uerb̃ q̃; qd̃ nouissime dixeram non semꝑ s; aliq̃n. at n̄
hec misellus et pauꝑculis. sūmissa atq; cōtracta fortis et uehemens et latro
erecta et concitata uoce dicendū ē. Accidit enī uis et ꝓp̃etas reb; tali ad sti-
pulatione. q̃ n̄ assit aliud uox aliud animus ostendat. Qd̃ qd̃ eadē uerba
mutata ꝓnuntiatione indicant. affirmant exꝓbrant. negant. mirant̃.
īdignāt̃. interrogant. inrident. eleuant. Aliter enī dr̃. tu m̄ quodcumq;
hoc regni. et cantando tu illum. et tu ne ille eneas. et ut meq; timoris argue tu-
drance. et nemo rerum int̃ se q̃sq; l̃ hoc l̃ aliud qd̃ uolet ꝑ omīs affectus
uers; uerū ē qd̃ dicimus sciet. Unum iam his adiciendum ē. cū p̃cipue
in actione spectet̃ decorum. sepe aliud alios decere. Est enī latēs q̃dā in h̄
ratio et inenarrabilis. et ut uere hoc dictum ē caput ē artis decere qd̃
facias. ita id neq; sine arte ē. neq; totum arte tradi potest. in q̃busdam uir-
tutes non habent gr̃am. in q̃b;dam uitia ipsa delectant. Maximos actores
cōmoediarum demetrium et stratodea placere diuersis uirtutib; uidimus.
s; illud minus mirū. qd̃ alt̃ deo set iuuenes et bonos patres seruosq; et
matronas et matronas et graues anus optime. alt̃ acres senes. callidos ser-
uos. parasitos lenones. et omnia agitatiora melius. Sit enī natā diuersa. Nam
uox q̃; demetru iocundior. illius acrior erat. Ad notande mag̃ ꝓp̃etates q̃
transferri non poterant. manus iactare et dulces exclamationes theatri
causa ꝓducere et ingrediendo uentum concipe ueste. et non numq̃ dex-
tro latere facere gestus. quod̃ neminē aliū n̄ demetrium decuit. nāq; in hec
omnia statura et mira specie adiuuabat̃. Illum cursus agilitas et l̃ parū
conueniens ꝑsone risus. quem non ignarus rationis poplo dabat. et
cōtracta ē ceruicula q̃dquid horum alt̃ feciss; fedissimum uideret̃ q̃re
norit se q̃sq; nec tm̄ ex comunib; p̃ceptis s; ē ex natā sua capiat consiliū
formande actionis. neq; illud tn̄ ē nefas ut aliquē l̃ omīa l̃ plura decēt.
huius q̃; loci clausula sit eadem necesse ē q̃ ceterorum ē. regnare maxime
modum non enī comoedū ē s; oratorē uolo. q̃re neq; in gestu ꝑseq̃m̄

oīs arguciaſ nec ĩloq̃ndo diſtinctionib; cẽpib; affectionib; moleſte utemur. ut ſi ſit in ſcẽna dicẽdũ ẽ. Q̃d g̃ faciam: non eam ne nẽ q̃dẽ cum arceſſor ultro. an potiuſ ita me cõparem ñ ꝑpeti meritũ cõtumelias? hic enim dubitationiſ motuſ. uocis flexuſ. uariaſ manꝰ diuerſoſ nutus actor adhibebit. Aliud oīno ſapit. nec uult nimiũ ẽe cõdita. actione enĩ conſtat non imitatione. Quare non immerito rep̃hendit̃ ꝓnuntiatio uultuoſa. et geſticulationib; moleſte et uocis mutationib; reſultanſ. Nec mutilũ ergrecis uetereſ exiſtimauerẽt. q̃d ab his ſũptũ lenaſ populuſ poſuit ẽe hanc inuocuſam actionem. O prime g̃ idẽ q̃ omnia. cicero ꝑceperat q̃ ſup̃ oratore poſui q̃b; ſimilia in bruto de. or. antonio dic̃. ſ; iam receptaẽ actio paulo agitatior et grãꝫ et q̃b; dam partib; conuenit. ita tam̃ temperanda. nedũ auctoriſ capiamus elegantiam. ꝑdamus uiribom et grauis auctoritatem.

M. Fabii. Quintiliani Inſtitutionum oratoriarum. Ad uictorium marcellum. Liber. xi. Finit. Incipit. xii.

Tentum eſt ad partem operiſ deſtinati longe grauiſſimã. cuiꝰ equidem onuſ ſic ſi tantum opinione ꝓmã incipere potuiſſem. q̃uo me preme ferenſ ſenectꝰ. maturius conſuluiſſẽ uireſ meas. ſ; initio pudor omittendiq̃ ꝓmiſeram uenit. Mox quanq̃ ſingulaſ ꝑpetuſ labor creſceret. ne ꝑderẽt q̃ iam effecta erant. poſt difficultateſ animo me ſuſtentaui. Quare nec q̃; licet maior quam antea. moleſ ꝓmat tam̃ proſpiciẽti finem in conſtituatur ẽ t deficere poſſit̃q̃ deſperare. fefellit autem q̃d initiũ aparuiſ cepimuſ. mox uelut aura ſollicitatem ꝓuecti longiꝰ. dum tam̃ nota illa et pleriſq; artium ſcꝑtoribus tractata ꝓcipimus. nec adhuc alicuius ꝑcul uidebam̃. et multoſ circa uelut iſdem ſe uentiſ credẽte auſoſ habebamus iam cum eloq̃ndi rõnem nouiſſime reptam pauciſſimiſq; cẽptatam ingreſſi ſimuſ. raruſ q̃am ꝑcul aportu receſſit; repperiebat̃. poſtq̃ uero nobiſ ille quem inſtituebamuſ orator dicendi magiſtriſ dimiſſuſ aut ſuo iam impetu ferẽ aut maiora ſ auxilia cripſit ſapientie penetralib; peruat. q̃. in altum ſimuꝰ. ablati ſentire cepimuꝰ. nec cælum undiq;. et undiq; pontuꝰ. Unũ modum in illa immenſa uaſtitate cernere uideã. or. nullũ q̃ tam ipſe q̃. uiſ tamen atq; iſta inſtructa naue ſi mare ingreſſus cõtrahet uela inhibeq; remoſ. et deipſo demũ genere dicendi quo ſit uſuruſ ꝓfectuſ oratoꝛ ſatiſ habet dicere. at nra temeritaſ etiam moreſ etiam conabit̃ dare. et ad ſingula bit officia. Ita nec antecedentem conſeq̃ poſſum. et lõgiꝰ eundum ẽ. ut reſ ferret. ꝓbabiliſ cũ cupiditaſ

honestarū et l' tutioris audentię ē temptare q̄b; paratior uenia ē.

Non posse oratorem esse nisi uirum bonum;

Sit ergo nobis orator quem constituimus et qui a. m. catone finitur uir bonus dicendi peritus. Uerum id quod et ille posuit prius et ipsa natura potius ac maius ē utiq; uir bonus. Id non eo tm̄ quod si uis illa dicendi malitiam instruxerit. nichil sit publicis priuatisq; reb; pernitiosius eloq̄ntia. nosq; ipsi q̄ puerili parte conferre aliquid ad facultatē dicendi conati sumus. pessime mereamur de reb; humanis sila troni cōparamus hec arma n̄ militi. Quid de nobis loquar rerum ipsa natura in eo quo p̄cipue indulsisse homini uidetur. q̄ nos a ceteris animalibus separasse. non parens s; nouerca fuerit. si facultatem dicendi. sociam scelerum. aduersam innocentię. hostem ueritatis inuenit. Multos enim nasci et egere omni ratione sacius fuiss; . quam p̄uidentie munera in mutuam p̄niciem conuertere. Longius tendit h̄ iudicium meū. Neq; enim tantum id dico eum q̄ sit orator uirum bonum ēē oportere. s; ne futurum q̄dem oratorem n̄ uirum bonū. Nam certe neq; intelligentiam concesseris his q̄ p̄posita honestorum ac turpium uia peiorem sequi mallēt. neq; prudentiam. cum in grauissimas freq̄nt legum. sēp ū male conscientie poenas a semet ipsis in p̄uiso rerū exitu induant. Quod si neminē malum ēē n̄ stultum eundem non m̄ a sapientib; dicit. s; uulgo q̄ sēp ē creditū. certe non fiet umq̄ stultus orator. Adde quod ne studio quidem opis pulcherrimi uacare mens n̄ omnib; uitiis libera potest. Primum qd̄ in eodem pectore nullum ē honestorum turpiumq; consortium. et cogitare optima simul ac deterrima, non mag̃ ē unius animi q̄ eiusdem hōis bonum ēē ac malū. Tum illa q̄ ex causa quod mentem tante rei intētā uacare omnib; aliis etiam culpa carentib; curis oportet. Ita demū enī libera ac tota nulla distringente atq; alio ducente causa spectabit id solum ad quod accingitur. Quod si agrorū nimia cura et sollicitior rei familiaris diligentia et uenandi uoluptas. et dati spectaculis dies multum studiis auferunt. huic enim rei perit tempus quodcumq; alteri datur. quid putamus facturas. cupiditatem. auaritiam. inuidiam. q̄rū in potentissime cogitationes somnos ēē ipsos et illa p̄quietē uisa p̄turbent? Nichil enim ē tam occupatū. tam multiforme. tot actam uariis affectib; cōcisū atq; laceratum. q̄ mala mens. Nam et tum insidiatur specuris. labore distringitur. et ēē cū sceleris compos fuit. sollicitudine. penitentia. pœnarum omnium expectatione torq̄tur. Quis inter hec litteris aut ulli bone arti locus. n̄ hercule mag̃ q̄ frugib; in terra sentib; ac rubis occupata. age n̄ ad p̄ferendos studiorū labores necessaria

frugalitas. Quid q̄ ꝛ̄ridiculum? aclyxuria spes? non ꝓpue acuit adeu-
piditatem litterarū amor laudis? Nū q̄ malis ee laudem cure putaī.
Iam hi q̄s n̄ uidet mgrimā partē q̄stionis grimam. dem id qđ nullo m̄
fieri potest id ē ingenū. studū. doctine pessimo atq; optimo uiro. Ut
melior dicet orator? minimum q̄ homo q; melior. Non q̄ umq; malus id ē
bo et pfectus orator. Non enim pfectū ē q̄q; q̄ melū ē aliud. s; ne more
socraticorū nob met ipsis responsum fingisse uideamur. sic aliq̄s
adeo cōt uertatē obstinatus ut audeat dicere eodem ingenio. studio.
doctrina. pdictum multo deteriorem futurum oratorē malum uirū q̄
bonum. conuincam hui q̄; animam. Nam hoc certe nemo dubitabit
omnē oīonē id agere ut iudicū ꝓposita fuerint uera et honesta uide-
antē. Utrum q̄ ī facilī boī uir ꝓsuadebit an malus? boī q̄dem.
et decet sepe uera atq; honesta. S; ē q̄ndo aliq̄ ductus officio qđ accidē
ut mor docebim̄ potest. falso hec affirmare conabit. maiore confide ne-
cesse ē audiat. Ac malis hominib; grecomercu opinionis et ignoratia
recti n̄ numq̄ exercidit ipsa simulatio. Inde immodeste ꝓponunt. sine pu-
dore affirmant. seqē in his q̄ certum ē effici non posse deformis prauata.
et in ritus laborum. Nam sic inutta. ita incausis q; spes impbas habet
frequēt autem accidit ut his etiam uera dicentib; fides desit. uideatq;
talis aduocat? male cause argumentum. Nunc de iis dicendum ē q̄ in q̄si
cōspiratiōe q̄dam uulgi reclamare uidentē. Orator ergo demosthenes nō
fuit? Atq; malū uirum accepimus non cicero? denique hui q; morē mul-
ta reprehenderunt. Quid agam? magna responsi inuidia subeunda ē in-
tegande sunt ipse aures. Mihi enim nec demosthenes tam grauis morū
dignus uidet inuidia. ut omia que meū ab inimicis ēgesta ī credam. cui
et pulcherrima el uite. p. consulta et finem uite clarum legam. Nec. a.
tullio defuisse uideo inulla parte ciuis optimi uoluntatē. Testimonio est
actus nobilissime consulatꝰ integerrime puincia ad ministrata. et repu-
diatus uigintiuiratus et ciuilib; bellisq̄ metatē el grauissima inciderē.
neq; spe neq; metu declinatus animi. q̄ inū optimis se partib; id ē. rei. p.
iungeret. Parū fortis uidet q̄b; dam q̄b; optime respondit ipse. n̄ cun-
dum in suscipiendis s; in puidendis periculis. quod pbauit morte q; ip-
sa. quam ꝓstantissimo suscepit animo. Qđ si defuit his uiris sūma uirt.
sic quereretab; an oratores fuerint. respondebo. q̄m stoici si interrogent
an sapiens zeno. ancleanthes. an chrisippus respondeant magnos q̄dē
illos ac uenerabiles. n̄ cū id qđ natura hoīs sūmum habet consecutos.
Nam et pithagoras non sapientem se ut q̄ ante eū fuer. s; studiosum
sapientie uocari uoluit. Ego cū sedm cōmunē loquendi consuetudinē

ctionis tractatu eq̄ bonuq; cōsistere? cet ne de his sedm debitā rerum gnitatē malus atq; iniquus? Demq; magrimam partem

sepe dixi dicamq; pfectum oratorem ee ciceronem. ut amicos et bonos uiros
et prudentissimos dicim uulgo. quorum nichil n pfecte sapienti dat. s;
c ppe et adlege ipsam ueritatis loqndum erit. eum qram oratorem que
et ille querebat. Quanq eni stetisse ipsum in fastigio eloqntie fateor. ac
uix qd adici potuerit inuenio. fortasse iuenturus qd adhuc abscissurum
putem fuisse. Nam fere sic docti iudicauer plurimu in eo uirtutum. n
nich fuisse uitiorum. et se ipse multa ex illa iuuenili abundantia coercuis-
se testat. tn qndo nec sapientis sibi nom minime sui cotemptor adseruit
et meli dicere certe data longiore uita et etate ad coponendu securiore po-
tuiss;. non maligne credideri defuisse ei sumam illam adq nemo ppius ac
cessit. et licebat si alit sentirem forti idet liberius defende. an u. m. an-
tonius neminem a se uisum eloqntem qd tominus erat pfessus e. ipse etia
. m. tullius querit huc eum et tm imaginat ac fingit ego n audeam
dicere aliqd in hac q sup e aetnitate inueniri posse eo quod fuerit pfec-
tus. transeo illos q ciceroni ac demosthenis ne in eloqntia qdem satis
tribuunt. quamq neq; ipsi ciceroni demosthenes uideat satis ee pfec-
tus quem dormitare interim dic. nec cicero bruto caluoq; q certe copo-
sitione illius e apd ipsum rephendunt. ne casinio utriq; q uitia oronis
ei e inimice plurib; locis insecunt. concedamus sane qd minime nata pa-
tiat reptum e aliquem malu uirum sume dissertum. nichilo tn min
oratore eu negabo. Nam nec omnib; q fuerint manu propti uiri fortis
nom concesserim. qa sine uirtute intelligi non potest fortitudo. an ei
qdem ad defendendas causas aduocato non e opus fide q neq; cupidi-
tas corrupat. nec gra auertat. nec metus frangat. s; pditorem. trans-
fugam. puaricatore. donabim oratoris illo sacro noe. qd si mediocrib; e
patnis couenit hecq; uulgo dr bonitas cur n orator ille q nodum fuit
s; potest ee tam sit morib; q dicendi uirtute pfectus. non eni forense
qndam instituim opam nec mecennariam uoce neq; ut aspiorib; uerb
parcam non inutilem. sane licitum aduocatum que deniq; causidicu
uulgo uocant s; uirum tum ingenii natura prestante tu u tot pulcher-
rimas artis penitus mte complexu datu tandem reb; humanis qlem
nulla antea uetustas cognouerit. singlare pfectumq; undiq; optima
sentientem optimeq; dicente. In h quota parserit qd aut innocentis
tuebit aut inpborum scelera copescet. aut in pecuniaru questionib; ue-
ritati cont calumnia aderit sumus ille qde in his q; opib; fuerit s;
maiorib; clari elucebit cum regenda senatus consilia et popularis error
ad meliora ducendus. an n tale qnda uidet finxisse uirgili que in sedi-
tione uulgi iam faces et saxa iaculantis moderatorem dedit. tum pietate

grauem ac meritis si forte uirū quē c̄ spexere silent arrectis q̄ auribꝫ astant.
habemꝰ ḡ añ oīa uirum bonū. post h̄ adiciet dicendi ꝑitū. ille regit dic-
tis animos et pectora mulcet. q̄d ñ in bellis q̄ꝫ idē ille uir quem instituimus
si sit ad p̄lium miles cohortandus ex mediis sapientie p̄ceptis ora-
tionē trahet? nā q̄m pugnā. in euntibꝫ tot simul metus laboris. dolo-
rū. postremo mortis ipsius exciderint. nisi in eorum locū pietas et for-
titudo et honesti p̄sens imago susceserit? Que certe melius ꝑsuade-
bit aliis q̄ p̄ius ꝑsuaserit sibi ꝑdit enī se q̄ libet custodiat̄? simulatio.
nec unq̄ tanta fuerit loq̄ndi facultas qd̄ non titubet ad hereat q̄ciens
ab animo uerba dissentiunt. Uir autem malus aliud dicat necesse est
quam sentit. bonos nūq̄ honestus sermo deficiet. Nunq̄ rerū optimarum
nam idem etiam prudentes erunt inuentio q̄ ē silenciniis destituta sit.
satis tamē natura sua ornat̄. Nec q̄cq̄ ñ diserte qd̄ honeste dr̄. q̄re iuent̄
immo omnis etas neq; enim recte uoluntati serum ē tempus ullum? to-
tis mentibꝫ huc tendam̄. in hec elaboremus. forsan et consūmare con-
tigant. Nam si natura ñ ꝓhibet et esse uirum bonum et ē dicendi peritū.
cur nō. aliq̄s etiam unus utrumq; conseq̄ possit. cur aū ñ se q̄sq; sp̄et
fore illum aliquem adqd̄ si uires ingenii ñ suffecerint tam̄ ad quem usq;
modum ꝓcesserim̄ meliores erim̄. ex utroq; hoc cete ꝓcul eximat̄ animo
rem pulcherrimā eloq̄ntiā cum uitiis m̄tis posse misceri. facultas dicē-
di sinmalos incidit. et ipsa iudicanda ē malū. peiores enim illos facit. q̄bꝫ
contingit. Uideor m̄ audire q̄sdam neq; enī deerunt unq̄ q̄ diserti ē q̄
boni malint. illa dicentis. q̄d ḡ tm̄ ē artis in eloq̄ntia? cur. t. decoloribꝫ.
et difficiliū causarū defensioē ñ nich̄ ē deconfesso locut̄ est? ñ aliq̄n uis
ac facultas dicendi expugnat ipsam ueritatē. bon̄ enim uir non agit ñ bo-
nas causas eas porro etiam sine doctrina satis ꝑse tuet̄ ueritas ipsa q̄bꝫ ego
cum de meo p̄mum ope respondero ē pro boni uiri officio si q̄n eū ad de-
fensionē nocentiū ratio duxerit satis faciam ꝑtractare. enim q̄m aut pro
falsis aut etiam ꝓ iniustis aliq̄n dicat̄ ñ ē inutile. t̄ ꝓpt̄ h̄ solum ut ea fa-
cilius et dep̄ndam̄. et refellam̄. quemadmodum remedia meli ad hibe-
bit cui nota q̄ nocent fuerint. neq; academici cū in utramq; disserunt
partem nō scd̄m alterā uiuunt. nec arneades ille q̄ rome audiente cen-
sorio catone ñ minoribꝫ uiribꝫ cont̄ iusticiam dr̄ disseruisse q̄ p̄die pro
iusticia dixerat. iniustus ipse uir fuit. Uerum et uirtus quod sit aduer-
sa ei malitia detegit. et eq̄tas fit ex iniq̄ cōtēplatione manifestior et pluri-
ma cōtrariis ꝓbant̄. debent ḡ oratori sic ē aduersariorum nota consilia.
ut hostiū imꝑatori. Uerum et illud quod p̄ma ꝓpositione durum ui-
det̄. potest afferre ratio ut uir bon̄ in defensione cause uelit auferre

aliqñ iudici ueritatem. Quā siqs ame ꝓponi mirabit. qñq; nō ē hoc mea ꝑe sententia s; eoꝝ qs grauissimos sapientie magistros eas uetus credidit. sic iudicent pleraq; ee q̄ non tam factis q̄; causis eorum t honesta fiant t turpia. Nam si hominē occidere sepe uirtus. libos necare non nunq; pulcherrimum ē asperoza quelā adhuc dictu si cōmunis utilitas gregerit facere concedit. ne hi q̄dem nudum. qualem causam uir bonus s; etiam quare et qua mente defendat. Ac ꝑ mu cōcedant in oīs oportet. qd staicoꝝ q; aspimi confitent. facturum aliqñ bonū uirum. ut mendacium dicat. Et quidem nō nūq; leuioꝝ causis ut in pueris egrotantib; utilitatis eoꝝ gra multa fingimus multa non facturi ꝓmittim. nedum si ab homine occidendo grassatoꝝ auertendus sit aut hostis p salute patrie fallendus. ut hoc quod alias inseruus q; repndendum ē sic alias in ipso sapiente: laudandū. ipsi cōstituerit multa iam uideo posse euenire ꝓpter q̄ oratoꝝ bene suscipiat tale cause genus quale nouone honesta non recepisse. nec hi dico qa se ueriozes seq; placet leges ꝓpatre. frē. amico. pclitantib;. tam et si mediocris hesitatio ē. hinc iustitie ꝓposita imago ē. inde pietas. nich dubiū relinq̄t si aliqs insidiatus tiranno at ob id reus, parum ne saluū eū nollet isq; a nob finite oratoꝝ an si cuendum susceperit non tam falsis defendet quam q; apd iudices malam causam cure. qd si quedam bene facta damnatur ē uider. nā ea non ee facta cōuincemus. nonne hi nō seruabit oratoꝝ nō innocentē m s; & laudabilē eruem. qd si qdam iusta natura s; conditione temporū mutilia ciuitati scriemus. nōne uere mutare arte dicendi bona q̄dem s; malis arcib; similia. ad hoc nemo dubitabit qn si nocentes mutari inbonā time aliq in possint sic pose conſtitui saluos ee oꝝ magis e republica sit q̄; puniri siliqueat. Iacet oratori futuum bonū uirū cunc uera obicient. nō id aget ut saluus sit. da nunc ut crimine manifesto ꝑmat dux bonus et sine q̄ uincere honeste ciuitas non possit. nōne ei cōmunis utilitas oratorem aduocabit. certe fabricī cornedum rufinū et aliqd malum ciuem et sibi nimi cum tū qa utilem sciebat ducē imminente bello palā cōsulem suffragio suo fecit atq; id mirantib; q̄b; dam respondit acriue se spoliari malle. q̄; ab hoste uenire. Ita hic si fuiss; orator non defendiss; eūde rufinum t manifesti peculatus ereum multa dici possunt simulia. s; t unum ex illis qd libet sufficit. nā eni hoc agimus ut istud illi q̄; formamus uiro sepe sit faciendum s; ut sicalis coegerit rō. sit tū uera finitio oratorē ee uirū bonum dicendi pitū. ꝑcipere ū ac discere q̄m ad ꝓbationē difficilia ptinent necessarium ē. Nam frequēs & opame cause

similes s̄ malis. et innocens reus multis ueri similib; p̄mit̄. Quo fit ut
eadem actionis rōne defendendus sit q̄si nocens eēt. Iam innumerabi-
lia s̄ bonis causis malisq; cōmunia. testes litterę. suspiciones. opini-
ones. Non alit̄ aū ueri similia. q̄ uera confirmant̄ et refellunt̄. Qua ꝓpt̄
ut res feret. flectet̄ oratio. manente honestate. Cognoscenda oratori.
Quib; mores formant̄;

~~Quando ḡ orator ē uir bonus. is autē~~
Q citra uirtutē intelligi non potest. uirtus ēē si q̄sdam impet̄
ex natura sumit. tn̄ ꝑficienda doctrina ē. mores ante omnia ora-
tori studiis er̄ excolendi. atq; omnis honesti iustiq; disciplina ꝑtrac-
tanda. sine qua nemo nec uir bonus ēē. nec dicendi ꝑitus potest nisi
forte accedemus his qui natura cōstare mores et nich̄ adiuuari disci-
plina putant. scilicet ut ea q̄dē. q̄ manu fiunt. atq; eorum etiā cōtēp-
tissima cōfiteāt̄ regere doctorib;. uirtutē ū. q̄ nich̄ hoī qd̄ ad deos in
mortales ꝓpius accedet datum ē. obuiam inlaborantam tm̄ q̄a nati sim̄
habeam̄? abstinens erit. q̄ id ipsū quid sit abstinentia ignoret? et fortis
q̄ metus doloris nulla rōne purgauerit? et iustus q̄ equi boniq; tractatū
q̄ leges q̄ natura sunt omnib; date queq; ꝓpe ꝓplis et gentib; cōstitute.
nū eruditiore aliq̄ sermone tractarit? O quam istud parum putant q̄b; tā
facile uidet̄. s; hec transeo de q̄ neminem q̄ litteras l̄ p̄mis ut aiunt
labris degustaret. dubitaturum puto. Ad illud seq̄ns reuertar. ne
dicendi q̄dem satis ꝑitum fore. q̄ n̄ nature uim omnē penit̄ ꝑspexerit.
et mores p̄ceptis ac rōne formarit. Neq; enim frustra intercio de ora-
tore libro. l. crassus cūcta q̄ de equo uiro bonoq; deq; his q̄ sunt cont̄
posita dicant̄ ꝓpa oratoris affirmat. Ac philosophos cum ea dicendi
uirib; tuent̄ uti rhetorum armis non suis. Idē tn̄ cōfitet̄ ea iam ēē
a philosophia petenda. uidelicet q̄a mag̃ hęc illi uidet̄ in possessione
earum rerū fuisse. hinc ēē illud ē. qd̄ cicero plurib; libris et epistolis
testat̄. dicendi facultatē ex intimis sapientie fontib; fluere. ideoq; ali-
q̄ndiu p̄ceptores eosdem fuisse morum atq; dicendi. Qua ꝓpt̄ hęc ex-
hortatio non eo ꝑtinet ut ēē oratorē philosophū uelim. q̄ndo non
alia uitę secta longi̅ a ciuilib; officiis atq; ab omī munere oratoris reces-
sit. Nam q̄s philosophorum aut in iudiciis freq̄ns aut clarus in contio-
nib; fuit? q̄s deniq; in ipsa q̄ maxime pleriq; p̄cipiunt rei. p. admi-
nistratione uersatus ē? atq; eo illū quē instituo romanū q̄ndā uelī
ēē sapientē. q̄ n̄ secretis disputationib; s; rerum ex ꝑimētis atq; oꝑib;
uere ciuilem uirū exhibeat. s; q̄a deserta ab his qui se ad eloq̄ntiam
cōtuler̄ studia sapientię. num iam in actu suo atq; in hac fori luce uer-
sant̄. s; in porticus et grinnansia p̄mū. mox inconuent̄ scholarum re-

cesserunt. id qd̄ ē oratori necessariū nec adiciendum p̄ceptorib; tradit̄
ab his petere nimirum necesse ē apd̄ quos remansit euoluendi penit⁹
auctores qui de uirtute p̄cipiunt ut oratoris uita cum scientia diui-
narum rerum sit humanarumq; cōiuncta q̄ ipse q̄nto maiores ac
pulchriores uiderent̄ si illas hū docerent q̄ ē eloq̄ prestantissime pos-
sent. utinamq; sit temp⁹ umq̄ q̄ p̄fectus aliq̄s q̄lem optam⁹ orator.
hanc artem sup̄bo nōe et uitiis quorūdam bona ei⁹ corrūpentium in
uisam: uindicet s̄. ac uelut reb; repetitis incorp⁹ eloq̄ntie adducat.
Que q̄dem cum sit in tres diuisa partes naturalem. moralem. rōna-
lem. q̄ tandem non ē cum oratoris op̄e coniuncta? nam ut ordinem re-
tro agamus de ultima que tota uersat̄ in uerbis nemo dubitauerit. si et
p̄p̄etates uocis cuiq; nosse et ambigua ap̄ire et p̄plexa discernere et de
falsis iudicare et colligere ac resoluere que uelis: oratorum ē. q̄nq̄ ea
nō tn̄ ē minute atq; cōcise in actionib; utendum q̄ in disputationib; q̄a
non docere m̄ s; mouere ē ac delectare audientes debet orator. Adqd̄
imptetu q̄; ac uirib; et decore ē opus ut uis amnui maiorem. altis ripis
multoq; gurgitis tractu flentium q̄ntenuis atq; et obiectu lapillorum
resultantis. et ut palaestrici doctores illos quos numeros uocant non
id circo discentib; tradunt ut his omnib; iiqui didicerint in ipso luc-
tandi certamine utant̄ plus enim pondere et firmitate et spiritu
agitur. s; ut subsit copia illa exq̄ unum aut alterum cui⁹ se occasio
dederit efficiant. Ita hec pars dialectica siue illam dicere malumus
disputatricē ut ē utilis sepe et finitionib; et cop̄hensionib; et separandis
q̄ sunt differentia et resoluenda ambiguitate distingnendo diuidendo
inliciendo. implicando. Ita si totum sibi uindicauerit in foro certam̄ obstabit melio-
rib; et sectas ad tenuitatem suam uires. ipsa subtilitate consumet. Itaq;
repperias q̄sdam in disputando mire callidos. cū ab illa ū cauillatione disces-
serint non maḡ sufficere in aliquo grauiore actu: q̄ parua q̄dam ani-
malia q̄ in angustis mobilia. campo dep̄hendunt̄. Iam q̄dem pars illa
moralis q̄ dr̄ etice certe tota oratoris ē accomodata. Nam in tanta causa-
rum sic̄ sup̄iorib; libris dyximus uarietate cum alia coniectura q̄rant̄
alia finitionib; concludant̄ alia iure summoueant̄. ł transferant̄. alia col-
ligant̄ ł ipsa int̄ se concurrant ł in diuersum ambiguitate ducant̄. Nulla
fere dici potest cui⁹ nū parte ī aliq̄: tractat⁹ aeq̄ ac boni repperiat̄. plerasq; uero
ēē q̄s nescit q̄ tote in sola q̄litate consistant. In consiliis ū q̄ ratio suadendi
ē ab honesti questione seposita? quin illa ē pars tercia q̄ laudandi ac uitu-
p̄andi officiis continet̄. Nempe in tractu recti prauiq; uersat̄. an de iusti-
cia fortitudine abstinentia temp̄antia pietate non plurima dicet orator?

s; ille uir bonus q̄ hec non uocib; tantū sibi nota atq; nominib; aurū tenuē inusum lingua poperit s; q̄ uirtutes ipsas mire cōplexus ita sentiet. nec incogitando ita laborabit. s; quod sciet uere dicet. cū sit aūt omnis generalis questio speciali potentior q̄a uniuerso pars cōtinet. Utriq; accedit pars qđ uniuersum ē. p fecto nemo dubitabit. generales questiones millo mgrime studiorum more uersatas. Jam ū cū sint multa ppriis breuib; q; cōpensionib; finienda. Un ē status causarū dr finitiuus ūne ad id q̄ instrui ab his q̄ plus mihi studii dedit oportet? qđ n q̄stio iuris ois aut uerborum petere aut aequi disputatione aut uoluntatis coniectura continet? quorum pars adrationalē parium admoralem tractatum redundat. Ergo natura pmixta ē omib; utis oīonibusq; q̄dam oīo ē uere. Jam iguata quidem huīce doctine loq̄ci tas errer necesse ē. ut q̄ ul' nullos t' falsos ducet habeat. pars ū naturali cū ē adgrecitatione dicendi tanto ceteris uerior q̄nto maiore spu diuinis reb; q̄ humanis eloq̄ndum ē cū illam ē moralem sine q̄ nulla ee ut docuimus oīo potest totam complectit. Jam, regit prudentia mundus administranda certe bonus iuris erit rect. p. si diuina nris animis origo tendendum ad uirtutē nec uoluptatib; terrenu corporis seruiendum. an hec ū frequēt tractabit orator? iam de auguriis responsis religione deniq; oīb; deq̄b; nigrima sepe in senatu consulta uersa s. U erit ei differendum? siq̄dem ut nob placet futurus est uir ciuilis idem q̄ denique intelligi saltem potest eloq̄ncia hominis obtima nesciens? hec si rōnis manifesta non essent exemplis cū crederem. siq̄dem et pidem cui eloq̄ntie etiā si nulla admonumenta uenerint unum cū q̄dam incredibile cum historici cū ē liberrimū hoium genus comici uetes ēdunt. aytagore physica constat audisse ē fuisse et demosthenē principē oīnū gr̄e oratorū dedisse opā platonem. nam. ay. cullū ñ cū se debe scholis recessorū q̄ncū academie spatiis frequēt ipse cessatā ē. neq; tanta umq̄ in eo fuisse; ubtas. si in genium suū consepto foro. non ipsius reum nature finib; terminasse. Uerum grā alia ñ questio grorū quę secta conferre plurimū eloq̄ntie possit. q̄q̄ ea ñ inter multas potest ee contentio. Jam ip̄ius nos epicurū ansse ipse dimittit. qui fugere omnē disciplinam naurgatione q̄ uolocissime iubet. Neq; ū aristippus sūmū in uoluptate corporis bonum ponens ad horret. Pirron q̄dē quas mihi ope habe partis potest. cui iudicet ee apd quos uerba faciat. et reum pq̄ loq̄t. et senatū inq̄ sit dicenda sententia ñ lingbit? achademiā q̄dam ultissimā credunt. qđ nos i utraq; partem disserendi adgrecitationem forensium causarū proxime accedat. Adiciunt loco pbationis. quod ea pstantissimos

in eloq̃ntia uiros ediderit. Peripatetici studio q̃; se quodam oratorio iactant. Nam uelle dicere grecum nihil g̃a fere ab his ẽ instructum. Stoici sic copiam nitorem q; eloq̃nie fere p̃ceptoribus suis defuisse concedant: necesse ẽ ita nullos aut pbare acrius aut concludere supruluus contendant. S; hec int̃ ipsos q̃ uelut sacramento rogati. & ẽ supstricione constricti nefas ducunt a suscepto ſ̃ semel pſuasione discedere. Oratori ũ nichil ẽ necesse incudi quã uirare legem. Manus enim opus atq; pstanti ad qd̃ ipse tendit. et cui ẽ uelut candidat̃. siq̃dem ẽ futurus cum utr̃e cum etiã eloq̃ntie laude pfectus. Quare megaplum benedicendi facundissimum quemq; ꝓponet sibi adimitandum. Mo-
nibus ũ formandis quam honestissima p̃cepta rectissimaq; ad uirtutẽ uiam diliget. grecum tamen ẽ omnia. S; cũ erit plurimus in mgr̃imis q̃b; q; ac natura pulcherrimis. Nam que potest matia reperiri ad grauẽ copiosq; dicendũ magis habundans. q̃. de uirtute. de re. p. de puidentia. de origine animorum de amicicia? hec siq̃b; mens partẽ atq; oro insurgant. q̃ uere bona q̃ integent meã coerceant cupi-
ditates germanent nos opinionib; uulgi. animumq; celestem neq; solũ q̃ talib; disciplinis continent̃. s; & magis q̃ sunt t̃ua antiq̃tus. dicta acta p̃clare et nosse. et animo semp agitare conueniet. q̃ pfecto nusq̃ plu-
ra maiora q̃ in r̃e ciuitatis monimẽta reperiẽ. An fortitudinem. iu-
sticiam. fidem continentiã. frugalitatẽ. contemptum. doloris ac mor-
tis melius alii docebunt. q̃. fabricii. curii. regulꝰ. decii. mucii. alii q; innumerabiles. Quantũ enim greci p̃ceptis ualent. tm̃ romani qd̃ ẽ maius exemplis. tantũ qd̃ n̄ cognatis id ẽ reb; ad mouerit. q̃ n̄ in p-
rimis temp̃ lucẽq; p̃sentẽ intueri satis credat. s; omnẽ posteritatis memoriam spaciũ uite honeste et curriculum laudis existimet. Quibi ille rusticę haustus bibat hic sumptam libertatẽ in causis atq; consiliis p̃stet. Neq; erit pfectus orator. n̄ q̃ honeste dicere et sciet et audebit. Necessariam Juris ciuilis oratoris Scientiam;
~~uris q̃ ciuilis necessaria huic uiro scientia ẽ et morum ac religio-~~
num ei rei. p. q. capessit. Nam q̃lis ẽ suasor meus consiliis publicis p-
uatis ue poterit tot rerum q̃b; p̃cipue ciuitas cõtinẽ ignarus? q̃ aũ in patrũ secularum n̄ falso dixerit. q̃ qd̃ ẽ. in causis potens-
issimum. sit ab altero petiturus? pene non dissimilis his q̃ poeta-
rum sẽpta p̃nunciant. Nam quodãm mandata p̃feret. et ea q̃ sibi audire credi postulaturus ẽ aliena fide dicet. et ipse litigantium auxiliator egebit auxilio. quod ut fieri non nũq̃ minore incõmodo possit. tum domi p̃cepta et composita et sic ceteta q̃ in causa s̃ indiscendo

cognita ad iudicem pfert. qd fiet in his questionib; q subito int ipsas actiones nasci solent? non deformit respectet et int subsellia minores aduocatos interroget? potest autem satis diligent accipere q cum audiet cum adicienda sunt aut fortit adfirmare aut ingenue p suis dicere possit in actionib; qd fiet in altercatione? u occurrendu continuo nec libera ad discendum mora e: qd si forte pitus iuris ille non aderit? qd siqs non satis in eare doctus falsum aliqd subiecerit? h eni e maximu ignorantie malum. quod credit eum scire q moneat. neq; ego sum nri moris ignarus oblitus ue eorum q uelut ad arculas sedent. et tela agentib; subministrant. neq; idem grecos q; nescio factitare. U n nom his pracmaticorum datu e. s; loquor de oratore q n clamore m suu causis s; oia q pfutura sunt debet. Itaq; eum nec utilem si ad oram forte constiterit neq; in testationib;. faciendis ee impitum uelim. Qs enim poti pparabit ea q cum aget ee in causa uelit. n forte impatorem qs idoneu credit in pliis qdem strenuu et fortem et omniu que pugna poscit artificem. s; neq; dilectus agere nec copias contrahere atq; instruere. nec pspicere comeatus. nec locum capere castris scientem. Prius e enim certa parare bella. quam gerere. atq simillim huic sit aduocatus si plura q aduincendum ualent aliis reliqrit. cum psertim hoc quod e maxime necessariu nec tam sit arduu q procul intuentib; fortasse uideat. Namq; omne ius quod e certum aut scripto aut morib; constat. dubium equitatis regula examinandu e. Que scripta sunt aut posita in more ciuitatis nullam habent difficultatem. Cognitionis sunt enim non inuentionis. atq; consultorum responsis explicant. aut in uerborum interptatione sunt posita. aut in recti prauiq; discrimine. Uim cuiq; uocis intelligere. aut comune prudentium e aut pium oratoris. equitas optimo cuiq; notissima. Nos porro et bonum uirum et prudentem in pmis oratorem putamus q cum se ad id qd e. optimum nata direxerit non magnope commouebit siqs ab eo consultus dissentiet. cum ipsis illis diuersas int se opiniones tueri concessum sit. s; etiam si nosse quid qsq; senserit uolet. lectionis opus e. qua nich e in studiis minus laboriosum. qd si pleriq; despata facultate agendi ad discendum ius declinauerunt quam id scire facile e. oratori qd discut q sua q; cofessione oratores esse non possunt. uerum et .m. cato cum in discendo pstantissim tum iuris idem fuit pitissim. et sceuole seruioq; sulpicio cocessa e et facundie uirtus. et .m. tulli n m in agendu numq e destitutus scientia iuris. s; etiam componere aliq de eo ceperat. ut appareat posse oratorem non discendo tm iuri uacare s; etiam docendo. Uerum ea q de morib; excolendis studioq; iuris pcipim none qs eo credat reprendenda qd mul-

tos cognouimus q̄ tedio laboris quem ferre tendentib; adeloq̄ntiam necesse
ē. confugerint adhec deuerticula. desidie quorum abse ad album acru
brica transtulerunt et formulari uelut cicero aut legulei quidem eē
maluer̄. tanq̄ utiliora eligentes ea quorum solam facilitatem sequeban
tur aliq; pigritie adrogantioris qui subito fronte confucta immissaq;
barba uelut despexissent oratoria precepta. paulum aliquid sederē
in schol̄ philosophorum. ut inde inde in publico tristes domi dissolu
ti. captarent auctoritatem contemptu ceterorum philosophia enim
simulari potest eloq̄ntia non potest. Item historiar uu;
Is p̄mis ū abundare debet exemplorum copia tum ueterum
tum etiam nouorum adeo ut non ea in q̄ conscripta sunt historiis aut
sermonib; uelut p manus tradita q̄q; cotidie agunt̄ debeat nosse. Ue
rum ne ea q̄dem q̄ s aclarioribus; poet̄ ficta neglegere. nam illa q̄dem pa
ut testimoniorum aut etiam iudicatorum optinent locum. s; hec quoq;
aut uetustatis fide tuta sunt aut abhominib; magnis p̄ceptorum loco
ficta credunt̄. sciat g̃ quam plurima. Illi etiam senib; auctoritas ma
ior ē. quod plura nosse et uidisse credunt̄. qd̄ homerus frequentissime
testatur. s; non ē. g̃ spectanda ultima ętas cum studia prestent ut quantū
adeogratiam penet reum ē p̄ius scitis uixisse uideamur; Que
Hec sunt que me reddituru Sine artis oratorie Instruūta;
p̄miseram instruūta nō artis ut quidam putauerunt s; ipsi.
hec arma habere ad manum. horum scientia debet eē succinctus.
accedente uerborum figurarumq; facili copia. et inuentionis ratione.
et disponendi usu. et memorie firmitate. et actionis gr̃a. s; plurimū
gr̃is ualet animi prestantia. q̄ nec metus frangat. nec adclamatio ter
reat. nec audientium auctoritas ultra debitam reuerentiam tardet. Ita
ut abominanda sunt contraria his uitia confidentie. temeritatis. imp
udentie. adrogantie. ita citra constantia fiducia fortitudinem nich ars
nich studium nich p̄fectus ipse p fuerit. ut si des arma timidis et imbel
lib;. Inuitus mehercule dico q̄m et alit̄ accipi. potest. ipsam uerecun
diam uitium quidem s; amabile. et que uirtutes facillime generet eē
mtq; aduersa multis incausa fuisse. ut bona ingenii studiiq; in lucem
non prolata sicu q̄dam secreti cōsumerent̄. sciat aū siq̄s hec forte mi
nus ad huc p̄cius distinguendi uim cuiq; uerbi leget. n̄ p̄tinate ame
repudi s; uerecundia que ē timor q̄dā reducens animū ab his q̄ facien
da s in cōfusio et cepti pententia et subitum silentiū. q̄s porro dubitet
unq̄s ad scribe ad factum ip̄e quem facere honeste pudet? neq; ego
rursus nolo eū q̄ sit dicturꝰ et sollicitū surgere et colore mutari et

piculum intelligere. q̄ si non acciderint ꝯ simulanda erunt. s; intel-
lectus hic sit operis non metus. moueamq; n̄ concidam⁹. Optima ē aut̄
emdatio uerecūdie fiducia. et quamlibet inbecilla frons magna consci-
entia sustinet̄. sunt et naturalia ut sup̄ dixi q̄ tn̄ et cura iuuant̄ instru-
menta. uox latus decor. q̄ q̄dem tm̄ ualent ut freq̄nt̄ famam ingenii
facient. habuit oratores etas nr̄a copiosiores. s; cum diceret eminere
int̄ equales trachalus uidebat̄. ea corporis sublimatas erat isardor oclo-
rum. frontis auctoritas. gestus prestantia. Uox q̄dem n̄ ut cicero de-
side pene trago edorum s; sup̄ omnis quos ego q̄dem audierim trago-
edos. Certe cum in basilica iulia diceret p̄mo tribunali quattuor aū
iudicia ut moris ē. cogerent̄ atq; oīa clamorib; fremerent. et audi-
tum eū et intellectum et qd̄ agentib; ceteris contumeliosissimū fuit
laudatū q̄; ex quattuor tribunalib; memini. s; hoc uotum ē. et rara
felicitas. felicitas que si non adsit sane sufficiat ab his q̄b; q̄s dicit: audi-
ri. talis eē debet orator hec scire. Quod sit incipiendi causas agere temp⁹;

Agendi autem initium sine dubio sedm̄ uires cuiusq; sumendū ē.
Neq; ego annos definiam cum demostenem puerum ad modū
actiones pupillares habuisse manifestum sit. caluus. cesar.
polio. multum ante questoriam om̄s etatem grauissima iudicia su-
sceperint. p̄textatos egisse quosdam sit traditum. Cesar august⁹
duodecim natus annos auiam p̄ rostris laudauerit. modus m̄ uidet̄ q̄dam
tenendus ut neq; p̄propere destringat̄ in matura frons. et q̄dquid
ē illud adhuc accerbum p̄ferat̄. Nam inde et contemptus operis
innascit̄ et fundamenta iaciunt̄ impudentie et quod ē. ubiq; p̄nitiosis-
simū, preuenit uires fiducia nec rursus differendum ē. tirocinium in senectute.
Nam cotidie metus crescit. maiq; fit semp̄. quod ausuri sum⁹. et dū
deliberam⁹ q̄ndo incipiendum sit incipe iam serum ē. q̄re fructū stu-
diorum uiridē et adhuc dulcem promi decet. dum et uenia et spes et
paratus fauor. et audire n̄ decet et siq̄d desit opi supplet etas. et siq̄ sūt
dicta iuuenilit̄ p̄ indole accipiunt̄. ut totus ille ciceronis pro sex. roscio
locus. Q̄d enī tam cōmune quā sp̄s uiuis. terra mortuis. mare fluctu-
antib;. luct⁹ eiectis? Que cum sex et xx̄ natus annos sūmis audientium
clamorib; dixerit deferuisse tempore et annis liquata iam senior. idē fa-
tet̄ et hercule q̄ntum libet secreta studia contulerint ē. tam̄ p̄ius q̄dam fo-
ri p̄fectus alia lux alia ueri discriminis facies plusq; si se pares usus siue
doctrina q̄ cit̄ usū doctrina ualeat. Ideoq; n̄ nulli senes in schola facti stupēt
nouitate. cum in iudicia uener̄ et om̄ia suis exercitationib; similia desi-
derant at illic et iudex tacet et aduersari⁹ opstrepit et nich̄ temere dictū

perit. et siqd t ipse sumas: pbandum e. et laboratā congestāq; dierum ac noctium studio actionē aqua defec. et omisso magna semp flandi tumore inqbusdam causis loqndū e. qd illi diserti minime sciunt. Itaq; n nullos repias q sibi eloqntiores uideant. quam ut causas agant. Ceterū illum quem iuuenem tenerisq; adhuc uirib; nitentē in forum deduximus et incipere quam maxime facili ac fauorabili causa uelī catuli molliore ferarum ut — pda sanguinant et non uitiq; ab hoc initio cōtinuare opam. et ingenio adhucalendo callum inducere. s; iam scientem quid sit pugna et inq rē studendū sit refici atq; renouari sic et tirocinii facili e. audere transierit nec audendi facilitate usq; ad contemptum opis adduxerit usus. et hac rōne. m. tulli et cum iam clarū meruiss; int patronos q tū erant nom in asiam nauigauit. seq; et aliis sine dubio eloqntie ac sapientie magistris s; pcipue tn apollonio moloni quem q; audierat rhodi. rursus formandū ac uelut req quendum dedit. tum dignū ope pcium uenit cum int se congruunt pcepta et expimta. Que In suscipiendis causis oratori obseruanda sint;

Cum satis in omne certamen uiriū fecerit pma ei cura in suscipiendis causis erit. inqb; defendere qdem reos pfecto quam facere uir bonus malet. non tn ita nom ipsum accusationis horrebit. ut nullo neq; publico neq; puato duci possit officio. ut aliquē ad reddendam rōnem uite uocet. Nam et leges ipse nich ualeant n auctoris idonea uoce munite. et si penas scelerum expetere fas non e. ppe e ut scelera ipsa pmissa sint. et licentiā malis dari certe cont bonos e. qre sociorū qrelas nec amici l ppinq necē nec erupturas in rē. p. conspiratioēs iultas paciet orator. n poene nocentium cupidus s; emdandi uitia corrigendiq; mores. Nam q rōne tduci ad meliora n possunt solo metu continent. Itaq; ut accusatoriam uitam uiuere et ad deferendos reos pmio duci proximum latrocinio e. ita pestem intestinam ppulsare cū ppugnatorib; patie comparandū. Ideoq; pncipes in re. p. uiri n detractauerunt hanc officio partē creditiq; s ee clari iuuenes opsidē rei. p. dare: malorum ciuium accusationem. Quia nec odisse improbos nec simultates puocare n ex fiducia bone mentis uidebant. Idq; cum ab hortensio. lucullis. sulpitio. ciceroni. cesare plurimis aliis. tum ab utroq; catone factum e. quorum alt appellat e. sapiens n credit fuisse uix scio cuius reliqrit hui nois locū. Namq; defendet ois orator idem portūq; illū eloqntie sue salutarē n ee piratis pate faciet. ducetq; in aduocationē maxime causa qm tn ois q n improbeligabunt quorum certe pars e sustinere n potest unus aliqd et comendantiū psonis dabit et ipsorum q iudicio decer

nent ut optimi cuiq; uoluntate moueat. ¶Namq; hos et amicissimos habebit uir bonus. sub mouendū ū ē. utrūq; ambitū genī t potenti bus cōtē humiles uendtrandi opam suam t illud etiā iactantium minores utiq; contē dignitatē attollendi. nō enī fortuna causas t' rat. t impbas facē. neq; ū pudor obstet quo minus susceptam cum melior uideretur lucem cognita intē dicendum iniqtate dimittat. cum ī pus litiga tori dyerit uerum. ¶Nam et in hoc mgrimū si qs iudicessimilis bene ficium ē ut non fallamus uana spe litigantē. neq; enim ē dignus opa patroni q̄ n utilē consilio. et certe n̄ conuenit ei quem oratorem ee uolumus iniusta tueri scientem. nā si grillis q̄s sup dyrim̄ cau sis falsum tuebit. erit cū honestum quod ipse faciet. ō ratis nec ei semp agendum sit tractari potest. quod gr p̄ma statim fronte diiu dicare imprudentiū ē. ¶Nam q̄s ignorataq̄n id longe sit honestissimū ac liberalib; disciplinis et illo quē gregimus animo dignissimū ī uen dere opam nec eleuare tanti beneficii auctoritatē. cum pleraq; hoc ipso possint uideri uilia quod p̄cium habent. cecis hoc ut aiunt la tis clarum ē. nec q̄squam q̄ sufficientia sibi modica aū hec sunt: pos sidebit. hunc q̄stum sine crimine sordium fecerit. At si res familiaris amplū aliq̄d adusus necessarios exigat sedm omnis sapientium leges paciet sibi gr̄am referri. cum et socrati collatum sit aduectū. et zenon cheanthes chrisippus mercedes addisciplis acceptauerint. neq; enī uideo q̄ uilius ad q̄rendi ratio quam gr honestissimo labore et ab iis deq̄b; opame meruerunt. q̄q; si nich mutuum presteut indigni fuerit defensione. quod q̄dem non uultum m̄ s; necessariū ē. cum hec ipsa opa tempusq; omne alienis negociis datū facultatē alit̄ ad q̄rendi recidant. s; tum q̄; tenendus ē. modus ac plurimū refert et aquo accipiat et q̄ntum et quo usq;. patiscendi q̄dem ille piraticus mos et imponendum piculis p̄cia pcul abominanda. negociatio etiam amediocrit̄ improbis aberit. cum p̄sertim bonos homines bonasq; causas tueri non sit metuendus ingratus. qui si futurus malo tam ille peccet. nich g̃ adquirere uolet orator ult̄ quam satis erit. ac ne paup quidem tanquam mercedē acci piet s; mutua beniuolentia utet̄. cum sciet se tanto plus prestitisse. non quia uenire hoc beneficium non oportet pure deniq; ut grat̄ sit ad eum magis pertinet q̄ debet Que In docendis;

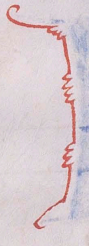

proxima ~~dicendo causę ratio~~ quod. ē oīoni fundamentū. neq; enim q̄squam ingenio tenui repiet. q̄ cum omnia quę sunt in causa diligenter cognouerit addocendū certe iudicem non sufficiat. s; eius rei paucissimis cura ē. nam ut taceā de neglegentib; quorum nich

refert ū litium cardo uertat̄ dum sunt quę uel grꝛa causam ꝛ ꝓsonis
aut cōmuni tractatu locoꝝ occasionē clamandi largiant̄. aliquos
et ambitio ꝓuertit. q̄ partim tanq̄ occupati sempq; aliud habentes
quod an̄ agendū sit: ꝑ die ad se uenire litigatoꝛē aut eo dē matutino iu-
bent. n̄ nunq̄ etiam int̄ ipsa subsellia didicisse se gloriant̄ parti
iactantia ingenii ut rest cito accepisse uideant̄ tenere se et intelligere
ꝑ⁹ pene q̄ audiant n̄cia: cum multa et diserte summisq; clamoꝛib;
quę neq; ad iudicem neq; ad litigatoꝛē ꝓ̄neant decantauerunt. bene su-
dantes beneq; comitati ꝓ foꝝ reducunt̄. ne illas quidem culerim de-
licias eoꝝ q̄ docere amicos suos iubent quanq̄ minus mali ē. stulti sal-
tem recte discant recteq; doceant. s; q̄s discet tam bene quam patronus.
q̄n̄ au̇ sequę sunt ille et media litiū mal⁹ et q̄dam interꝑ⁹ impendet ꝙuo
animo laboꝛem malienas actiones cum dicturis tanti suę ū sit. ꝑessime ū
libellis ē̄ contentum quos componit aut litigatoꝛ q̄ cōfugit ad patronum
q̄a lis ipse non sufficit aut aliq̄s grꝛeo genere aduocatoꝝ q̄ se nō posse age-
re confitent̄ deinde faciunt id quod ē. magendo difficillimū. ꝑam qui
iudicare quid dicendum quid dissimulandum quid declinandū mutan-
dum fingendū etiam sit potest. cur n̄ sit oratoꝛ. q̄n̄ q̄d difficilius ē ora-
toꝛem facit: ꝑ hi porro n̄ cū nocerent si omnia scribent uti gesta sunt.
nec consiliū et colores adiciunt. et aliqua peroꝛa uerisq̄ pleriq; cum acce-
pert̄ immutare. nefas habent. et uelut themata in scholis posita custo-
diunt. ꝑ eū dep̄ndunt̄. et causam q̄ discere ꝛ suis litigatoꝛib; nolueꝛ
ꝛ aduersariis discunt. liberum g⁹ demus an̄ oia his quoꝝ negocium
erit tēp⁹ ac locū groꝛeq; ultro ut omnia quamlibet uerbose et un̄ uolēt
repetito tēpore ꝛ ponant nō enim tam obē audire supuacua q̄ ignoꝛare
necessaria freq̄nt̄ au̇ et uulnus et remedium in bis oratoꝛ inueniet quę
litigatoꝛi in neutram partē hab̄e mo n̄cū uidebant̄. nec tanta sit acturo
memoꝛie fiducia ut subscribē audita pigeat. nec semel audisse sit satis. co-
gendus eadem rerum ac sepius dicere litigatoꝛ. nō solum quia effugere
aliqua ꝑ⁹ma ꝛ positione potuerunt: ꝑsertim hominē quod sepe euenit
impiorum: s; ē ut sciam⁹ an eadem dicat. ꝑlurimi enim n̄cium̄ et tanq̄
n̄ doceant causam s; agant non ut cū patrono s; ut cū iudice loq̄nt̄. qua
ꝓpt̄ nūq̄ satis credendum ē. s; agitandus o m̄ib; modis et turbandus et
euocandus. nā ut medicis non apparentia m̄ ulcera curanda s; s; etiam in
uenienda q̄ latent. sepe ipsis ea q̄ sanandi s occultentib;. ita aduocatus
plura q̄ ostendunt̄ aspiciat. ꝑa cum satis in audiendo patientię im-
penderit: ꝑ in aliam rursus ei ꝑsonam transeundum ē agendus, ꝑ ad
uersar⁹. ꝓponendum q̄d q̄d omnino ꝛ cogitari cont̄ potest. q̄d q̄d recipi

meꝰ modi deceptatione natura interrogandus q̃ infestissime ac p̃men-
dus. n̄dum om̄ia querimꝰ aliq̄n aduerum ui minime expectauimꝰ
p̄uenimꝰ. In sūma optimus ē indiscendo patronꝰ incredulus. Pro-
mittit enī litigator omnia testem poplm̄ paratissimas consignatio-
nes ipsum deniq; aduersariū quedam n̄ negaturū. Ideoq; opus ē.
intueri omne litis instrumentum. qd̄ uidere n̄ ē satis p̄legendū
erit. Nam freq̄ntissime aut n̄ s̄ om̄ino que p̄mittebant aut minus
continent aut cum alio aliq̄ nocituro p̄mixta sunt. aut nimia sunt.
et fidem hoc ipso detractura quod n̄ habent modum deniq; linū
ruptum aut turbata cetera aut sine agnitore signa freq̄nt̄ inue-
nies q̄ n̄ domi excusseris in foro inopinata decipient. Plusq; nocebt̄
destituta quam n̄ p̄missa nocuissent. multa ē q̄ dic̄ litigator nich̄
ad causam p̄tinere crediderit. patronus seruet m̄ p̄omis quos tra-
dimꝰ argum̄ntorū locos eat. quos ut circumspectare inagendo et
adcēptare singulos minime cōuenit: ꝓpt̄ quas diximus causas.
ita indicendo rimari necessarium ē. q̄ p̄sone que tempora. q̄ loca
instituta instrum̄ta cetera exq̄b; n̄ tm̄ illud quod ē artificiale p̄-
bationis genꝰ colligi possit: s; q̄ metuendi testes q̄m̄ sūt refellen-
di. Nam plurimum refert inuidia reus an odio an contēptu laboret.
quorum fere pars p̄ma supiores p̄xima pares. tercia humiliores.
p̄mit. sic causam p̄scrutatus ꝓpositis ante oculos omnib; q̄ p̄sint
noceant ue terciam deinceps p̄sonā induat iudicis fingatq; apud se
agi causam. et qd̄ ipsū mouiss; de eadem rep̄nuntiaturū id poten-
tissimum apud quemq; ageṫ existimet et sic eum raro fallet euē-
tus aut culpa iudicis erit. Que in agendis;

Que sunt inagendo seruanda toto fere ope exsecuti sumꝰ.
Pauca tam̄ p̄a huꝰ loci q̄ n̄ tam dicendi arte q̄ officiis
agendis cōtingā. Ante omnia neqd̄ plerisq; accidit ab uti-
litate eū cause p̄sentis cupido laudis abducat. Nam ut gerentib; bel-
la n̄ semp exercitꝰ p̄plana et amoena ducendus ē. s; adeundi plerumq;
asperi colles. expugnande ciuitates q̄libet p̄cisis in posite rupib;
aut opum mole difficiles. ita oro gaudebit quidē occasione latius
decurrendi. et equo congressa cāpo totas uires popularit̄ explicabit.
at si iuris anfractꝰ aut exuende ueritatis latebras adire cogeṫ non ob
equitabit nec illis uibrantib; concitatisq; sententiis uelut missilib;
uteṫ. s; opib; et cuniculis et insidiis et occultis artib; rem geret.
que omnia n̄dū non fiunt laudant̄ s; cum facta sunt. Un̄ ē cupi-
dissimis opinionis plus fructus uenit. Nam cum illa dicendi ui-

tiosa iactatio int̄ plosq; res suos detonuit resurgit uere uirtutis fortior fama.
nec iudices aquo sunt moti dissimulant. et doctis credit̄. nec ē orōnis uera
laus n̄ cum finita ē. ueteribꝫ; q̄dē & dissimulare eloq̄tiā fuit moris. idq;
.cy. antonij p̄cipit. quo plus dicentib; fidei minq; suspecte aduocatoꝝ insidie
forent. s; illa dissimulari q̄ cum erat potuit. non dū enī cū dicendi lum
accesserat. ut etiam pobstantia erumpet. q̄re artes q̄dem et consilia lateant.
et quidq̄d si dep̄hendit̄ p̄t. hactenꝰ eloq̄tia secretum habet uerboꝝ q̄dē
delectus grauitas sententiarum figurarum elegantia aut n̄ sunt aut appa-
reant. s; uel ꝓp̄t hoc ipsum ostentanda non sunt q̄ apparent. aut si unū
eduob; elegendum causa potī laudet q̄ patronī. finē cū hē prestabit ora-
tor ut uideat optimā causā optime egisse. illud certum erit neminē pe
agere q̄. q̄ displicente causa placet. necesse est enī gr̄ causam sit quod pla-
cet. nec illo fastidio laborabit orator non agendi causas minores tanq̄ in
fra eū sint aut detractura sit opinioni minus liberalis materia. ¶ Nam
et suscipiendi rō iustissima ē officiū & optandum & ut amici q̄ mini-
mas uires habeant et habunde dix̄ bene q̄s rei satis fec̄ at q̄dam & si for-
te susceper̄ negotia paulo addicendū tenuiora gr̄ intrinsec̄ aduersis ea rebus
circumlununt ac si defecer̄ alia conuicijs implent uacua causarū. si con-
tigit ueris si minū fictis. in sit materia ingenij mereatq; clamorē dū dī-
q̄ ego adeo longe puto aboratore pfecto. ut eum ne uera q̄dē obiecturū n̄
id causa grigit credam. ea ē. enī prius canina ut ait appius eloq̄tia cogni
turā maledicendi subire. quod faciendꝫ; & maleaudiendi p̄sumenda pa-
cientia ē. ¶ Nā et ipsos hic impet̄ freq̄nt̄ q̄ egeri et certe petulantia patī
litigatoꝝ luit s; hec minora s ipso illo ultro animi q̄ maledic̄ amalefico n̄
distat. n̄ occasione. turpis uoluptas et inhumana et nulli audientiū
bona grata litigatoribꝫ; q̄dē freq̄nt̄ grigit̄. qui ultionem malunt
q̄ defensionē. s; neq; alia multa ad arbitrium eorum facienda sūt.
hoc q̄dem q̄s hominū liberi, modo sanguis nis sustineat. petulans ee ad
alterī arbitriū atq; etiam in aduocatos paratus aduerse libenter
non nulli mouebunt quod n̄ si forte meruer̄ et inhumanū ē respe-
ctu cōmunū officioꝝ et cū ipsi q̄ die inutile. nā idem iuris respōsu-
ris dat̄. cum cause contrariū. q̄ plane aduersariū sunt et inimica & q̄ inimicū
cuiusq; suorū ē cōtumelia auget̄ sup omnia perit illa q̄ plurimū ora-
tori et aduocatis et fidei adfert modestia. si aut ro bono in rabulam la-
tratoremq; conuert̄ composit̄ non animū iudicis s; ad stomachū litigato-
ris. freq̄nt̄ etiam species libertatis deducere ad temeritatē solet n̄ causis in
s; ipsis q; q̄ dixer̄ piculosa. nec in merito piclet solebat optare ne q̄d sibi
uerbum · inmerit̄ ueniret q̄ populo offendet̄. s; q̄d ille de populo id ego de

omnib; sentio q̄ tantundem possunt nocere. nāq; fortia dum dicunt̄ ui-
debant̄. stulta c̄leserunt uocant̄. nc̄ q̄a uarium fere ꝓpositum agentiū
fuit et quorundā facilitas temeritatis c̄mine laborauit. quem credam fo-
re in h̄ oratoris modum: tradere non alienum uidet̄. adferet ad dicendum cu-
re semp̄ q̄ntū plurimū poterit. neq; enī solum neglegentis s; mali et
insuscepta causa ꝑfidi ac ꝓditoris ē. peī agere q̄ possit. Ideoq; ne susci-
piende q̄dem sunt causę plures quam q̄b; suffecturū se sciat dicet sc̄pta q̄
res paciet̄ plurima. et ut demosthenes ait si continget sculpta. s; hoc aut
p̄mę actiones aut quę in publicis iudiciis post interiectos dies dant̄ ꝑmi-
serint. Aut cum ꝓtinꝰ respondendū ē oīa parari n̄ possunt adeo ut pau-
lominꝰ prōptis etiam noceat sc̄psisse. si alia ex diuerso q̄ opinati fuerint occur-
rerint. Inuiti enim recedunt a p̄paratis. et nota actione respiciunt req̄runt
quę non aliq̄d ex illis inter ualli atq; ex tempore dicendis inseri possit si fiat
non coheriet nec cōmissuris m̄ ut in opę male iuncto in antib; s; ipsa coloris
inequalitate detegit̄. ita nec liber ē impetꝰ nec auro contexta. et utrumq; alte-
ri obstat. Illa enī q̄ sc̄pta sunt retinent animum n̄ sequunt̄. Itaq; in his
actionib; omib; ut agricole dicunt pede standum ē. Nam cum in ꝓpositio-
ne ac refutatione causa consistat q̄ n̄ri partis sunt sc̄pta ēē possunt. q̄ &
responsurum aduersariū certum ē. est enim aliq̄n certū pari cura re-
fellunt̄. ad alia unū paratū adferre possimꝰ ut causam bene nouerimus.
alterū ibi sumere ut dicentē aduersariū diligent̄ audiamꝰ. licet tn̄ p̄co-
gitare plura et animū ad omīs casus cōponere idq; ē tucius stilo q̄ facilius
et omittit̄ cogitatio et transfert̄ s; siue in respondendo fuerit subito dicen-
dum siue q̄ alia ita exegerit subito dicendum n̄ oppressum se ac depressum cre-
det orator. cui disciplina et studiū et exercitatio dederit uires etiam faci-
litatis quemq; armatū semp̄ ac uelut in procinctu stantē n̄ mag̃ umq̄
in causis orō q̄ in reb; cotidianis ac domesticis sermo deficiet. nec se um-
quam ꝓpt̄ h̄ oneri subtrahet. m̄ sit causę discende tempꝰ nā cetā sēp̄ sciet.

Cap X.

~~uper ē. ut dicam~~ de genere orōnis. De Genere dicendi;
hic erat ꝓpositꝰ a nobis in diuisione p̄ma locꝰ tercius. Nam ita ꝓmi-
seram me de arte de artifice de opę dicturū. cū sit aū rhetorices
atq; oratoris opꝰ orō pluresq; eī formę sic ostendam in omnib; his et ars
ē et artifex. plurimū tn̄ inuicem differunt nec solum specie ut signū
signo et tabula tabule et actio actione s; genere ipso. ut grecis tuscanicę
statuę ut asianus eloq̄ns attico. suos aū hęc opū genera q̄ dico ut auctores
sic etiam amatores habent. atq; ideo nondum ē. ꝑfectus orator ac nescio
an ars ulla n̄ solum q̄a aliud in alio mag̃ eminet. s; quod n̄ una omib;
forma placuit partim conditione ꝑ temporꝫ ꝑ locorum ~~partim~~ iudicio

cuiusq; atq; ꝓposito ꝑmi quorum q̄dem opa n̄ uetustatis m̄ gr̄a uisen-
da sint: clari pictores fuisse dicunt̄ polignotus atq; aglaophon quorū
simplex color tam sui studiosos adhuc habet: ut illa propeꝛudia ac ue-
lut future mortis ꝑmordia maximis q̄ post eos exciterunt auctoribus
p̄ferant ꝓpo quodā intelligendē ut mea opinio ē ambitu. Post zeusis
atq; parrasius n̄ multū ꝛtate distantes circa pelo ponnesia ambo tēpora.
Nam cum parrhasio sermo socratis apud xenophontē inuenit̄. pluri-
mum arti addiderunt. Quorum ꝑor luminū umbrarūq; inuenisse r̄onē.
scd̄s examinasse suptilius lineas tradit̄. nam zeusis plus menbris corporis
dedit. id amplius aut augustius ratus atq; ut existimant homerum secut⁹
cui ualidissima queq; forma ē in feminis placet. ille u̅ ita circumscꝑsit
omnia ut eū legū latorē uocent q̄a deorum atq; heroū effugies q̄les ab eo
sunt tradite ceti tanq̄ ita necesse sit secunt̄. floruit aū circa philippū et
usq; ad successores alexandri pictura p̄cipue s; diuersis uirtutib; nā cura
ꝓtogenes. r̄one pamphilus ac melantius. facultate antiphilus. cōcipi-
endis uisionib; quas ꝑantaciac uocant theonsamius. ingenio et gr̄a
q̄ in se ipse maxime iactat apelles ē p̄stantissim⁹ euphranorē admiran-
dum fac̄ quod et ceteris optim⁹ ē int̄ p̄cipuos et fingendi pingē-
diq; idem mirus artifex fuit. similis i statuis differentia nam duriora et
tuscanicis proxima callo atq; hegestas lamminu frigida calamis mol-
liora adhuc sup̄ dictis mirron fec̄ diligentia ac decor in polyclito sup̄
ceteros. cui q̄nq̄ aplerisq; tribuit̄ palma tam̄ ne nich̄ detrahat̄ de ēē pond⁹
putant. nam ut humane forme decorem addiderit sup̄ uerum ita non
expleuisse deorum auctoritatē uidet̄. q̄n ꝛtatē q̄; grauiorē dr̄ refugisse
nichil ausus ult̄ leuis genas atq; polyclito defuer̄ fidie atq; alcameni-
dāt̄. Phidias tn̄ disq̄ hominib; efficiendis melior artifex credit̄ inebore
u̅ longe cit̄ ꝛmulū t̄ si nichil mineruā athenis: aut olimpium in
elide iouem fecisse. Cui⁹ pulchritudo adiecisse aliquid ē recepte religio-
ni uidet̄. adeo maiestas opis dm̄ equauit aduertatē. lysippum ac praxi
telen accessisse optime ad firmant. Nam demetrius tanq̄ nimi⁹ in ea re-
p̄hendit̄ et fuit similidinis q̄ pulchritudinis amantior. In or̄one u̅ si
sp̄es intueri uelit todidem pene repias ingeniorum quot corporum
formas. s; fuere q̄dam genera dicendi condicioē tēporū horridiora. alio-
q̄n magnā iam ingenii uim p̄ferentia. hinc sincleli africani cato-
nes ē gracchiq; q̄s tu licet polignotas t̄ callonas appelles mediā illam
formā teneant. l. crassusq; hortensius cū dem̄ florescat n̄ multum
int̄ se distantiū tempore oratorum ingens ꝓuent⁹. hic uim cesaris.
indolē celii suptilitatē calidi diligentiam polionis. dignitatē mes-

de pictoribus

de habitibus oratorum

salę. scitatē calui. grauitatē bruti. acūm sulpicii. acerbitatem cassii repp-
ernus. Inis ē quos ipsi uidim copiam senece. uires africani. maturi-
tatē afri. iocunditatē crispi. sonum trachali. elegantiam scdi. ad. ea.
cullium non illū habem eufratorē circa plurium artium spēs pre-
stantē s; in omnib; q nō q; laudantē eminentissimū q tū et suorū hoēs
temporum incessere audebant utrumidiorē et asianum et redundan-
tem et inrepeticionib; nimium et insalib; aliqn frigidum et incōpositio-
ne fractū grultantē ac pene quod pcul absit uiro meliorem. Postea ū
quam trium uiralis pscriptione cōsumpē ē. passim quoderant q inuide-
bant qa emulabantē adulatores etiam psentis potentię non responsurū
in uaserunt. Ille tū q iuuen aqb; dam et aridus. Abecur nonalit abip-
sis mimicis male audire, minus floribus; et ingenua fluentia potuit
falsū uerūq; s; tū illa mentiendi ppor occasio pcipue ū pterunt eū
q uideri atticorum imitatores concupierant. hęc man qli qbusdam sacri
imitata ut alienigenam et uirum supsticiosū de unctumq; illis legib;
insequebatū un nō q; aridi et gr sucti et gr languel. hi sunt en q sue
imbecillitatis sanitatis apellationē q ē mgrime cōtria optendant. quiq;
clariorē uim eloqnie t ut solem ferre n possunt umbra magni nois
delitescunt qb; qa multa et plurib; locis cicero ipse respondit tuctior in
de hoc differendi breuitas erit. et antiq qdem illa diuisio inter atticos
atq; asianos fuit. cum hi pressi et integri. contē inflati illi et inanes ha-
berentē in his nich supflueret illis iudicii mgrimi ac modus de ect.
qd qdam quorum et samē ē. hoc putant accidisse qd paulati sermone
greco in proximas asiae ciuitates influente ndum satis pti loqndi fa-
cundiam cōcupierunt ideoq; ea q ppe signari poterant circuitu cepint
enunciare. ac deni in eo pseuerarent. in au oro nis differentiam fecisse
et dicentiū et audientiū natē uidentē qd attici limati quida et emuncti
nich inane aut redundās ferebant. asiana gens tumidior aliq atq;
iactantior uanior ē dicendi gta inflata ē tercū mox q h duidebāt
ad recer gen rhodium ē qd uelut medium atq; gr utroq; myrtum uo-
luntur neq; en attice pressi neq; asiane s abundantes ut aliquid habere
uideantur gentis aliqd auctoris eschines en qui hunc gruio delegerat
locū intulit eo studia athenarum. q uelut sata qdam gelo terraq; de
generant sapor illum atticum pegrino miscuer. lenti g qdam ac
remissi non sine ponde tū neq; fontib; puris neq; torrentib; tbidis
s; lenib; stagnis similes habent. nemo g dubitauerit longe ē op-
timū genus atticorū in quo ut ē aliqd int ipsos cōmune iudi-
cium acreter sumq; tot ingeniorum plurime formę q ppter in

falli multum uident q̄ solos ee attico s credunt tenuis; lucidos et significantis q̄dam eloq̄ntie frugalitate contento ac semp manum int̄ palliu continentis. Nam q̄s erit hic atticus. ste lisias hē enī amplectunt amatores isti noīs modū non g̃ iam usq; ac coceum et andocidem remittent? Interrogare tamen uelim an isocratē attice dixerit nichil enī tam ē. lisie diuersum negabunt. at eī schola p̄cipē oratorū dedit. Queratur similius aliq̄d hyperidē atticus certe. at plus indulsit uoluptati. transeo plurimos hȳ gurgum aristogitona et his p̄ores isaeum antiphonta q̄ sunt hōēs int̄ se genere simileś differentias dixeris specie. q̄d ille cui in fecūd mentionē aeschines nonne his lactior et audentior et grecismor? quid deniq; demosthenes non cunctos illos tenues et circumspecto suu sublimitate impetu cultu cōpositione superat? non ingurgit locis n̄ figuris n̄ tralationib; nitet n̄ orone ficta dat tacentib; uocem? n̄ illud iusiurandum pcaelos in marathone ac salamine ꝑpugnatores rei .p. satis manifesto docet p̄ceptorem ei platonē fuisse, quem ipsum non asianum appellabimus plerūq; in strictis diuino spū uatib; cōpandum? quid p̄tea simulem ne credimus lisiae gracilitati quē fulminibus et celesti fragore comparant comicī dum illi cōuitiant? quid ē. g̃ cur in his demum qui tenui uenula pcalculos fluunt atticum sapore pucentib, demum dicimus redolere dicant q̄s ego scrupulosissimo si quod in his finib; uberē inuenerint solum fereliore ne legentem negaturus atticam ee q̄d plusq̄ acceperit seminis reddat quia hanc ei certe fidem menander eludit. ita nē siq̄s ad easdem osthenis uirtutes quas ille summus orator habuit nec quę acuisse et stilo ipsius natura seu lege eruitatis uidentē adhecerit ut ad fectus concitandi mouendi audiam dicentem n̄ fecerit h̄ demosthenes et siq̄d numeris grauitatis non erit atticū melius de his noīe sentiant credantq; attice dicere ee optime dicere atq; in hac tam opinione p̄seuerantis grecos magis tulerim latina in facundia aut inuentione dispositione consiliis ceteris huius generis artib; similis grecis ac plus discipula ei uidet̄ ita circa rōnem eloq̄ndi uis habere imitationis locū. Nāq; ē ipsis stati sonis duriores q̄ndo et iocundissimas grecis litteras n̄ habem uocalē alteram alteram consonantē q̄b; nulle apud eos dulcius spirant. quas mutuari solemus quocies illorum nominib; utimur quodcum cōtingit nescio q̄m uelut hilarior proram renidet oro ut inzephiri et zopyri q̄e si nr̄is literis scribant surdum q̄ddam et barbarum efficient. s; uelut in locum earum succedunt christes et horride q̄b; grecia caret nam illa q̄ ee serta nr̄arū pene n̄ humana uoce t̄ omino n̄ uoce poti int̄ discrimina dentium efflanda ē. que etiam eū uocalem p̄xima accipit q̄sla quodam utiq; q̄cies aliq̄n cōsonantem frangit

ut in hoc ipso frangit multo fit horridior. aeolicae q; littere q̃ seruum
ceruũq; dicim̃ & si forma a nob repudiata ẽ. uis tam̃ nos ipsa p sẽt̃ du-
ras et illa syllaba fac̃ q̃ ad cõiungendas demũ subiectas sibi uocalis ẽ
utilitas. alias supuacua ẽs hae et ae cũ scribim̃. cum etiam ipse hae
uocales duę efficiant sonum qualis apud grecos nullus ẽ ideoq; scri-
bi illorum literis non potest quod qd̃ pleraq; nos illa q̃si mugiente
littera claudim̃. mq̃ nullum grece uerbũ cadit at illi. hy. iocundam
et in fine p̃cipue quasi tumulentẽ illi loco ponunt quę ẽ apud nos ra
rissima inclausulis quid q̃d syllabę nisi in b. literam et d. immittunt
adeo aspere ut pleriq; ñ antiq̃ssimorũ q̃dem s; tam ueterum molliore
cẽpauerunt non solum auersa p̃ aduersis dicendo sed et in p̃positione. b.
littere obsonam et ipsam. f. subiciendo s; accentus q; cum rigore q̃dã
cum similitudine ipsa mutẽ habeñ. q̃a ultima syllaba
nec acuta umq̃ grecitat̃. nec flexa circumdũcit̃. s; in grauem t̃ duas grauis
cadit semp utraq; tanto ẽ sermo grecus latino iocundior ut nri poete
q̃dam dulce carmẽ ee uoluer̃ ullorũ id nominib; grecanic. his illa po-
tentiora q̃ res plurime carent appellationib; ut eas necesse sit trans-
ferre aut circumire et nimus quę denominata sunt sũma pau-
pertas meadem nos frequentissime reuolunt. at illis ñ uerborum m̃ s; lin-
guarum & mẽ se differentiũ copia ẽ q̃re q̃a latinis gregem illam gręam
sermonis attici det m̃ in loq̃ndo eandem iocunditatẽ et parem copiã. q̃d si
negatũ ẽ sententias aptabim̃ his uocib; q̃s habem̃ nec rerum nimiam
[illegible] ut ñ dicam p̃ linguorib; horrorib; cerre uerb̃ inscribim̃. ne
uirtus utraq; peat ipsa confusione nã q̃ miñ adiuuat sermo rerum
inuentione pugnandum ẽ sensus sublimes uariiq; eruant̃ p̃ mouendi
omnis ad fectus er̃ oro translationũ nitore inluminanda non possumus
ee tam graculesim̃ horrorẽs subtilitate uncinũ ualem̃ pondere p̃e-
tas penes illos ẽ cerrore copia uincam̃ ingenia grecorũ. etiã mino-
ra suos port̃ habent nos plerumq; maiorib; uelis mouen̄ ualidior sps
nros sinus cendat ñ cũ alto semp ferem̃ nam et littora interim sequenda s
illi facilis pquẽlibet uada accessus ego aliquid non multo cũ alti inquo
mea cũba non sidat inueniam neq; enim sic tenuiora hęc ac p̃ssiora greci
metuus in eoq; uincim̃ solo et ideo in comoediis non contendim̃ prosus
tam̃ omittenda pars hęc oronis s; grigenda ut o pame possum̃ opus
sum̃ aute rerum et modo et iudicio ee similes. Uerborũ gra q̃ in ipsis
ñ habem̃ grecis sed condienda ẽ at ñ impuatis et acutus et indistinctus et
non sup modum elat̃. oq. cullis ñ im. m. calido in signis hęc uirtus ñ
scipio laelius cato in loq̃ndo uelut attici romanorum fuerint cui pro-
ro non

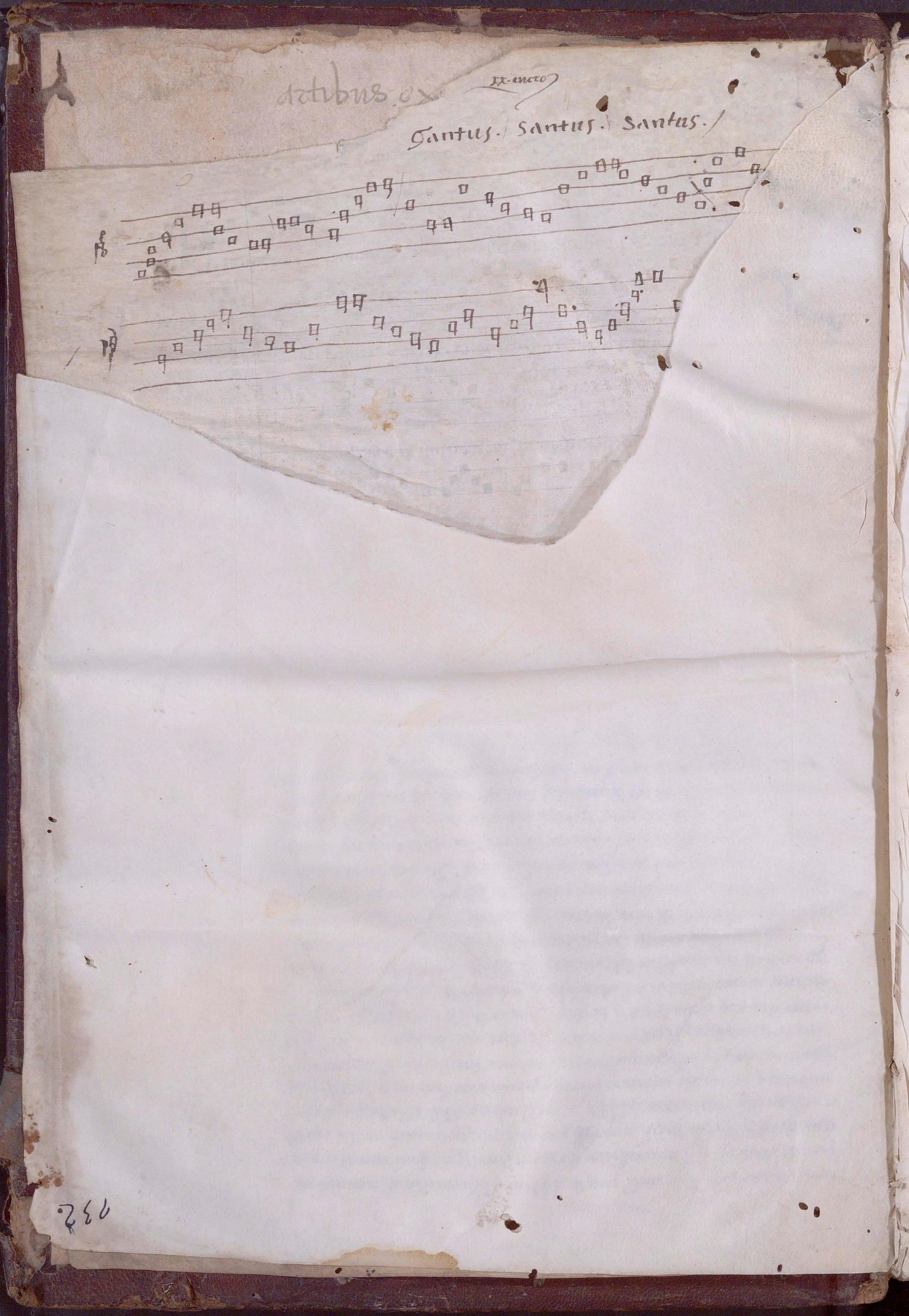
Sanctus. Sanctus. Sanctus.

ro non satis ē q̄ nich̄ ēē meli⁹ potest Ad huc q̄dam nullā ēē naturalem
putant eloq̄ntia n̄ q̄ sit cotidiano sermoni simillima q̄ cū amicis coniu-
gib; liberis seruis loq̄m̄ contento ꝓmereamini uoluntatē nich̄q; arcessi-
ti et elaborati requirente q̄dq̄d huc sit adiectum ad ēē adfectationis et
ambitio se inloq̄ndo iactantie remotum aueritate fictumq; ipsorum q̄b;
solum natura sit officium attributū seruire sensib; sic̄ athletarum cor-
pora ēē si ualidiora fiant exercitatione et lege quadā ciborum n̄ tn̄ esse
naturalia atq; ab illa specie q̄ sit cōcessa hominib; ab horrrere q̄d enim in
quiunt attinet circū itures ostendere et tralationib; id ē aut plurib; aut alie-
nis uerb̄ cū sua cuiq; sint adsignata nōa. deniq; antenuissimū queq; ma-
xime scd̄m naturā dixisse cōtendunt. mox poetis similiores extitisse etiā
si parum cui⁹ simili tn̄ rōne falsa et in p̄a uirtute ducentis q̄ indisputatio-
ne n̄ nich̄ ueri ē. Ideoq; non tam ꝓcul q̄ fit aq̄bus dam recedendum a p̄is
atq; cōmunib; siq̄s tam̄ ut in loco dixi cōpositioni ad te necessaria aquibus
nich̄ minus ē aliq̄d melius adiecerit non erit hac calumnia rep̄hendus
nam m̄ aliam q̄ndam uidet̄ habere naturam sermo uulgari aliam
uiri eloq̄ntis oro ouisi res m̄ indicare satis ēēt nich̄ ultra uerbor̄ prope-
tatem elaboraret s; cum debeat delectare in dicenda uerbor̄ grauita

Quoniam si voluissem sacrificium

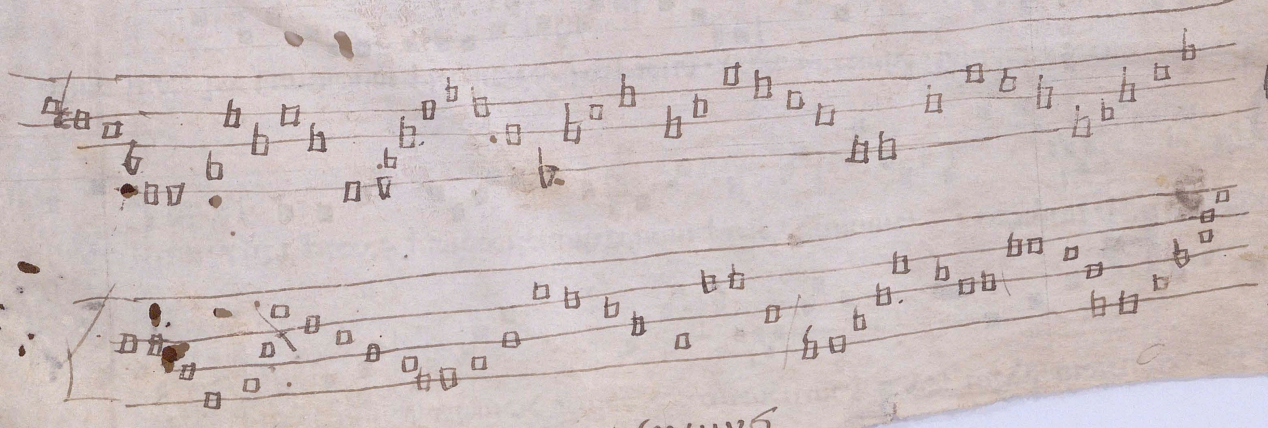

SALAMANCA

Homo [illegible]

Quod Vox significatiua ad placitum est que ad uoluntatem ponimus tamquam ueritatem uel falsitatem ut homo currit est asinus & sic figuratiue non omnis homo non currit omnis homo currit ergo. Queritur pro edent.

domingo primero.

[illegible]

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE SALAMANCA

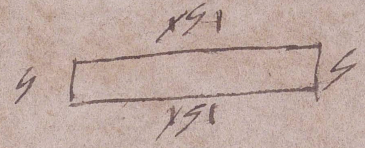

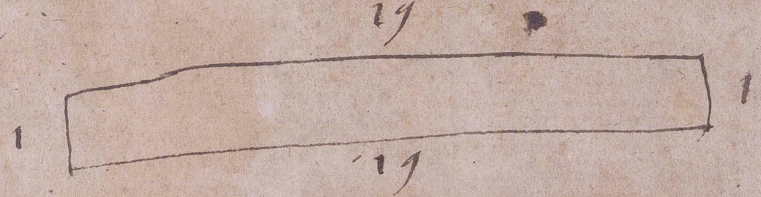

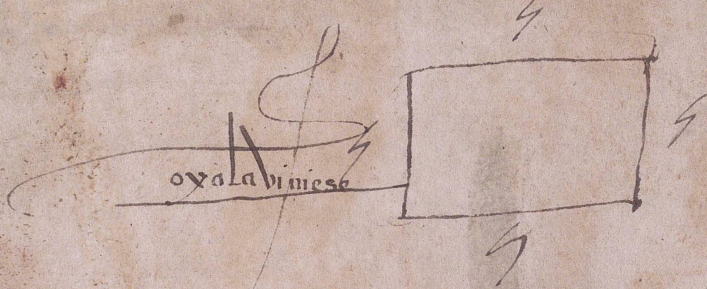

400
5000
2000000

4 5

